

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE
ENTEGRASYONUNUN DESTEKLENMESİ PROJESİ (PIKTES)
KAPSAMINDA KULLANILAN TÜRKÇE ÖĞRENİYORUM
KİTAP SETİ İLE HAYAT BOYU TÜRKÇE KİTAP SETİNDEKİ
TÜRKÇE OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ VE
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

AYŞE PELİN

İzmir
2021

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE
ENTEGRASYONUNUN DESTEKLENMESİ PROJESİ (PIKTES)
KAPSAMINDA KULLANILAN TÜRKÇE ÖĞRENİYORUM
KİTAP SETİ İLE HAYAT BOYU TÜRKÇE KİTAP SETİNDEKİ
TÜRKÇE OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ VE
KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ayşe PELİN

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ömer İNCE

İzmir
2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) Kapsamında Kullanılan Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi ve Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

13/07/2021

Ad SOYAD
Ayşe PELİN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 14/07/2021

Tez Başlığı:

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) Kapsamında Kullanılan Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi ve Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 327 sayfalık kısmına ilişkin, 14/07/2021 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 18** dir.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☒ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☒	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Ayşe PELİN
Öğrenci No : 2019950038
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Programı : Türkçe Öğretmenliği
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

14/07/2021
ÖĞRENCİ

Ayşe PELİN

14/07/2021
DANIŞMAN

Doç. Dr. Ömer İNCE

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu () işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu* formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın oluşturulmasında beni yüreklendiren ve desteklerini esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ömer İNCE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunar; tanıdığım günden beri desteğini her daim üzerimde hissettiğim, varlığı ve bana olan inancıyla bana güç veren değerli hocam Doç. Dr. Nevin AKKAYA'ya; kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AKKAYA'ya; bugünlere gelmeme vesile olan, ilkokuldan bu zamana kadar tüm eğitim-öğretim hayatım boyunca yolumu aydınlatan değerli hocalarıma; beni bu günlere getiren, haklarını ödeyemeyeceğim annem Neziha DOYURAN ve babam Hasan DOYURAN'a; son olarak lisans eğitimimden bu yana varlığıyla bana güç veren, her zaman en büyük destekçim ve yardımcım, hayat arkadaşım olan eşim Hasan Mutlu PELİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem.....	2
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri	2
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Tanımlar	3
BÖLÜM II	5
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Dil.....	5
2.2. Kültür	6
2.3. Dil-Kültür İlişkisi	7
2.4. Kültür Aktarımı	8
2.4.1. Kültür Aktarımının Unsurları.....	10
2.4.2. Kültür Aktarımının Önemi	11
2.4.3. Kültür Kategorileri	13
2.4.4. Kültür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi	17
2.4.4.1. Kültürel Farkındalık	18
2.4.4.2. Kültürler Arası İletişim Yetisi	19
2.4.5. Kültür Aktarımı ve Öğretmen	20
2.5. Değer	22
2.5.1. Değerlerin Özellikleri.....	23
2.5.2. Değerlerin Sınıflandırılması.....	25
2.6. Değerler Eğitimi	28
2.6.1. Değerler Eğitiminin Önemi	31
2.6.2. Değerler Eğitimi ve Okul	32
2.6.3. Değerler Eğitimi ve Öğretmen	33
2.6.4. Değerler Eğitiminde Kullanılan Yaklaşımlar.....	35
2.6.4.1. Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı	36
2.6.4.2. Değer Açıklama Yaklaşımı	36
2.6.4.3. Değer Analizi Yaklaşımı	38

2.6.4.4. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı.....	38
2.6.4.5. Örtük Program Yaklaşımı	39
2.6.4.6. Karakter Eğitimi Yaklaşımı.....	39
2.6.4.7. Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı.....	41
2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	42
2.7.1. Dünyü ve Bugünüyle Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	43
2.7.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı	44
2.7.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi	46
2.8. PIKTES Projesi	47
2.8.1.PIKTES Projesi'nde Kullanılan/PIKTES Projesi için Hazırlanmış Kaynak Kitaplar.....	49
2.9. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi.....	51
2.9.1. Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi	53
2.9.2. Avrupa Dil Dosyası.....	55
2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Ders Kitapları	56
2.11. Yabancı Dil Öğretiminde Değer Aktarım Aracı Olarak Ders Kitapları.....	59
2.12.Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Kültür Aktarımı ile İlgili Araştırmalar.....	61
2.13.Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Değerler Eğitimi ile İlgili Araştırmalar.....	67
BÖLÜM III	71
YÖNTEM	71
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni.....	71
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar	71
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	71
3.4. Verilerin Analizi.....	71
3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	72
3.6. Araştırmacının Rolü	72
BÖLÜM IV	73
BULGULAR.....	73
4.1. Türkçe Öğreniyorum Kitap Setinde Yer Alan Metinler.....	73
4.1.1. Türkçe Öğreniyorum 1 - Ders Kitabı	73
4.1.2. Türkçe Öğreniyorum 1 - Çalışma Kitabı.....	75
4.1.3. Türkçe Öğreniyorum 2 - Ders Kitabı	76
4.1.4. Türkçe Öğreniyorum 2 - Çalışma Kitabı.....	80
4.1.5. Türkçe Öğreniyorum 3 - Ders Kitabı	82
4.1.6. Türkçe Öğreniyorum 3 - Çalışma Kitabı.....	88
4.1.7. Türkçe Öğreniyorum 4 - Ders Kitabı	90

4.1.8. Türkçe Öğreniyorum 4 - Çalışma Kitabı.....	97
4.2. Hayat Boyu Türkçe Kitap Setinde Yer Alan Metinler	99
4.2.1. Hayat Boyu Türkçe 1 - Öğrenci Kitabı	99
4.2.2. Hayat Boyu Türkçe 1 - Çalışma Kitabı.....	106
4.2.3. Hayat Boyu Türkçe 2 - Öğrenci Kitabı	109
4.2.4. Hayat Boyu Türkçe 2 - Çalışma Kitabı.....	117
4.2.5. Hayat Boyu Türkçe 3 - Öğrenci Kitabı	120
4.2.6. Hayat Boyu Türkçe 3 - Çalışma Kitabı.....	128
4.3. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	131
4.4. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	136
4.5. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	146
4.6. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular	151
4.7. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular	160
4.8. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular	180
4.9. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	209
4.10. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	229
BÖLÜM V	266
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	266
5.1. Tartışma.....	266
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	268
5.2.1. Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması	268
5.2.2. Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Bağlamında Karşılaştırılması	277
5.2.3. Öneriler	297
KAYNAKÇA.....	298
EK 1.....	311

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Rokeach’a göre değerlerin sınıflandırılması (Beldağ, 2012: 17).....	25
Tablo 2 Schwartz’a göre değerlerin sınıflandırılması (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 61).....	26
Tablo 3 Spranger’a göre değerlerin sınıflandırılması (Akbaş, 2004a: 56).....	27
Tablo 4 TDÖP - Değerler Eğitimi Yönergesinde Yer Alan Değerler.....	27
Tablo 5 Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri.....	131
Tablo 6 Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri.....	136
Tablo 7 Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri.....	146
Tablo 8 Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri.....	151

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkçe Öğreniyorum - Değer Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı..	132
Şekil 2. Türkçe Öğreniyorum - Kültür Aktarımı Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.	138
Şekil 3. Hayat Boyu Türkçe - Değer Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.....	147
Şekil 4. Hayat Boyu Türkçe - Kültür Aktarımı Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.....	153

ÖZET

SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ENTEGRASYONUNUN DESTEKLENMESİ PROJESİ (PIKTES) KAPSAMINDA KULLANILAN TÜRKÇE ÖĞRENİYORUM KİTAP SETİ İLE HAYAT BOYU TÜRKÇE KİTAP SETİNDEKİ TÜRKÇE OKUMA METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ VE KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yabancı dil öğretim ve öğrenim faaliyetlerinin arttığı günümüzde hedef dilin birey tarafından edinilebilmesi için yalnızca dilsel yapıların öğrenilmesi yeterli değildir. Çünkü dil, toplumun kültürel unsurları ve değerlerini içerisinde barındırır. Bu anlamda dil, kelimelerden ve kelimelerin sözlüksel anlamlarından ibaret bir yapı değildir ve bir dilde yetkinlik kazanabilmek için o dili, kültürü ve değerleriyle birlikte öğrenme zorunluluğu vardır.

Bu araştırmada, Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında okutulan kitaplardan Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum kitap setiyle MEB - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan okuma metinleri kültür aktarımı ve değerler eğitimi açısından incelenmiş, karşılaştırılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Her iki kitap seti de A1 ve A2 seviyesi kitaplardır. Çalışmada kültür aktarımı unsurlarını belirlemek için Okur ve Keskin (2013) tarafından hazırlanmış “Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler” ölçeği esas alınırken değerler eğitimi unsurlarının tespiti için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 27 değer esas alınmıştır.

Yapılan araştırma ile amaçlanan, sözü edilen kitap setlerinde yer alan kültür aktarım ve değerler eğitimi unsurlarının tespitini yapmak, ardından bazı değerlendirme ve önerilerde bulunarak literatüre katkı sağlamaktır. Çalışma, nitel bir araştırma olarak kültür analizi modelinde desenlenmiş; veriler ise nitel veri toplama teknikleri olan doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak toplanmıştır.

Yapılan araştırmada kültür aktarımı unsurları bağlamında Hayat Boyu Türkçe kitap setinde Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha fazla kültür aktarımı unsurunun yer aldığı tespit edilmiştir. Kültür aktarım unsurlarının niceliksel olarak fazlalığına rağmen her iki kitap seti de kültür aktarımı unsurlarının dağılımı açısından dengeli değildir. Değer

unsurları açısından değerlendirildiğinde ise her iki kitap setinde de toplam olarak birbirine yakın değer unsuru yer almasına karşın değer unsurlarının dağılımı da dengeli değildir. Her iki kitap setinde de ihmal edilen pek çok değer vardır.

Bu araştırma aracılığıyla bundan sonra hazırlanacak yeni ğretim materyallerinin oluşturulmasında konuya ilişkin veri sunularak faydalı olmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar için Türkçe eğitimi, PIKTES, değer, kültür, değerler eğitimi, kültür aktarımı.

ABSTRACT

INVESTIGATING OF TURKISH READING TEXTS IN TÜRKÇE ÖĞRENİYORUM AND HAYAT BOYU TÜRKÇE BOOK SETS USED WITHIN PROJECT ON PROMOTING INTEGRATION OF SYRIAN KIDS INTO THE TURKISH EDUCATION (PIKTES) IN TERMS OF VALUES EDUCATION AND CULTURE TRANSFER

Today, as the activities of language learning and teaching are increasing, learning only the linguistic structures is not enough for an individual to acquire a target language. The reason for this is the fact that language contains a society's cultural elements and values within itself. In this sense, language is not a structure consisting of only words and their lexical meanings, and in order to obtain competence in a target language, there is a necessity of learning it with its culture and values.

In this research, the reading texts in Türkçe Öğreniyorum, book set prepared by Yunus Emre Institute, and in Hayat Boyu Türkçe, book set prepared by Directorate General of Lifelong Learning in Ministry of Education, are analyzed, compared with each other, and the results are evaluated. Both book sets are level A1 and A2. This study is based on "cultural elements and sub-elements reflecting on texts", framework prepared by Okur and Keskin (2013), in order to identify elements of culture transfer, and is based on 27 values determined by the Ministry of Education in order to identify value elements.

The purpose of this research is to identify elements of culture transfer and value elements in the aforementioned book sets and to contribute to the literature by making some evaluations and recommendations. Being a qualitative research, this study is formed around the cultural analysis model, and the data are collected by using methods of document analysis and content analysis, which are qualitative data collection techniques.

In this research, in the context of elements of culture transfer, it is identified that there are more elements of culture transfer in Hayat Boyu Türkçe than in Türkçe Öğreniyorum. Despite the quantitative abundance of elements of culture transfer, neither of the book sets is balanced in terms of distribution of elements of culture transfer. When they are evaluated in terms value elements, both book sets have a similar amount of value elements; however, the distribution of value elements is not balanced, either. Both book sets neglect many values.

Through this research, it is attempted to be beneficial by providing data on this topic for the teaching materials to be prepared in the future.

Keywords: Teaching Turkish for foreigners, PIKTES, value, culture, values education, culture transfer.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Türkiye, jeopolitik konumu ve Ortadoğu'nun içerisinde bulunduğu çalkantılı süreç dolayısıyla yoğun oranda göç almaktadır. Bu göçler ağırlıklı olarak Suriye, İran, Afganistan gibi Ortadoğu ülkelerinden olsa da çalışma, sağlık, eğitim, turizm vb. pek çok nedenden dolayı Türkiye dünyanın her yerinden insanlara kapılarını açmaktadır.

Türkiye, iç karışıklıklar yaşayan komşusu Suriye'den göç etmek zorunda kalan milyonlarca ihtiyaç sahibine kapılarını açarak büyük bir insanlık örneği göstermiştir. Ancak bu durum sağlık, eğitim vb. alanlarda bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Eğitim alanında ortaya çıkan sorunlar Suriyeli çocuklara Türkçenin hızla öğretilmesi için üniversitelere bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) ve Yunus Emre Enstitüsü'nü bu alandaki çalışmalarını hızlandırmaya sevk etmiştir. Bunun dışında ilk ve ortaöğretim seviyeleri için ise Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi'nin (PIKTES) varlığını da zorunlu hale getirmiştir.

Farklı kültürlerin etkileşim içine girmesiyle birlikte günümüzde çok dillilik ve çok kültürlülük önem kazanmıştır. Hemen her sosyal ortamda çok kültürlü bir yapının görülmeye başlandığı günümüzde, kültürel çatışmaları en aza indirgeyebilmek adına kültürel farkındalığı arttıracak çalışmalar yapılmalıdır. Bu anlamda öğrenciye öncelikle evrensel kültür ve değer yargıları ve daha sonra da hedef kültüre ait kültür ve değer yargıları kaynak kültür ile bağ kurularak tanıtılmalı, bu yolla öğrencinin kültürel farkındalığı artırılarak ortak kültürünü oluşturmaya imkân sağlanmalıdır. Kültür ve değerlerden bağımsız bir şekilde öğrenilen dil, kişinin kaynak kültürde var olan bilgilerini farklı sembollerle ifade etmesinden başka bir şey olmayacaktır. Bu nedenle öğrencinin hedef dilde yetkin olabilmesi, hedef dilin kültür ve değer dünyasına da bir adım atmasını gerektirmektedir.

1.2. Amaç ve Önem

Türkiye'ye mülteci statüsünde giren Suriyeli çocukların Türk kültürüne ve eğitim sistemine hızla adaptasyonunun sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) de bu çocukların adaptasyon süreçlerini hızlandırmakta ve Türkiye'ye uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu amaçla Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında Türkçe Öğreniyorum, Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe ve Hayat Boyu Türkçe kitap setleri kullanılmıştır. Bu kitaplardan Türkçe Öğreniyorum kitap seti Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi'nin (PIKTES) Aralık 2016-Nisan 2019 tarihleri arasında, Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe kitabı bir geçiş kitabı olarak Nisan 2019-Temmuz 2019 tarihleri arasında kullanılmıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap seti ise Temmuz 2019 itibarıyla kullanılmaktadır. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) öğretmenlerinin öğrencilere evrensel değerleri, Türk kültürünün değerlerini ve Türk kültürünü aktarmasında en büyük yardımcıları bu kitaplardır.

Çalışmamızda Türkçe Öğreniyorum ve Hayat Boyu Türkçe kitap setlerini değerler eğitimi ve kültür aktarımı açılarından inceleyerek bundan sonra bu alan için hazırlanacak kitap setlerinin eksiklerinin giderilmesine ve daha başarılı kitap setlerinin ortaya konabilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktayız.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın problem cümlesini “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında kullanılan Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde değerler eğitimi ve kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiş midir?” sorusu oluşturmaktadır.

Alt problemler ise aşağıdaki gibidir:

1. Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarının kullanım sıklığı nedir?
2. Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarının kullanım sıklığı nedir?
3. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarının kullanım sıklığı nedir?

4. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarının kullanım sıklığı nedir?
5. Türkçe Öğreniyorum kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde değerler eğitime nasıl yer verilmiştir?
6. Türkçe Öğreniyorum kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına nasıl yer verilmiştir?
7. Hayat Boyu Türkçe kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde değerler unsurlarına nasıl yer verilmiştir?
8. Hayat Boyu Türkçe kitap setindeki yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına nasıl yer verilmiştir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) kapsamında ilköğretim seviyesinde kullanılan Türkçe Öğreniyorum ve Hayat Boyu Türkçe kitap setlerinde yer alan Türkçe okuma metinleri ile ve bu metinlerin yalnızca değerler eğitimi ve kültür aktarımı açısından incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Bir etkinlik kitabı olarak hazırlanmış olan Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe kitabı, içerisinde yeterli metin sayısının olmaması sebebiyle araştırmaya dâhil edilmemiştir.

1.5. Varsayımlar

Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinin kültür aktarımı ve değerler eğitimi dikkate alınarak hazırlandığı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dil: Sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullanılan, doğuştan hazır bulunarak edinilen, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir (Aksan, 1977: 13).

Ana Dili: Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 1975: 427).

Çok Dillilik: Bir kişinin hayatının herhangi bir döneminde ana dilinden başka ikinci bir dili belli ölçüde kullanmaktır (Demircan 1990: 20).

Yabancı Dil: Bireyin doğduğu çevrede konuşulan ve doğal olarak edindiği ana dilinden farklı olarak, çeşitli sebeplerle bilinçli ve planlı bir şekilde sonradan öğrendiği dildir (Zorbaz, 2013, 159).

Kültür: Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktarıp öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütündür” (Güvenç, 2002: 14-15).

Kaynak Kültür: Öğrencinin içinde bulunduğu konuşmalarını, yaşayış ve düşünüş tarzını şekillendiren kültürdür. Dil öğretimi esnasında öğrenciye yön veren bu kültür, öğrencinin dil öğrenmesini kolaylaştırdığı gibi zorlaştırabilir de (Demir ve Açık, 2011: 58).

Hedef Kültür: Yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılmak istenen kültürdür. Hedef kültürün aktarımı yapılırken öğrencilerin kaynak kültüründen kaynaklanan bir savunma sistemi oluşturacakları unutulmamalıdır (Demir ve Açık, 2011: 58).

Ortak Kültür: Ortak kültür kaynak kültürle hedef kültürün karşılaşmasının sonucunda zamanla ortaya çıkacak olan kültürdür. Ortak kültür; kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenmesi sonucunda oluşur (Demir ve Açık, 2011: 58).

Değer: Değer, TDK-Güncel Türkçe Sözlük’te “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır. “Değer; insanın hayata dair karar vermesinde, gelişen olaylar karşısında yorum yapmasında, çevresinde kendini etkileyen durumlar hakkında hüküm vermesinde ona yol gösteren, dayanak sağlayan inanış unsurlarıdır.” (Bulut, 2011: 21).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil

Dil; bir toplumu oluşturan bireyleri birbirine bağlayan, ortak kültür ve değerlerini gelecek nesillere aktarmalarını sağlayan iletişim aracıdır. Dil hakkında pek çok tanım yapılmıştır. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te dil “İnsanların düşündüklerini ve duygularını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” şeklinde tanımlanmıştır. Banguoğlu (2007: 9) ise dili; insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemi olarak tanımlamaktadır. Bu sesli işaretler sistemi insan hayatındaki en vazgeçilmez unsurdur. Çünkü sosyal bir varlık olan insan herhangi bir yolla iletişim kurmaya hayatının her alanında ihtiyaç duymaktadır. İnsanın olduğu yerde dil de vardır.

Vardar (1998: 57), dilin her şeyden önce bir iletişim aracı olduğunu ve birincil işlevinin insana özgü eklemli seslerle bir dilsel toplulukta iletişim sağlaması olduğunu belirterek ortak dilin bir topluluğa ait olmada da birincil koşul olduğunu göstermektedir. Uygur (2003: 16) da benzer bir şekilde dilin en önemli yanının insan dünyasında aracılık etmek ve insanı insanla birleştirmek olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca insanı insana ulaştırmanın dil olduğunu ve insanın ancak dille toplumun bir üyesi olabileceğini de dile getirmektedir. Halkbilim Terimleri Sözlüğü'nde (Acıpayamlı, 1978) ise dil “Bir toplum üyelerinin birbirlerine düşünce ve dileklerini anlatmak amacıyla kullandıkları, ilgili toplumca benimsenen ses simgelerinden oluşan ve belirli bir düzene göre işleyen kültürel dizge.” şeklinde tanımlanmaktadır. Martinet (1985: 13) ise dili “insan deneyiminin topluluktan topluluğa değişen biçimlere, anlamsal bir içerikle; sessel bir anlatımı kapsayan birimlere, başka bir deyişle anlam birimlerine ayrıştırılmasını sağlayan bir bildirişim aracı” olarak kabul etmektedir. Günümüzdeyse dilin yalnızca “sessel bir anlatımı” kapsama gerekliliği bulunmamaktadır. Sessel olmayan işaret dili bu duruma bir örnek teşkil etmektedir.

Ergin (1999: 3) dili “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessese” olarak tanımlamaktadır. Tıpkı Ergin'in de ifade ettiği gibi dil canlı bir varlıktır.

İnsan dili, dil de insanı etkilenmektedir. Gökberk (2018: 69) bu konuya “Dili bir kişi yaratmamıştır, biz bu dokunun içine doğar, onun içinde büyürüz, dilin bireyüstü oluşu bu yüzdendir. Dile şeklini veren biz değilizdir; o bizi şekillendirir.” şeklinde bir yorum getirmektedir.

Yapılan tanımların hepsinde dikkat çeken ortak yönler bulunmaktadır ve bu ortak yönler Demirel (2004: 2) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- Dil, bir sistemdir.
- Dil, seslerden oluşur.
- Dil, bir iletişim aracıdır.
- Dil bir düşünme aracıdır.
- Dil insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.

Bir toplumun konuştuğu dil ve o dilin söz varlığı, o dili konuşan toplumun düşünüş ve yaşayışını da biçimlendirir. Aynı şekilde bir toplumun düşünüş ve yaşayışında zamanla meydana gelen değişimler de konuştukları dili biçimlendirir. Bu yüzdendir ki dil ve insan ayrılmaz bir bütündür.

2.2. Kültür

Kültür; toplumların geçmişlerinden geleceklerine taşıdıkları sözlü-sözsüz her türlü maddî ve manevî unsuru kapsamaktadır. TDK Güncel Türkçe Sözlükte kültürün tanımı “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” şeklinde verilmiştir.

İnsanın yarattığı bütün araç ve gereçleri maddî; anlam, değer ve kuralları ise manevî kültüre örnek gösteren Kongar (2005: 19) kültürün tanımını en genel haliyle “insanın yarattıklarının tümü” olarak kabul etmektedir. Güvenç (2002: 14-15) ise “Bilimsel anlamda kültür; dini, sanatı, yapıp ettiğimiz her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Kültür; toplumu oluşturan kişileri bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır. Bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktararak öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütündür” şeklinde daha ayrıntılı bir kültür tanımı yapmaktadır. Güvenç’in bahsettiği karmaşık varlık alanını Özbay (2002: 113), bir milletin kültürünü oluşturan unsurların başlıcalarını dil, din, gelenek ve görenekler, dünya görüşü, vatan, sanat ve tarih şeklinde kabul ederek tanımlamaktadır.

Tıpkı dil gibi ortak kültür de toplumu bir arada tutan bir unsurdur. Ortak kültür toplumların tarih boyunca oluşturdıkları yaşantılarla değerler, ortak düşünce yapıları,

sanatsal faaliyetler, mimari, giyim tarzı, yapılan yemekler ve daha sayılamayacak kadar çok alanda edindikleri birikimler ve üretimler bütünüdür.

Kaplan (2002: 10), “Edebiyat dışındaki bütün güzel sanatlar, resim, musiki, dans, heykel, mimari kültür sahasına girdiği gibi, güzel sanatların dışında insanoğlunun elinden çıkma eşya, yiyecek, içecek, elbise, silah, alet vesaire de kültür sahasına girerler.” diyerek kültürün sahasını belirlemektedir.

Bilgiç (1986: 27) ise “Kültür, bir millete şahsiyetini veren, diğer milletler arasındaki farkı tespit etmeye yarayan, tarihin seyri içerisinde teşekkül etmiş, kendine has maddi ve manevi varlık ve değerlerin ahenkli bir bütünüdür” diyerek kültürün milletleri birbirinden ayırma görevi de edindiğine dikkat çekmektedir. Gerçekten de bir toplumun kültüründe kabul gören bir davranış başka bir toplum tarafından hoş görüşmeyebilmektedir. Dolayısıyla kültürler farklı toplumları birbirinden ayırabilmektedir.

Toplumlararası kültürel farklılıklara dair Lado (1986’dan akt. Okur ve Keskin, 2013: 1626) şu örneği vermektedir: “Amerika’da ‘s’ harfini uzatarak uzun bir ‘sssss’ sesi çıkarmak bir olumsuzluk ifadesidir. Konuşmacıyı dinleyen topluluğun yapılan işi beğenmediğini gösterir. Fakat İspanyolca konuşan ülkelerde bu sessiz olunması için yapılan bir çağrı anlamını taşır. İspanyolca konuşan bir topluluk önünde, konuşmasının ortalarında ‘sssss’ sesini duyan Amerikalı bir yazar önce şaşırıp, dinleyicilerin kendisini protesto ettiğini düşünür, daha sonra bunun sessizliği sağlamak için kullanılan bir yöntem olduğunu anlar.”. Öte yandan artık teknolojik gelişmeler sayesinde dünya gitgide küçülmekte, bu durum da küresel kültürel değerler oluşabilmesine olanak tanımaktadır.

En genel tanımıyla “Kültür, doğanın ya da Tanrı’nın yarattıklarına karşılık insan türünün yarattıklarının tümüdür.” (Güvenç, 2002: 54).

2.3. Dil-Kültür İlişkisi

Dil ile kültür karşılıklı etkileşim içerisinde. Dil kültürü, kültür de dili etkilemektedir. Fakat dil, aynı zamanda kültürün aktarıcısı konumundadır. Tarih boyunca toplum olarak geçirdiğimiz yaşantılar ve bu yaşantılar dolayısıyla oluşturduğumuz kültürümüz, dil ile hayat bulmakta ve gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Kaplan (2002: 139) dili, bir toplumun duygu ve düşüncelerinin kabı olarak nitelendirmekte ve bunun bu kap ile nesilden nesile aktarıldığını vurgulamaktadır. Günay (1995: 9) ise dil-kültür ilişkisini “Dil ile kültür birbiriyle yakından ilişkili iki kavramdır. Dil kültürle yaşar, kültür de dil ile gelişir ve birikir.” şeklinde dile getirmiş ve dil ile kültür arasındaki karşılıklı etkileşime dikkat çekmiştir. “Kimi zaman dildeki bir sözcük bile bir ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddi ve

manevi kültürü üzerinde fikir verebilir. Kültür bir yaşam tarzıdır ve aynen dile yansır.” (Aksan, 1995: 67).

“Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bir toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnız dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları elde edebiliriz. Aynı biçimde bir an için tek başına dili ele alarak belli bir dilin belli bir dönemindeki metnini yalnızca yabancı etkiler açısından inceleyerek konuşan toplumun o süre içinde hangi kültür hareketlerine sahne olduğunu, hangi dış etkiler altında kaldığını saptayabiliriz.” (Aksan, 1995: 65). Ünalın (2002: 111) da dilin; onu konuşan milletin yaşayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısı olduğunu ifade etmektedir.

Şu hâlde, kültür, nesilden nesle aktarılmak için dile muhtaç; toplumun duygu, düşünce ve tam anlamıyla hayat tezahürlerinin somut hâle bürünmesinin aracı olan dil için de kültür bir ihtiyaçtır (Göçer, 2012: 53).

2.4. Kültür Aktarımı

Kültür, varlığını ait olduğu topluma borçludur. Toplumlar kültürlerini dil aracılığıyla nesilden nesile aktararak yaşatırlar. Dilde var olan her kelime, her cümle toplumun kültüründen bir iz taşır. “Dilin öğrenilmesi ve kullanılması, kültürün de öğrenilmesi demektir. Her kelime, her cümle, kültüre ait bir göstergeyi temsil etmektedir” (Özbay, 2002: 116). Dil ve kültür arasındaki ilişki incelendiğinde yabancı dil öğretiminin kültür öğretimini de beraberinde getirdiği görülecektir. Kültürden bağımsız olarak öğrenilen dil, kelime ve cümlelerin anlamlandırılmasını zorlaştıracak ya da kalıcı öğrenmeyi engelleyecektir. Çünkü bir dilin gerçek anlamda öğrenilmesinin koşulu o toplumun kültürünün ve değer yargılarının öğrenilmesiyle mümkündür. “Kimi zaman dildeki bir sözcük bile ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebilir” (Aksan, 1995: 67).

Güvenç (2015: 14) kültürü; “Toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak yaparak öğrendiği ve aktarıp öğrettiği maddi manevi her şeyden oluşan karmaşık bütün” şeklinde tanımlamaktadır. Birey kültürle ilk olarak ailesi aracılığıyla tanışsa da zamanla genişleyen çevresiyle birlikte kültürel birikimi de artar. Toplum, kültürünü bu yolla nesilden nesile aktararak varlığını sürdürür. Aile içerisinde informal olarak başlayan bu kültür aktarımı eğitim öğretim faaliyetleriyle formal özellik kazanır. “Dolayısıyla eğitim ve öğretimin esas görevi kültürün intikali ve devamını sağlamaktır” (Özbay, 2002: 116).

Dil ve kültür birbirinden ayrılamayacak kadar iç içe geçmiş iki kavramdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde yalnızca dilsel yapıların öğretilmesi o dilin eksik öğrenilmesine neden olacaktır. Çünkü dil öğretimi yalnızca dilsel yapılardan ibaret değildir ve kültür aktarımı olmadan yapılan dil öğretimi, iletişimde sorunlar yaratabilir. Kültürlerarası etkileşimin arttığı günümüzde farklı kültürlerle mensup bireylerin kültürel farkındalık kazanarak bu farklılıklara saygı duymayı öğrenebilmesi ve daha sağlıklı bir iletişimin kurulabilmesi için yabancı dil öğretiminde kültür öğretimi ve kültürlerarası etkileşim kavramları önem kazanmıştır. “Yabancı dil öğrenmek, yabancı bir kültür ile diyaloga girmek demektir. Yabancı dil öğrenirken iki kültür birbiriyle sürekli etkileşim içindedir. Yabancı dil dersleri, öğrencinin hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile bulunduğu, iki kültürün benzer ve farklı yanlarını kavrayıp karşılaştırmalar yaptığı bir alandır. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde kültürlerarası etkileşim üst amaç olarak benimsenmiştir. Kültürlerarası bildirişim, anlaşmayı amaçlayan yabancı dil öğretimi ön yargıları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmayı sağlayan bir yoldur” (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013: 367).

Tomalin ve Stempleski’ye göre (1993: 7’den akt. Ülker, 2007: 25-26) göre yabancı dil derslerinde kültür aktarımının yedi temel amacı vardır:

1. “Öğrencilerin kişilerin kültüre bağlı davranışlar sergileyebileceği gerçeğini anlamasına yardımcı olmak,
2. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf ve yaşanan yer gibi sosyal değişkenlerin insanların konuşma ve davranışlarını etkilediğini anlamasına yardımcı olmak,
3. Öğrencilerin hedef kültürde bazı durumlarda sergilenen geleneksel davranışların daha fazla farkına varmalarını sağlamak,
4. Öğrencilerin hedef kültürdeki kelime ve kelime gruplarının kültürel çağrışımları konusunda farkındalık geliştirmelerini sağlamak,
5. Öğrencilerin hedef kültür hakkındaki genellemeleri değerlendirme yeteneği geliştirmesine yardımcı olmak,
6. Öğrencilerin hedef kültür hakkında bilgi edinmek için gerekli becerileri geliştirmelerine yardımcı olmak,
7. Öğrencilerin hedef kültür hakkında entelektüel merakını artırmak ve o kültürün insanlarına karşı empati geliştirmeleri konusunda cesaretlendirmektir.”

“Yabancı dil öğretimi sürecinde büyük önemi olan kültür aktarımının gerçekleşebilmesi için, yabancı dil derslerinde yabancı dili öğrenen kişinin kültürü olarak nitelendirebileceğimiz kaynak kültür ve öğrenilen yabancı dile ait kültür olarak

nitelendirebileceğimiz hedef kültür, önemle üzerinde durulması gereken unsurlardır” (Ülker, 2007: 20). Kaynak kültür dil öğrenen bireyin yaşadığı çevre aracılığıyla edindiği doğal kültürüdür. Birey, hedef dil ve kültürünü öğrendikten sonra kaynak dil ve kültürü ile kıyaslayarak yeni bir bakış açısı kazanacaktır. Bu bakış açısının ürünü olarak zamanla ortaya çıkan kültür ise ortak kültürdür. “Ortak kültür, kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenerek oluşturulmasıdır” (Demir ve Açık, 2011: 58).

Öğrenci yabancı dili öğrenirken kendi kültür dünyasıyla birlikte hedef kültürün dünyasına dâhil olur. Yabancı dil öğretim sürecinde, öğrenciye hedef dil en iyi şekilde sunularak öğrencinin bu dil ve kültür hakkında bilgi sahibi olması ve kendi dil dünyasıyla öğrendiklerini kıyaslayarak çok yönlü bir bakış açısı kazanması amaçlanmaktadır. Kendi kültürüne eleştirel gözle bakan birey, yeni öğrendiği kültürle kendi kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıkları keşfedecek bu sayede oluşturduğu kültürel farkındalıkla ortak kültürünü oluşturacaktır. “Yabancı bir dil öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995: 156).

2.4.1. Kültür Aktarımının Unsurları

Bu başlık içerisinde kültür aktarımının unsurları açıklanacaktır. Kültür aktarımının üç unsuru vardır: kaynak kültür, hedef kültür, ortak kültür.

“Yabancı dil öğretimi sürecinde büyük önemi olan kültür aktarımının gerçekleşebilmesi için, yabancı dil derslerinde yabancı dili öğrenen kişinin kültürü olarak nitelendirebileceğimiz kaynak kültür ve öğrenilen yabancı dile ait kültür olarak nitelendirebileceğimiz hedef kültür, önemle üzerinde durulması gereken unsurlardır” (Ülker, 2007: 20).

Demir ve Açık (2011: 58) kaynak kültürü öğrencinin içinde bulunduğu konuşmalarını, yaşayış ve düşünüş tarzını şekillendiren kültür olarak tanımlamaktadır. Yani kaynak kültür; kişinin içerisine doğduğu ve yetiştiği, kendi öz kültürünü ifade etmektedir. Kaynak kültür yabancı dil öğrencisinin sınıf ortamına kendisiyle birlikte getirdiği dili, düşünüş şekli, inançları ve değerler, giyim tarzı, yeme-içme alışkanlıkları vb. her şeydir.

Hedef kültür ise Demir ve Açık (2011: 58) tarafından yabancı dil öğretimi ve kültürlerarası yaklaşımla aktarılmak istenen kültür olarak tanımlanmakta ve hedef kültürün aktarımı yapılırken öğrencilerin kaynak kültüründen kaynaklanan bir savunma sistemi oluşturacaklarının unutulmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü birey değişime karşı direnç göstermeye meyillidir. Hayat boyunca edinilen ve benimsenen kaynak kültürün yanı

sıra yeni bir öğrenilirken edinilen hedef kültür, bu sebeple bir dirence uğrayabilir. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde öncelikle evrensel kültüre vurgu yapılması ve öğrencinin kaynak kültürü ile karşılaştırmalar yapabilmesine olanak tanıyacak ölçüde hedef kültüre yer verilmesi gerekmektedir. “Birey hedef kültürü öğrenmeden hedef dili tam anlamıyla öğrenemeyeceğinin bilincine varırsa hedef kültüre bakış açısı değişecektir” (Demir ve Açık, 2011: 58).

Ortak kültür, kaynak kültür ile hedef kültürün karşılaşmasının sonucunda zamanla ortaya çıkacak olan kültürdür. Ortak kültür, kaynak kültürle hedef kültürün birey tarafından sentezlenerek oluşturulmasıdır (Demir ve Açık, 2011: 58). Yani ortak kültürü oluşturan yabancı dil öğrencisinin kendisidir. Dolayısıyla her öğrencinin oluşturacağı ortak kültür bireyseldir zira ortak kültürü var eden, öğrencinin kaynak kültürü ile öğrendiği hedef kültüre kattığı yorumdur.

2.4.2. Kültür Aktarımının Önemi

Değişen dünya düzeniyle birlikte ülkeler, dolayısıyla insanlar arasındaki etkileşim artmış; bu etkileşimin doğal sonucu olarak da dil öğretimi önem kazanmıştır. Bireyin öğrendiği dili daha iyi anlayabilmesi için o dilin içinden çıktığı kültürü de anlaması, öğrenmesi gerekmektedir. Dil ve kültür arasındaki bu ilişki, dil öğretiminde kültür aktarımını gerekli kılmıştır. Çünkü dil, kültürle anlam kazanır ve kültür olmadan öğrenilen dil tam anlamıyla kavranamaz, zamanla unutulur. Yani bireyin bir dilde yetkinliğe ulaşabilmesi için hem dilsel yapılara hem de öğrendiği dilin kültürel unsurlarına hâkim olması gerekir. “Dil öğrenmek sadece gramer kurallarını öğrenmekle gerçekleşmez. Yabancı bir dili öğrenmenin en güzel yolu kültür aktarımı ile gerçekleşir. Çünkü kültür, bir milletin her şeyini kapsar. Bir dili öğrenmek için de dili konuşan topluluğun her şeyini (tarihini, coğrafyasını, yaşantısını, değerlerini, yemeklerini, vs.) bilmek gerekir” (İşcan, 2017: 440). Dil öğrenen kişi, o dilin kültür dünyasına dâhil olur ve kişi kültüre ne kadar çok maruz kalırsa dili o kadar çabuk ve etkili öğrenir. Toplumun kültürünü öğrenmek demek, o toplumun davranışlarını ve davranışlarının altında yatan nedenleri, toplumun inançlarını ve geleneklerini yani yaşam tarzını anlamak ve öğrenmek demektir. “Yabancı dil öğretimi, yalnızca hedef dilin dil bilgisi ile kelimelerini öğretmek ve temel dil becerilerini kazandırmak değil, bunların yanı sıra aynı zamanda o dilin kültürünün de öğretimidir. Dil ve toplum birlikte gelişip şekillendiği için yabancı bir dili gerçek anlamda öğrenmek, anlamak ve konuşmak o toplum gibi düşünebilmeyi gerektirmektedir. Bu da o dili şekillendiren kültürü öğrenmekle mümkündür” (Memiş, 2016: 605).

Yabancılar Türkçe öğretimi, dilin kültür aktarımı rolünden hareketle dil öğretiminin yanı sıra Türk kültürünü de öğretmeyi amaçlar. Türkçe öğrenmek isteyen kişi bu anlamda dolaylı olarak toplumun bir üyesi konumuna gelecek ve öğrendiği her yeni bilgiyle kendi dil ve kültür dünyasına daha yakından bakacak, aralarında ilişki kurmaya çalışacak; hedef dil ve kültür ile kendi dil ve kültür yapısını kıyaslama, yorumlama ve değerlendirme imkânı bulacaktır. Bu nedenle yabancılar Türkçe derslerinde öğrenen kişilere hem hedef kültürü anlayabileceği hem de kendi kültürüne yakından bakabileceği örnekler sunulmalıdır. Yani kişinin öğrendiği yeni dil ve kültürle birlikte yeni bir bakış açısı kazanması sağlanmalıdır. “Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995: 156).

Yabancı bir dili öğrenmenin amacı, kültürel yeterlilikleri de kazanarak o dili anlamak ve konuşmaktır. Bir dilin kurallarını ve sözcüklerini ezber ve taklit yoluyla da öğrenebilirsiniz fakat o dildeki sözcüklerin nerede, ne zaman, niçin, hangi ortamda ve hangi bağlamda kullanılacağını bilmezseniz dil edininiz ezberden öteye geçmeyecektir. Tanıdık olmayan yeni durumlarla karşılaşmak ya da yabancı birini anlamak bireyin dünyayı algılama seviyesini artırmaktadır. Bir toplumun kalıplaşmış düşüncelerin dışına çıkması yeni kavramlar öğrenmesiyle mümkün olmaktadır (Özil, 1991: 99).

“Yabancı bir dili öğrenen kişi o dilde yanlış anlaşılmalardan sakınmak ve etkili bir iletişim gerçekleştirmek istiyorsa kavramların karşılıklarının yanı sıra o dilin kültürünü de öğrenmek zorundadır” (Memiş, 2016: 609). Dil öğretiminde kültür aktarımı yapılmaması bazı sorunları da beraberinde getirebilmekte, kültürler arasındaki farklılıklar iletişimi olumsuz etkileyebilmektedir. “Örneğin, öpüşme Türk kültüründe samimiyeti, yakınlığı ve dostluğu ifade eder. Türkiye’de genellikle selamlaşırken iki yanaktan öpülür. Ancak bu selamlaşma biçimi kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Örneğin Kore’de aynı cinsten iki kişinin birbirini yanağından öpmesi hoş karşılanmamaktadır. Buna karşın, İran ve Arap ülkelerinde insanlar birbirlerini üç defa yanaklarından öpmektedirler. Aynı şekilde, Arap ülkelerinde iki erkeğin el ele dolaşması normalken, Batı ülkelerinde rastlanılan bir durum değildir” (Bölükbaş ve Keskin, 2010: 228). Dil öğretimiyle birlikte o dile ait kültürün de verilmesi bu anlamda önemlidir.

Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında hazırlanan Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) adlı metinde, sosyokültürel bilgi başlığı altında dil öğretimiyle verilmesi gereken kültür aktarımı unsurları belirtilmiştir. Bu unsurlar ana başlıkları ile aşağıdaki gibidir:

1. Günlük yaşam,
2. Yaşam koşulları,
3. Kişiler arası ilişkiler (güç ve dayanışmaya dayanan ilişkileri de içerir),
4. Değerler, inançlar ve tutumlar
5. Beden dili
6. Sosyal gelenekler,
7. Geleneksel davranışlar (telc ve MEB, 2013: 103-104).

Kültür aktarımı hem hedef kültürü hem de kaynak kültürü tanıtıcı nitelikte ve farklı kültürlerin özelliklerini sunabilecek şekilde, kültür unsurlarının hedef kültürdeki kullanım sıklığı dikkate alınarak yapılmalıdır. Dili öğrenen bireyin hedef dilde yetkinlik düzeyine ulaşabilmesi toplumu ve kültürünü tanımasıyla mümkün olacaktır. Birey toplumu tanıdıkça kendi kültürüne karşı da bir bakış açısı oluşturacak, tanıdığı yeni kültürle birlikte kendi kültürünü yeniden tanıyarak farklılıklara saygı duymayı öğrenecek dolayısıyla ön yargıları kırılarak yeni kültürlere karşı hoşgörü kazanacaktır.

2.4.3. Kültür Kategorileri

Yabancı dil öğretiminde ders işlenişi esnasında öğretmen tarafından yapılacak ve yabancı dil öğretimi için hazırlanan kitaplarda ve materyallerde yer alacak kültür aktarımının ölçülü ve kültürün tüm alanlarına dağılmış bir şekilde yapılabilmesi için bir sistem gerekmektedir. Bu sebeple Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında hazırlanan Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) adlı metinde, “Sosyokültürel Bilgi” başlığı altında dil öğretimiyle verilmesi gereken kültür aktarımı unsurları belirtilmiştir. Bu unsurlar 7 ana başlık altında aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Günlük yaşam,
 - yeme ve içme, öğünler, sofr kültürü,
 - bayramlar,
 - çalışma zamanları ve alışkanlıkları,
 - boş zaman uğraşları (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya).
2. Yaşam koşulları,
 - yaşam standardı (yöresel, sınıfa özel ve etnik farklılıklarıyla),
 - ev ortamı,
 - sosyal güvence.
3. Kişiler arası ilişkiler (güç ve dayanışmaya dayanan ilişkileri de içerir),
 - bir toplumun sınıfsal yapısı ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler,

- farklı cinsiyetler arası ilişkiler (erkek/kadın; yakınlaşma derecesi),
- aile yapıları ve ilişkileri,
- nesiller arası ilişkiler,
- iş ortamındaki ilişkiler,
- toplum ve polis, idare vb. arasındaki ilişkiler,
- etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler,
- politik ve dini gruplar arasındaki ilişkiler.

4. Değerler, inançlar ve tutumlar

- sosyal sınıf,
- meslek grupları (akademisyenler, yönetim, memur, eğitilmiş ve eğitimsiz işçiler),
- varlık (kazanılmış ya da miras yoluyla),
- yöresel kültürler,
- güvenlik,
- kurumlar,
- gelenek ve sosyal dönüşüm,
- tarih, özellikle önemli tarihi kişilikler ve olaylar,
- azınlıklar (etnik, dini),
- millî kimlik,
- başka ülkeler, devletler, halklar,
- politika,
- sanat (müzik, güzel sanatlar, edebiyat, tiyatro, popüler müzik ve şarkılar),
- din,
- mizah.

5. Beden dili

6. Sosyal gelenekler,

- dakiklik,
- hediyeler,
- giyim,
- içecekler, öğünler,
- davranış ve sohbet kuralları ve tabular,
- ziyaret süresi,
- vedalaşmak.

7. Geleneksel davranışlar,

- dinî gelenekler,
- doğum, evlenme, ölüm,
- halka açık toplantılarda ve törenlerde seyircilerin davranışları,
- kutlamalar, festivaller, dans ortamı, diskotekler vb. (telc ve MEB, 2013: 103-104).

Byram ve Morgan (1994: 51-52) tarafından kitaplarda kültürel içerikler analiz edilirken 9 farklı başlık kriter olarak belirlenmiştir. Bu başlıklar aşağıdaki gibidir:

1. Sosyal Kimlik ve Sosyal Gruplar
2. Sosyal Etkileşim
3. İnanç ve Davranışlar
4. Sosyo-politik Kurumlar
5. Toplumsallaşma ve Yaşam Döngüsü
6. Ulusal Tarih
7. Ulusal Coğrafya
8. Ulusal Kültür Mirası
9. Stereotipiler ve Ulusal Kimlik

Brooks ise yabancı dil öğretiminde öğrenciye aktarılabilecek kültürel unsurların bazılarını aşağıdaki gibi belirlemiştir:

1. Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar.
2. İnsanları tanıtırma.
3. Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar.
4. Sorulmaması gereken sorular.
5. Gelenekler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları.
6. Mektup yazma.
7. Birini davet etme, randevu verme, saatler.
8. Yemek yeme ve içme alışkanlıkları,
9. Trafik vb. (Brooks, 1986, 124-128).

Okur ve Keskin (2013: 1629), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan kitaplardaki kültürel unsurları 7 ana başlık altında aşağıdaki gibi incelemiştir:

1. Günlük Yaşam
 - a. Yiyecek-içecek
 - b. Yemek zamanları, sofrada
 - c. Resmi tatilleri-çalışma zamanları

- d.** Boş zaman etkinlikleri, hobileri
 - e.** Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar
 - f.** Yeme ve içme alışkanlıkları
 - g.** Oyunlar
 - h.** Spor
 - i.** Müzik
- 2.** Kişiler Arası İlişkiler
 - a.** Kişiler
 - b.** Selamlaşma ifade ve davranışları
 - c.** Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler
 - d.** Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler
 - e.** Konuk etme-ikram ve hediyeler
 - f.** Diğerleri
- 3.** Değerler ve Eğitim
 - a.** Değerler
 - b.** Eğitim
 - c.** Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi
 - d.** Diğerleri
- 4.** Edebiyat-Sanat ve Müzik
 - a.** Edebiyat
 - b.** Müzik
 - c.** Sanat
 - d.** Gösteri sanatları
 - e.** El sanatları geleneği
 - f.** Diğerleri
- 5.** Gelenekler ve Folklor
 - a.** Özel günler ve gelenekler
 - b.** Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler
 - c.** Dini kurallara dayalı davranışlar
 - d.** Doğum, evlilik gelenekleri
 - e.** Festivaller, törenler, kutlamalar
 - f.** Danslar
 - g.** Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtıl inançlar

- h. Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar
- i. Diğerleri
- 6. Sosyal Yaşam
 - a. Moda
 - b. Yasaklar
 - c. Alkış ve güzel hareketler
 - d. Diğerleri
- 7. Coğrafya ve Mekân
 - 1. Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)

Tarafımızca yapılan araştırmada Okur ve Keskin (2013) tarafından belirlenen kültür kategorileri ve alt kategorileri kullanılmıştır.

2.4.4. Kültür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi

Toplumlar tüm bilgi ve birikimlerini dil aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarırlar. Dil bu anlamda kültürün taşıyıcısı konumundadır. Toplumun yaşantılarının yansıması dildedir. Dildeki her sözcük, cümle, jest-mimik o toplumun yaşantılarına dair bilgi verir. Kültür aktarımı, o toplumun dili aracılığı ile yeni nesillere tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan maddi ve manevi değerlerinin aktarılmasıdır. Dil öğrenme istek ve ihtiyacının arttığı günümüzde kültür aktarımı daha da önem kazanmıştır. Çünkü dil öğretimi beraberinde kültür aktarımını da getirmekte, kültür olmadan öğrenilen dil sağlıklı bir iletişim için yetersiz kalmaktadır. “Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995: 156). “Yeni bir dil öğrenmek, farklı toplumların dünyaya bakış açılarını fark etme, değer sistemlerini tanıma ve anlama vasıtası olarak görülmelidir. Çünkü bireylerin davranış şekillerini kavrayabilmenin yolu, onların ait olduğu milletin dilini öğrenmekten geçer” (Melanlıoğlu, 2013: 129). Kültürden bağımsız öğrenilen dil kelime öğretiminden başka bir şey olmayacaktır. Bu anlamda yeni bir dili öğrenmek, o dile hâkim olmak o dilin kültürü hakkında yeterli farkındalık düzeyine ulaşmayı gerektirir.

Kültür aktarımının yabancı dil öğretimindeki işlevi “kültürel farkındalık” ve “kültürler arası iletişim yetisi” olmak üzere iki başlık altında toplanabilir. Değişen dünya düzeniyle birlikte artan uluslararası ilişkiler, beraberinde gelen dil öğrenme yönelimleri, öğretme/öğrenme süreçlerinde kültürel farkındalık ve kültürler arası iletişim yetisi kavramlarını ortaya çıkarmıştır. “Kültürümüzün, bilgi ve becerilerimizin gelişmesi, çağın düşüncesini yakalamamız, ona ayak uydurmamız yahut onun gelişmesine katkıda

bulunmamız gibi etkenler yabancı dil öğretiminde kültür olgusunu ve kültürlerarası yaklaşımı zorunlu hâle getirmektedir” (Aktaş, 2007: 61).

2.4.4.1. Kültürel Farkındalık

Yabancı dil öğretimi çok kültürlü bir yapı ve farklı algılama biçimleri sunması bakımından önemlidir. Dil öğrenmek isteyen birey bu çok kültürlü yapının içinde mümkün olduğunca çok bulunmalı ve o dil ve dilin kültürüyle etkileşim içinde olmalıdır. Kültürden bağımsız olarak öğrenilen dil edinilmemiş, tam anlamıyla içselleştirilmemiştir. Çünkü dil kültürle anlam kazanır. Dil ve kültür arasındaki bu bütünlük kültürel farkındalık kavramını ortaya çıkarmıştır.

Kültürler arası iletişimin arttığı günümüzde farklı kültürlere mensup insanların bir arada bulunup sağlıklı bir iletişim kurabilmesi, birbirlerine benzeyen ve birbirlerinden ayrılan yönlerinin farkında olup bu farklılıklara saygı duymayı öğrenebilmesi barış içerisinde yaşayabilen, huzurlu ve mutlu bir dünya için büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda kültürel farkındalık kavramı bir kat daha önem kazanmaktadır. Yabancı dil öğretim ortamları farklı kültürlerin bir arada olduğu ortamlardır. Etkili bir dil öğretimi için bu ortamlar hedef kültür ve kaynak kültüre ait olgular içermeli, kültürlerin etkileşimine imkân sağlayarak kültürel farkındalık oluşturmaktadır. Dil öğrenen birey bu yolla kendi kültürü ve hedef kültür üzerine düşünecek, kendi kültürünü nesnel bir bakış açısıyla gözlemlene imkânı bulacaktır. “Yabancı dil öğretimi iki farklı kültürün karşılaştığı bir ortamdır. Yabancı dil öğrenen kişi aynı zamanda yeni bir kültür öğrendiğine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de Türk kültürünün anlatıldığı, yansıtıldığı bir ortam olmalıdır” (Pehlivan, 2007: 1). Öğrenme ortamlarında kaynak kültür, hedef kültür kadar önemli bir konumdadır. Kaynak kültürün ihmal edildiği öğrenme ortamları bireyin ön yargı geliştirmesine sebep olabilirken kaynak kültürün hedef kültürle birlikte sunulduğu öğrenme ortamlarında birey kendi kültürünü de tekrar tanıma, değerlendirme ve hedef kültürle karşılaştırma fırsatı bulacağı için farklı kültürlere de saygı ve hoşgörüyle yaklaşacaktır. “Bu yüzden, dil öğretiminde önceliğin kültürel farkındalığa verilmesi ve daha sonra hedef kültürün tanıtılmasına geçilmesi daha doğru bir yaklaşımdır. Bunun için öğrencilere kendi dillerinde ve öğrendikleri dilde nasıl ve hangi durumda özür dilendiği, kendi kültürlerinde diğer kültüre kıyasla neyin ayıp olarak kabul edildiği, iki dilde farklı durumlardaki topluma göre doğruluk-yanlışlık dereceleri, kişiler arası ilişkilerin özörlere, tekliflere, ricalara veya emirlere nasıl yansıtıldığı öğrencilere söz-eylemler yoluyla gösterilip kültür farkındalığının gerçekleşmesine katkıda bulunulabilir” (Rasekh 2005: 200 Akt. Ülker, 2007: 3).

Dil ve kültür farklılıklarına dair Dunnett, Dubin ve Lezberg'in (1986: 148-149'dan akt. Özışık, 2004: 14) dile getirdiği bazı temel anlayışlar şunlardır:

- Diller kelimesi kelimesine çevrilemez. Her dil tek tek kelimelerin üstünde ve ötesinde anlamlar taşıyan deyimssel ifadelere sahiptir.
- Bir konuşmacının sesinin tonu anlam taşır. Her dil değişik vurgu biçimlerine sahiptir. Benzer şekilde konuşmacının yüksek veya alçak sesle konuşma derecesi dilin kendisinin bir özelliğidir.
- Her kültürde tabu olan konular vardır.
- Kişisel ilişkilerde hitap sözcükleri dilden dile farklılık gösterir.

Kültürel farkındalık, bireyin hedef dili öğrenebilmek için kendi kültürü ve hedef dil arasında ilişki kurup benzerlik ve farklılıklarını görmesi, bir farkındalık yaratmasıdır. Kısacası kültürel farkındalık yabancı öğrenen bireyin kaynak kültür ve hedef kültüre bakış açısı ve bunlar hakkındaki bilinç düzeyidir. “Öğrencinin kültürler arası farkındalığı sağlayabilmesi için:

- Farklılıkları kıyaslayarak bulma,
- Gözlem yaparak tanıma,
- Yorumlama,
- Hoşgörülü olma,
- Farklılıklara saygı duyma,
- Kendi düşüncelerinden sıyrılıp dışarıdan bakmayı öğrenme gibi becerileri yerine getirmesi gerekir” (Melanlıoğlu, 2013: 130).

Kültürel farkındalık “öğrencinin yalnızca yabancı olan ile ilgili bilgi edinmesine, yabancıyı anlayabilmesine değil, aynı zamanda kendi kültürüne de yeni bir açıdan, farklı bir mesafeden daha nesnel ve bilinçli eğilmesine yol açar. Başka bir deyişle, kültürlerarası diyalogun vurgulandığı yabancı dil öğrenim sürecinden beklenen, öğrencinin bir yandan yeni edindiği bilgi ve değerlerle yabancı dünyaya ulaşırken, öte yandan düşüncelerini yeni bir bakış açısıyla kendi dünyasına çevirerek kendi dünyasını da çok yönlü ve daha geniş bir açıdan, daha farklı değerlendirerek zenginleştirebilmesidir” (Tapan, 2006: 318).

2.4.4.2. Kültürler Arası İletişim Yetisi

Birey ana dilinde nerede, ne zaman, ne konuşacağı ve ne şekilde konuşacağını bilir. Çünkü sözcükleri tek tek değil bağlamlarıyla birlikte yani içinde barındırdığı kültürle birlikte bilir. Dile hâkim olduğu için kendi dil ve kültürü içerisinde dil ile ilgili iletişim sorunları yaşama ihtimali düşüktür. Yani konuşan kişinin jest ve mimiklerini, söylemlerinin arkasında yatan nedenleri anlaması ekstra çaba gerektiren bir durum değildir. Kısacası gelişmiş bir

iletişim yetisi ana dile hâkim olup sağlıklı bir iletişim kurabilmeyi gerektirir. Uluslararası etkileşimin bu kadar arttığı günümüzde, yeni bir dil öğrenmek kavramların ve anlatımların sözlüksel anlamlarından öte bir bilgi gerektirmekte, bu da iletişimsel yetiye ek olarak kültürler arası iletişim kavramını ön plana çıkarmaktadır. Günümüz dünyasında kültürler arası iletişim; başka kültürleri öğrenmede ve o kültürün içindeki toplumlarla iletişim kurmada, çok kültürlü ülkelerde farklı kültürlerden insanların birbirlerini tanıma ve iletişim kurabilmesinde kolaylıklar sağlamaktadır.

Yabancı dil öğretim ortamları çok kültürlü, farklı algılama biçimlerinin yer aldığı bir ortamdır. Birey girdiği bu ortamla yeni bir kültürün kapılarını aralayarak hedef kültürle tanışmaktadır. Yabancı dil öğrencisi aralanan bu kapıdan geçebilmek için ise bu dile ait olan kültürün iletişim yetisine ihtiyaç duyar. Bu gereksinim kültürler arası iletişim yetisi kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Kültürler arası iletişim yetisine sahip birey, kendi kültürü ve hedef kültür arasında bağ kurabilecek, öğrendiği yeni dil ve onun kültür dünyasıyla birlikte hayata bakışı da değişecek; bu sayede kendi dil ve kültür dünyasını zenginleştirebilecektir. “Kültürler arası iletişim vasfına sahip kişi, kendisinin ya da başkalarının kültürlerini eleştirel ve çözümsel olarak anlayabilme becerisine sahiptir ve bireyin kendi bakış açısı hakkında farkındalığı da yüksektir” (Melanlioğlu, 2013: 131).

“Kültürlerarası iletişim yetisi ise, sadece öğrencilerin kültürlerarası bağlamda gerektiği gibi iletişim kurabilmeleri değil, aynı zamanda başkalarının iletişim yollarını ve çıkarımlarını anlayabilmeleri, yani sosyal anlamda etkin rol oynayabilmeleridir” (Ülker, 2007: 30). “Kişinin kendi deneyimini yabancı deneyimle karşılaştırması kültürel başkalığın keşfedilmesini sağlar. Bu da kültürlerarası bildirimin gerçekleştirilmesinde çok önemli bir aşamadır” (Polat, 1990: 70).

2.4.5. Kültür Aktarımı ve Öğretmen

“Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımını sağlayacak en önemli faktörlerden biri de hiç şüphesiz öğretmenlerdir. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarma yollarından biri olarak nitelendirdiğimiz ders kitaplarının bile öğretmen olmaksızın bu işlevi yerine getirmesi olanaksızdır” (Ülker, 2007: 36). Öğretim ortamlarında ne kadar materyalden faydalanılırsa faydalanılsın kullanılan dili sahip olduğu kültürel değerleriyle öğrenciye aktaracak kişi öğretmendir. Öğretmen hem öğretim programının uygulayıcısı hem de kültürün temsilcisi konumundadır. Öğrencinin ihtiyaçlarını ilk fark edecek ve bu doğrultuda süreci planlayacak, hedef kültür ve kaynak kültür arasında etkileşim kurarak dil öğrenen bireyin kendi kültürünü daha iyi tanıması için teşvik edecek ve farklı kültürlerle hoşgörü ile yaklaşabilmesinde ona destek olacak kişidir. “Öğretmenin en önemli görevi, karşılaştırma ediminin gerçekleştiği

süreç içinde öğrencinin kendine sorduğu soruları, sorguladığı durumları, çözmeye çalıştığı çelişkileri ders içinde söze dökmesini sağlamak olmalıdır. Sürecin işleyiş biçimini açığa kavuşturan öğretmen, bu sürecin olumlu yönde gelişmesini sağlayabilir” (Tapan, 1995: 164).

Öğretmen davranışlarıyla hedef kültürü olabilecek en iyi şekilde temsil ederken öğretim süreçlerini iyi planlamalı, kültür aktarımı yaparken öncelikle evrensel kültür unsurlarına değinmelidir. Öğretmenin kültürel benzerlikler üzerinden hareket etmesi farklı kültürlerden ortama dâhil olmuş öğrencileri rahatlatarak, öğrenciler dil öğrenme sürecine ve dilin kültürüne daha ılımlı yaklaşacaktır. Hedef kültür aktarılırken kaynak kültürle ilişki kurarak bireyin her iki kültürü de kıyaslamasına olanak sağlanması bireyin kendi kültürüne eleştirel gözle bakabilmesi için teşvik edici olacak, yaptığı kıyaslamalarla öğrenci kendi kültürünü daha yakından tanımaya fırsat bulmasının yanında yeni öğrendiği bilgilerle kendi kültür dünyasını zenginleştirecektir. “Kendi kültürüyle yabancı olanı karşılaştırırken kendi toplumunda var olmayanları; aynı gibi gözüken, ama gerçekte farklı olanı, kendisinde olup da yabancı kültürde bulunmayanları ya da iki kültürde de aynı olan yanları saptar. Böylece kendi kültürünü de yargılama olanağı bulur. Yeniye karşı olan ilgisi artar, bu da onu öğrenmeye güdüler” (Erişkon 1996: 14’ten akt. Ülker, 2007: 16). Tapan (1995: 157) bazı ilkelerin derslerde temel alınmasının anlama ve anlatma sürecinde oluşabilecek bazı engelleri giderebileceğini ya da en azından azaltabileceğini ifade etmektedir:

- Öğrencinin alışık olduğu bakış açısını bırakarak kendisini yabancıya yerine koyabilmeyi, onlara onun bakış açısıyla bakabilmeyi öğrenmesi (empati).
- Kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğrenmesi.
- Yabancı olanın başkalığını kavrayabilmesi ve buna katlanabilmeyi öğrenmesi.
- Kendi dünyasını anlaşılır kılmayı öğrenmesi.

Son olarak Byram ve Risager’in (akt. Bölükbaş ve Keskin, 2010, s. 229) savına göre yabancı dil öğretiminde öğretmen, yazınsal metinler aracılığıyla kültür aktarımı hususunda şunları sağlayabilir:

1. Öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendirmek
2. Ön yargıları kırmak ve öğrencilerin hoşgörü düzeylerini yükseltmek
3. Öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görmelerini sağlamak
4. Öğrencilerin sosyo-kültürel durumlarla ilgili olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmak
5. Öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlamak
6. Yabancı dil öğrenimini daha güdüleyici bir duruma dönüştürmek.

Öğretmenin, dile ait kültürü öğretirken öğrenciye kazandırması gereken bir diğer unsur da o dili konuşan toplumun değer yargılarıdır. Zira değer, bir toplumun hassasiyetlerini belirlemekte ve tıpkı kültür gibi, öğrencinin hedef dile ve o dili konuşan topluma adaptasyonunu kolaylaştırmaktadır.

2.5. Değer

“Değer nedir? Değer hükmü bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değer de bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.” (Güngör, 2010: 27).

Değerler, toplumların doğru ve yanlış algısı ile ilgilidir ve içinde bulundukları toplumun tarihi, kültürü, dili, dini ve gelenek-görenekleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda değerler dille nesilden nesle aktarılır ve farklı dönemlerde farklı ihtiyaçlara göre evrilebilir. Bu evrimde değerlerin dili, dilin de o toplumdaki değerleri etkilemesi mümkündür.

“Değer; insanın hayata dair karar vermesinde, gelişen olaylar karşısında yorum yapmasında, çevresinde kendini etkileyen durumlar hakkında hüküm vermesinde ona yol gösteren, dayanak sağlayan inanış unsurlarıdır.” (Bulut, 2011: 21). Değer, TDK-Güncel Türkçe Sözlük’te ise “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Yani değerleri, içerisinde bulunduğu toplumun sosyal yapısından ve kültüründen ayrı düşünmek olanaksızdır. Değerler, içerisinde bulunduğu toplumun dinî yapısından da oldukça etkilenmektedir. Örneğin farklı toplumlarda dinî inançları dolayısıyla ailevi değerlerinde çok eşlilik normal karşılanabilirken bir diğerinde karşılanmayabilir.

Değerlerin kültürle ne denli iç içe olduğunu Korkmaz (1995: 671) “Değerleri kültürden ayrı düşünmek olanaksızdır. Kültür, sosyal bir organizasyon olan topluma ait ortak yaşayış düzeninin, zaman içinde değişme, gelişme ve yenilenme özellikleri taşıyan bir bütünü olduğu için canlı ve tabii bir varlık niteliğindedir. Kültür, kişilerin üstüne taşan ve toplumu hükmü altına alan bir sistem olduğu için toplumun ortak malıdır ve kapsamlıdır” şeklinde açıklamaktadır.

Belli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak da tanımlanan değerler aynı zamanda davranışlara kaynaklık eden ve davranışları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler, birey için neyin önemli olduğunu tanımlayarak; istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları görünür kılar (Ulusoy ve Arslan, 2016:5). Davranışlarını yargılayabilen birey de dolaylı olarak iyiye ve doğruya yönelmektedir. Bu bağlamda birey toplumu, toplum da bireyi etkilemektedir. Çünkü bir toplumun sahip olduğu değerler bütünü, o toplumun

sözlü anayasası gibidir. Birey davranışlarıyla içerisinde bulunduğu toplumun kabul ettiği değer yargılarının dışına çıktığında o toplum tarafından bir dışlanmaya da maruz kalabilir. Bu nedenle değerler birey için içsel ve dışsal bir denetim mekanizması görevi de üstlenebilmektedir.

Değer; arzu edilen, ihtiyaç duyulan şeye karşı beslenen amaçtır. Değerlerin işlevi insan aklını müspet yönde, iyilikler yönünde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu bakımdan değerler insan davranışına sınır ve ölçü getirmektedir. (Özen, 2012:169). Bu sınır ve ölçü o toplumun fertlerini; aklını müspet yönde ve iyilikler yönünde kullanmasına olanak sağladığından barış, mutluluk ve huzur içinde yaşamaya yöneltir. Değerlerin sonradan öğrenildiğine dikkat çeken Bostrom (1999: 3) değerlerin, doğruyu ve yanlış ayırmayı sağlayan inanışlar olduğunu ve değerlerin hayatımıza yeni anlamlar katarak bireyleri daha dengeli kıldığını, bu yüzden de toplumu oluşturan bireylerin birlikte yaşamasını kolaylaştırdığını ifade etmektedir. Değerler milli ve evrensel değerler olarak ayrılabilir. Aynı millî değerlere sahip bireylerin birlikte yaşaması doğal olarak daha kolaydır. Günümüzde dünyanın küçülmesi ve teknolojinin de gelişmesiyle sınırlar ortadan kalkmış, evrensel değerler de eskiye nazaran daha önemli hale gelmiştir. Evrensel değerler her toplumun sahip olması gereken değerler bütünü olduğundan aynı millî değerlere sahip olmayan bireylerin dahi birlikte bir barış ve huzur ortamında yaşaması mümkün hale gelmektedir. Bu bağlamda değerler dünyanın daha güvenli ve huzurlu bir yer haline gelebilmesi için elzemdir.

Farklı tanımlamaları olsa da değer kavramı esasında insanın inanç sistemine dayanan, ona neyin kendisi, toplum ya da içinde yaşadığı dünya için doğru olduğunu hatırlatan anlayışlardır. Değerler toplumdaki ve bireyden bağımsız olmadığı gibi bireyin, toplumun ve dünyanın huzuru için benimsenen ve gelecek nesillere aktarılan tercihler bütünüdür.

2.5.1. Değerlerin Özellikleri

Değerler konusu kuramsal yönden olduğu kadar hızla değişen dünya içinde yerini arayan toplumumuzu yakından ilgilendirmesi açısından da önem taşımaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmelerin kaçınılmaz sonucu (ve kimi zaman da aracı) olarak ortaya çıkan yeni toplumsal düzenlemelerin sağlıklı işleyebilmesi, bireylerin sahip oldukları değerlerin bu türden düzenlemelerle uyumlu olmasıyla yakından ilişkilidir. Bu uygunluk; toplumsal ve siyasal başarı için toplumun iyi tanınmasını, dolayısıyla değerlerin ayrıntılı bir biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000: 60)

Değerlerin o toplumda yaşayan birey tarafından daha iyi anlaşılmış olması, gerek toplum gerekse birey bağlamında önem taşımaktadır. Çünkü toplum ve bireyin değerlerinin

çatışması durumunda birey, toplumun diğer bireylerinden tepki görebilir ya da toplumdan dışlanabilir. Değerlerin ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için de özelliklerinin bilinmesi gerekir. Araştırmacıların değerlerle ilgili görüşlerini değerlendiren Schwartz ve Bilsky (1987), yapılan çalışmalardan hareketle değerlerin özelliklerini belirtmektedir:

1. Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.
3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.
4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.
6. Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Bunlara ek olarak Keleş (2016: 24) değerlerle ilgili şu özellikleri tespit etmiştir:

7. Değerler, nesnelerin, eylemlerin ve insanların seçiminde veya olayların iyi kötü olarak değerlendirilmesini yönlendiren kıstaslar veya standartlardır.
8. Değerler, bireyin amaç ve davranışlarıyla ilgilidir. Bireyler yaşamlarına değerleri doğrultusunda yön vermektedirler.
9. Değerler, birey ya da toplum tarafından benimsenen, öğrenilebilen ve öğretilebilen bütünleştirici olgulardır.
10. Değerler, eğitim, felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok alanla ilgilidirler; ancak her alanın da kendine özgü değerleri vardır.
11. Değerler, taşıdıkları öneme göre sıralanırlar. Bireysel özelliklere ve bireyin yaşadığı sosyal çevreye göre değerlerin öncelik sıralaması değişebilir.
12. Değerler, grubun bireylerince paylaşıldığı için örgüt içinde uzlaşma sağlarlar. Paylaşılan değerler aracılığıyla bireyler aynı duygu ve düşünce etrafında toplanırlar.
13. Değerler, birey ya da örgütün nihai hedeflerinin dayanağıdır.

Değerler özellikleri bakımından bireylere amaç ve yön vermekte ve onları içinde bulundukları toplum ve evren için iyiye, doğruya yönelten inançlardır. Bu doğrultuda değerler bireyin sosyal çevresine uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Farklı kültürlerde

değerler ya da değerlerin önceliği de değişebilmektedir. Mesela bir Eskimo toplumunda, karı-kocaya sadakat ve misafirperverlik gibi kültürel değerler mevcuttur. Fakat onlar için misafirperverlik sadakatten daha önemli bir değerdir ve sadakatten önce gelir. Böyle bir olay diğer toplumlar için kabul edilemez bir durum olarak ortaya çıkabilmektedir (Reboul, 1995: 365-366). Dolayısıyla değerler öncelikli olarak içinde bulunduğu toplumu etkilemektedir. Ayrıca değerler, aynı toplumun farklı zaman dilimlerinde toplumun o dönemdeki ihtiyacına yönelik olarak farklılıklar gösterebilirler. Yani değerler, değişime açık bir inanç sistemidir.

2.5.2. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler hakkında pek çok tanım yapıldığı gibi pek çok sınıflandırma çalışması da yapılmıştır. Değerler ile ilgili yapılan bu sınıflandırmalar arasında en çok Rokeach'ın "Rokeach Değerler Envanteri", Spranger'e ait olan ve Alport, Venan ve Lindzey tarafından bir ölçek haline getirilen "Değerler Çalışması" (Study of Values) ve Schwartz'ın "Schwartz Değerler Envanteri" (Schwartz Value Inventory-SVI) çalışmaları kabul görmekte ve kullanılmaktadır.

Rokeach değerleri Amaç Değerler ve Araç Değerler olmak üzere iki başlık altında ele almış ve her iki başlıkta da 18'er değere yer vermiştir.

Tablo 1

Rokeach'a göre değerlerin sınıflandırılması (Beldağ, 2012: 17).

Amaç Değerler	Araç Değerler
Aile Güvenliği	Bağımsız Olma
Barış İçinde Bir Dünya	Bağışlayıcılık
Başarılı Olma	Cesaret
Bilgelik	Dürüstlük
Dini Olgunluk	Entelektüellik
Eşitlik	Geniş Görüşlülük
Gerçek Dostluk	Hırslılık
Güzellikler Dünyası	İtaatkârlık
Heyecan Verici Bir Yaşam	Kendini Kontrol Etme
İç Huzuru	Kıbarlık
Kendine Saygı	Kendine Hâkim Olma
Mutluluk	Mantıklılık
Gerçek Sevgi	Neşelilik
Özgürlük	Sevecenlik
Rahat Bir Yaşam	Sorumluluk Sahibi Olma
Sosyal Kabul	Temizlik
Ulusal Güvenlik	Yardımseverlik
Zevk	Yaratıcılık

Schwartz değerleri "Güç (Power)", "Başarı (Achievement)", "Hazcılık (Hedonism)", "Uyarılım (Stimulation)", "Özyönelim (Self-direction)", "Evrenselcilik (Universalism)",

“İyilikseverlik (Benevolence)”, “Geleneksellik (Tradition)”, “Uyma (Conformity)”, “Güvenlik (Security)” olmak üzere 10 grupta incelemiştir. “Schwartz’ın (1992) kuramındaki temel varsayıma göre birey düzeyi değerleri birbirlerinden ayıran en önemli özellik, ifade ettikleri güdüsel amaç tipidir; dolayısıyla, tüm kültürlerde rastlanma olasılığı en yüksek olan değerler, insan doğasının evrensel gerekliliklerini (biyolojik gereksinimler, uyumlu bir toplumsal etkileşim için gerekli olan koşullar gibi) bilinçli amaçlar biçimde simgeleyen değerler olmalıdır. Psikoloji yazınının yanı sıra, konuyla ilgili felsefi ve dinsel yazından da yararlanan Schwartz, belirlediği 56 değeri güdüsel yönden farklı on temel tipe ayırmıştır.” (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 61-62).

Tablo 2

Schwartz’a göre değerlerin sınıflandırılması (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 61).

Açıklama	Değerler	Kaynak
Güç (Power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntümü koruyabilmek [İnsanlar tarafından benimsenmek] ^a	Etkileşim Grup
Başarı (Achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak [Zeki olmak]	Etkileşim Grup
Hazcılık (Hedonism): Bireysel zevke, hazza yönelim	Zevk, hayattan tat almak	Organizma
Uyarılım (Stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak	Organizma
Özyönelim (Self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak [Kendine saygısı olmak]	Organizma Etkileşim
Evrenselcilik (Universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyada barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak [İç uyum]	Grup ^b Organizma
İyilikseverlik (Benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak [Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat]	Organizma Etkileşim Grup
Geleneksellik (Tradition): Kültürel ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak [Dünyevi işlerden el ayak çekmek]	Grup
Uyma (Conformity): Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlanması	Kibarlık, itaatkâr olmak, anne babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek	Etkileşim Grup
Güvenlik (Security): Toplumun var olan ilişkilerinin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek [Bağlılık duygusu, sağlıklı	Organizma Etkileşim

	olmak]	Grup
Not: Organizma: Biyolojik organizmalar olarak bireylerin evrensel gereksinimleri. Etkileşim: Uyumlu bir toplumsal etkileşimin evrensel nitelikteki ön şartları. Grup: Grupların sorunsuz işlev göstermesi ve varlığını sürdürebilmesi için evrensel gereklilikler. a. Kùltürlerarası karşılaştırmalarda tutarlı sonuçlar vermediği saptanan değerler köşeli parantez içinde verilmiştir. b. İnsanların asıl gruplarının dışındaki insanlarla ilişkiye geçtikleri, gruplar arası karşılıklı bağımlılığı kabul ettikleri ve doğal kaynakların kısıtlılığının farkına vardıkları zaman ortaya çıktığı varsayılır.		

Spranger değerleri Bilimsel, Ekonomik, Estetik, Sosyal, Politik ve Dini Değer olmak üzere altı başlık altında incelemiştir. Güngör (2010: 84-85), Spranger'den ve daha sonra ondan ilham alarak "Study of Values" adlı geniş bir çalışma yapan Alport, Venan ve Lindzey (1960)'den sonra değerleri; Estetik, Teorik (veya ilmi), İktisadi, Siyasi, Sosyal ve Dini olmak üzere altı gruba ayırmanın adet olduğunu ve kendisinin de bu sıralamaya ahlaki değerleri eklediğini belirtmektedir.

Tablo 3

Spranger'a göre değerlerin sınıflandırılması (Akbaş, 2004a: 56).

Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilim-sel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattır. Bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi fazları feda eder.

Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan Değerler Eğitimi Yönergesi'nde (2018) ise 27 değer yer almaktadır. Bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4

TDÖP - Değerler Eğitimi Yönergesinde Yer Alan Değerler

Değerler Eğitimi Yönergesinde Yer Alan Değerler	
Sevgi	Bağımsız ve Özgür Düşünebilme
Sorumluluk	İyimserlik
Saygı	Estetik Duyguların Geliştirilmesi
Hoşgörü-Duyarlılık	Misafirperverlik
Özgüven	Vatanseverlik

Empati	İyilik Yapmak
Adil Olma	Çalışkanlık
Cesaret, Liderlik	Paylaşımçı Olmak
Nazik Olmak	Şefkat-Merhamet
Dostluk	Selamlaşma
Yardımlaşma, Dayanışma	Alçakgönüllülük
Temizlik	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma
Doğruluk, Dürüstlük	Fedakârlık
Aile Birliğine Önem Verme	

Tarafımızca yapılan araştırmada Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı Değerler Eğitimi Yönergesi esas alınmıştır. Zira araştırmaya konu olan yabancılar için Türkçe kitapları PIKTES Projesi’nde kullanılmakta ve bu proje de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yürütülmektedir. Bu proje kapsamında ders verilen öğrenciler de eğitim gördükleri okulda bulunan Türk öğrencilerle aynı eğitim sistemine entegre edilmeye ve aynı değerler edindirilmeye çalışılmaktadır.

2.6. Değerler Eğitimi

Hayatımızın her alanında attığımız adımlar, verdiğimiz kararlar, yeme-içme alışkanlıklarımız, beklentilerimiz ve hedeflerimiz bağlı bulunduğumuz toplumun değerleri ile doğrudan ilişkilidir. Sosyal bir varlık olan insan, bir gruba ait olma ihtiyacı duyar ve bağlı bulunduğu topluma ait hissedebilmesi için ortak ya da benzer değer yargılarına sahip olması gerekir. Dolayısıyla birey, doğduğu andan itibaren önce ailesi ve sonrasında zamanla genişleyen çevresi aracılığıyla o toplumun kültür ve değerler sistemi ile yetiştirilir. Bu nedenle değerlerin; bilinçli ya da bilinçsiz olarak verdiğimiz kararların, attığımız adımların, tutum ve kabullerimizin altında yatan gerçek etkenler olduğu söylenebilir. Bu durum birey ve toplum için bu denli öneme sahip değerlerin aktarımını da önemli kılmaktadır. Çünkü “değerler, toplum hayatını düzenleyen ve ona anlam katan pek çok fonksiyona sahiptirler. Aile, iş yeri ve toplum içindeki rollerin sürdürülmesinde bireylere yardım ederler.” (Dirican, 2013, s.19).

Toplumdaki bütünlük ve huzurun devamlılığı o toplumun kültür ve değerlerinin bir parçası olan insanın aidiyet hissiyatının devamlılığı ile mümkündür. Toplumlar varlıklarını sürdürebilmek, içerisinde barındırdığı bireylerin gelişimini desteklemek için değerlerin aktarımını ve bireylerce benimsenmesine, bir diğer manada değerler eğitime ihtiyaç duymaktadır (Güven, 2014: 28). “Toplumsal bütünlük ve huzurun sürdürülebilmesi, ancak değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden arınmış bir eğitim düşünülemez. Bu yüzden, eğitimin hedeflerinden biri toplumun ortak değerlerini yeni yetişen nesillere aktarmak ve öğretmektir. Değişen değerlerin yerine uygun olan yeni değerler koymaktır. Değerlerini davranış haline getiren bireyler yetiştirmektir. Çocukların ve

gençlerin iyi insan, iyi vatandaş; kendi kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyumlu kişilikler, sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktır.” (Hökelekli, 2010: 7). Bu da programlı bir değerler eğitimi gerekli kılmıştır ve bu bağlamda çeşitli dönemlerde okullarda değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf seviyelerinde Musâhabât-ı Ahlâkiye adlı bir değerler eğitimi dersine yer verilmiştir. Bu değerler eğitimi dersinde kullanılan Resimli, Yeni Musâhabât-ı Ahlâkiye ve Medeniye adlı ders kitabını inceleyen Alabaş (2018, 69), bu kitapta kazandırılmak istenilen ilk vatandaşlık ve ahlak eğitimine ilişkin bilgilerin “bireysel gelişim, toplumsal uyum ve dini inanç” ile ilgili değerler olduğunu tespit etmiştir. Kitapta bireysel gelişim kategorisi içerisinde yer alan değerlerin “aileye önem verme, doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık, sorumluluk, sağlığa dikkat etme, utanma duygusu, temizlik, ruhsal iyilik hali, yardımseverlik, çevre bilinci, gururlu olmama, tutumluluk ve faydalı olma” değerleri; toplumsal uyum kategorisi içerisinde “haklara saygı duyma, yurttaşlık sorumluluğu, dayanışma, vatanseverlik, bayrak sevgisi ve milli âdetlere bağlılık” değerleri ve ayrıca dini inanç kategorisinde de “dini değerler ve inanç esasları” değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ayrı bir ders olarak verilen değerler eğitimi, günümüzde ise “diğer derslerin konuları içerisinde verilmeye çalışılmaktadır. Bu durum etkili bir değerler eğitimi verilebilmesi için her şeyden önce tesadüf olmayan, planlı bir eğitim anlayışına duyulan ihtiyacı ortaya çıkartmaktadır.” (Yazıcı, 2006: 514).

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği, medyanın etkilerinin bu denli arttığı günümüz dünyasında bireyselliğin ön plana çıkmasıyla değerlere olan bağlılık azalmaya başlamış; bu da ailede başlayan değerler eğitiminin zamanla bireyde bir değer erozyonuna uğramaması için okullara taşınarak sistemli bir hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. “Dünyamızın son yüzyılına damgasını vuran olaylar, yaşadığımız uygarlığı bir çıkmaza sürüklemiştir. Geldiğimiz şu noktada Batılı refah toplumları, insan yetiştirme düzenindeki yetersizliği ve isabetsizliği fark etmekle birlikte, evrensel insani ve ahlaki değerlerden beslenen olumlu iyi bir karakter yapısı geliştirme yönünde düzenlemeler yapmayı okul eğitiminin bir parçası olarak görmeye başlamışlardır. Bu paradigma değişikliği eğitimde yeni bir anlayış ve uygulamanın yolunu açmıştır. Bunun adı Değerler Eğitimidir.” (Hökelekli, 2010: 4).

Bu bağlamda 2003 yılından itibaren geliştirilen öğretim programlarına yansıtılan kültürel ve evrensel değerler sınıf veya branş öğretmenleri tarafından ders konuları anlatılırken geçirtilmeden üzerinde titizlikle durularak değerler eğitimi ile ilişkilendirilmektedir. MEB 2018 Değerler Eğitimi Yönergesi’nde 27 değere yer verilmiştir.

Bunlar: “Sevgi, Sorumluluk, Saygı, Hoşgörü- duyarlılık, Özgüven, Empati, Adil olma, Cesaret-liderlik Nazik olmak, Dostluk, Yardımlaşma-dayanışma, Temizlik, Doğruluk-dürüstlük, Aile birliğine önem verme, Bağımsız ve özgür düşünebilme, İyimserlik, Estetik duyguların geliştirilmesi, Misafirperverlik, Vatanseverlik, İyilik yapmak, Çalışkanlık, Paylaşımçı olmak, Şefkat-merhamet, Selamlaşma, Alçakgönüllülük, Kültürel mirasa sahip çıkma, Fedakârlık” değerleridir. Değerlerimiz; öğretim programında yer alırken ayrı bir konu, öğrenme alanı veya ünite olarak görülmeyip, bütün öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında 10 tane değer kök değerler olarak belirlenmiştir. Bu değerler şunlardır: adalet, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde kendi başlarına yer aldıkları gibi, ilişkili oldukları kök değerlerle birlikte ele alınabilmektedir. (MEB, 2019). Bu 10 kök değer arasında yer alıp da Talim Terbiye Kurulunca belirlenen 27 değer içerisinde yer almayan değerler öz denetim ve sabır değerleri olarak görülmüştür.

Türk Millî Eğitiminin temel amaçları her Türk çocuğunu iyi bir vatandaş olarak, yani millî, ahlâkî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; hayata ve üst öğrenime hazırlamak olarak özetlenebilir. Bu amaçlar doğrultusunda millî değerleri yaşamak, yaşatmak ve bu değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirme görevinin asıl olarak eğiticilerin sorumluluğunda olduğu ifade edilmektedir.

Etkili bir değerler eğitimi yapılabilmesi bu değerlerin aktarıcısı olan öğretmenlerin değerler eğitimi alanında yetkin olması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Ne var ki üniversitelerin öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde değerler eğitimi ayrı bir ders olarak yer almamaktadır. Sistemli ve programlı bir değerler eğitimi yapılabilmesi, bu öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinden değerler eğitimi alanında yeterince eğitimsel bilgiye sahip olarak mezun olmalarına bağlıdır. Üniversitelerde öğretmen adaylarına verilecek ayrı bir değerler eğitimi dersi ve hâlihazırda görevde olan öğretmenlere değerler eğitimi alanında verilecek hizmet içi eğitimler sayesinde öğretmen adayları ve öğretmenler daha donanımlı hale gelecek ve ayrıca müfredatta değerler eğitimine ayrı bir ders olarak yer verilmesi bu eğitimin etkililiğini ve başarısını arttıracaktır. Değerler eğitiminin amacına ulaşabilmesi için aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmalıdır:

1. “Bireysel değer sistemlerin aydınlanmasında öğrencilere yardım için birçok strateji ve materyallerin geliştirilmesi,

2. Yeni fikir ve materyallerin oldukça etkili kullanmaları için onlara birçok tecrübeli eğitimcinin ilgi göstermesi,
3. Değer kavramının kurulması için çeşitli teorilerin geliştirilmesi
4. Çeşitli konularda değerlerle ilgili biyografilerin derlenmesi,
5. Değer eğitiminde bir diğerine nasıl daha iyi hizmet yapılacağını öğrenmek için birçok insanla birlikteliğin sağlanması,
6. Değer eğitimiyle ilgili araştırma hakkında birçok insana bilgi vermek, (Grand Rapids, 1970: 2'den akt: Dilmaç, 1999, 24).
7. Eğitimcinin üstlenmiş olduğu rolü gereğince yerine getirebilmesi önerilmektedir. (Goldbecker, 1976: 34'ten akt: Dilmaç, 1999: 24).

2.6.1. Değerler Eğitiminin Önemi

Değerler, birlik ve bütünlüğün devamı için toplumun tamamına yakını tarafından kabul görmüş kurallardan oluşur ve daha küçük yaştan itibaren bireye o toplumun içinde nelerin önemli, nelerin önemsiz, neyi neden tercih etmesi gerektiği kısacası nasıl yaşaması gerektiği o toplumun bireyleri tarafından öğretilir. O halde denebilir ki değerler; bir toplumun arzu ettiği güzel tutum ve davranışlar, ulaşmak istediği hedeflerdir ve bireyin kimliği ve kişiliği bu değerlerler çerçevesinde şekillenir. Ortak noktasında insan olan değerler, sürekli değişim ve gelişim halinde olan dinamik bir yapıya sahiptir. Temel insanî özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır (TDÖP, 2019).

Değerler toplumun ayrılmaz bir parçası, birey de o toplumun bir parçası olduğuna göre bireyin öncelikle kendi huzur ve mutluluğu için toplumda kabul gören değerleri özümsemesi gerekmektedir. “Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır.” (TDÖP, 2019). Toplumların ortaya koyduğu her şeye değerleri de yansıyacaktır. Ortaya koydukları ürünlerde toplumsal değerlerini yansıtamayan bir toplumun devamlılığı mümkün olmayacaktır. Bu anlamda değer eğitiminin toplumların geleceğini doğrudan etkileyen önemli bir alan olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle değerleri çocuklara kazandırarak değer çatışmalarını önlemek ve toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak için değerler eğitimine ağırlık verilmesi gerekir. Bu denli önemli olan değer kavramının bireylere kazandırılabilmesi için değerler eğitimi büyük bir ihtiyaçtır.

Çağımızda çocuklar sokakların dışında da bir sosyal çevreye sahiptir. Şimdiki çocuklar; internet, televizyon, telefon ve reklamlar aracılığı daha geniş dünya çapında bir sosyal çevreye sahipler bu da çocukların değer sisteminin şekillenmesinde ailenin rolünün yanında başka etkenlerin de devreye girmesine sebep olmuştur (Aydın, 2011: 4). Medyanın etkisinin artması, ailenin etkisinin azalmasıyla birlikte çevresel faktörler çocuğu etkilemede daha çok ön plana çıkmış; çocuğu etkileyen faktörlerin bu kadar artması beraberinde gittikçe değerlerinden uzaklaşmış ya da kopmuş, amaçsız, tamamen keyfi istek ve arzularının peşinde sürüklenen, hayattan tek beklentisi haz olan bireylerin artmasına neden olmuştur. Toplumun değer yargılarının bu insanlar için bağlayıcılığı ne yazık ki yoktur.

Toplumda son zamanlarda artan şiddet eğilimi, madde bağımlılığı, kontrolsüz internet kullanımı ve bunların beraberinde getirdiği sorunlar “sosyal açıdan uygun olmayan ve sonuçlarını düşünmeden yapılan olumsuz davranışlar, toplumun temel değerlerini sarsacak noktaya ulaşmış bulunmaktadır. Bütün bunlar, yaygın ve etkili bir değerler eğitimi acilen gerekli kılmaktadır (Hökelekli, 2010: 5).

Değer eğitiminin bu denli hayati önem arz ettiği günümüzde, bireye aktarmada başarılı ya da başarısız olunan her değer yansıması toplumda görülecektir bu nedenle okula ve eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Her düzeydeki eğitim kurumu çocuk ve gençlerin karakter gelişimine destek olarak öğrencilerinin doğru tercihler yapabilmesine ortam hazırlamalı ve toplumun geleceğinin iyi yetişmiş sağlam karakterli insanlara bağlı olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenler, değerler eğitiminin amaçları doğrultusunda yani doğru kararlar almada bireye rehberlik ederek davranışlarının altında yatan nedenlerin neler olduğunu, kim olduğunu ve ne yapmak istediğini anlamasına yardımcı olmalı ancak bunu yaparken de değerlerin neden var olduğu ve olması gerektiği konusunda yardımcı olmalıdır.

“Okul öncesi eğitimin de giderek zorunlu hale gelmeye başladığı göz önüne alınırsa, okulun etki alanının daha fazla genişlemesine bağlı olarak değerler eğitiminin de en etkili ve sistemli olarak okul şartlarında yürütülmesinin önem kazandığı bir dönemde yaşadığımız görülmektedir. Öğrenim çağındaki her bireyin olumlu ahlaki ve insani nitelikler kazanması, uygun tercihlerde bulunup doğru kararlar vermesi ve iyi davranışlar ortaya koymasına yardımcı olacak değerler ve becerilerle donanımlı olarak yetiştirilmesi eğitim kurumlarının hedefleri arasındadır.” (Hökelekli, 2010: 7-8).

2.6.2. Değerler Eğitimi ve Okul

Aile, çocuğa içerisine doğduğu toplumun değer yargılarının aktarılmaya başladığı ve çocuğun, toplumun bir bireyi haline geldiği kurumdur. Ancak günümüzde gelişen teknoloji, bilinçsiz kullanımlar sonucundan ahlaki yozlaşmaları da beraberinde

getirebilmektedir. Bu sebeple de aile içerisinde verilen değerler eğitimi yetersiz kalmakta ve değerler eğitimi okula taşınmaktadır. Bu konu hakkında Aydın (2011: 4) şimdiki çocukların; internet, televizyon, telefon ve reklamlar aracılığı ile daha geniş dünya çapında bir sosyal çevreye sahip olduklarını ve bu durumun da çocukların değer sisteminin şekillenmesinde ailenin rolünün yanında başka etkenlerin de devreye girmesine sebep olduğunu ifade etmektedir. Devreye giren etkense okullarda değerler eğitimi verilmesinin bir zorunluluk haline gelmesidir.

Milli değerler; toplumların düşünüş, yaşayış ve hayatı algılayış tarzını yansıtmakta ve kültür gibi toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. “Bir toplumun varlığı üzerinde bu kadar etkili olan değerlerin eğitimi ve öğretiminin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden, okullara büyük görevler düşmektedir. Özellikle ilköğretimin bir ve ikinci kademesi, değerlerin nesilden nesile aktarımında ilk basamağı oluşturur. Çocuk, okul çağıyla birlikte birçok kişiyle iletişim kurmaya başlar ve bu süreçte topluma uyum sağlaması gerekir. Bunu başarmak için de bulunduğu toplumun değerlerini öğrenip uygulamalıdır.” (Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011: 24).

Okulda değerler eğitiminin ayrı bir ders olarak müfredatta yer alması elzemdir. Ancak ayrı bir ders olarak yer almasa dahi okullar, değer aktarımı için uygun ortama sahiptir. Okullarda, değerler eğitime yönelik dersler olmasa da örtük program aracılığıyla değerler öğretilmektedir. Okulun atmosferi, öğretmenlerin disiplin anlayışı ve beklentileri gibi yapılar değer öğretir veya öğrencilerin değer gelişimi katkıda bulunur (Akbaş, 2004b: 679). “Okul insancıl ve şefkatli bir topluluk olmalıdır. Okulun bizatihi kendisi iyi karakterin vücut bulduğu yer olmalıdır. Sınıftaki günlük yaşam kadar koridorlar, kafeterya gibi diğer okul ortamları da temel insanî değerlerin yaşandığı mekânlar olmalıdır.” (Ekşi, 2003: 841). Bu sayede okul ortamı, öğrenciye ihtiyaç duyduğu değerleri kolaylıkla ve kalıcı bir biçimde aktarabilir. Zira sözle anlatılan, uygulamaya dökülmeyen bir değer öğrencinin davranışlarına dökülmesi ve kalıcılığı yakalaması mümkün olmayacaktır.

“Temel insanî değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek aile, toplum ve okulun başlıca misyonları arasındadır. Bu perspektiften hareketle okulların temel iki amacından bahsetmek yanlış olmaz: Akademik açıdan başarılı ve temel değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi.” (Ekşi, 2003: 79).

2.6.3. Değerler Eğitimi ve Öğretmen

Değerler; kişiler arası etkileşimden, aileden ve diğer toplumsal etkilerden denenerek ve gözlemlenerek öğrenilir. Bu yüzden açık bir şekilde değerlerin metodolojik ve kasıtlı bir biçimde öğretilmesi gerekir (Bishop, 1993: 13). Bu gereklilik dolayısıyla okullarda, sınıf

ortamında değerler eğitimi yapılmaya başlanmıştır. Ailede ve çocuğun toplumsal çevresinde başlayan değerler eğitimi okul ortamına taşınarak daha sistemli hale getirilmesi istendik davranışların bireye aktarılmasını kolaylaştırmıştır. Çünkü okullar değişimden ziyade gelişim odaklı kurumlardır; bu nedenle eğitim-öğretim faaliyetleri sonunda bireyden beklenen, istendik davranış değişikliğidir. Bu noktada öğrenme-öğretme sürecindeki konumundan dolayı rol model olan öğretmene büyük iş düşmektedir. Şayet öğretmen aktarılacak istenen değerlere kendisi sahip değilse ve bu değerleri nasıl aktaracağını bilmiyorsa öğrencilere faydasından çok zararı dokunması daha muhtemeldir. Çünkü yetkin olmayan öğretmen öğrencilere istenilen kazanımları aktaramayacağı gibi öğrencide var olan değerlerin de körelmesi ya da yok olmasına sebep olabilir. Öğretmenler konumlarından dolayı, öğrencilerinin değer eğitimleri ile ilgili olumlu kararlar verebilmeleri için onlara yardım etmede elverişli bir duruma sahiptirler (Suh ve Traiger, 1999: 1).

Sınıf ve okul, iyi ya da kötü ahlaki atmosfer oluşturan bir topluluktur. Öğretmen bu toplulukta ahlakın uygulanması ve kültürlemede anahtar rol oynar. Öğretmen öğrencilere saygı gösteriyor mu? Öğrenciler arkadaşlarına saygı gösteriyor mu? Öğretmenin sınıf kuralları konusunda beklentisi nedir? Kuralları hızlı bir şekilde uyguluyor mu? Öğretmenin sınıfta gözdeleleri var mı? gibi soruların cevabı öğretmenin değer öğretimindeki rolünü belirtir (Ryan, 1999'dan akt. Akbaş, 2004a: 92). Halstead ve Taylor'a (2000: 177) göre; öğretmenler değerler eğitiminin özünü oluşturdukları için, değerleri kendi rollerinin bir bölümü olarak göstermek istemeseler bile; öğrenciler, öğretmenlerinin değer yargılarından mutlaka etkilenirler.

Çocuğun etrafı belirli bir yaşa kadar ailesi, akraba ve arkadaş çevresi ile sınırlıyken okul hayatı ile birlikte bu çevre genişler ve ilk modelini ailesinde bulan çocuk kendisine yeni rol modeller bulma eğilimine girer. Bu noktada öğretmen; çocuğun ailesinden sonra en çok vakit geçirdiği, rol model olabilecek bir otoritedir. Çocuk iyi bir gözlemcidir ve öğretmenin karakterine, duruşuna, tutarlı olup olmadığına, ders anlatırken kullandığı metotlara, öğrencilere nasıl davrandığına, sınıf yönetimine vb. şeylere dikkat ederek karşısındaki kişiye saygı duyup duyamayacağının analizini yapar. İnsanlar saygı duyabildikleri kişileri örnek alırlar; bu nedenle öğretmenlerin rol model olabilecek, alanında yetkin kişiler olması önemlidir.

Öğretmenin ders işlenişi esnasında kullandığı yöntem ve teknikler, aktarılmaya çalışılan değerlerin öğrenciler tarafından özümsemesini kolaylaştırabilir. "Tartışma temelli yaklaşım ve öğrenci merkezli aktif öğrenme stratejileri ile drama, proje çalışması, uygulamalı aktiviteler, iş birlikli öğrenme, grup çalışması, öğrenciler tarafından yönetilen

araştırmalar, eğitimsel oyunlar ve konu günleri” (Halstead, 1996: 11) değer aktarımı için kullanılabilecek yöntem ve tekniklerden bazıları olarak sıralanabilir.

Dilmaç’a (2002: 6) göre ise; grupla yapılan etkinlikler sayesinde tüm insanî değerler geliştirilebilir. Alanında yetkin bir öğretmen ve eğlenceli bir sınıf ortamı en sessiz öğrencinin bile öğrenme sürecine dâhil olmasına fayda sağladığı gibi kalıcı öğrenmelerin de önünü açar.

Değerler eğitiminde öğretmenin özellikleri şu şekilde belirlenmiştir:

- a. Model olmalı,
- b. Sınıf içinde ortak bir sosyal doku oluşturmalı,
- c. Her öğrenciye sorumluluk verip, onların ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmalı,
- d. Öğrencileri cesaretlendirip veya cezalandırarak değerleri empoze etmeli,
- e. Öğrencilere karar verme olanağı tanımalı,
- f. Paylaşım fırsatı verilmeli,
- g. Ortaklaşa çalışmaya teşvik edilmeli,
- h. Tartışma ve paylaşma ortamları oluşturulmalı (Tyree ve Vence, 1997’den akt: Dilmaç, 1999: 23)
- i. Kendini bilme ile ilişkili olarak soru sordurmaya yönlendirmeli (Golbecker, 1976’dan akt: Dilmaç, 1999: 23).

Burada Dilmaç’ın Tyree ve Vence’den aktardığı “Öğrencileri cesaretlendirip veya cezalandırarak değerleri empoze etmeli” maddesine bir parantez açmak gerekir. Zira günümüzde ceza ile empoze edilecek bir değer ne denli başarılı ve kalıcı olacağı büyük bir soru işaretidir.

Değerler eğitimi, toplumun önemseydiği değer ve davranışların kazandırılması sürecinde, okulların rolü ve önemi yadsınmamakla birlikte, okullarda en önemli katkıyı eğitimciler sağlamaktadırlar. (Akgül, 2014: 6). Eğitimcilerin değerler eğitimi alanında yetiştirilmesi de büyük önem arz etmektedir. Bunun yapılabilmesi için de üniversitelerin eğitim fakültelerinde “Değerler Eğitimi” öğretmen adayları için ayrı bir ders olarak okutulmalıdır. Eğer başarılı bir şekilde değerler eğitimi verilmiş eğitimciler yetiştirilirse; doğru değerleri özümsemiş, güzel ahlaklı ve aydınlık nesillerin yetişmesinin de önü açılmış olur.

2.6.4. Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar

Sağlıklı bir toplum oluşturulabilme ve toplumsal çatışmaların en aza indirgenebilmesi için iyi yapılmış bir değerler eğitimi ve birey tarafından özümsemiş değerler gereklidir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde değer öğretimi ile ilgili farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir.

Bu başlık altında Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı, Değer Açıklama Yaklaşımı, Değer Analizi Yaklaşımı, Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı, Örtük Program Yaklaşımı, Karakter Eğitimi Yaklaşımı ve Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı açıklanacaktır.

2.6.4.1. Doğrudan Değer Öğretimi Yaklaşımı

Değerleri telkin etme/aşılama olarak da bilinen bu yöntem yetişkinler tarafından davranışlara şekil vermede kullanılan en eski yöntemlerden biridir. Bu yönteme öğüt yöntemi de denebilir ve yetişkin, çocuğun veya gencin davranışlarına şekil vermek amacıyla bu yöntemi sıkça kullanır. Yaklaşımın temelinde bireye aşılacak istenen değer yeterli sıklıkta söylenir ve gösterilirse bireyin sonunda istendik şekilde davranacağı fikri yatar. Yetişkinlerin bu yöntemi gençler üzerinde kullanmasının altında, kendi deneyimleri sonucu ulaştığı doğruları onlara aktaramadığı takdirde onların yanlış yollara sürükleneceği endişesi vardır. “Yetişkin deneyimleri sonucu öğrendiği değerleri kendi için doğru olarak kabul eder ve gencin kendine başka değerler seçmesinden korkar. Eğer veli değerlerini etkili bir şekilde transfer edemezse gencin hoş olmayan değerler seçeceğinden korkar (Simon, 1972: 47’den akt. Akbaş: 96).”

Aileler ve akraba çevresi bu yöntemi daha sık ve etkin kullandığında etkili olurken okullarda bu yöntemi kullanmak için yeterli zaman olmadığı için öğretmenler, öğrenci üzerinde yeterince etkili olamamaktadır. Çünkü aile ve akraba çevresi daha doğumundan itibaren çocukla vakit geçiren, neyi neden yapması ve neden yapmaması gerektiğini açıklamaya yeterince vakti olan taraftır. Bu yaklaşımda davranış günah-sevap, ödül-ceza vb. araçlar kullanılarak kazandırılmaya çalışılır. Günümüz şartlarında pek çok sakıncası olduğuna inanılan bu yöntemde davranışın kazandırılabilmesi için bireyin ilgi ve istekleriyle uyumlu değerlerin aktarılması etkililiği arttıracaktır.

Telkin yoluyla değer aşılama öğretiminde kullanılan işlem basamakları şunlardır:

1. “Telkin yaklaşımı olabilecek değerleri belirleme
2. Değer seviyelerini belirleme
3. Davranışsal amaçları belirleme
4. Uygun metotları seçme
5. Metotları uygulama
6. Sonuçları değerlendirme” (Superka 1976’dan akt. Dilmaç, 2007: 36).

2.6.4.2. Değer Açıklama Yaklaşımı

“Değerleri belirginleştirme yaklaşımı” olarak da bilinen bu yaklaşım; değeri telkin etmek/ aşılama yaklaşımının aksine bireyin kararları başkalarının telkinleriyle aldığı kararlara değil, alternatiflerin bireye sunulmasıyla birey tarafından incelenmesinin ardından

bireyin kendi özgür iradesini kullanarak karar alması esasına dayanır. Diğer değer aktarım metotlarının beyin yıkama olarak görüldüğü bu yaklaşımda bireyin tercihleri önemsiz ve birey, tercihlerini paylaşması ve sahiplenmesi konusunda cesaretlendirilir. “Zira gençlere hiçbir zaman gerçekten kendi değer yönelimlerini kendileri kurma ve böylece kendi duyguları, düşünceleri ve eylemlerini uyumlulaştırma özgürlüğü verilmemektedir.” (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016: 367).

Bu yaklaşım, günümüz dünyasında çok fazla seçimle karşı karşıya kalan ve bu alternatifler karşısında bocalayarak yozlaşan öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varabilmesi için yardıma ihtiyaçları olduğundan hareketle öğrencilerin kendi değer sistemlerini kurmalarına yardımcı olmaya çalışır. Bireyin kendi yaşamında neyin önemli, neyin önemsiz olduğuna kendisinin karar verdiği bu yaklaşımda öğretmenler özgür düşünceye saygılı, değerleri empoze etmeden öğrencinin kendi değerlerini açıklığa kavuşturabilmesi için teşvik edicidir. “Öğrencilere kişisel davranış örüntülerini incelemede ve kendi değerlerini belirginleştirip gerçekleştirmede hem mantıklı düşünme hem de duygusal farkındalığı kullanmak için yardım edilir. Öğrenciler; değerleri ve değerleri arasındaki ilişkinin farkına varıp tanımlama, kişisel değer çatışmalarını ortaya koyup çözme, diğer insanlarla değerlerini paylaşma ve değerlerine uygun olarak davranma konularında cesaretlendirilirler. Bu yaklaşımın öncülerine göre ‘değerleri geliştirme veya gerçekleştirme süreci’ ise, kendini gerçekleştirme sürecidir. Kendini gerçekleştirme süreci şunlardan oluşur: Seçenekler arasından serbestçe seçim yapma, bu alternatiflerin sonuçları üzerinde dikkatli biçimde düşünme, değer verme, bildirme ve tercihine göre hareket etme.” (İşcan Demirhan, 2007: 47).

Raths, Harmin ve Simon’a (1978) göre bu yaklaşımda bir değer kazandırılabilmesi için üç farklı basamağın bulunması gerekmektedir:

“A. Seçme:

1. Çocukların özgürce değerleri seçimini için cesaretlendirme.
2. Değerleri belirginleştirilirken alternatif seçenekler oluşturulurken yardımcı olmak.
3. Belirginleştirilen alternatiflerin her birinin değerlendirmelerinde yardımcı olmak.

B. Ödüllendirme:

4. Yapmış olduğu seçimle ilgili olarak mutlu ve tatmin olma süreci.
5. Seçmiş olduklarının başkaları tarafından onaylanması için fırsat verme.

C. Davranmak:

6. Seçilen değerlerle yaşanan değer yargıları arasında tutarlı davranmayı özendirme.

7. Çocukların yaşamlarındaki bu davranışları sonradan tekrar göstermeleri için yardımcı olmak.” (akt. Dilmaç 2007: 38).

Değerleri açıklama yaklaşımı 1960-1980 yılları arasında etkili olmuş fakat 1980’li yıllardan sonra bu yaklaşım popülaritesini kaybetmiş bir öğretim yaklaşımıdır.

2.6.4.3. Değer Analizi Yaklaşımı

Öncelikle sosyal değerlerle ilgilenen bu yaklaşım, mantıklı karar verebilmek için eleştirel düşünme yeteneğini kullanmayı gerekli kılar. Bu yaklaşımda amaç, değerlerle ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları sorunların karar verme ve çözüm sürecinde duygularını sürece dâhil etmeden bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme süreçlerini kullanarak karara varmalarına yardımcı olmaktır. “Bu yaklaşımda öğrenciler, örnek olaylarla ahlaki düşünme becerisini kazanırlar. Aynı zamanda öğrenciler, bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulamayı da öğrenirler.” (Akbaş, 2004, s. 102).

Değer analiz yaklaşımında görülüyor ki öğrenciler değerleri öğrenirken kendilerine sunulan ve önerilen değerleri öğrenmelerinden ziyade, kendilerinin seçmiş oldukları değerleri öğrenmeye çalışırlar. Öğrenilecek değerleri seçerken muhakeme ve akıl yürütme sürecini kullanmış olurlar (Dilmaç, 2007: 40). Bu yaklaşımda verilen örnekler üzerinde “neden, niçin, nasıl?” sorularına cevap aranır, sosyal olaylar arasındaki benzerlik ve farklılıklar analiz edilir.

Empoze edilen değerlere karşı olarak ya da sadece onları açıklayarak, değerler konularını analiz etmeyi ve değerler kriterleri ile uygun biçimde hüküm vermeyi sağlar (Naylor ve Diem, 1987’den akt. Yazıcı, 2006: 512).

Problem çözme yaklaşımına benzeyen bu yaklaşımın değer açıklama yaklaşımından farkı, değer analizi yaklaşımı kanıtların toplanması ve değerlendirilmesi aşamalarını içerirken değer açıklama yaklaşımı seçme, ödüllendirme, hareket aşamalarından oluşur.

2.6.4.4. Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Bütüncül Yaklaşım: Kohlberg’in Adil Topluluk Okulları ya da Ahlaki İkilem adlarıyla da bilinen bu yaklaşım, Kohlberg’in gelişim kuramına dayanan bir ahlak eğitimidir ve geleneksel eğitim yöntemlerinden farklı olarak düşünme ve muhakeme yapabilme gücü kazandırarak öğretimi gerçekleştirmeyi önemsemektedir. “Bu yeni ahlak eğitimi anlayışında temel değerleri irdelemek, toplumsal etkileşimi sağlamak, mantıksal çözümleme ve akıl yürütmeyi güdülemek, sorumluluğu eşit olarak paylaşmak, demokratik bir ortamda rol almayı sağlamak esastır.” (Dilmaç, 2007: 40).

Bu yaklaşımda öğretmenin rolü her öğrenciye gelecekte karşılaşılabileceği ahlaki ikilem örnekleri sunarak onları ahlaki ikilemlerle karşılaştırıp kendilerinin bu ikilemi

çözmesine yardım etmektir. Amaç istenilen değerlerin öğrencinin zihnine yerleştirilmesi değil, onlara ahlaki prensipler geliştirebilmeleri için rehberlik etmektir. Yani önemli olan değerle ilgili varılan sonuç değil, o karara varıncaya kadar geçen sürede hangi düşünme ve konuşma evrelerinden geçildiğidir.

2.6.4.5. Örtük Program Yaklaşımı

Örtük program, resmî programda açıkça yer verilmeyen fakat kazanılması istenilen bilgi, tutum ve değerlerin öğrenme-öğretme süreci içerisinde veya ders dışı faaliyetlerle kazandırılmasıdır (Doğanay, 2006: 277). Çocuklar üzerinde resmi program kadar etkiye sahip olduğu için öğretim sürecinde ihmal edilmemesi gereken bir programdır. İçeriği açıkça belirtilmeyen ve çok geniş olan bu kavram yazılı olmamakla birlikte ders içi ve dışı tüm etkinlikleri kapsar. Kurum aktarılmak istenilen değerleri belirleyecekleri yöntem ve yaklaşımlarla öğrencilere aktarabilir. Yazılı olmayan bu program kurum ve öğretmenlerinin yetkinliği doğrultusunda aktarılabilmesi için kurumlar arasında aktarım farklılıkları mutlaka olacaktır.

Okulun yönetim biçimi, atmosferi; okul idaresinin öğretmenlerle, öğretmenlerin birbirleri ve öğrencilerle ilişkileri vb. örtük program kapsamındadır bu nedenle model alma bu program için önemlidir. Öğrencilerle etkileşimin olduğu her ortamda eğitimin tüm paydaşları değer aktarımı için öğrenciye rol model olmalı, toplum ve bireyin en iyi öğrenme şeklinin model alma ve taklit olduğu unutulmamalıdır. Zira bir çerçevesi olmayan bu programla öğrenciler, olumlu davranış kazandırılmasının yanında olumsuz davranış değişiklikleri de edinebilmektedir.

“Resmi programlarda öngörülen etkinliklerin dışında, öğretim sürecine dair her şeyi içerisine alan örtük program, önceden planlanmamış olması nedeniyle doğaçlama bir özellik arz eder. Öğretmenin sözlerinden ve davranışlarından başlayıp aile-yönetici ilişkilerine kadar çok geniş bir kapsama sahip olan örtük program, resmi programların eksikliklerini telafi etme bağlamında da önemli görülmektedir.” (Şahin, 2017: 74).

2.6.4.6. Karakter Eğitimi Yaklaşımı

Karakter “iyi” kavramının tanımı yapılarak inşa edilir. “İyi bir insan nasıl olmalıdır?” Bu soru karşısında verilecek cevap nasıl bir karakter eğitimi yapılacağına da cevabıdır aynı zamanda. İyi bir karaktere sahip olmak, toplumun beklenti ve değerlerine uygun davranışlar sergilemek; kısacası iyi düşünmek, hissetmek ve davranmak olarak görülmektedir. Karakter eğitimi, öğrencilerin iyi ve kötü davranışlarının bilincinde olmasını sağlayan, iyi olan davranışın tekrar ve devamlılığı için yapılan kasıtlı uygulamalar içerir. “Karakter eğitimi en genel anlamıyla, örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen yeni

nesle temel insani değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayretinin ortak adıdır.” (Ekşi, 2003: 79)

Karakter eğitime duyulan ihtiyacın bu denli artmasının ardında toplumda meydana gelen bozulmaların ve bozulmaların oluşturduğu huzursuzluk ortamının olduğu söylenebilir. Çağdaş dünya düzeninde gittikçe yaygınlaşan sevgisizlik, sorumsuzluk, şiddet, saygısızlık, bencillik, bağımlılıklar vb. olumsuzluklar; karakter eğitime duyulan ihtiyacın artmasının nedenlerinden bazılarıdır. Bozulmaların önüne geçebilmek adına organize olmanın yanı sıra sağlam karakterli bireylerin yetiştirilebilmesi için karakter eğitimi de bir gereklilik haline gelmiştir.

Bu yaklaşım bireylerin temel ahlaki ve etik değerleri anlayıp özümsemesi ve davranışa dönüştürmesi amacıyla yapılan kasıtlı çabaları içerir. Öğretmen bu aşamada toplumdaki huzuru sağlamak için rol ve otoritesini kullanarak bireylere ahlaki erdemlerin kazandırılmasını sağlamalıdır. Bir nevi bu yaklaşımda amacın, toplum düzeninin devamlılığı olduğu söylenebilir. Etkili bir karakter eğitimi ile olumsuz öğrenci davranışları azalırken öğrenci davranışları iyiye evrilecek ve topluma faydalı bir şekle bürünecektir. “Bu anlamda karakter eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir.” (Ryan ve Bohlin, 1999’dan akt. Ekşi, 2003: 81).

Geliştirilen karakter eğitimi programlarındaki farklı bakış açıları şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Muhakeme—Alışkanlık: Bazı yaklaşımlar kişinin ahlaki muhakemesi ve düşünmeye vurgu yaparken diğerleri erdemli davranışın alışkanlık haline gelinceye kadar uygulanması üzerinde durmaktadırlar.
2. “Yüksek” Değerler—“Ara” Değerler: Bazı yaklaşımlarda öz-disiplin, cesaret, sadakat ve sebat gibi daha temel değerler öncelerinken diğerlerinde özen, nezaket, arkadaşlık gibi vasıta değerler önemslenmektedir.
3. Bireye Odaklanma—Çevre ve Topluma Odaklanma: Karakter birey için mi? yoksa grubun norm ve şablonlarına mı oturmalı? Soruları da karakter eğitiminde farklı perspektiflerin duruşlarını belirlemektedir (Thomas, 1991’den akt. Dilmaç, 2007: 46).

“Kişinin karakterini hangi değerlere sahip olduğu veya olmadığı belirler. Kimsenin göremeyeceği bir durumda, aşağıdaki sorularda verilen durumlardan hangilerini yaptığımız veya yapmadığımız kendi karakterimizi belirler.

- Nazik mi kaba mı olduğumuz?

- Dürüst mü sahtekâr mı?
- Güvenilir mi güvenilmez mi?
- Saygılı mı saygısız mı?
- Sadık mı aldatan mı?
- Kendine hâkim olan mı olmayan mı?
- Sorumlu mu sorumsuz mu?” (Gough, 2002: 24 ‘ten akt. Akbaş 2004: 68).

2.6.4.7. Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı

Hareket öğrenimi olarak da bilinen bu yaklaşım sınıf temelli olmaktan çok toplumsal temelli olan bir yaklaşımdır. Eylem/davranış öğrenme yaklaşımına göre değerler, toplum ve birey arasındaki etkileşimlerin bir ürünüdür ve öğrenen bireylerin kendi değerleri konusunda farkındalıklarının gelişmesi için eğitim ortamlarında uygun koşullar sağlanmalıdır. Bu yaklaşımda bireyin benimsediği değerlerin ortaya çıkması için birtakım imkânların sunulması ve bazı seçeneklerin bireye tanınması gerekir. Sonuç olarak birey, benimsediği değerleri toplumla etkileşim içerisine girerek oluşturabilir ve kendini gerçekleştirme imkânı bulabilir (Aktepe, 2016: 82).

“Eylem yoluyla öğrenme sürecinde öğrencilerin yaparak, yaşayarak, öğrenmelerini sağlayacak sosyal etkinlikler düzenlenmesi üzerinde durulmaktadır” (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016: 377). Bu yaklaşımda model alma etkili olduğu için sosyal etkinliklere sıkça yer verilmeli ve kazandırılmaya çalışılan değerler, öğrencinin çevresindeki kişilerce tutarlı bir şekilde öğrenciye yansıtılmalıdır. Yaptıkları ve söyledikleri tutarlı, otorite olan kişiler öğrencinin beklendik davranışları sergilemesini hızlandırırken tutarsız ortam ve kişiler öğrencide güvensizlik duygusuna sebep olarak beklendik davranışların sergilenmesine engel olur. Öğrenci beklenen davranışı model aldığı kişide gözlemlediği için kendisinden ne beklendiği ile ilgili fikir sahibi olacak ve kendi davranışlarını kolayca şekillendirebilecektir. Birey neyi, neden yaptığını; değerlerin hayatındaki olumlu ve olumsuz taraflarının neler olduğunu, yaşantıları ve düşünceleri ile ne derece ilişkili olduğunu bilmek, anlamak ister. Eğitim ortamları öğrenciye bu farkındalıkları kazanması için destek olduğu takdirde öğrencinin değerleri özümsemesi de kolaylaşacaktır.

Günümüzde çocuklar davranışlarının pek çoğunu aile, akraba ve arkadaş çevresinden ziyade medya üzerinde yaptığı gözlemlerle kendilerine model aldıkları kişiler aracılığıyla edinmektedir. Öğrencilerin model aldıkları kişiler öğretmen, arkadaş, doktor, sanatçı, siyasetçi, sporcu vb. kişiler olabilir. Eğitimcilere düşen görev, öğrencinin model aldığı kişilerin olumlu davranış ve değerleri üzerinde durularak bu değerlerin kazandırılmasına yardımcı olmaktır.

Değerler eğitiminde yaklaşımlar kadar önemli olan diğer hususlar ise öğretmenlerin değerleri iyi bir şekilde gösterebilmesi, bu değerlerin öğretim becerilerine sahip olması ve değerlerin içselleştirilmesinde öğrenciye cesaret vererek öğrenciyi kendi kararlarını uygulayabilmesi için teşvik edebilmesidir. Çünkü yaklaşımları uygulayacak öğretmenin yetkinliği de yaklaşımların içeriği kadar önemlidir.

2.7. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Küreselleşen dünyada sınırların küçülmesiyle birlikte ülkeler arası etkileşimler artmıştır. İnsanlar; eğitim, sağlık, turizm, iş olanakları vb. sebeplerle yaşamlarının bir bölümünde ya da tümünde farklı ülkelerde yaşamayı tercih edebilmekte ya da savaş ve doğal afetler yüzünden farklı ülkelerde yaşamak zorunda kalabilmektedir. Bu tercihler ya da zorunluluklar farklı yabancı dilleri, dolayısıyla kültürleri öğrenme gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bazen ülkelerin uluslararası düzeyde tanınırlıkları da farklı toplumdan insanların o ülkeye karşı ilgi ve meraklarını cezbetmekte ve başka toplumlardan insanlar yalnızca ilgi ve merak duygularını tatmin edebilmek için de yabancı dil öğrenmeyi tercih edebilmektedir. “Geniş bir sahaya yayılan Türkçe; UNESCO’nun verilerine göre, dünyada en çok konuşulan beşinci dildir” (Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012: 74). Köklü bir geçmişe sahip olan Türkiye Türkçesi de insanların çeşitli sebeplerle yabancı dil olarak öğrenmeyi tercih ettikleri dillerden biridir.

“Günümüz dünyasında ikinci dil/yabancı dil büyük bir önem kazanmıştır. İnsanlar hangi sektörde çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymaktadırlar. Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp, herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır” (Göçer, 2009: 28).

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin hız kazanmasındaki etkenlerden biri de son yıllarda yaşanan Suriye’deki iç savaş, Arap Baharı ve bunlar sebebiyle Suriye, Irak, Afganistan vb. Orta Doğu ülkelerinden Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan göçmenlerin Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenme zorunluluklarıdır. “Son dönemlerde dünya konjonktüründe yaşanan gelişmeler Türkiye’yi ön plana çıkarmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak yabancıların Türkçeye ilgisi artmaya başlamıştır. Yabancılar Türkçe öğretimi gün geçtikçe önemini arttırmakta ve bu alanda akademik çalışmalar büyük bir ivme kazanmaktadır. Ayrıca, yabancıların Türkçeyi akademik, siyasi, ticari, turistik vb. ihtiyaçlardan ötürü öğrenmek istemeleri de dikkatleri Türkçe öğretiminin üzerine yoğunlaştırmaktadır” (Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012: 74).

Türkçe, yabancı dil olarak yurt içinde ve yurt dışında farklı kurum ve kuruluşlar tarafından öğretilmektedir. “Yabancılar Türkçe öğreten başlıca kurumlar; akademiler, enstitüler, dernekler, vakıflar, kolejler, kültür merkezleri, özel kurslar, büyükelçilikler, Türkoloji merkezleri ve üniversite merkezlerinde kurulan TÖMER’lerdir” (Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012: 75). Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı Türkçenin ve Türk kültürünün yurt dışında yabancılar tanıtılması ve öğretilmesi alanında önemli icraatlar yapmaktadır. Yurt içinde ise Ankara TÖMER başta olmak üzere üniversitelerin bünyelerinde kurulan TÖMER’ler (Türkçe Öğretim Merkezleri) ve DİLMER’ler (Dil Merkezleri) aracılığıyla Türkçe ve Türk kültürü yabancı öğrencilerle buluşturulmaktadır. Üniversitelerde akademisyenler tarafından yapılan kapsamlı araştırmalar ve çalışmalar sayesinde yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanındaki eksiklikler giderilmekte ve bir dünya dili olan Türkçenin tanıtımının ve öğretiminin daha başarılı bir biçimde yapılması sağlanmaktadır.

2.7.1. Dünü ve Bugünüyle Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Arslan (2012) “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları” adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçenin tarihsel süreçte hangi milletlere, hangi amaçlarla öğretildiğini belli bir sistemle tasnif etmiştir. Bu tasnifte yer alan eserler şu şekilde sıralanabilir:

- Dîvânü Lügât’it Türk
- Muhakemetü’l-Lügateyn
- Kitabü’l-İdrak Li Lisânü’l-Etrak (Türklerin Dilini Anlama Kitabı)
- El-Kavaninü’l-Külliyeye Li Zabtî’l-Lügati’t-Türkiyye (Türk Dilinin Öğrenilmesi İçin Bütün Kurallar)
- Et-Tuhfetü’z-Zekiyye Fi’l-lugâti’t-Türkiyye (Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)
- Kitabü Bulgati’l-Müştak Fi Lugâti’t-Türk ve’l-Kıfçak (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)
- Kitâb-ı Mecnû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî (Türkçe, Farsça ve Moğolcanın Bütün Çevirmenlerinin Kitabı)
- Hilyetü’l-İnsân ve Heybetü’l-Lisân (İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü)
- Codex Cumanicus
- Thatarisch Pater Noster

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları Kaşgarlı Mahmut’un 1072 yılında yazmaya başlayıp 1074 yılında bitirdiği Dîvânü Lügât’it Türk adlı başyapıt ile başlamaktadır. “Dil öğretimine yönelik çalışmalara bakıldığında Türk kaynakları arasında

Divan-û Lügat-it-Türk'ten daha önce Türkçenin öğretimine yönelik yazılan müstakil bir eser olmadığı görülmektedir" (Barın, 2010: 122).

"Günümüzde modern dil öğretimini gerçekleştirmeye yardımcı olan ilkelerin bazılarının, 11. yüzyılda Araplara Türkçe öğretmek amacıyla kaleme alınmış bir eserde uygulanmış olması dikkat çekici ve heyecan vericidir. Birçok konuda çağından ileri olan Kaşgarlı, bu eseriyle birçok bilim alanında günümüze dahi ışık tutmaktadır" (Barın, 2010: 122).

Günümüzde ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları akademiler, enstitüler, dernekler, vakıflar, kolejler, kültür merkezleri, özel kurslar, büyükelçilikler, Türkoloji merkezleri ve üniversite merkezlerinde kurulan TÖMER'ler tarafından üstlenilmiş durumdadır. "Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi Boğaziçi Üniversitesi'nde Hikmet Sebüktekin ve Ankara Üniversitesi'nden Kenan Akyüz gibi araştırmacılar öncülüğünde sistematik olarak gelişmeye başlamıştır. Ankara Üniversitesi bünyesinde TÖMER'in kurulmasıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kurumsallaşmıştır" (Göçer, Tabak, Coşkun, 2012: 74-75). Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı da Türkçenin ve Türk kültürünün yurt dışında yabancılara tanıtılması ve öğretilmesi alanında önemli icraatlar yapmaktadır.

"Son dönemde kurulan Yunus Emre Enstitüsü'nün, dünyanın dört bir tarafına açtığı Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yeni bir boyut kazandırmakta ve bu merkezlerin sayısı her geçen gün artarak bu alanda önemli işler gerçekleştirmektedir. Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri; 'Avrupa Birliği Ortak Dil Programı'na uygun olarak yabancılara Türkçe öğretmekte, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesindeki çeşitli eksiklikleri tamamlamakta, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini uluslararası boyutta gerçekleştirmekte, Türk dilini ve kültürünü daha geniş bir coğrafyada tanıtmaktadır" (Göçer, Tabak, Coşkun, 2012: 75).

Ayrıca Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) ile savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmış Suriyeli çocukların Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmeleri sağlanmaktadır.

2.7.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı

Yabancı dil eğitiminde salt dil öğretimi mümkün değildir. Dil öğretimi o dile ait olan kültürle birlikte anlam kazanmaktadır. Söz gelimi yabancı dil öğrenmeye çalışan biri, o dile ait tüm dilbilgisel yapıyı ve sözcükleri öğrenmiş olsa bile her milletin düşünce yapısına ve kültürüne ayna tutan atasözleri ve deyimlerini bilmediğinde o dile tam olarak hâkim olamaz. Brooks (1986: 128), kültür öğeleri aktarılmadığı takdirde öğrencinin yabancı dili

konusmasının, kendi kültür çevresinden gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olmayacağını ifade etmektedir. Özil (1991: 99), yabancı dil öğrenmenin amacını kültürel yeterlilikleri de kazanarak o dili anlamak ve konuşmak olarak betimlemekte ve bu bağlamda bir dilin kurallarının ve sözcüklerinin ezber ve taklit yoluyla da öğrenilebileceğini fakat o dildeki sözcüklerin nerede, ne zaman, niçin, hangi ortamda ve hangi bağlamda kullanılacağı bilinmezse dil ediniminin ezberden öteye geçmeyeceğini dile getirmektedir.

Her dil, kendi kültürel yapısıyla birlikte öğrenilir ve bu kültürel yapının içerisinde o dili konuşan toplumun dünyayı algılayış biçimi bulunmaktadır. Demircan'ın (1990: 23) da ifade ettiği gibi her dil onu konuşanlara ayrı bir algılama, yorumlama biçimi ve ayrı bir dünya görüşü sunmaktadır. “Yabancı olanı anlamak kişinin dünyaya bakış ufkunu genişletir. Bir toplumu kalıplaşmış düşünce biçimlerinin ötesine yeni kavramlar, yeni anlatımlar taşıyabilir ancak.” (Özil, 1991: 99)

“Her kültürün ona kendi kimliğini kazandıran kendine özgü bir dili vardır. Dilin içinde kültürün bütün özellikleri ve tarihsel, toplumsal tüm birikimleri bulunur. Bu nedenle dil öğrenmek o kültürü tanımaktır” (Kramsch: 1993). Dolayısıyla dil öğretiminde, o dile ait kültürel unsurların aktarımına da önem verilmelidir.

“Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının önemli unsurlarından biridir. Bu ders kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili önyargılardan arınmış etkinlikler sunmalıdır.” (Haley ve Austin, 2004'ten akt. Okur ve Keskin, 2013: 1627). Ders kitaplarındaki amaç dili öğretmek olduğu kadar öğrencilerin topluma uyum sağlamalarını ve toplum tarafından kabul görmelerini sağlamaktır. Bu sebeple kitaplar hazırlanırken temalar; restoranda, otobüste, okulda, manavda vb. sosyal ortamlarda nasıl davranılması gerektiğini hedef kültürün sosyal kabul ve normlarına göre vermelidir.

Kurt'un (2010: 117) da ifade ettiği üzere “Dil öğretiminin kültür aktarımını da doğal olarak içerdiği düşünülürse Türkçe öğretiminde edebî metinler ile Türk kültürünü temsil kabiliyeti olan metinlerin kullanılması da hayati bir önem taşımaktadır”. Bölükbaş ve Keskin (2010: 235), yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültür aktarımının önemli araçlarından biri olan metinlerin işlenişinde, öğrencilerin metinler yoluyla yeni düşünüş biçimleriyle, yaşam tarzlarıyla karşılaşmalarını; kendi kültürleri ile Türk kültürünü karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü yaklaşmayı öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

2.7.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi

“Bugünün dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde de hızlı bir değişim ve dönüşüm görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak insanlar kendilerini küresel bir etkileşim çemberinin içinde bulmaktadır. Bu durum bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu küresel etkileşim içerisinde etkin olan ulusların dilleri de doğal olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Türkçenin öneminin artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemini ortaya çıkartmaktadır” (Göçer ve Moğul, 2011: 798). İnsanlarda yeni bir dil öğrenmeye olan ilgi ve ihtiyaç sistemli bir dil öğretimiyle birlikte toplumun kültür ve değer unsurlarının da öğrenilmesini gerektirmiştir. Çünkü hedef dili öğrenmek isteyen birey şayet o dile hâkim olmak istiyorsa öğrendiği dilin değer ve kültür hazinesini de öğrenmelidir. Değer ve kültür unsurlarından bağımsız olarak öğrenilen dil, kelimelerin ve cümlelerin art arda sıralanmasından başka bir şey olmayacak hatta kimi zaman iletişim esnasında kopukluklar yaşamasına neden olacaktır.

Değer eğitiminin varlığı toplumun hangi temeller üzerine kurulduğunun göstergesidir. Toplumun dilini öğrenen birey öğrendiği her dilsel unsurla birlikte aslında o toplumun alt yapısına, değerlerine ait de bir şeyler öğrenmiş olacaktır. Her dilsel unsur ait olduğu toplumdaki bir parça taşır. Bu nedenle dil eğitimi beraberinde değerler eğitimi de getirmektedir. Çünkü değerler somut olarak gözlenebilen unsurlar değildir. Dolayısıyla bir değeri anlamak için toplumun yaşam tarzına, sosyal uygulamalarına, inançlarına, yeme-içme alışkanlıklarına, giyim tarzına vb. bakmak gerekir. Bu nedenle dil öğretimi yapılırken dilsel yapılar kadar bu dilsel yapıların kullanıldıkları bağlam ve nedenleri de açıklanmalıdır. Değer yargılarına aşina olan ve tanıyan birey o dilin anlam inceliklerini de kavrayacaktır. “Dil öğrenme dediğimiz faaliyet, büyük ölçüde bireysel çaba ile sürdürülen bir süreçtir. Çünkü yabancı dil öğrenenler, söz konusu süreçte, yeni öğrenmeye başladıkları dille ilgili bilgileri, bireysel bir çaba sarf ederek, var olan kendi dil sistemlerine uyarlamaya çalışırlar. Bu yüzden, yabancılara Türkçe öğretenlerin, öğrencilerinin farklı kültürel değerlere, bireysel deneyimlere ve öğrenme yollarına sahip olacakları ve bu özelliklerini sınıfa taşıyacakları gerçeğini göz önünde bulundurmaları gerekir. Öğrencilerin sahip oldukları bu bireysel farklılıkların, sınıf içinde ya da dışında kendilerine yöneltilen bilgi girdilerini algılama miktarları üzerinde önemli ölçüde etkisi olmaktadır” (Özdemir, 2013: 2054).

Toplumların olaylara ve durumlara bakış açısı, bunları algılama şekilleri birbirinden farklıdır. Kimi toplum için önem arz eden durumlar başka bir toplum için sıradan bir durum olabilir. İnsanlar kendi kültür ve değer coğrafyalarında yaşarken bu önem arz eden bir durum değildir çünkü birey kendisinin ve toplumun değer yargılarına yani o zamana kadar devam

etmiş düzenlerine göre hareket eder. Ancak yeni bir dil öğrenen ve hatta öğrendiği dilin coğrafyasında kısa ya da uzun süre yaşayacak olan birey, toplumla uyum içerisinde hayatına devam edebilmek için o toplumun değer yargılarını ve hassasiyetlerini bilip bunlara saygı göstermelidir. Aksi halde ayıplanma ya da dışlanmaya maruz kalabilir. “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilere sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri değer yargıları öğretilmelidir. Öğrencilerin hayatın içinde karşılaştıkları, topluma yön veren ya da toplumun önem verdiği değerleri tanımaları önemlidir. Vefa, sadakat, yardımseverlik, insaniyet, ahlak vb. değer yargıları öğrenciler tarafından bilinmelidir. Türk kültür ve medeniyetini inşa eden bu değer yargıları öğrencilere sunulurken zorlamadan tanıtılan, empoze etmeden hissettirilen bir ölçüde sunulmalıdır. Yoksa öğrenciler kültür zehirlenmesi ya da kültürel karmaşa gibi sorunlar yaşayabilir” (Çelik, 2018: 451).

2.8. PIKTES Projesi

Mart 2011’de başlayan iç karışıklıklar, 2012 ve sonrasında Suriye’de insan hakları ihlallerindeki hızlı artış, insani yardım ihtiyaçlarının artışı da beraberinde getirmiştir. Türkiye bu süreçte durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için “açık kapı” politikası izleyerek bölge halkına kucak açmıştır. Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Suriye’den ilk mülteci grubu 2011 yılında gelmiştir. 2016 UNCHR verilerine göre Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmen sayısı 2.816.485 iken bu rakam gün geçtikçe artmış ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 16 Eylül 2020 verilerine göre 3.618.918 olan ülkemizdeki Suriyeli göçmen sayısı, Mülteciler Derneğinin 28 Nisan 2021 verilerine 3.670.342 kişi olmuştur.

“2011 yılından itibaren yoğun olarak yaşanan Suriyeli göçü, göç eden ailelerin çocuklarının okullaşma ve eğitimleri konusunu ciddi şekilde gündeme taşımış ve ilk olarak Türkçe öğretiminin acilen planlanması ve kaynak materyal üretilmesi ihtiyacını doğurmuştur” (Özel, 2019: 4).

Suriye’de yaşanan iç karışıklıkların ardından ülkemizde hızla artan Suriyeli sayısı ile birlikte onların ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına çeşitli çalışmalar yapılmıştır. PIKTES projesi de bu çalışmalardan biridir. “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES), Geçici Koruma Altındaki çocukların, Türkiye’deki eğitime erişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir eğitim projesidir. PIKTES bütçesinin tamamı, Avrupa Birliği tarafından, ‘Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT)’ anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemiyle karşılanmaktadır. 03.10.2016 tarihinde başlatılan

Proje, halen ülkemizin 26 ilinde sürdürülmektedir. 2018 yılı Aralık ayında 2. fazına başlayan PIKTES Projesi 2021 yılı Aralık ayına kadar devam edecektir”.

PIKTES Projesinin;

Genel Amacı: Geçici koruma altındaki Suriyeli vatandaşların Türkiye’deki eğitime erişim sağlamalarına katkı yapmak.

Özel Amacı: Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim sistemine entegre olmalarına yönelik çabalarında Milli Eğitim Bakanlığını desteklemek.

Hedefi: Genel Hedef Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye’deki eğitime erişimine katkı sağlamak. · Özel Hedef Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonundaki çabalarında MEB’e destek sağlamak.

Kapsamı: PIKTES Projesi’nin temel amacı, Geçici Koruma Altındaki çocukların, Türkiye’deki eğitime erişimlerine ve sosyal uyumlarına katkı sağlamaktır. Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığının Geçici Koruma Altındaki çocukların Türk eğitim sistemine katılımı ve uyumuna yönelik çabalarını desteklemek de Proje’nin özel amaçları arasında yer almaktadır.

Faaliyetleri: Türkçe Dil Eğitimi, Arapça Dil Eğitimi, Erken Çocukluk Eğitimi, Telafi Eğitimi, Destekleme Eğitimi, Taşıma Hizmeti, Kırtasiye Yardımı, Mesleki ve Teknik Eğitim Bursu, Suriyeli Ailelerin Eğitim Hizmetleri Hakkında Bilgilendirilmesi, Farkındalık Artırma Faaliyetleri, Türkçe Müfredatın Revizyonu, Revizyon, İçerik Geliştirme ve Uygun Eğitim Ortamı Sağlanması, Ekipman Desteği Sağlanması, Proje Araştırma Faaliyetleri ve Konferanslar, Paydaşlarla Koordinasyon Toplantıları, Öğretmen Eğitimleri, MEB Yönetim Kademesi ve Diğer Personeller için Farkındalık Eğitimleri, İzleme ve Değerlendirme, Sosyal Uyum Faaliyetleri, Suriyeli Ailelere Yönelik Türkçe Dil Eğitimi.

Proje kapsamında;

Çocuklar için sunulan hizmetler; Türkçe dil öğretimi, Türkçe öğretim programı, Türkçe yeterlilik sınavı, kitaplar ve dijital eğitim materyalleri, Arapça dil öğretimi, erken çocukluk dönemi, telafi eğitimi, destekleme eğitimi, taşıma hizmeti, psikososyal destek, kırtasiye desteği, mesleki eğitim bursu.

Ailelere sunulan hizmetler; aile ziyaretleri, farkındalık artırma ve bilgilendirme faaliyetleri, ailelere yönelik eğitim materyalleri.

Sunulan diğer hizmetler; Türk çocuklara yönelik hizmetler, sosyal uyum faaliyetleri, izleme ve değerlendirme faaliyetleri, akademik araştırmalar, paydaşlarla koordinasyon toplantıları, uluslararası konferans.

Okullara sunulan hizmetler; öğretmen desteği(Türkçe öğretmenleri, Arapça öğretmenleri, rehberlik danışmanları), eğitim materyalleri(zekâ oyunları, kodlama setleri vb.), ekipman desteği, temizlik personeli, güvenlik personeli, öğretmen eğitimleri, okul yöneticisi eğitimleri, temizlik malzemeleri.

Proje faaliyetleri; Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Çorum, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Yalova olmak üzere 26 uygulama ilinde yürütülmektedir.

Proje verilerine göre okul çağındaki (5-17 yaş)Suriyeli çocuk sayısı 1.082.172, okula kayıtlı Suriyeli çocukların toplam sayısı (5-17 yaş/ 2019) 684.728. Okula kayıtlı Suriyeli öğrenci oranı okul öncesi kademedede %27, ilkokul kademesinde %93, ortaokul kademesinde %70, lise kademesinde %33'tür.

Proje başlarında eğitim-öğretim faaliyetleri devlet okulları ve Geçici Eğitim Merkezleri aracılığıyla, daha çok Geçici Eğitim Merkezlerinde yürütülmekteyken 2019 yılından itibaren yoğunluk devlet okullarına kaymıştır. Proje kapsamında eğitim-öğretim faaliyetlerinde; Türkçe öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, Arapça öğretmenleri ve rehber danışmanlar görev almaktadır. Bunlara ek olarak ihtiyaç dâhilinde Türkçe/Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, sınıf öğretmeni ve yabancı dil öğretmenlerinden (kadrolu veya sözleşmeli) norm fazlası olanlar, maaş karşılığını dolduramayanlar ve ek ders karşılığında veya ücret karşılığında görevlendirilen öğretmenler de eğitim-öğretim faaliyetlerinde görev alabilmektedir.

2.8.1. PIKTES Projesi'nde Kullanılan/PIKTES Projesi için Hazırlanmış Kaynak Kitaplar

Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum kitap seti A1 ve A2 düzeylerinin kazanımlarını kapsamaktadır. Setteki 1. ve 2. kitaplar A1, 3. ve 4. kitaplar ise A2 seviyesine yönelik olup Türkçenin seçmeli ya da zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde, Enstitünün Türk Kültür Merkezlerinde (çocuk grupları için) ve Türkiye'ye çeşitli sebeplerle gelen 10-15 yaş hedef kitleye yönelik düzenlenen kurslarda kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap seti Türkçe Öğreniyorum 1 – Ders Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 1 – Çalışma Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 2 – Ders ve Çalışma Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 3 – Ders ve Çalışma Kitabı ve Türkçe Öğreniyorum 4 – Ders ve Çalışma Kitabı'ndan oluşmaktadır. Kitap seti içerisindeki kitap seviyelerinden yalnızca 1. seviyede

ders kitabı ile çalışma kitabı ayrı kitaplar olarak, diğer seviyelerde ise birleşik olarak yer almaktadır.

Kitap seti, her kitap seviyesi için altışar üniteden oluşmaktadır. Türkçe Öğreniyorum 1 – Ders Kitabı ve Türkçe Öğreniyorum 1 – Çalışma Kitabı “Tanışalım”, “Sınıfımız”, “Canım Ailem”, “Bizim Manav”, “Arkadaşım Elif” ve “Yaşasın Okulumuz” ünitelerinden oluşmaktadır. Türkçe Öğreniyorum 2 – Ders ve Çalışma Kitabı “Günlük İşler”, “Canım Ailem”, “Tatil”, “Çocuk Bayramı”, “Damak Tadı” ve “Eski Zamanlar” ünitelerinden oluşmaktadır. Türkçe Öğreniyorum 3 – Ders ve Çalışma Kitabı “Oyun”, “Haydi Alışverişe”, “Gelecek”, “Dünyamız”, “Bir Varmış Bir Yokmuş” ve “Geçmiş Olsun” ünitelerinden oluşmaktadır. Türkçe Öğreniyorum 4 – Ders ve Çalışma Kitabı “Yolculuk Nereye?”, “Hayvanlar Âlemi”, “Hobiler”, “Komşu Komşunun Külüne Muhtaç”, “Başarının Anahtarı” ve “Hem Okudum Hem de Yazdım” ünitelerinden oluşmaktadır.

Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe kitabı “Suriyeli öğrenciler başta olmak üzere Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin 350 çalışma içeren ‘Yabancılar Türkçe Öğretimi Kurs Programı (6-12 Yaş)’na göre üç seviye hâlinde, iletişimsel-işlevsel dil öğretimi yaklaşımı ile Proje kapsamında faaliyet gösterilen illerdeki Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilere dağıtılmak üzere hazırlanmıştır. Okuma yazma bilen ancak Türkçe yeterliliği alt düzeyde olan öğrencilerin varlığına binaen ‘Alfabe Öğretimi’ ve okuma yazmaya yönelik çalışmalar, öğrencilerin ihtiyaç durumlarına göre kullanılmak üzere tercihli bölüm olarak düzenlenmiş ve kitabın sonuna ilave edilmiştir” (Özel, 2019: 4). Metin sayısının az olduğu kitap Hayat Boyu Türkçe kitap seti hazırlanmadan önce PIKTES Projesi tarafından hazırlanmış bir etkinlik kitabı görevi görmektedir.

Üç seviyenin tek kitap içerisinde toplandığı kitapta 1. Seviye dört üniteden, 2. ve 3. Seviyeler beşer üniteden oluşmaktadır. 1. Seviye “Ben ve Yakın Çevrem”, “Günlük Yaşam”, “Zaman ve Mekân” ve “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım”; 2. Seviye “Temel İhtiyaçlar”, “Meslekler”, “Zaman ve Mekân”, “Alışveriş” ve “Hastalıklar ve Alışkanlıklar”; 3. Seviye “Tanışma ve Yakın Çevre”, “Serbest Zaman Etkinlikleri”, “Müzik-Alışveriş”, “Özel Günler ve Kutlamalar” ve “Tatil” ünitelerinden oluşmaktadır. Kitabın sonunda seviyelerden bağımsız olarak yer alan bir “Alfabe Öğretimi” bölümü bulunmaktadır.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından PIKTES Projesi için 6-12 yaş grubu Suriyeli öğrencilere yönelik olarak hazırlanan Hayat Boyu Türkçe kitap seti A1 ve A2 seviyelerini kapsamaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü tarafından gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında, Türkçe öğrenmek isteyen tüm yabancılar için hazırlanmış olan Türkçe Öğreniyorum kitap setinde

kaynak kültür olarak çok kültürlü bir yapı bulunmasına karşın Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer verilen kaynak kültür tek kültürlü bir yapıdadır.

Hayat Boyu Türkçe kitap seti Hayat Boyu Türkçe 1 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 1 – Çalışma Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 2 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 2 – Çalışma Kitabı ve Hayat Boyu Türkçe 3 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 3 – Çalışma Kitabı’ndan oluşmaktadır.

Kitap seti, her kitap seviyesi için beşer üniteden oluşmaktadır. Hayat Boyu Türkçe 1 – Ders ve Çalışma kitapları “Ben ve Yakın Çevrem”, “Alfabeyi Öğreniyorum”, “Günlük Yaşam”, “Zaman ve Mekân” ve “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” ünitelerinden oluşmaktadır. Hayat Boyu Türkçe 2 – Ders ve Çalışma kitapları “Temel İhtiyaçlar”, “Meslekler”, “Zaman ve Mekân”, “Alışveriş” ve “Hastalıklar-Alışkanlıklar” ünitelerinden oluşmaktadır. Hayat Boyu Türkçe 3 – Ders ve Çalışma kitapları “Tanışma”, “Serbest Zaman Etkinlikleri”, “Müzik-Alışveriş”, “Bayramlar ve Özel Günler” ve “Tatil” ünitelerinden oluşmaktadır.

Tüm kitap seviyelerinde öğrenme sürecine yardım edecek Türk kültürüne ait bir figür belirlenmiştir. Bu figür “Gez-Gör” ya da “Gezelim-Görelim” şeklinde isimlendirilen bölümlerde Türkiye’de gezilip görülebilecek yerleri, tarihî ve özel mekânları anlatmaktadır. Hayat Boyu Türkçe 1 – Ders ve Çalışma kitaplarında yer alan figür Hacıvat-Karagöz, Hayat Boyu Türkçe 2 – Ders ve Çalışma kitaplarında Keloğlan, Hayat Boyu Türkçe 3 – Ders ve Çalışma kitaplarında ise Evliya Çelebi’dir.

2.9. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

Küreselleşen dünyada sınırların küçülmesiyle birlikte insanlar; eğitim, sağlık, turizm, iş olanakları vb. sebeplerle yaşamlarının bir bölümünde ya da tümünde farklı ülkelerde yaşamayı tercih edebilmekte ya da savaş ve doğal afetler yüzünden farklı ülkelerde yaşamak zorunda kalabilmektedir. Bu tercihler ya da zorunluluklar farklı yabancı dilleri, dolayısıyla kültürleri öğrenme gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bazen ülkelerin uluslararası düzeyde tanınmışlıkları da farklı toplumdan insanların o ülkeye karşı ilgi ve meraklarını cezbetmekte ve başka toplumlardan insanlar yalnızca ilgi ve merak duygularını tatmin edebilmek için de yabancı dil öğrenmeyi tercih edebilmektedir.

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, çeşitli gerekçelerle yabancı dil öğrenmeyi tercih eden ya da yabancı dil öğrenmek zorunda kalan bireylere bu dil öğretiminin belirli standartlar çerçevesinde yapılabilmesini mümkün kılmaktadır. Fakat Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi bir öneri niteliği taşımaktadır, uygulanmak zorunda olan kurallar bütünü değildir.

Yabancı dil öğreticisi ya da öğrencisi kendi ihtiyaç ve tercihlerine göre bu çerçeve metni değerlendirip bazı önerileri öncelemek veya göz ardı etmekte özgürdür. Öneriler daha çok üzerine düşünülüp değerlendirilerek atılacak adımların belirlenmesine temel olacak şekilde hazırlanmıştır. Yani Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde yer alan önerilerin amacı yabancı dil öğreticileri ve öğrencileri yerine karar almak değil, onlara kararlarını alırken destek olmaktır.

“Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, Avrupa ülkelerinde hedef dillere yönelik öğretim programlarının, program yönergelerinin, sınav ve ders kitaplarının vb. hazırlanması için temel oluşturur. Dil öğrenenlerin, bu dilde bildirişimsel gereksinimlerini karşılamak için neler yapmaları ve öğrenmeleri gerektiğini, bildirişimsel açıdan başarılı olabilmeleri için hangi bilgi ve yeterliklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı olarak betimler. Bu tanımlamalar o dilin kültür boyutunu da kapsar. Öneriler Çerçevesi aynı zamanda, dil öğrenenin yaşam boyu ve öğrenim sürecinin her basamağında elde ettiği kazanımın ölçülmesi için gerekli yeterlik düzeylerini de tanımlar.” (telc ve MEB, 2013: 11).

“Öneriler Çerçevesi, amaç, içerik ve yöntemlerin belirlenmesi için ortak bir temel oluşturarak kursların, öğretim programlarının, yönergelerin, yeterlik belgelerinin saydamlığını artırır ve böylece modern diller alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesini sağlar. Dil yeterliğinin tanımlanmasını sağlayan nesnel ölçütlerin oluşturulması, çeşitli bağlamlarda verilen dil yeterlik belgelerinin karşılıklı olarak kabullenilmesini kolaylaştırır ve böylece Avrupa’da hareketliliği destekler.” (telc ve MEB, 2013: 11). Ayrıca bu çerçevede “Kültürlerarası bir yaklaşımın yabancı dil eğitimindeki ana amacı, dil ve kültür farklılıklarından etkilenecek elde edilen bir ayrıcalık anlayışıyla zenginleşme sonucu, öğrenenin kişiliğinin olumlu bir şekilde gelişiminin ve kimlik bilincinin artmasını sağlamak” (telc ve MEB, 2013: 11) olarak belirlenmiştir.

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından hazırlanan Tavsiye Kararları R(82) 18’in önsözünde belirtilen üç temel ilke üzerinde kurulmuştur:

- Avrupa’daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir; bu dil ve kültür çeşitliliğinin, bir engel olmaktan çıkıp, karşılıklı anlaşmayı sağlayabilecek zenginleştirici bir kaynak haline getirilmesi, eğitim alanında çok çaba gerektirir.
- Farklı anadillerine sahip olan Avrupalılar arasında, iletişim ve etkileşimi kolaylaştırmak, Avrupa’daki hareketliliği artırmak, ortak anlayış ve işbirliğini teşvik

etmek, önyargı ve ayırimcılığın üstesinden gelebilmek, modern Avrupa dillerini daha iyi bilmekle mümkündür.

- Üye ülkeler, modern dil öğretim ve öğrenimindeki ulusal ilkelerini saptayıp geliştirerek, Avrupa genelinde sürekli işbirliği ve eşgüdümüne ilişkin sözleşmelerle politik önlemler açısından daha çok yakınlaşma sağlayabilirler.” (telc ve MEB, 2013: 12).

2.9.1. Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, dil seviyelerini “Temel Dil Kullanımı”, “Bağımsız Dil Kullanımı” ve “Yetkin Dil Kullanımı” olmak üzere üç basamağa ayırmış ve bu basamakları tekrar kendi içerisinde alt ve üst basamaklara ayırmıştır. Buna göre Temel Dil Kullanımı olan A seviyesi A1 (Breakthrough) alt basamağı ile A2 (Waystage) üst basamağına, Bağımsız Dil Kullanımı olan B seviyesi B1 (Threshold) alt basamağı ile B2 (Vantage) üst basamağına, Yetkin Dil Kullanımı olan C seviyesi ise C1 (Effective Operational Proficiency) alt basamağı ile C2 (Mastery) üst basamağına ayrılmaktadır.

Yabancı dil öğrencisinin A1 seviyesinde;

- “Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir.
- Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıtırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin, nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir.
- Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

Yabancı dil öğrencisinin A2 seviyesinde;

- “İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir.
- Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışlagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir.
- Geçmişi, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

Yabancı dil öğrencisinin B1 seviyesinde;

- “Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir.

- Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir.
- Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir.
- Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasar ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

Yabancı dil öğrencisinin B2 seviyesinde;

- “Soyut ve somut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; kendi uzmanlık alanındaki tartışmaları da anlayabilir.
- Kendini o denli akıcı ve anında ifade edebilir ki, anadilli konuşurlarıyla az çaba göstererek anlaşabilmesi mümkündür.
- Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı bir şekilde ifade edebilir, güncel bir konuda görüşünü belirtebilir ve çeşitli olanakların olumlu ve olumsuz yönlerine değinebilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

Yabancı dil öğrencisinin C1 seviyesinde;

- “Geniş çapta, iddialı, uzun metinleri anlayabilir ve ima edilen anlamları da kavrayabilir. Sık sık sözcük arama zorunluluğu duymadan kendini anında ve akıcı bir dille ifade edebilir.
- Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde etkin ve esnek bir şekilde kullanabilir.
- Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı biçimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları uygun şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

Yabancı dil öğrencisinin C2 seviyesinde;

- “Okuduğu ve duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlayabilir.
- Farklı yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiği bilgileri özetleyebilir; gerekçe ve açıklamaları bağlantılı bir anlatımla dile getirebilir.
- Kendini anında, çok akıcı ve açıkça ifade edebilir. Çözümü güç olan konularda da ince anlam farklılıklarını vurgulayabilir.” (telc ve MEB: 2013, 31) kazanımlarını yerine getirebilmesi beklenmektedir.

2.9.2. Avrupa Dil Dosyası

Yabancı dil öğretim programlarının oluşturulması ve geliştirilmesinde Avrupa ülkeleri arasında ortak bir kaynak olarak kabul edilen “Avrupa Ortak Dil Çerçevesi”nin (AOÇD) temelleri 1991 yılında atılmıştır. “1998-2000 yılları arasında on beş Avrupa konseyine üye ülkede çeşitli Avrupa dil dosyası modellerine yönelik pilot uygulamalar yapılmış ve ‘2001 Avrupa Diller Yılı’nda ‘Avrupa Dil Dosyası’, Avrupa genelinde uygulanmaya başlanmıştır” (Özbay, Melanlıoğlu, Büyükkız ve Uyar, 2013: 20).

Avrupa Dil Dosyası, Avrupa Ortak Dil Çerçevesi’nin bir çıktısı olması nedeniyle Avrupa Ortak Dil Çerçevesi’nin benimsediği kuramsal temellere dayanan bir projedir. “Dilsel çeşitliliğe ve uluslararası hareketliliğe teşvik etme ve çok dilliliği destekleme amacıyla Avrupa Konseyi tarafından geliştirilmiş olup günümüzde yirmiden fazla ülkede geçerliliğe sahip bir belgedir” (Şahin, 2013, s. 496).

Avrupa Konseyi, küreselleşen dünya düzeniyle birlikte artan uluslararası ilişkilerde kültürel ve dilsel çeşitliliğin korunup geliştirilmesi, kişilerin ve fikirlerin serbest dolaşımının sağlanabilmesi amacıyla ortak bir program olan Avrupa Ortak Dil Çerçevesi’ni hazırlamıştır. “Avrupa Konseyine üye ülkeler yabancı dil öğretim programlarını ve kendi dillerini yabancılara öğretmek için ders programlarını, ders malzemelerini, sınavlarını ve öğretim yöntemlerini AODÇ’ye uygun hale getirmeye başlamışlar ve dil öğretim programlarını AODÇ’de belirtilen esaslara göre düzenlemektedirler” (Şahin, 2013: 494).

Avrupa Konseyi Dil Dosyası’nın ilkeleri Avrupa Dil Portfolyosu’nda (ELP: 3’ten akt. Özbay vd. 2013: 20-21) şu şekilde sıralanmıştır:

1. Avrupa’daki vatandaşlar arasındaki karşılıklı anlayışın derinleştirilmesi
2. Kültür ve yaşam çeşitliliğine saygı duyulması
3. Dil ve kültür çeşitliliğinin korunması ve teşvik edilmesi
4. Yaşam boyu bir süreç olan çok dilliliğin geliştirilmesi
5. Dil öğreniminin geliştirilmesi
6. Bağımsız dil öğrenim kapasitesinin geliştirilmesi
7. Dil öğretim programlarının şeffaf ve tutarlı olması

Avrupa Dil Dosyası; bireyin yaşam boyu kazandığı dil tecrübelerinin kayıt altında tutulduğu bir araçtır ve Dil Pasaportu, Dil Geçmişi ve Dosya olmak üzere üç bölümden oluşur.

“Dil Pasaportu; dil öğrencisinin hem dilsel hem de kültürel yetkinliğine dair bilgileri sunmasına olanak sağlamaktadır” (Şahin, 2013: 497). Öğrencinin mülkiyetinde olan “bu belge kişinin dil becerilerini, dil yeterliliklerini, sertifikalarını, diplomalarını ve kültürler arası deneyimlerini içerir.” (Özbay vd., 2013: 21).

Dil Geçmişi, dil öğrencisinin dil öğrenim yaşantılarını içeren kayıtlardan oluşmaktadır. “Dil Geçmişi; ‘Dil öğrenim öyküsü’, ‘Dil öğrenim sürecini değerlendirme’, ‘Dil ve kültürler arası deneyimler’, ‘Kişisel dil başarıları’ olmak üzere dört bölümden oluşur.” (Özbay vd., 2013: 22).

Dosya bölümünde ise bireyin öğrendiği dile ilişkin ödevler, diplomalar, projeler, mektuplar vb. bulunmaktadır (Özbay vd., 2013: 22).

Avrupa Konseyi hazırladığı Avrupa Dil Dosyası ile şu ilke ve amaçlara ulaşmak istemektedir:

1. “Dil öğrenim ve deneyimlerinin gelişimini güçlendirmek.
2. Çok sayıda dil öğrenimini teşvik etmek.
3. Eğitim ve iş alanları arasında geçişliliği sağlamak.
4. Avrupa’da demokratik vatandaşlığı geliştirmek.
5. Dilsel çeşitliliğin değerini göstermek.” (Özbay vd., 2013: 21).

2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Ders Kitapları

Günümüzde artan teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel, bireysel ilgi, turizm vb. sebeplerle dil öğrenimine olan ilgi ve ihtiyaç artmıştır. Uluslararası düzeyde gelişen bu hareketliliğin ulusların ya da insanların yalnızca kendi dillerinin kullanımıyla sürdürülmesi mümkün değildir. Bu durum da tüm dünyada, başlıca ulusların dillerini öğrenmeye duyulan istek ve ihtiyacın artmasını beraberinde getirmiştir. Dil, içinde doğduğu toplumun kültürünün bir parçası ve aktarıcısıdır; dolayısıyla dil öğrenimi, beraberinde o dilin kültürünü de öğrenmeyi gerektirmektedir. “Kültür ya da uygarlık toplumun bir üyesi olarak insan türünün öğrenip edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.” (Güvenç, 2002: 54).

“Yabancı dil öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995: 156). Bu nedenle bir dili öğrenmek ve o dile hâkim olmak isteyen birey o toplumun hem dilsel yapılarını hem de kültürünü bilmeli, anlamalıdır yani birey yalnızca hedef dilin söz varlığını değil o söz varlığını oluşturan kültürü de öğrenmek zorundadır. Tapan’a (1990: 55) göre “yabancı dil öğretimini amaç-kültür göz önünde tutulmadan salt dilsel dizgenin öğretimiyle sınırlamak,

dilsel kullanımların da anlaşılmasına yol açarak yabancı dil öğretimini aksatır”. Çünkü kültür, toplumun yaşam tarzının dil ile bütünleşmesinin ürünüdür. Birey öğrendiği her yeni dille birlikte yeni bir kültür ve bakış açısı kazanır. “Yabancı bir dil öğrenme uğraşı aynı zamanda yabancı bir kültürü de anlama/tanıma uğraşı demektir. Yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni tümce, çözebildiği her yeni metin yabancı dil öğrenen kişinin bilincinde, o dili konuşan kişilerle, bu kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasına neden olur.” (Tapan, 1990: 55). Farklı sebeplerle dil öğrenme istek veya zorunluluğu yabancı dil öğretiminin de sistemli ve bilinçli yapılması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu sebeple uluslararası ve ulusal çalışmalar yapılmış, yabancı dil öğretim faaliyetleri hız kazanmıştır. Son yıllarda ülkemizde de yabancı dil öğretimi, üzerinde çalışılan ayrı bir alan konumuna gelmiş ve yapılan çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. Bugün neredeyse tüm üniversitelerimizin bünyesinde açılan TÖMER’ler ve lisansüstü programlar, yapılan akademik çalışmalar, yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitapları ve materyaller vb. son yıllarda bu alanın ne kadar önemsendiğinin göstergesidir.

Ders kitapları eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli materyali, dolayısıyla dil öğretiminin de en önemli materyali konumundadır. “Çünkü ders kitapları tüm dünyada en geniş kullanıma sahip basılı ürünlerdir. Ayrıca, ders kitapları eğitim sürecinde bilgi edinmenin temel aracıdır ve kullanımı oldukça kolaydır” (Güneş, 2002: 2). Bu nedenle doğru ve etkili bir kültür aktarımı yapılabilmesi için ders kitaplarının en iyi şekilde hazırlanması gerekmektedir. Haley ve Austin’e (2004’ten akt. Okur ve Keskin, 2013: 1627) göre “Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının önemli unsurlarından biridir. Bu ders kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili önyargılardan arınmış etkinlikler sunmalıdır”. Yabancı dil öğretiminin en önemli rolünü üstlenen ve bireyin her zaman en kolay ulaşabileceği kaynak olan ders kitaplarında aktarılmak istenen unsurlar rastgele değil, belirli bir plan ve program çerçevesinde özenle hazırlanarak yer almalıdır. Farklı kültürlerin de özelliklerine yer vererek öğrencilerin kültürler arası karşılaştırmalar yapmasına olanak tanımalı, bireyin karakter gelişimini destekleyerek toplumun kültür havuzunda var olan unsurları en iyi şekilde öğrenciye aktarmalıdır. “Öğrencilerin istenilen dil becerilerini edinmelerinde ders kitaplarının kolay ulaşılabilir olması, tüm öğrenciler tarafından yaygın bir şekilde kullanılması, tema ve konuları uygun metinlerden oluşması, öğrenci seviyesine uygunluğu ve ölçme-değerlendirme bölümleriyle diğer yazılı kaynaklar arasında ön plana çıkmaktadır. İçerdikleri bilgi ve görsellerle öğrenenlerin ilgisini çekmede ve öğretilecek konulara

yöneltmede, bilgiye bizzat öğrencilerin ulaşmalarına ortam hazırlama ve yönlendirmeleriyle öğretimi bireyselleştirme gibi önemli işlevleri vardır” (Göçer, 2007: 32).

Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür unsurlarının içeriği de nasıl aktarılması gerektiği de önemli bir konudur. “Bunun için de, ders malzemelerindeki metinler, titizlikle ve öğrencilerde ilgi uyandıracak biçimde oluşturulmalı ve bunlarda kültürümüzün yansıtılmasına çaba gösterilmelidir. Bu tür etkileşimler, kültüre ve dile dair öngörüler ile öğretmen ve öğrencilerin benimsedikleri farklı değer sistemlerinin belirgin hale gelmesine yardım eder. Bu varsayımlar ve değerler açığa çıktığında ise, sınıf içinde arzulanan tartışma zemini doğmuş olur. Bu sayede bir öğrenci, hem kendi kültürü ile Türk kültürü arasındaki farklılıkları görebilir hem de kendi kültürünü sınıf arkadaşlarının kültürleriyle karşılaştırabilme imkânı bulur.” (Özdemir, 2013: 2055). Bu bağlamda ders kitaplarında yer alacak metinler hedef dilin yaşam tarzını, günlük yaşamını, gelenek ve göreneklerini, değer yargılarını, dilini ve edebiyatını en iyi yansıtan örneklerden seçilmeli ve bu kitaplarda temel düzey de olsa çok fazla kurmaca metin kullanılmamaya dikkat edilmelidir. Metinler mümkün olduğunca ilgi çekici ve güdüleyici olmalı, ulusal ve evrensel kültürü aktarmaya elverişli olmalı ve öğrencinin ihtiyacını karşılarken kendi kültürü ile hedef kültür arasında kıyas yapmasına olanak tanıyarak kendi kültürüne nesnel gözle bakabilmesini sağlamalıdır. Bölükbaş ve Keskin’e (2010: 234) göre “Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültür aktarımının önemli araçlarından biri olan metinlerin işlenişinde, öğrencilerin metinler yoluyla yeni düşünüş biçimleriyle, yaşam tarzlarıyla karşılaşmalarını; kendi kültürleri ile Türk kültürünü karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü yaklaşmayı öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir”.

Son olarak dil öğretiminde öğrenci ve öğretmenin en önemli yardımcısı olan ders kitapları Cortazzi ve Jin’e (1999) göre yabancı dil öğretiminde 7 değişik görev üstlenebilir:

- “Bir öğretmen olabilir, çünkü öğrencilere hedef dilin kültürü hakkında doğrudan bilgi sağlar.
- Bir rehber olabilir, çünkü öğretmen ve öğrencilere işlenecek ders konularını sunar ve daha önceki derslerin özetlerini verir.
- Bir kaynak olabilir, çünkü bir ders kitabı tamamen her şeyi kapsayamaz, içinden uygun parçalar seçilip konu genişletilmelidir.
- Bir eğitmen olabilir, çünkü adım adım yapılan açıklamalarla tecrübesiz öğretmenlerin sadece dil konusunda değil kültür konusunda da eksiklerini tamamlamalarını sağlar.
- Bir otorite olabilir, çünkü uzmanlar tarafından yazılmış olup gerçek ve geçerlidir.

- Beceriye azaltıcı bir yönü olabilir, çünkü ders kitaplarına aşırı bağımlı hale gelen öğretmenler yaratıcılıklarını kaybeder ve kitaba eleştirel açıdan bakamazlar” (Akt. Okur ve Keskin, 2013: 1627).

2.11. Yabancı Dil Öğretiminde Değer Aktarım Aracı Olarak Ders Kitapları

Küreselleşen dünya düzeniyle birlikte gerek teknolojiye gelişmeler gerek milletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin artması gerekse de insanların değişen gereksinimleri, yabancı dil öğrenimine olan ilgiyi arttırmıştır. Dolayısıyla değişen bu dünya düzeniyle birlikte, iletişimin en geçerli yolu olan dilin önemi daha da artmıştır. Günümüzde insanlar hangi sektörde çalıştıkları fark etmeksizin en az bir yabancı dil öğrenme ihtiyacı duymaktadır. İnsanların hangi sebeple olursa olsun dil öğrenmek için duydukları ihtiyaçlar eğitim alanında da değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir.

Dünyada her geçen gün hız kazanan yabancı dil öğretim ve öğrenim faaliyetleri ülkemizde de yabancı dil olarak Türkçe öğretim-öğrenim faaliyetlerinin hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bu gelişmeler ışığında özellikle son yıllarda Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısının artmasıyla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren kurum/kuruluş sayısı ve bu alanda yapılan akademik çalışmalar da artmış, resmi ve özel kurumlarca hazırlanan ders kitapları gelişmiş ve yaygınlaştırılmıştır. “Günümüzde Türkçe yabancı dil olarak üniversitelere bağlı dil kurslarında okullarda veya özel kuruluşlara bağlı dil okullarında, aşamalı kur sistemiyle, öğretilmektedir.” (Candaş Karababa, 2009: 267). “Ders kitapları, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biri, hatta birçok durumda tek öğretim materyalidir” (Halis, 2002: 51).

Birey bir dili öğrenirken o dile ait değerleri de öğrenecektir çünkü dil, ait olduğu toplumun değerlerini içerisinde barındırır. Dilin sahip olduğu söz varlığı, o toplumun ortak yaşantısının bir ürünüdür. Birey, öğrenmek istediği dile hâkim olabilmek için toplumun değerlerini de öğrenmek zorundadır. Değerler ve kültürden bağımsız bir şekilde öğrenilen dil, kelimelerin art arda sıralanmasından başka bir şey olamayacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders materyalleri hazırlanırken ve öğretici tarafından ders anlatılırken değerler de öğrenciye planlı ve sistemli bir şekilde aktarılmalıdır. Değerler eğitime, bireysel ve toplumsal olumsuz tutum ve davranışların arttığı günümüzde hiç olmadığı kadar ihtiyaç duyulmaktadır.

“Değerlerimiz, öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geçmişimizi oluşturan geleneklerimiz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insanî özellikleri oluşturan

değerler, hayat sürecinde karşılaşılan sorunlarla başa çıkmada ihtiyaç duyulan gücün kaynağıdır.” (TDÖP 2019). Değer aktarımı için hazırlanacak kitaplar bu nedenle titizlikle hazırlanmalıdır. Ders kitaplarında yer alacak metinlerin önemli bir aktarım aracı olduğunun bilincinde olarak millî ve manevî değerlerimizle uyumlu, öğrencinin gelişimini destekleyici ve türünün en iyi örneklerden olan metinler çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak seçilmelidir.

“Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılacak ders malzemelerinin dili ile öğrencilerin dil düzeyi arasında tam bir uygunluk olmalıdır. Bunu sağlayabilmek için yazarlar, öncelikle, hazırladıkları malzemelerin hangi düzeyin hangi aşamasında kullanılacağını ve o aşamaya gelmiş olan öğrenci grubunun sözcük dağarcığı birikimini göz önünde bulundurmalıdır.” (Özdemir, 2013: 2052). Ayrıca kitap içerisinde yer verilecek metinlerin seçimi yapılırken o düzey ve aşamadaki öğrencilere aktarılacak millî ve evrensel değerler de göz önünde bulundurulmalıdır. “Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarının dil becerilerini geliştirici niteliğinin yanında, kültürel ve ahlaki değerlere yeteri kadar yer vermesi de, eğitimin amacına ulaşması bakımından önem arz etmektedir. Bununla birlikte Türkçe ders kitaplarının öğrencinin söz varlığını geliştirmesi ve öğrencilere estetik zevk kazandırması bakımından da zengin bir içeriğe sahip olması beklenir.” (Şahin, 2017: 87).

“Türkçe öğretim merkezlerindeki batılı ülkelerden gelen öğrenci gruplarıyla Türk cumhuriyetlerinden gelen Türk soylular ya da Arap ülkelerinden gelen öğrenci grupları için aynı ders malzemeleri kullanılmalı mıdır? Öğrencilerin dil öğrenimindeki gereksinimlerinin sınıf ortamının dışında da önceden tahmin edilebileceği varsayımı doğru mudur? Öğrenciler, aynı dili öğrenme ihtiyacı içinde olduklarına göre, aynı ders malzemeleri ve öğretim yöntemlerini kullanmak, herhangi bir sakınca doğurur mu?” (Özdemir, 2013: 2050-2051). Bu sorular, ders kitapları ve materyaller hazırlanırken cevap verilmesi gereken sorulardır. Ders materyalleri aracılığıyla hedef dil ile kaynak dil arasında, yani iki kültür ve bu kültürlerin değer sistemleri arasında bir köprü kurulmalıdır. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerinden örnek verecek olursak Türkçe öğrenmek isteyen her ulus için ayrı bir kitap yazılamayacağından benzer kültürel topluluklara ortak kitapların hazırlanması daha pratik ve faydacı olacaktır. Hedef ve kaynak kültür arasında ders kitapları ve diğer materyaller aracılığıyla köprü kurulurken iki kültürün, kültürel yapıları ve değer sistemleri arasında öncelikle benzerliklere dikkat çekilmelidir. Bu yolla öğrenci, benzer bir kültür ve değer sistemi içerisinde olduğu algısı ile rahatlatılmış olacaktır. Ancak bu benzerliklere dikkat çekilirken kültür yapısı ve değer sistemindeki farklılıklar da göz ardı edilmemelidir. Yalnızca benzerliklere odaklanarak verilecek bir dil eğitimi öğrencinin, öğrendiği dil ile o

dili konuşan toplum arasında kuracağı iletişimde büyük sorunlara sebebiyet verebilir. Örneğin Uzak Doğu'da bazı toplumlarda yemek yerken ağız şapırdatmak yemeğin ne kadar beğenildiğini ifade ettiği için olumlu bir davranıştır fakat aynı davranış Türkiye'de gerçekleştirildiğinde aynı karşılığı görmeyecek, aksine bu davranış rahatsız edici bir davranış olarak nitelendirilecek ve davranışın sahibi ayıplanacaktır.

Özetle etkili bir değer eğitimi için ders kitapları; öğrenci için kolay ulaşılabilir, öğrencinin dil ve yaş seviyesine uygun, içerik ve görsel açısından uyumlu ve dikkat çekici, millî ve evrensel değerleri yansıtan ve türünün en güzel örneklerinden olan metinler içeren, hedef dil ve kaynak dilin değer yapıları arasında kıyas imkânı sunan, farklı kültür ve değerlere saygılı, motivasyonu üst seviyede tutabilecek şekilde hazırlanmalıdır.

2.12. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Kültür Aktarımı ile İlgili Araştırmalar

Keskin (2010) dil ve kültürün bir birinden ayrılmayan ve daima etkileşim içerisinde olan bir bütün olduğunu bu nedenle de yabancı dil öğrenen kişinin hedef dilin derin anlamını kavrayarak özümsemesi gerektiğini dile getirmektedir. Bu görüşten hareketle yaptığı bu çalışmada dil ve kültür kavramlarını betimleyip her iki kavram arasındaki ayrılmaz ilişkiyi göstermiş, sonrasında yabancı dil öğretiminin dil ve kültür arasındaki yerini sorgulamıştır.

Araştırmada Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit Ders Kitapları, Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Türk Dünyası İçin Türkçe Kitapları tanıtılarak bu ders kitaplarında kullanılan özgün metin türlerinin kullanım oranları ve bu kitaplarda hangi yazınsal metin türlerinden yararlanıldığının tespiti için bu kitaplardaki özgün metinler incelenmiştir. Araştırmada her bir sette düzey ilerledikçe yazınsal metinlerin sayısı ve metin türlerinin arttığı, ders kitapları içerisinde yazınsal metinlere en çok yer veren ders kitabının toplam 63 yazınsal metinle Türk Dünyası İçin Türkçe Kitapları iken en az yer veren ders kitabının 45 yazınsal metinle Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı olduğu, düzey ilerledikçe kullanmalık metinlerin yerini bilgilendirici ve yazınsal metinlere bıraktığı tespit edilmiştir.

Keskin ders izlencesi hazırlanırken kültürel öğelerin aktarımına da önem verilmesi, yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültürel öğelerin aktarımını sağlayacak sınıf içi etkinlikler düzenlenmesi ya da bu aktarım için ayrı dersler oluşturulması ve kullanılan ders kitaplarındaki yazınsal metinlerin kültürlerarası bildirişime olanak sağlayacak biçimde düzenlenmesini önermektedir.

Ertuğrul (2015) tarafından yapılan bu araştırmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelenmiş ve alan uzmanlarından

görüş alınarak kültür unsurlarının yeterlilik düzeyleri belirlenen ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Her iki kitap da ölçütlere göre incelendiğinde kitapların Türk kültürünü yansıtmaya yönünden başarılı olduğu ve her iki kitap setinin de Türk dili öğretimi yanında Türk kültürünü de aktardığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırmada öğrencinin hedef dilin kültürüne daha kolay bir geçiş sağlayabilmesi için ders kitaplarında özellikle temel düzey kitaplarda yer alacak konuların öğrencinin kendi kültürü ve hedef kültür arasında karşılaştırma yapma imkânı sağlayacak genel ve ortak değerlerden seçilmesine dikkat edilerek Türk kültür unsurları aşamalı olarak her seviyede kullanım sıklığına göre verilmesi, temel düzeyde öğrenilecek dile ait gündelik yaşamla ilgili kültür unsurları öğrencinin seviyesine uygun dil kalıplarıyla yer alması, kaynak kültürde yer almayan öğrenci için yeni olan unsurlar olduğunda öğrenciye ek bilgilendirme ve açıklamalar yapılması önerilmiştir.

Özgat Tatan (2018) tarafından yapılan araştırmada Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 ve A2 düzeylerindeki ders kitaplarının değerlendirildiği araştırmada hem A1 hem A2 düzeyindeki ders kitaplarında hedef kültüre ağırlık verildiği fakat kültürel öğelere ait kategori oranları bakımından ele alındığında birbirine yakın oranlara sahip olan “değerler ve eğitim” kategorisi ile “gelenekler ve folklor” kategorisi haricinde her iki düzeydeki ders kitabında oranların birbirinden farklı olduğu söylenebileceği, aynı zamanda her iki düzeydeki ders kitaplarında farklı kültürleri içeren metinlere yer verilmediği ve etkinliklerin konuşma becerisi ile sınırlandırıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alacak konularda ve metinlerde kültürel unsurların dağılımının dengeli olmasına özen gösterilmesi, hedef kültürün verilmesinin yanı sıra farklı kültürel unsurların göz ardı edilmemesi, öğretilmek istenen hedef kültüre ilişkin etkinliklerin yanı sıra o dili öğrenen öğrencilerin kendi kültürlerini de ifade edebilecekleri etkinlik ve alıştırmalara daha fazla yer verilmesi ve bir temel dil becerisiyle sınırlandırılmaması, bu alanla ilgili hazırlanan ders kitaplarında diğer kültürlerle dair örnek verilirken belli bir coğrafya veya toplumun kültürü ile sınırlı kalınmaması ve dünyada yer alan farklı kültürlerin geniş bir çerçevede yansıtılması, kaynak kültür ve hedef kültürde rahatça karşılaştırma yapabilecek metinlere daha çok yer verilmesi ve kültürlerarası iletişimsel yeterlilik becerilerini geliştirecek şekilde seçilmesi önerilmektedir.

Keskin (2010), Ertuğrul (2015) ve Özgat Tatan (2018) yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan kitaplarda kaynak kültür ile hedef kültür arasında karşılaştırmalar yapmaya olanak tanıyan metinlere yer verilmesi gerektiğine ortak olarak değinmiştir.

Bayraktar (2015) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları kültürel unsurların aktarımı açısından incelenmiş ve günlük yaşantı ve davranışlar; dini, ahlaki ve kültürel değer ve davranışlar; gelenek ve görenekler; coğrafi, tarihi, kültürel değer ve varlıklar hakkında bu kitap setlerinde yeterince bilgi verilmediği, bu kitap setleri arasında yapılan karşılaştırmada konu türü ve bilgi sunum derecesi açısından tutarlık bulunmadığı sonuçlarına varılmıştır. Ayrıca Bayraktar, Türk kültürünün akademik otoritelerce hazırlanacak bir çerçeve plan doğrultusunda öğretilmesi ve bu plan doğrultusunda ders kitaplarının hazırlanması gerektiğini ifade etmektedir.

Er (2015) tarafından yapılan bu araştırmada, görüşme ve gözlem tekniği ile yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarında öğretmenlerin kültürel farkındalık oluşturmadaki etkisine ilişkin farklı YTÖ merkezlerinden farklı öğretmen grupları ile yaptığı görüşmeler neticesinde öğretmenin etkisinin değişken olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada kod sayısı dikkate alındığında kültürel farkındalık oluşturmada öğretmenlerin genel olarak etkili olduğu, bazı merkezlerde çok fazla kültürel farkındalığa yönelik uygulamalara rastlanmadığı, YTÖ merkezlerinin tümünde dil bilgisi derslerinde kültürel farkındalık oluşturmada öğretmen etkisine çok fazla rastlanmadığı, dinleme, konuşma ve okumaya göre yazma derslerinde kültürel farkındalık oluşturmada öğretmen etkisine yönelik çok az ögeye rastlandığı tespit edilmiştir. YTÖ uygulamalarında kültürel farkındalık oluşturmaya yönelik program eksikliğinin tüm merkezleri kültürel farkındalık bağlamında olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Görüşmelerde öğretmenler tarafından YTÖ merkezlerinin kültürel farkındalığa yönelik bir amacının olmadığı dile getirilmiş ve araştırma yapılan hiçbir YTÖ merkezinde yazılı amaca ulaşamadığı belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin pek çoğunun sınıf içi etkinliklerde kültürel farkındalığı geliştirmeye yönelik etkinliklerden faydalandığını söylemesine karşın gözlem sonuçlarında yalnızca bir YTÖ merkezinin bu etkinliklerden faydalandığı tespit edilmiştir. Anket tekniğinden yararlanılarak öğrencilerin Türk müziğine, film ve dizilerine, Türk kültürüne ait dinî ve millî bayramlar ile özel günlere, gelenek ve göreneklere, yeme-içme kültürüne yönelik algı ve farkındalıklarının yüksek olduğu; Türk edebiyatı, halk oyunları, geleneksel kıyafetleri ve mimarisine yönelik algı ve farkındalıklarının ise düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yabancılara Türkçe öğretimine yönelik kapsamlı bir program

hazırlanması ve hazırlanacak yeni programda kültürel farkındalığın beşinci beceri değerinde yer alması, yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde yeni olan öğretmenlere kültürel farkındalık ve çok kültürlü yapıya uyum sağlama konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi, dil bilgisi ve yazma derslerinde kültürün göz ardı edilmemesi gerektiğine değinilmiştir.

Tosun (2016) tarafından yapılan araştırmada Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 kitapları genel anlamda öğrencilerin Türk kültürü hakkında doğrudan ve dolaylı olarak bilgi sahibi olması için yeterli görülmüştür. Kitapların genel olarak kültür aktarımı açısından zengin kitaplar olmasının yanı sıra bu kültürel aktarımın kitaplar içerisinde dengeli bir dağılım göstermediği belirlenmiştir.

Çetinkaya (2018) de Tosun (2016) gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim seti üzerine bir araştırma yapmıştır ancak Tosun'un aksine tüm kitap seviyeleri üzerine çalışmıştır. Yapılan araştırmada Yedi İklim serisi ders kitaplarının genel anlamda Türk kültürünü aktarmada başarılı ancak kültürel farkındalık geliştirme ve kültürlerarası iletişimsel yeti kazandırma yönünden eksik olduğu sonucuna varılmıştır. Kitaplarda yer alan metinlerde kitap seviyesi yükseldikçe kullanılan metin görsellerinin sayısının azaldığı ve kitapların hedef kültür açısından bilgilendirici olmasına karşın kaynak kültüre yeterince yer vermediği için öğrencilerin kültür karşılaştırması yapmasına imkân sağlamadığı belirtilmektedir.

Açıkgöz (2018) tarafından yapılan araştırmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitabı: A1, A2 düzeyi ders kitaplarının Avrupa Dil Portfolyosu standartlarında hazırlandığı ancak Türkçe öğrenmek isteyen bireylere Türk kültürünü aktarmada başarı sağlayabilecek özelliklere sahip olsa da kültür öğelerinin dağılımının dengeli olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde kalıp söz, deyim ve atasözlerine daha fazla yer verilmesi; hedef kültürü tanıtacak, türünün en iyi örneklerinden olan ve kaynak kültür ile hedef kültürü karşılaştırmaya imkân sağlayacak şekilde seçilmiş farklı metin türlerine yer verilmesi önerilmiştir.

Türk (2018) tarafından yapılan araştırmada hikâye kitaplarında kullanılan metinlerin dil ve anlatım yönünden açık ve anlaşılır olduğu; diyaloglardan, pratik fayda sağlayan soru-cevaplardan ve Türk kültürünü yansıtan konulardan oluştuğu sonucuna varılmıştır. Dil öğretiminde sözcük sıklık izlencesi hazırlanması ve kültürel öğeleri aktarmanın önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca Türk, yabancılara Türkçe öğretimi için farklı seviyelere göre ortak bir kurula hazırlanacak 100 Temel Eser çalışması yapılmasını önermektedir.

İşcan ve Yassıtaş (2018) tarafından yapılan araştırmada Yunus Emre Enstitüsüne ait yabancılara Türkçe öğretim seti olan Yedi İklim B1-B2 seviyesi ders kitapları, kültür aktarımı açısından belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Yedi İklim

B1-B2 seviyesi ders kitapları kültür aktarımı açısından incelendiğinde, içerisinde hedef kültür olan Türk kültürünün öğrencilere farklı yönleriyle sunulduğu birçok öge içerdiği ve bu şekilde Türkçe öğretmeyi hedeflediği öğrenci kitlesine Türk kültürünü aktarmada başarı sağlayabilecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun kültür aktarımı açısından uygun olmasına karşın kültürlerarası iletişim açısından ele alındığında öğrencinin kültürlerarası iletişimsel yeti kazanması ve kültürel farkındalık oluşturmalarını etkileyecek bazı eksiklikler taşıdığı bu sebeple de yabancı dil ders kitaplarında kültürel öğeler verilirken yerel kültürel unsurlarla evrensel kültürel unsurlar arasında oransal bir dengenin olmasının gerekliliği dile getirilmiştir.

Dağdeviren (2019) tarafından Prof. Dr. Necati Demir, Saim Sakaoğlu, İrfan Ünver Nasrattınoğlu ve Mehmet Önder'in derlemeleri olan efsaneler üzerine yapılan araştırmada söz konusu efsaneler, oluşturulan rubrik (liste) aracılığıyla detaylı olarak incelenmiştir. İncelenen 10 efsane metninde yer alan kültürel unsurlardan en çok “toplumsal gelenekler, ritüeller ve folklor” , az oranda ise “evrensel kültür unsurları” ögesine ait örneklerle rastlamıştır. Efsaneler aracılığıyla eğitim sürecinin daha eğlenceli bir hale getirilerek kalıcı öğrenmelerin sağlanabileceği, efsanelerin kültürel öğelerle örülü yapısının Türk kültür ve yapısının öğrenilmesini kolaylaştıracağı savunulmaktadır. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının başlangıç seviyesinden sonra ele alınmasının yani B1, B2, C1, C2 düzeylerinde kullanılmasının daha uygun olacağı sonucuna varılmış ve ders kitabına alınacak gerek efsane türü gerekse farklı türdeki metinler seçilirken işlevselliğine ve kültürel çatışma yaratmayacak metinlerden seçilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

İskender (2019) tarafından yapılan araştırmada kültür öğreniminin dil-kültür ilişkisi içerisinde olması gerektiği, kültür öğretiminin her seviyede bulunması gerektiği ancak dil seviyeleri orta ve ileri seviyede olan öğrencilerin kültür öğrenimi için daha elverişli olduğu, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çezebedecek ve beklentilerine cevap verecek çoklu ortam materyalleri ile desteklenmiş halk anlatılarının ders içinde kullanımının etkililiği arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda Dağdeviren (2019) ile İskender'in sonuçları birbiriyle tutarlılık göstermektedir.

İskender (2019) ve Dağdeviren'in (2019) yanı sıra Yeşilyurt (2019) da halk anlatılarının yabancılarla Türkçe öğretiminde kültür aktarımı açısından kullanılmasının faydasına değinmiş ve yaptığı bu araştırmada uzman görüşleri çerçevesinde düzenleme ve değerlendirmesi yapılmış 7 adet Nasreddin Hoca fıkrasını incelemiş ve bu fıkraların uzman ve öğrenci görüşlerine de dayanarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmasının yararlı olacağı konusunda bilimsel verilere ulaşmıştır. Araştırmada Türk

kültür ve öğelerinin bolca yer aldığı fıkraların her dil seviyesine göre sadeleştirilerek dil öğretiminde kullanılması gerektiği, Türkçenin ana dil olarak öğretimi ile ikinci bir dil olarak öğretiminin farklı olduğunun bilinciyle hareket edilerek özel olarak MEB ve dil öğretim merkezlerince alanda uzman kişilerin tecrübe ve bilgi birikimlerinden de yararlanılarak Türkçenin yabancılara öğretimi için ayrı bir ders programı hazırlanması gerektiği ifade edilmektedir.

Gülle (2019) tarafından yapılan araştırmada Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitaplarının içeriği incelemiş ve yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları resimlerinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadın-erkek görsellerindeki sayıların kitaplarda dengeli dağılmadığı sonucuna ulaşılmış ve hedef dili öğrenen kitlede öğrendiği bu dilin sahip olduğu kültür hakkında yanlış fikirler oluşturmaması için dağılımın dengeli olması gerekliliği vurgulanmıştır. Kitaplarda geniş aile tipini yansıtan örneklerle ve kadın-erkeğin toplumsal hayatta kalıplaşmış cinsiyet rollerine uygun mekânlarda ve mesleklerde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle Türk kültürünü aktarmak için ders kitaplarının herhangi bir ön yargıdan uzak, daha dengeli ve hassas olunarak toplumda kadın ve erkeğin temsil ettiği cinsiyet anlayışını doğru yansıtabilecek şekilde hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Gürkan (2019) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitaplarının A1 ve A2 düzeylerinde bulunan “Kültürden Kültüre” adlı bölümlerinde yer alan öğretici türdeki 11 metin; metinsellik ölçütlerinden metnin kurgusu, metnin küçük yapısı ve metnin büyük yapısı çerçevesinde çözümlenmiş; A1 düzeyindeki 5 metinden 4’ü metinsellik ölçütlerine uygunken 1’inin bu durumu ihlal ettiği, A2 düzeyindeki metinlerin ise tümünün metinsellik ölçütlerine uyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada yabancılara Türkçe öğretimi materyallerinin Avrupa Ortak Diller Çerçeve Programı ölçütlerine göre hazırlanıp hazırlanmadığının denetlenmesinin yararlı olacağı ve yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında doğrudan kültür aktarımını destekleyen bölümlerde çerçeve program doğrultusunda dilin iletişimsel yönünü geliştirmek için görsel-işitsel metin ötesi öğeler ve alıştırmalara yer verilmesinin dilin iletişimsel yönünü geliştireceği savunulmaktadır.

Okur ve Keskin (2013) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitapları değerlendirilerek temel seviye kitaplarında kültürel öğelerden az yararlanıldığı, orta seviye ders kitaplarında ise bu öğelere daha fazla yer verildiği ancak her iki seviyede de kültürel öğelerin dengeli bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Kültürel

öğelerden daha fazla yararlanılması ve bu öğelerin dağılımına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Ördek (2019) tarafından yapılan araştırmada Yabancılar için Türkçe İstanbul B1-B2 Ders Kitaplarına kıyasla Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin hedef kültür olan Türk kültürüyle ilgili belirlenen kültür aktarım öğeleri ve bunlarla ilişkili resim ve bilgi içeriği açısından daha zengin ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yabancılar için Türkçe İstanbul B1-B2 kitap seti konu içerikleri ve bilgi açısından yüzeysel, eksik, belirgin kültürel özelliklerin aktarımında bile yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonuçları Okur ve Keskin'in (2013) yaptığı araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Kitapların başında Türk kültürünün maddi ve manevi yönleri hakkında genel bir tanıtım ve bilgilendirme yapılabileceği, hazırlanacak bir "Kültür Aktarımı Planı ve Haritası" ışığında planlı ve programlı hareket etmenin kültür aktarımını daha sistematik hale getirebileceği, ünite sonuna koyulacak "Kültürel Etkinlikler" bölümü ve ders kitaplarının sonuna koyulacak "Resimli Kültür Sözlüğü" bölümünün Türkçe öğretimini daha etkili ve eğlenceli hale getireceği vurgulanmıştır. Bayraktar (2015) ile Er'in (2015) ve Yeşilyurt (2019) ile Ördek'in (2019) de 4 yıl arayla kültür aktarımı açısından ortak bir programa ihtiyaç duyulduğunu dile getirmesi bu alandaki eksiğin yıllar içerisinde giderilmediğini gözler önüne sermektedir.

Alanyazında yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ile ilgili yer alan ve burada incelediğimiz yüksek lisans ve doktora tezlerinin çoğunda ortak olarak kültür aktarımı için Türkiye'den bu alandaki yetkili kişilerce Avrupa Ortak Diller Çerçeve Programı doğrultusunda Türk kültürüne göre hazırlanacak bir programın eksikliği dile getirilmektedir. Biz de bu program sayesinde hazırlanacak yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında ortak bir çerçeveye göre hareket edileceğinden kültür aktarımı unsurlarında ihmal edilen alanlar olmayacağı ya da bu ihmallerin en aza indirgeneceği kanısındayız.

2.13. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Değerler Eğitimi ile İlgili Araştırmalar

Yazıcı (2006) tarafında yapılan bu araştırmada günümüzde değerler eğitiminin; diğer derslerin konuları içerisinde verilmeye çalışılmasına, planlı bir eğitim anlayışından uzak tesadüfi yapılan değerler eğitimine, üniversitelerin eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştiren bölümlerinde değerler eğitimi ile ilgi bir ders yer almamasına ve bu durumun geleceğin öğretmenlerinin değer yargıları ve değerler eğitimi konularında yeterince eğitimsel bilgiye sahip olmamaları sorununu ortaya çıkartmasına dolayısıyla değerler eğitiminden beklenen faydaların etkisinin azalmasına değinilmektedir.

Araştırmada Yazıcı (2006) ayrıca değerlerin ne derece kazandırıldığının ölçülmesinde kullanılan araçların; değerlerin anlamlarının farklı kültürlerdeki kavranışı konusunda yeterince kapsamlı olmaması, kültürel yanlılık nedeniyle değer listelerinin değişik kültürel değerleri kapsamaması, ölçüm araçlarının bazı evrensel değerler arasında kuramsal bilgi üretecek şekilde tasarlanmaması gibi bazı önemli eksikliklerinin bulunduğunu ve dolayısıyla kavramlardan beklenen yararın önemli ölçüde azaldığını ifade etmektedir.

Araştırmada Türkiye’de değerler eğitiminin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için okullarda hangi değerlerin hangi sınıf seviyesinde ve ne boyutta verileceği konusunda fikir birlikteliğinin, medya temsilcileriyle iş birliği kurularak çocuğun okulda öğrendiği değerler ile medyada karşılaştığı değerlerin çatışmamasının ve ailelerle iş birliğine gidilerek çocuğun okulda öğrendiği değerler ile evde karşılaştığı değerlerin çatışmamasının sağlanması önerilmektedir.

Aksoy (2015) tarafından yapılan araştırmanın evrenini oluşturan 22 ders ve çalışma kitabında 517 metinde 33 farklı değerın 350 kez yer aldığını tespit etmiş; incelediği bu ders ve çalışma kitaplarında MEB’in belirlediği 27 değere ek olarak 6 değere daha ulaşılmıştır. Tespit edilen 350 değer kitap setlerine göre Lale Türkçe ders kitaplarında 107, Yeni Hitit ders kitaplarında 93, Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarında 91, Lale Türkçe çalışma kitaplarında 42, Yeni Hitit çalışma kitaplarında 17 öge şeklinde bir dağılım göstermektedir. Setlerdeki metinlerde 33 farklı değerın yer almış olması; genel olarak bu alanda hazırlanmış kitap setlerinin değerlere yer ve önem verdiğini göstermektedir, şeklinde yorumlanmıştır. Tüm setlerin içerisinde kültürel mirasa sahip çıkma değerine 41 kez yer alırken iyimserlik değeri 1 kez yer almıştır. Kitap setlerindeki metinlerde sosyal ve dini değerlerin geniş yer tuttuğu görülmüştür. Araştırmada toplumun huzur ve barış içerisinde yaşaması için önemli olan “saygı, adil olma, iyimserlik, paylaşımcı olma, alçakgönüllülük, şefkat ve merhamet” değerlerine daha çok yer verilmesinin gerekliliği dile getirilmiştir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde, Avrupa Dil Seviyesi’ne göre değerlendirildiğinde Yeni Hitit setini hazırlayanların Avrupa Dil Seviyesi kriterlerini göz önünde bulundurduğu anca Yabancı Dilim Türkçe setini hazırlayanların kitap seviyesi arttıkça değer sayısı azaldığından bu dil seviyelerine dikkat etmediklerinin söylenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunların dışında ortak bir plan program çerçevesinde Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde değerlerin dağılımının önceden tespit edilerek hangi kitapta hangi değerlerin verileceğinin belirlenmesi ve değerlerle ilgili kazanımların arttırılması gerektiği ve kitap setlerinde değerler eğitimi ile ilgili drama,

oyunlaştırma, sınıf dışı etkinlikler, örnek olay yöntemi, öykü, atasözleri ve deyimlerin analizi gibi uygulamalı etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Karakuş (2018) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe, Gazi Yabancılar için Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki metinler değerler eğitimi açısından ele alınmış ve “İstanbul” ders kitabındaki metinlerden komşuluk, misafirperverlik, aile yapısı, Türkiye’nin tarihi ve turistik yerleri, Türk bilim adamları, sanatçı ve edebiyatçılarına daha fazla yer verilmesi gerektiği; Türk kültürüne has deyim, atasözü, argo vb. ifadeler ve Türk mutfağına yeterince yer verilmediği; Türkiye’deki belirli büyük şehirlere yer verildiği tespit edilmiştir. “Gazi” ders kitabında yer alan metinler için değer aktarım referanslarına boyutsal olarak dağınık bir biçimde ve belirli boyutlarda yoğunlaşmış bir biçimde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Yeni Hitit” ders kitabında yer alan metinlerde değer aktarımı referanslarının boyutsal olarak dağınık bir şekilde yer aldığı; atasözlerine yeterince yer verilmediği; millî boyutta yer alan değerler aktarımı referanslarının evrensel anlamda yer alan referanslara göre daha fazla olması gerektiği; günlük yaşantı ve davranışlar, dinî, ahlaki, kültürel değer ve davranışlar, gelenek ve göreneklerimiz hakkında az bilgi verildiği; coğrafi, tarihî, kültürel değer ve varlıkların yeterince dile getirilmediği ayrıca kültür aktarımı boyutunda da yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erçelik (2019) tarafında yapılan bu araştırmada Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum kitap setlerinde A1.1 ve A1.2 ders kitaplarında 95 değer aktarımına; A2.1 ve A2.2 ders kitaplarında 145 değer aktarımına ulaşılmış, değer aktarımının kitapların seviyelere göre anlamlı bir şekilde arttığı ancak üniteler arasında değerlerin aktarılış sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilmiş 384 değerden, 87 aktarım ögesiyle öz denetim ve 69 aktarım ögesiyle sorumluluk değerlerinin kitap setlerinde en çok yer alan değerler olduğu ancak toplumumuzda yer alan bazı değerlere kitap setlerinde yeterince yer verilmediği ve değerlerin aktarımında sayısal olarak büyük farklılıkların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Erçelik, değerler eğitimi açısından Türkçe öğretimi ile paralellik gösterecek bir program hazırlanması, bu program doğrultusunda hazırlanacak kitaplarda aktarılacak değerlerin seviyeye göre artış göstermesi ve üniteler arasında oranlı bir dağılım göstermesi gerektiğini belirtmektedir.

Erçelik ve Yeşilyurt’un (2020) birlikte yaptıkları çalışmada 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kök değerlerin ve erdemler temasındaki değerlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen, 10- 15 yaş grubu için Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe Öğreniyorum setinde ne derece aktarıldığı incelenmiştir. Değer

aktarımının en az A1.1, en fazla ise A2.2 seviyesi ders kitabında yapıldığı, A1.1 ve A1.2 ders kitaplarında 95; temel seviye 2 olarak adlandırılan A2.1 ve A2.2 ders kitaplarında ise 145 değer aktarımı tespit edilmiştir. Çalışma kitapları için de tablo ders kitaplarıyla benzerlik göstermektedir. Erçelik, bu çalışmasında değerlerin seviye farklılıkları dikkate alınmadan dağıtıldığı sonucuna varmıştır. Araştırmada Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında çalışacak uzmanlar için değerler eğitimi açısından Türkçe öğretimi ile paralellik gösterecek bir öğretim programı hazırlanmasının gerekliliğine Aksoy'un (2015) ve Erçelik'in (2019) da dile getirdiği gibi tekrar değinilmiştir. Ayrıca kitaplar hazırlanırken seviye ile birlikte aktarılabilecek değer sayısında artış olmasının, kitap setlerinde aktarılabilecek değerlere yeterince ve ünitelere göre dengeli bir şekilde yer verilmesinin gerekliliği dile getirilmiştir.

Satık ve Kesin (2019) tarafından yapılan bu çalışmada, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yesevi Türkçe B1 seviyesi kitabında yer alan metinlerin, Schwartz'ın 10 farklı değer grubundan 124 değeri içerdiği; inceleme sonucunda "başarılı, hırslı, cesur, özgür olmak ve hayattan zevk almak" gibi bireysel değerlere sıklıkla değinildiği; bireysel değerlere çokça yer verilmesinin hedef dilin doğru öğrenimine ve kullanımına yönelik öğrenci motivasyonunu artırıcı etkiye sahip olduğu; metinlerde geleneksellik değerinin üzerinde en çok durulan değer, olurken uyma değerinin ise metinlerde en az yer alan değer olduğu ve Yesevi B1 Türkçe kitabındaki metinlerin, öğretimin gerçekleştiği coğrafyanın (Orta Asya'nın) kültürel izlerini yansıttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alanyazında yabancılara Türkçe öğretiminde değerler eğitimi ile ilgili yer alan ve burada incelediğimiz makale ve yüksek lisans tezlerinin çoğunda ortak olarak değerler eğitimi için ortak bir programın eksikliği dile getirilmektedir. Biz de bu program sayesinde hazırlanacak yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında ortak bir çerçeveye göre hareket edileceğinden değer unsurlarında ihmal edilen alanlar olmayacağı ya da bu ihmallerin en aza indirgeneceği kanısındayız.

BÖLÜM III

YÖNTEM

[illegible]

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Araştırmamıza konu olan Türkçe Öğreniyorum ve Hayat Boyu Türkçe kitap setleri içerisinde yer alan okuma metinlerindeki kültür aktarımı ve değerler eğitimi unsurları, içerik analizi ve kültür analizi modeli aracılığı ile saptanmaya çalışılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227). “Antropoloji geleneğini yansıtan kültür analizi (etnografya/ethnography) bireysel algı ve davranışın olduğu kadar toplumsal davranış, yapı, işleyiş, değerler, normlar gibi kültürel öğelerin tanımı ve analizi üzerine odaklanmalıdır” (Hancock, 2004’ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008: 70).

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Çalışmanın evrenini Türkçe Öğreniyorum ve Hayat Boyu Türkçe kitap setlerinde yer alan okuma metinlerinin tümü oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışmada yer alan veriler İzmir Milli Kütüphane, Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphanesi ve Ege Üniversitesi Kütüphanesi, Ulusal Tez Merkezi, satın alma ve internet ortamı aracılıklarıyla elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Türkçe Öğreniyorum ve Hayat Boyu Türkçe kitap setlerinde yer alan okuma metinleri kültür aktarımı ve değerler eğitimi açısından çözümlenirken metne bağlı bir

yöntem izlenerek toplanan veriler nitel bir veri analizi tekniği olan doküman incelemesi ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmada Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde yer alan kültür aktarımı unsurları ve değer unsurları araştırmacı dışında bir alan uzmanı tarafından da incelenmiştir. Her iki araştırmacı birbirinden bağımsız bir şekilde tüm metinleri detaylı bir şekilde okumuş ve belirlenen unsurları kültür aktarımı bağlamında Okur ve Keskin (2013) tarafından hazırlanmış “Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler” ölçeğine göre ve değerler eğitimi bağlamında Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan Değerler Eğitimi Yönergesi’nde (2018) yer verilen 27 değere göre tasnif etmiştir. Araştırmanın güvenirliliği “Güvenirlilik = Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arasındaki güvenirlilik oranı %81,4 olarak bulunmuştur.

3.6. Araştırmacının Rolü

Çalışmada araştırmacı, önceden belirlediği Okur ve Keskin (2013) tarafından hazırlanmış “Metinlere Yansıyan Kültürel Öge ve Alt Ögeler” ölçeği ve Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan Değerler Eğitimi Yönergesi’nde (2018) yer verilen 27 değer ışığında söz konusu kitap setlerindeki Türkçe okuma metinlerinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının ve değer unsurlarının tespiti, tasnifi ve yorumlanmasında aktif rol almıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Türkçe Öğreniyorum Kitap Setinde Yer Alan Metinler

Bu başlık içerisinde Türkçe Öğreniyorum 1 – Ders Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 1 – Çalışma Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 2 – Ders Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 2 – Çalışma Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 3 – Ders Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 3 – Çalışma Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 4 – Ders Kitabı, Türkçe Öğreniyorum 4 – Çalışma Kitabı’nda yer alan Türkçe okuma metinlerine; metin başlığı ve sayfa numarası belirtilerek kısaca değinilmiştir. Başlığı olmayan metinler “Başlıksız Okuma Metni” biçiminde isimlendirilmiştir. “Türkçe Öğreniyorum 2 Ders ve Çalışma Kitabı”, “Türkçe Öğreniyorum 3 Ders ve Çalışma Kitabı” ve “Türkçe Öğreniyorum 4 Ders ve Çalışma Kitabı” tek kitap halinde verilmesine karşın kitaplar içerisinde Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı olarak bu iki bölüm birbirinden ayrılmıştır. Dolayısıyla çalışmada diğer kitap setleriyle bir bütünlük teşkil etmesi için belirtilen kitaplar Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı olarak iki ayrı bölümde incelenecektir.

4.1.1. Türkçe Öğreniyorum 1 – Ders Kitabı

Kitap “Tanışalım”, “Sınıfımız”, “Canım Ailem”, “Bizim Manav”, “Arkadaşım Elif” ve “Yaşasın Okulumuz” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Tanışalım

1. **Nasılın? (s.9):** Metin Samet ile Ali adlı iki kişinin tanışması ve karşılıklı hal hatır sormasından oluşmaktadır. Metinde, Türkiye’de birbirini daha önce tanımayan insanların ilk konuşmalarında birbirlerine “siz” şeklinde hitap etmeleri uygun şekilde verilmiştir. Tarafların birbirine “siz” şeklinde hitap ettiği resmi bir diyalog metnidir.

2. Ünite: Sınıfımız

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

3. Ünite: Canım Ailem

2. **Ailemiz (s.36):** Bir ailede yer alan üç kardeşin sırasıyla diğer aile üyelerini ve evde yaşayan kediyi tanıttıkları bir metindir. Metinde baba, anne ve abla aile üyelerine yer verilmesinin yanı sıra evde yaşayan kedinin adının Tekir olduğuna da değinilerek Türkiye’de kedilere çoğunlukla verilen kültürel bir isim tanıtılmaktadır. Metnin görselinde de mutlu bir aile tablosuna yer verilmiştir.

4. Ünite: Bizim Manav

3. **Günler (s.56):** Metinde dün, bugün ve yarın kavramları pazar, pazartesi ve salı günleri üzerinden anlatılmaktadır.
4. **Türkçe Dersi Ne Zaman? (s.60):** “Merhaba” selamlaşma ifadesine yer verilen metinde Elif ile Hakan adındaki iki öğrenci ders günleri ve saatleri hakkında konuşmaktadır. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir. Konuşmanın sonunda “teşekkür ederim”, “rica ederim”, “güle güle” kalıp ifadelerine yer verilmiştir.

5. Ünite: Arkadaşım Elif

5. **Başlıksız Okuma Metni (s.67):** Metin iki öğrencinin tanışmasını konu edinen bir diyalogdur. “Merhaba” selamlaşma ifadesine yer verilmiştir. Kitap özellikle Suriyeli öğrenciler için hazırlanmış olmamasına rağmen Türk Dilara ile Suriyeli Amine arasında geçen diyalog hedef kitlenin ilgisini çekmek için değerlidir. Metnin görselinde Dilara ve Amine’nin birbirleriyle tanışmış olmaktan duydukları memnuniyet yüzlerindeki gülümsemelerden okunabilmektedir. Dolayısıyla bu durum da Türk toplumundaki farklı kültürlere saygı duyma eğilimini ortaya koymaktadır. Metnin görselinde bahsi geçen ülkelerden fotoğraflara yer verilmiştir.
6. **Dört Arkadaş (s.68):** Metinde dört çocuk “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile söze başlayıp isimlerini söyledikten sonra yaşadıkları şehri ve ülkeyi tanıtmaktadır. Metinde yer verilen kişiler Kürşat, Lika, Gabriel ve Rima’dır. Kürşat Türkiye’den ve yaşadığı yer olan İstanbul’dan, Lika Gürcistan’dan ve yaşadığı yer olan Tiflis’ten, Gabriel Romanya’dan ve yaşadığı yer olan Bükreş’ten, Rima ise Ürdün’den ve yaşadığı yer olan Amman’dan bahsetmiştir.
7. **Arkadaşıma Mektup (s.71):** Sema adlı bir çocuğun Elif adlı bir başkasına yazdığı mektup biçimindeki metinde Sema, yaşadığı şehir olan İzmir’i ve aile bireylerini tanıtmıştır. Elif’ten ise kendisine İstanbul’u tanıtmasını istemiştir. Mektubun

sonunda Sema'nın soyadına (Doğan) da yer verilmiştir. Bu durum soyadı kültürünün toplumdan topluma değişmesi bağlamında kıymetlidir.

- 8. Hediyeelik Eşya Dükkânı (s.72):** Metinde Elif ve Sema kırtasiyeye giderler ve Elif, satıcıya almak istediklerini ileterek alışveriş yapar. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Türk kültürüne has “hayırlı işler”, “bereket versin” ve “güle güle” kalıp ifadelerine yer verilmiştir.
- 9. Sınıfta Ne Var? (s.78):** Metinde “nerede?”, “var mı?”, “neler var?” gibi sorular aracılığıyla sınıfta yer alan nesnelere yer verilmiştir. Bu nesneler harita, bilgisayar, kitaplar, kalemler, çiçek, sıralar ve kitaplıktır. Televizyonun ise sınıfta olmadığı ifade edilmiştir. Bu anlamda Türk okullarının bir portresi çizilmiştir. Sınıflarda yer alan Atatürk portresi, Gençliğe Hitabe ve Türk bayrağına da yer verilmesi kültür aktarımı anlamında metnin etkinliğini artırabilirdi.
- 10. Telefon Görüşmesi (s.86):** Metin Ayşe ile Cemil arasında geçen bir telefon görüşmesidir. Bu diyalogda Cemil İstanbul’da bir okul gezisinde olduğunu ve Kapalıçarşı’da olduklarını, Kapalıçarşı’nın tarihî bir yer olduğunu ve Kapalıçarşı’da lokum, baharatlar, takılar, kıyafetler ve daha birçok hediyeelik eşyanın olduğunu anlatmıştır. Ayşe ise İzmir’de tatilde olduğunu ve İzmir’in deniz kıyısında çok güzel bir şehir olduğunu dile getirmiştir. Bir telefon görüşmesine uygun olarak metin “Alo.” ve “Efendim!” ifadeleri ile başlamış ve “Görüşmek üzere.”, “Hoşça kal.” kalıp ifadeleri ile son bulmuştur. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4.1.2. Türkçe Öğreniyorum 1 – Çalışma Kitabı

Kitap “Tanışalım”, “Sınıfımız”, “Canım Ailem”, “Bizim Manav”, “Arkadaşım Elif” ve “Yaşasın Okulumuz” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Tanışalım

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

2. Ünite: Sınıfımız

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

3. Ünite: Canım Ailem

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

4. Ünite: Bizim Manav

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

5. Ünite: Arkadaşım Elif

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

6. Ünite: Yaşasın Okulumuz

1. **Başlıksız Okuma Metni (s.60):** Metin Canan ve Elif'in tanışmasını konu edinen bir diyalog metnidir. "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde çocuklar altıncı sınıfta okumaktadır. "Teneffüs" kavramı ile "iyi dersler" kalıp ifadesine yer verilmiştir. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille "sen" şeklinde hitap etmektedir.

4.1.3. Türkçe Öğreniyorum 2 – Ders Kitabı

Kitap "Günlük İşler", "Canım Annem", "Tatil", "Çocuk Bayramı", "Damak Tadı" ve "Eski Zamanlar" olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Günlük İşler

1. **Hakan'ın Bir Haftası (s.14):** "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Hakan adlı bir öğrenci kendisini tanıtmakta ve bir haftasının nasıl geçtiğinden bahsetmektedir. Metinde Hakan; Türkiyeli olduğunu, Ankara'da yaşadığını, altıncı sınıfta okuduğunu, her sabah erken uyandığını ve kahvaltı ettiğini sonra da giyinip okula gittiğini dile getirmektedir. Sabahları 8.30'da derslerin başladığı, derslerin her gün öğlen bittiği, öğleden sonra Hakan'ın eve gittiği, biraz dinlendiği ve yemek yediği, ders çalıştığı ve ödevlerini yaptığı, hafta içi televizyon izlemediği, akşamları ailece yemek yedikleri, biraz kitap okuduğu ve erkenden uyuduğu değinilen diğer hafta içi etkinlikleridir. Hakan hafta sonları ise okul olmadığı için erken kalkmamakta, bol bol dinlenmekte, spor yapmakta, televizyon izlemekte ve internete girmektedir. Metinde hafta sonu günleri cumartesi ve pazar olarak belirtilmiştir. Bu

durum farklı toplumlarda hafta içi ve hafta sonu günleri değişiklik gösterebildiği için Türkiye’deki hafta içi ve hafta sonu günlerinin ifade edilmiş olması bağlamında önemlidir.

2. Ünite: Canım Annem

2. **Annem ve Ben (s.24):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Elif adlı öğrenci kahverengi ve uzun saçları olduğunu, annesi Aylin’i çok sevdiğini dile getirmektedir. Metinde annesinin gülyüzlü ve yardımsever bir insan olduğu, her gün sohbet ettikleri, hemşire olduğu ve hastalara yardım ettiği, çok güzel giyindiği, sarı ve uzun saçları olduğu, akşamları Elif’e kitap okuduğu, sabahları evden birlikte çıktıklarını ve Elif’i arabayla okula götürdüğü, arabada Elif’le birlikte müzik dinledikleri ve şarkı söyledikleri, çok iyi araba kullandığı, hafta sonları bir liste yapıp Elif’le birlikte alışverişe gittikleri, çok güzel yemek yaptığı ve Elif’in yaramazlık yapıp onu üzdüğünde ondan özür dilediği ifade edilmiştir.
3. **Oyuncaklarım (s.28):** Metinde Emre, anne ve babasının kendisine çok güzel oyuncaklar aldığını ve bu oyuncaklar arasında en çok uzaktan kumandalı arabasını sevdiğini dile getirmektedir. Salonda oynadığında uzaktan kumandalı arabadan çok ses çıktığı için anne ve babasının kendisine kızdığını ve bu yüzden bahçede oynadığını söyleyen Emre, kardeşiyle de top oynadıklarını, bazen de kardeşinin topu alıp arkadaşlarıyla oynadığını dile getirmektedir. Emre hafta sonları ise arkadaşlarıyla farklı oyunlar oynamakta; asker, polis gibi rollere girdiklerini ifade etmekte ve oyuncakları ile e parkta oynadıklarını dile getirmektedir.

3. Ünite: Tatil

4. **Harikalar Diyarı (s.38):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metin Pınar ve Emre arasında geçen bir diyalog metnidir. Pınar; Emre’ye Harikalar Diyarı’na gitmek isteyip istemediğini sorar ve kendisine oranın neresi olduğunu soran Emre’ye oranın dünyanın en büyük parklarından biri olduğunu, Türkiye’nin başkenti Ankara’da yer aldığını, parkın içinde futbol sahası, basketbol sahası, golf sahası, kaykay pisti, tiyatro salonu ve çocuklar için içerisinde Keloğlan, Nasreddin Hoca, Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Kırmızı Başlıklı Kız gibi masal kahramanlarının yer aldığı masal adası ile çocuk parkının yer aldığını anlatır. Harikalar Diyarı’na hemen gitmek isteyen Emre’ye Pınar, yazın ailesinden izin almasını ve kendileriyle birlikte

Harikalar Diyarı'na gelmesini söyler. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

5. **Mısır Çarşısı (s.44):** Ahmet ile bakkal arasında geçen diyalog metninde “Hayırlı işler” selamlaşma ifadesi kullanılmış ve taraflar birbirlerine resmi bir dille “siz” şeklinde hitap etmiştir. Metinde “hayırlı işler”, “sağ ol”, “bereket versin”, “bereketini görün” gibi Türk kültürüne has kalıp ifadeler yer verilmiştir. Ahmet bakkaldan bir şişe su aldıktan sonra İstanbul’a yeni geldiğini söyleyerek Mısır Çarşısı’na nasıl gideceğini öğrenmiştir.
6. **Ceren’in Hayalleri (s.47):** Metinde Ceren’in çalışkan bir öğrenci olduğu, okulunu çok sevdiği, derslerini dikkatle dinlediği, arkadaşları ile sık sık kütüphaneye giderek orada araştırmalar yaptığı ve kitap okuduğu, katıldığı okul gezilerinde doğayı inceleyip farklı ağaç ve çiçek türlerinin fotoğrafını çektikten sonra onların isimlerini defterine yazdığı dile getirilmiştir. Sonrasında Ceren’in pek çok hayali olduğu ve büyük bir bilim adamı olup önemli araştırmalar yapmak, insanlara faydalı olmak istediği; en büyük hayallerinden birinin ise dünya turu yapmak olduğu ve farklı ülkeler görmek ve yeni insanlarla tanışmak istediği ifade edilmiştir. Ceren’in ailesinin ona güvendiği ve onu desteklediği, Ceren’in ise onları çok sevdiği ve onlardan hiç ayrılmak istemediği, dünya turuna onlarla çıkmak istediğine değinilmiştir.

4. Ünite: Çocuk Bayramı

7. **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (s.52):** Metin bir öğretmen ile öğrencileri arasında geçen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için okulda yapılacak kutlamalarda görev alacak öğrencilerin seçimi üzerine bir metindir. Öğrencilerden Ayşe şiir okumak için, Erdal oynanacak tiyatrodaki asker rolü için, Sibel oynanacak tiyatrodaki öğretmen rolü için, Mustafa ise oynanacak tiyatrodaki polis rolü için gönüllü olmuştur. Metinde öğretmen öğrencilere karşı “Merhaba çocuklar!” selamlaşma ifadesini ve hitabını kullanmaktadır. Öğrenciler de öğretmenlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir. Metnin görselinde ise duvarlarında Atatürk posterleri ve Türk bayrağı asılı olan bir okulun bahçesinde halk oyunları oynayan ve çeşitli gösteriler yapan öğrenciler yer almaktadır.
8. **23 Nisan ve İlginç Etkinlikler (s.55):** 23 Nisan’ın Atatürk tarafından dünya çocuklarına armağan edildiği ve dünyadaki ilk çocuk bayramı olduğunun dile getirildiği metinde ayrıca dünyanın birçok ülkesinden çocukların Türkiye’ye gelerek

Türk ailelerin yanında kaldıkları ve bu ailelerin çocukları ile arkadaş olarak Türk kültürünü tanıdıklarına değinilmiştir. 23 Nisan günü çocukların gösteriler yaptığı, şiirler okuduğu ve şarkılar söylediği ifade edilmiştir. Bu sene ise çeşitli etkinliklerin yapılacağına değinilmiştir, bu etkinlikler ise Duru Otel’de 6-12 yaş arası çocuklar için düzenlenecek çikolata yapma kursu ve Sakıp Sabancı Müzesinde çocukların tanıyacakları ve oynayacakları “mendil kapmaca”, “ip atlama”, “seksek”, “yağ satarım bal satarım” gibi Türk kültürüne ait oyunlardır. Metnin görselinde Türk bayrağı ve Atatürk posterinin önünde halk oyunları oynayan çocuklar yer almaktadır.

5. Ünite: Damak Tadı

9. Yemek Tarifi (s.69): Metin “Malzemeler” ve “Yapılışı” olmak üzere iki alt başlık halinde verilmiştir. “Malzemeler” başlığı içerisinde kuru fasulye yemeğinin malzemeleri yer almakta “Yapılışı” başlığı içerisinde ise bu yemeğin nasıl yapılacağı tarif edilmektedir. Metin Türk kültürüne ait bir kalıp ifade olan “afiyet olsun” ile bitmektedir. Metnin görsellerinde çeşitli malzemelerin resimleri ile kuru fasulye yemeğinin bir fotoğrafı yer almaktadır.

10. Bayram Alışverişi (s.70): Metin Nesrin ile Tahsin arasında geçen bir telefon görüşmesidir. Selamlaşma ifadesi olarak “Alo” kullanılmıştır. Bayram alışverişi olarak Nesrin’in lokum, sebze, bir kilo soğan, iki kilo biber, iki kilo bamya ve biraz da salça almasına; Tahsin’in ise çikolata ve baklava almasına karar vermişlerdir. Evde kolonya olduğu için kolonya almaktan vazgeçmişlerdir. Tahsin, bayramın ilk günü bamya pişireceğini dile getirmektedir. “Allah’a emanet ol” kalıp ifadesi ile vedalaşırlar.

6. Ünite: Eski Zamanlar

11. Sevgili Günlük (s.82): Metin Ali’nin günlüğüne yazdığı bir gününü ele almaktadır. Ali sabah 8.30’da uyandığını ve odasının penceresini açtığını, havanın çok güzel olduğunu, on beş dakika dışarıyı seyrettiğini ve sonra elini, yüzünü yıkadığını, kahvaltı ettiğini dile getirmektedir. Kahvaltıdan sonra arkadaşı Emel’in arayıp dolaşmayı teklif ettiği, saat 11.00’de dışarı çıktıkları ve önce Fatih’e gidip Ayasofya Müzesi’ni gezdikleri, sonra Emel istediği için Sultanahmet Camisi’ni gezdikleri, 12.30’da Sultanahmet’ten çok aç ve yorgun bir vaziyette çıktıkları ve köfteciye gidip yemek yedikleri ve dinlendikleri, yemekten sonra Topkapı Sarayı’na gittikleri ve buranın muhteşem bir yer olduğu, 18.00’de Emel’le ayrılıp evlerine döndükleri

Ali'nin günlüğüne yazdığı diğer etkinliklerdir. Metnin görsellerinde İstanbul'a ait fotoğraflara yer verilmiştir.

12. Fethiye Tatili (s.89): Metin Muhammed'in kendini tanıtmayı ile başlamakta ve Muhammed, ailesiyle geçen yaz Türkiye'ye tatile gittiklerini, Fethiye'de babasının Serdar adında bir arkadaşı olduğunu ve onun kendilerini karşılayıp misafir ettiğini dile getirmektedir. Ev sahibi Serdar 54 yaşında ve öğretmendir, eşi Nermin ev hanımıdır. Onların Seda adında 32 yaşında, evli, çocuklu ve doktor olan bir kızı vardır. Selim adında üniversite öğrencisi ve Muhammed ile aynı yaşta olan bir de oğulları vardır. Muhammed, bu ev sahiplerine “Selim amca”, “Nermin teyze”, “Seda abla” ve “Selim” şeklinde hitap etmektedir. Muhammed; ev sahipleri tarafından çok güzel ağırlandıklarını, ev sahiplerinin Yanıklar Köyü'nde bir yazlıklarının olduğunu ve yazın Fethiye çok sıcak olduğu için daha yüksekte olan Yanıklar Köyü'nün daha serin olduğunu, evlerinin bahçeli olduğunu ve bahçede bir kümes ve ahır olduğunu, kümeste tavukların, ahırda ineklerin olduğunu, bahçede meyve ağaçları ve sebze fidelerinin olduğunu, her akşam yemekten sonra kendilerine taze meyve ikram edildiğini ve Türkiye'deyken çok mutlu olduklarını dile getirmiştir. Muhammed ve ailesi de Selim Bey ve ailesini Mısır'a davet etmiştir.

13. Saklambaç (s.91): Yarım bırakılan ve okurun tamamlaması beklenen metinde kahraman, evde canının çok sıkıldığını ve arkadaşları Caner ve Adnan'ı arayarak onlarla dışarı çıktığını, saklambaç oynamaya karar verdiklerini ancak sayılarının az olması sebebiyle Ahmet, Mustafa ve Aykut'u da çağırdıklarını ve hep birlikte tekerleme söyleyip ebeyi belirleyerek oyuna başladıklarını ifade etmektedir.

4.1.4. Türkçe Öğreniyorum 2 – Çalışma Kitabı

Kitap “Günlük İşler”, “Canım Annem”, “Tatil”, “Çocuk Bayramı”, “Damak Tadı” ve “Eski Zamanlar” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Günlük İşler

1. Başlıksız Okuma Metni (s.103): Metinde Alper adlı bir doktor kendini tanıtmaktadır. Alper evlidir ve Elif ile Yusuf adlarında biri 12 diğeri 9 yaşlarında iki çocuğu vardır. Eşi Makbule öğretmendir ve Üsküdar'da bahçeli, büyük bir evde oturmaktadırlar. Hafta içi çok çalışıp yorulan Alper, hafta sonlarını ailesiyle geçirmektedir. Bazen sinema ya da tiyatroya gitmektedirler. Güzel havalarda

bahçede kahvaltı yapmaktadırlar ve Alper, eşi Makbule'nin çok lezzetli omlet yaptığını ifade etmektedir. Pazar akşamları genelde evde oturup dinlendiğini ifade eden Alper, kızının gitar çaldığını ve oğlunun şarkı söylediğini, sonrasında da hep birlikte sohbet ettiklerini ve hafta sonunun çok çabuk geçtiğini anlatmaktadır.

2. Ünite: Canım Annem

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

3. Ünite: Tatil

2. Başlıksız Okuma Metni (s.118): Metinde Elena ve ailesi tanıtılmaktadır. Yedinci sınıfa giden Elena'nın sarı saçları vardır, annesi ev hanımı ve babası taksi şoförüdür, kardeşinin adı ise Anton'dur. Elena oyuncaklarını çok sevmektedir. Bu yıl Türkçe öğrendiği ve Türkçe şarkıları çok sevdiği, Barış Manço'nun şarkılarını çok beğendiği ve Arkadaşım Eşek şarkısını çok sevdiği dile getirilmektedir.

3. Başlıksız Okuma Metni (s.120): Metin Özge ve Melda arasında geçen bir telefon görüşmesidir. “Alo” ve “Merhaba” selamlaşma ifadelerinin kullanıldığı metin “görüştürüz” vedalaşma ifadesi ile sonlandırılmaktadır. Özge ve Melda, Derya adlı bir arkadaşlarında buluşacaklardır ve Özge gelirken alacaklarının listesini Melda'ya söylemekte, söylediklerinin dışında bir ihtiyaç olup olmadığını sormakta ve adres ile yol tarifini istemektedir. Metne göre Özge gelirken tavuk, soğan, havuç, yoğurt, muz, kuruyemiş ve çikolata alacaktır. Evde olduğu için patates almayacaktır. Belirtilen yiyecekler Türkiye'nin yeme-içme kültürü hakkında fikir verdiği gibi Türkiye'de genellikle kadınların düzenlediği bu gibi toplantılarda misafirlik kavramından ziyade birliktelik kavramının ön plana çıktığı gözler önüne serilmektedir.

4. Ünite: Çocuk Bayramı

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

5. Ünite: Damak Tadı

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

6. Ünite: Eski Zamanlar

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

4.1.5. Türkçe Öğreniyorum 3 – Ders Kitabı

Kitap “Oyun”, “Haydi Alışverişe”, “Gelecek”, “Dünyamız”, “Bir Varmış Bir Yokmuş” ve “Geçmiş Olsun” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Oyun

1. **Körebe (s.10):** Metinde “körebe” oyununun kurallarından bahsedilmiştir. Metnin ardından verilen diyalogda da iki arkadaş körebe oynamaya karar vermekte ve oynayabilmek için bir arkadaş daha çağırımları gerektiğini dile getirmektedirler.
2. **Geçmiş Olsun (s.14):** Metin biçim ve içerik olarak Karagöz-Hacivat oyunu şeklinde yazılmıştır. Klasik Karagöz-Hacivat oyununda olduğu gibi Karagöz, Hacivat’ın söylediklerini yanlış anlamakta ve bu yanlış anlaşılmalara metnin güldürü unsurunu oluşturmaktadır. Metinde “merhaba” selamlaşma ifadesi kullanılmış ve “Allah rahmet eylesin.”, “geçmiş olsun”, “sağ ol” kalıp ifadelerine yer verilmiştir.
3. **Bilgisayar Oyunları (s.17):** Metin Elif ile annesi arasında geçen bir diyalog metnidir. Metinde Elif’in annesi bilgisayar oyunlarını çok sevdiği için bilgisayar başında çok fazla vakit geçiren kızını arkadaşlarıyla dışarıda “saklambaç”, “körebe”, “yakan top” gibi oyunlar oynamaya ikna etmeye çalışmaktadır. Elif annesinin çok üzülüğünü söylemesi üzerine “Tamam canım annem, sen üzülme.” diyerek annesinin sözünü dinlemektedir. Anne-kız birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir. Ayrıca “canım annem”, “güzel kızım” gibi anne-kız arasında kibar hitap şekillerine de yer verilmiştir. Metinde “görüşmek üzere” kalıp ifadesi kullanılmıştır.
4. **Teknoloji ve İnsan (s.18):** Metin, teknolojinin işleri kolaylaştırdığından bahsedilmekte; elektrikli ev aletlerinin insanları evdeki işlerinde yardımcı olduğuna, bilgisayarın insanları dünya ile tanıştırdığına, fotoğraf makinesinin mutlu anları sakladığına, klimanın sıcak mekânlara serinlik getirdiğine ancak yine de insanların mutlu olmadığına değinilmiştir.

2. Ünite: Haydi Alışverişe

5. **Bayram Alışverişi (s.24):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Sema; bayram olduğu için çok heyecanlı olduğunu dile getirmektedir. Annesi, babası ve kardeşi ile alışverişe çıktıklarını ve annesinin kendisine bir kazak, kardeşine bir çift ayakkabı ile tişört, ona da bir etek aldığını; babasının da kendisine bir kravat ve bir çift çorap aldığını ifade etmektedir. Kardeşinin oyuncakçıya gitmek

istediği ancak annesinin izin vermediği çünkü kardeşinin evde birçok oyuncağının olduğunu da belirtmektedir.

6. **Kapalıçarşı (s.28):** Metinde Kapalıçarşı'nın dünyanın en eski ve en büyük çarşılarından biri olduğu ve İstanbul'un Beyazıt semtinde yer aldığı dile getirilmektedir. Ayrıca Kapalıçarşı'da altmış cadde ve sokak, bir okul, bir hamam, yirmi dört kapı ve dört bin dükkân olduğu; bu dükkânların bazılarının turistlere el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar satan hediyelik eşya dükkânları olduğu ifade edilmektedir.
7. **Haydi Alışverişe (s.29):** Metin bir diyalog metnidir. İlk olarak Aylin, kızı Elif'e "Kızım, şu mağazaya girelim mi?" diye sorarak kararına kızını da ortak etmiş ve Türk aile yapısında kararların birlikte alındığına dikkat çekilmiştir. Diyalogun devamı satıcı ile Aylin arasında gerçekleşmektedir. Aylin kendisine bir etek almıştır. Metinde Aylin ile kızı arasında "kızım" ve "anneciğim" hitap şekilleri ile samimî bir diyalog, Aylin ile satıcı arasında ise "siz" hitap şekli kullanılarak resmî bir diyalog gerçekleşmektedir. Metinde "hoş geldiniz", "bereket versin" ve "güle güle" kalıp ifadeleri yer almaktadır.
8. **Şehir ve Köy Hayatı (s.32):** Metinde hem köy hem de şehir hayatının çok güzel olduğu dile getirildikten sonra iki hayat birbiriyle karşılaştırılmıştır. Köydeki insanların kendi tarlalarında yetiştirdikleri ürünlerle daha doğal ve sağlıklı beslendiği, köydeki çocukların bol bol süt içtikleri, köydeki havanın çok temiz olduğu dolayısıyla köydeki çocukların şehirdekilere kıyasla daha sağlıklı olduğu ifade edilmiştir. Şehirdeki insanlarınsa genellikle hazır yiyecekler tükettikleri, havanın köye göre fabrikalar ve arabalardan dolayı daha kirli olduğu, hava kirliliğinden dolayı şehirlerde sağlık problemlerinin daha çok olduğu, komşuluk ilişkilerinin köye kıyasla daha az olduğu ancak tüm bu olumsuzluklara rağmen insanların şehirlerde yaşamak istediğine değinilmiştir. İnsanların şehirlerde yaşamak istemesi ise şehirlerdeki sinema, tiyatro, kütüphane, eğlence merkezi, hastane, okul, üniversite, büyük marketler ve parkların hayatı kolaylaştırması ile gerekçelendirilmiştir.

3. Ünite: Gelecek

9. **Ne Yapacaksın? (s.38):** Metin Ali ile Sema arasında geçen bir diyalog metnidir. Ali ile Sema önce birbirlerine nereye gittiklerini sorarlar. Sema eve, Ali ise arkadaşlarıyla futbol oynamak için okulun bahçesine gitmektedir. Daha sonra da

birbirlerine hafta sonu ne yapacaklarını sorarlar. Sema hafta sonu arkadaşı Aylin'in evine doğum gününü kutlamak için gideceğini ve annesiyle Aylin'e hediye almak için alışverişe çıkacaklarını söyler. Ali ise babasıyla alışverişe gidecektir. Metinde “merhaba” selamlaşma ifadesi ve vedalaşırken “görüşmek üzere” kalıp ifadesine yer verilmiştir. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

10. Gelecekteki Mesleğim (s.39): Metin bir öğretmen ile öğrencileri arasında geçen bir diyalog metnidir. Öğretmen önce Emre'ye gelecekte ne olmak istediğini sorar ve Emre'den en büyük hayalinin uçmak olduğu bu yüzden de pilot olmak istediği cevabını alır. Öğretmen, pilot olmak için ne yapacağını sorduğunda ise İstanbul'da pilotluk okuluna gidip eğitim alacağı karşılığını alır Emre'den ve ona güvendiğini, çok başarılı bir pilot olacağına inandığını ifade ettikten sonra Kenan adlı öğrenciye ne olmak istediğini sorar. Kenan, insanlara yardım etmek istediği için doktor olmak istemektedir. Öğretmenin aynı soruyu yönelttiği üçüncü öğrenci olan Mustafa, babası da polis olduğu ve üniformalarını çok sevdiği için polis olmak istediğini dile getirir. Öğretmen hepsine güvendiğini ve ileride çok başarılı olacaklarına inandığını belirterek konuşmayı sonlandırır. Metinde öğretmen öğrencilerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

11. Benim Planım (s.42): Metinde Elif, kendini tanıttıktan sonra, sonraki gün için yaptığı planını anlatmaktadır. Planına göre sabah 07.00'de kalkacak, elini ve yüzünü yıkayacak, 07.30'da kahvaltı edecek, kahvaltıdan sonra okul servisine binip okula gidecek, 12.00'de dersi bittikten sonra eve dönecek ve öğle yemeği yiyecek, yemekten sonra biraz dinlenip 14.00'te ödevlerini yapacak, daha sonra arkadaşlarıyla oyun oynayacak ve oyundan sonra eve gelip kitap okuyacak, 17.00'de ise önce ellerini yıkayıp akşam yemeğini yiyecek ve 22.00'de uyuyacaktır.

4. Ünite: Dünyamız

12. Hayvanat Bahçesinde (s.52): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Aslı, Ankara'da yaşadığını, boş zamanlarında arkadaşları ile vakit geçirdiğini ve bu arkadaşlarıyla bazen hayvanat bahçesine gittiklerini dile getirmektedir. Aslının arkadaşlarından Leyla, köpekleri; Mehmet ise kedileri sevmektedir. Metinde ayrıca bazı kıyaslamalara gidilmiştir. Mehmet'in maymunlara muz vermek istediği ama onlardan korktuğu, Hakan'ın maymunları sevmediği ama onlardan Mehmet kadar korkmadığı, Sena'nın zebraları çok sevdiği, zebranın zürafa kadar uzun olmadığı

ancak Aslı'ya göre zürafadan daha güzel olduğu ve Aslı'nın çok güçlü oldukları ve hızlı koştukları için kaplanları sevdiğine değinilmiştir.

- 13. Kura Nehri (s.54):** Metin Anton ile Gökhan arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba”, “hoş geldin”, “hoş bulduk” selamlaşma ifadelerine yer verilmiştir. Metinde Anton, Tiflis’e gelen Gökhan’a Kura Nehri’ni gezdirecektir. Anton’un yaptığı gezi planına göre önce yemek yiyecekler sonra da Kura Nehri’ne gideceklerdir. Ayrıca metinde orada havanın Batum’daki kadar sıcak olmadığı ve oranın etrafında Alexander Park ve Agmasenebeli Caddesi olduğu da belirtilmektedir. Metnin görselinde de bahsedilen yerlere ait fotoğraflar yer almaktadır.
- 14. Benim Ülkem (s.56):** Metinde Mısır ve Türkiye tanıtılmaktadır. Mısır’ın başkentinin İstanbul gibi tarihî bir yer olan Kahire olduğu, diğer ünlü şehirlerinin İskenderiye, Dimyat, Hurgada ve Süveyş olduğu, Mısır’ın çevresinin Türkiye gibi denizlerle çevrili olmadığı ve sadece kuzeyinde Akdeniz ile doğusunda Kızıldeniz bulunduğu, Filistin, Sudan ve İsrail’e komşu olduğu dile getirilmiştir. Türkiye’nin başkentinin İstanbul olduğu ve bu şehrin Türkiye’nin en kalabalık şehri olduğu, Türkiye’nin diğer şehirlerinden bazılarının İzmir, Trabzon, Konya, Antalya, Eskişehir ve Bursa olduğu, Türkiye’nin üç tarafının Akdeniz, Karadeniz ve Ege Denizi ile çevrili olduğu ve Türkiye’nin Yunanistan, Bulgaristan, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, İran, Irak ve Suriye’ye komşu olduğu ifade edilmiştir.
- 15. Ben Nereliyim? (s.57):** Metin Ayşe ile Radu arasında geçen bir diyalogdur. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Ayşe ve Radu kendilerini tanıtır nereli olduklarını söyledikten sonra İstanbul’daki ve Bükreş’teki hava durumundan ve İstanbul’daki saraylardan ve Bükreş’teki tarihî yerlerden bahsetmektedirler.
- 16. Bosna Piramitleri (s.58):** Metinde Bosna Piramitleri’nin Visoko şehrinde bulunduğu ve bu piramitlerden birinin Güneş Piramidi diğerinin ise Ay Piramini olduğu, bu piramitlerle ilgili ilk araştırmanın Semir Osmanagiç tarafından yapıldığı, Visoko Piramitleri’nin Avrupa’nın ilk piramitleri olduğu ve Güneş Piramidi’nin yüksekliğinin 220 metre olduğu, Giza Piramitleri’nden daha yüksek olduğuna değinilmiştir.
- 17. Mısır Piramitleri (s.58):** Metinde Mısır’da yüzden fazla piramit olduğu ve en önemlilerinin Giza Piramitleri olduğu, bunların en büyüğünün Keops Piramidi olduğu ve yüksekliğinin 143.51 metre olduğu, Kefren ve Mikeranos Piramitleri’nin

Keops kadar büyük olmadığı ve içinde üç oda bulunan Keops Piramidi'nin dünyanın yedi harikasından biri olduğuna değinilmiştir.

5. Ünite: Bir Varmış Bir Yokmuş

18. Keloğlan ile Yaşlı Değirmenci (s.66): Metin bir Keloğlan masalıdır. Metne göre Keloğlan ve anası bir yaz çok parasız kalmışlardır ve bu sebeple anası, Keloğlan'ı karşısına oturarak ona kışın çok zorluk çecekleri için şimdiden iş aramasını söylemiştir. Keloğlan çarşıdaki dükkânlara sormuş ancak kimse ona iş vermemiş, sonunda değirmende çalışan çok yaşlı adamın haline acımış ve ona her gün gelip orada ücretsiz çalışmayı teklif etmiş. Keloğlan'ın annesi bu işe çok kızmış, ne var ki Keloğlan artık orada ücretsiz çalışmaya başlamış. Kış gelince de ana-oğul aç kalmışlar. Bir gün kapıda içinde bolca para, yiyecek ve içecek bulunan bir paket bulmuşlar. Keloğlan bilmesede bu paket değirmencidenmiş ve böylece Keloğlan iyiliğinin karşılığını bulmuş.

19. Bremen Mızıkacıları (s.72): Metin Bremen Mızıkacıları masalının yarım bırakıldığı bir tamamlama etkinliğidir. Metne göre sahibi, yaşlanan ve gücü biten eşeğini çiftliğinden atmış. Hayali müzisyen olmak olan eşek, Bremen'e doğru yola çıkmış ve yolda kendisi gibi yaşlı ve yorgun bir av köpeğine, farelerden bıkmış bir kediye, sabahları bağırırmaktan bıkmış bir horoza rastlamış ve onları da yanına katarak dört arkadaş yola düşmüşler. Metinde masal başı tekerlemesine yer verilmiştir.

20. Elif'in Bir Günü (s.75): Metinde Elif'in bir gün içerisinde neler yaptığı sıralanmıştır. Elif, sabah erkenden kalkmış, biraz dışarı çıkıp temiz hava almış, yanına bir kitap alıp evlerinin yakınındaki parka gitmiş, yağmur başlayınca bir evin çatısının altına koşmuş, birkaç dakika sonra yağmur durunca parka geri dönmüş, okula gitmek için eve gelmiş, öğle yemeğini yiyip okula gitmiş, okulda Türkçe ve resim derslerine girmiş, çok sevdiği Türkçe dersinde güzel bir hikâyeye okumuş, dersten sonra eve gelmiş ve kendisi de küçük bir hikâyeye yazmaya başlamıştır.

21. İnat Evi (s.76): Metinde günümüzde lokanta olarak hizmet veren Saraybosna'daki "İnat Evi"nin hikâyesi anlatılmaktadır. Bu hikâyeye göre dönemin devlet yöneticileri bu evin yerine bir devlet binası yapmak istemiş, bu sebeple ev sahibine evi almak için yüksek bir fiyat teklif etmiştir ancak ev sahibi bu teklifi kabul etmek yerine evi bütün taşı, ahşabı ve tuğlasıyla nehrin karşısındaki arsaya taşıtmayı tercih etmiştir. Metnin görselinde İnat Evi'nin fotoğrafına yer verilmiştir.

22. Kız Kalesi (s.77): Metinde Mersin’de yer alan “Kız Kalesi”nin hikâyesi anlatılmaktadır. Metne göre bir falcı, dönemin kralına, kızının bir yılanın sokması sebebiyle öleceğini söylemiştir. Kral o kadar korkmuştur ki kızının denizin ortasındaki bir kalede korumaya çalışmıştır. Ancak bir gün kızın güzelliğini kıskanan kötü kalpli cadı, hazırladığı üzüm sepeti aracılığıyla yılanı kaleye göndermiş ve prensesin ölümüne sebep olmuştur. Metnin görselinde Kız Kalesi’nin fotoğrafına yer verilmiştir.

6. Ünite: Geçmiş Olsun

23. Bisiklet Kazası (s.80): Metin Selçuk ile Sema arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan diyalogda Selçuk ve Sema arkadaşları Yiğit’in okula giderken yolda karşısına çıkan bir çocuğa çarptığı için bacasının kırıldığı, çarptığı çocuğusa dizinde hafif bir sıyrık olduğundan bahsedilmektedir. Yiğit’in ayrıca bu kazayı geçirdiği gün matematik sınavının kötü geçmesinden dolayı canının da sıkın olduğuna, basit bir sınavın hayatı etkileyebildiğine, Yiğit’in çok disiplinli bir öğrenci olduğuna da değinilmiştir. Metinde “geçmiş olsun” kalıp ifadesine yer verilmiştir.

24. Alinazik Kebabının Hikâyesi (s.85): Alinazik kebabının Gaziantep’e ait etli bir yemek olduğu ve bu kebabın genellikle kuzu etinden yapıp yoğurt ve patlıcanla servis edildiği ifade edilen metinde yöre halkının bu kebabla ilgili anlattığı hikâyeye de yer verilmiştir. Bu hikâyeye göre 16. yüzyılda Yavuz Sultan Selim, Gaziantep’i ziyaret etmiş ve kendisi için düzenlenen şölende Alinazik kebabını yedikten sonra aşçılara “Bu yemeği hangi eli nazik aşçı yaptı?” diye sormuştur ve yemeğin adı da o günden sonra Alinazik kebabı olarak kalmıştır. Metnin görselinde Alinazik kebabının fotoğrafına yer verilmiştir.

25. Sağırın Hasta Ziyareti (s.88): Fıkra türünde yazılan metinde sağır bir adam hasta ziyaretine gider ve komşusuyla arasında yanlış anlaşılmaya dayalı komik diyaloglar gelişir. Diyalogda samimî bir dille taraflar birbirine “sen” şeklinde hitap etmiştir.

26. Şikâyetiniz Nedir? (s.90): Metin doktor ile Sandra arasında geçen bir diyalog metnidir. “Hoş geldiniz”, “sağ olun”, “rica ederim”, “geçmiş olsun” gibi kalıp ifadelerin yer aldığı metinde Sandra doktora oğlunun çok hasta olduğunu söylemekte ve doktora oğlunu muayene ettirmektedir. Doktor çocuğa üşüttüğü gerekçesiyle ilaç yazmış ve vücudu güçsüz kaldığı için bu gece hastanede yatacağını söylemiştir.

4.1.6. Türkçe Öğreniyorum 3 – Çalışma Kitabı

Kitap “Oyun”, “Haydi Alışverişe”, “Gelecek”, “Dünyamız”, “Bir Varmış Bir Yokmuş” ve “Geçmiş Olsun” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Oyun

1. **Çuval Yarışı (s.101):** Erhan; okulda çuval yarışı yaptıklarını, öğretmenleri Esra tarafından belirlenen grubunda Hakan, Mehmet ve Selin olduğunu, yarışta kendisinin tüm rakipleri geçerek birinci olduğunu, Semra’nın sonuncu olduğu için çok üzülüğünü, öğretmenin kendisine bir kitap hediye ettiğini ve çok mutlu olduğunu, kendisinin de öğretmenin ona verdiği kitabı Semra’ya hediye ettiğini, Semra’nın çok sevindiğini dile getirmektedir.
2. **Küçük Ayı (s.103):** Metinde küçük bir ayının yolunu kaybedip üç yaşındaki Hakan’ın yaşadığı evin bahçesine girdiği ve Hakan ile ayının birbirlerini çok sevip birlikte oynadıkları, Hakan’ın annesinin bu durumu görünce çok korkup görevlilere haber verdiği ve görevlilerin küçük ayıyı annesine götürdükleri dile getirilmektedir.

2. Ünite: Haydi Alışverişe

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

3. Ünite: Gelecek

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

4. Ünite: Dünyamız

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

5. Ünite: Bir Varmış Bir Yokmuş

3. **Elif’in Tatili (s.140):** Metinde Elif, önceki şubat tatilinde ailesiyle birlikte Bursa’ya akraba ziyaretine gittiklerini ve babasının Bursa’nın Osmanlı Devleti’nin ilk başkenti olduğu bilgisini verdiğini anlatmaktadır. Metne göre Bursa’da geçirdikleri ilk gün içerisinde eski medeniyetlere ait toprak kaplar, taş eşyalar, heykeller ve eski paralar; bahçesinde ise eski mezar taşları bulunan bir arkeoloji müzesi gezmişlerdir. İkinci gün Uludağ Millî Parkı’na gitmişler ve burada Elif ile yeğenleri kayak yapmayı, annesi ve diğer akrabaları ise teleferiğe binmeyi tercih etmiştir. Metinde Bursa’da İstanbul’da olduğu gibi farklı dinlere ait ibadethanelerin bulunduğu

dikkat çekildikten sonra üçüncü gün Ulu Cami ve Ets Ahayim Sinagogu'na gittiklerine değinilmiştir. Dördüncü gün Bursa'nın İznik ilçesine gitmişler ve burada göl kenarında bir restoranda balık yedikten sonra Çinili Cami'yi ve caminin yakınındaki bir çini atölyesini gezdikleri anlatılmaktadır. Çiniye şekil verildikten sonra ortaya tabak, sürahi, vazo gibi eşyaların çıktığına ve bu el sanatına “çini” dendiğine, İznik'in çinileriyle tüm dünyada meşhur olduğuna da dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda metin içerisinde Türk tarihine, farklı kültürlere ve inançlara saygılı bir toplum yapısı olduğuna ve Türk kültürüne ait bir el sanatına yer verilmiştir. Ayrıca İstanbul'daki dostlarına götürmek üzere çiniler aldıklarına ve ziyaretin beşinci gününde Elif'in sınıf arkadaşlarına hediye aldığına değinilerek de Türk kültüründe hediyenin konumu gözler önüne serilmiştir.

- 4. Başlıksız Okuma Metni (s.143):** Metin Zeynep ile Dilara arasında geçen bir diyalog metnidir. Tarafların samimî bir dille birbirlerine “sen” şeklinde hitap ettikleri metne “merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlanmıştır. İki arkadaş ülkelere dair ilginç yasaklar hakkında konuşmaktadırlar. Singapur'da metroda sakız çiğnemenin yasak olduğu, Kanada'da hava yağmurluyken çimleri sulamanın yasak olduğu, İsviçre'de Pazar günleri çamaşır asmanın yasak olduğu ve Amerika'nın Indiana eyaletinde dedikodu yapmanın yasak olduğu bahsedilen kurallardır. Bu kurallar Zeynep ve Dilara tarafından Türk toplum yapısına da değinilerek yorumlanmaktadır. Örneğin öğretmenin sınıfta sakız çiğneyenleri uyarması, Zeynep'in annesinin genelde Pazar günleri çamaşır yıkayıp asması değinilen durumlardır. Metin, her ülkenin kendine ait kuralları olduğu ve bu kuralların mutlaka bir sebebe bağlı olduğu ifade edilerek sonlandırılmıştır.

6. Ünite: Geçmiş Olsun

- 5. Dedemin Kazası (s.147):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Hakan, dedesinin kendisine anlattığı anısını okurla paylaşmaktadır. Metne göre Hakan'ın dedesi karlı bir kış günü bir trafik kazasında diğer yolcularla birlikte bir yara almadan kurtulmuştur.

4.1.7. Türkçe Öğreniyorum 4 – Ders Kitabı

Kitap “Yolculuk Nereye”, “Hayvanlar Âlemi”, “Hobiler”, “Komşu Komşunun Külüne Muhtaç”, “Başarının Anahtarı” ve “Hem Okudum Hem de Yazdım” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Yolculuk Nereye

1. **Büyükada (s.12):** Metinde İstanbul’un en büyük adası olan Büyükada’nın turistler tarafından büyük ilgi gördüğüne ve buraya turistlerin Kabataş iskelesinden bir buçuk saat süren bir vapur yolculuğu ile Boğaz’ı seyredip martılara simit atarak gittiklerine değinilmiştir. Ayrıca Büyükada’nın en çok faytonları ile ünlü olduğu ve burayı gezmenin en keyifli ve kolay yolunun faytonlar olduğu, İstanbul’daki adalarda pek çok tarihî binanın bulunduğu ve bunlardan bazılarının ünlü Türk yazarın evleri olduğu ve Büyükada’da da Reşat Nuri Güntekin’in evinin bulunduğu dile getirilmiştir.
2. **Bir Tren Masalı (s.16):** Metin bir masal metnidir. Masala göre bir gün ormana bir tren gelir ve orada yaşayanlara selam verir. Hayvanlar, ağaçlar ve çiçekler treni çok severler ancak yalnızca karga trenin sesini kışkırttığından onu sevmez ve trene herkesin ondan rahatsız olduğunu söyleyerek tekrar ormana gelmemesini tembihler. Buna çok üzülen tren de tekrar ormana gelmez. Orman halkı da trenin gelmemesine çok üzülür ve onu kendilerinin küstürdüğünü düşünerek ağlarlar. Hatasını anlayan karga ise trenin özür dileyerek onu geri çağırır ve trenin gelmesiyle herkes mutlu olur.
3. **Tekerlemeler (s.18):** Birbirinden bağımsız sekiz tekerlemeye yer verilmiştir.
4. **Hakan’ın Zaman Makinesi (s.21):** Metin Elif ile Hakan arasında geçen bir diyalog metnidir. Hakan, Elif’e bir zaman makinesi yapıp geçmişe ve geleceğe gittiğinden bahsetmektedir. Geçmişten bahsederken insanların teknolojik aletlere sahip olmamalarına rağmen çok mutlu olduklarına, gelecekte bahsederken ise insanların hayatın kolaylaşması yüzünden çok kilo aldığına, herkesin şişman olduğuna ve gezegenler arası seyahatlerin gerçekleştiğine değinmiştir.

2. Ünite: Hayvanlar Âlemi

5. **Davetsiz Misafir (s.24):** Metinde bir kız çocuğu pencere kenarında bulduğu yavru bir kuşu yakalayıp annesine götürmüş ve onun bir muhabbet kuşu olduğunu öğrenmiştir. Zamanla aile kuşa alışmış, baba kuşa bir kafes yapmış ve kuşa “Fıstık”

ismi verilmiştir. Çocuk her sabah Fıstık'ın sesiyle uyanır, okuldan sonra onunla oynar ve onun en iyi arkadaşı olduğunu dile getirir. Bir gün annesiyle dışarı çıkıp biraz dolaşırlar ve eve döndüklerinde Fıstık'ın geldiği gibi pencereden gittiğini görür ve onun zaten kendilerine ait olmadığını, davetsiz bir misafir olduğunu düşünür. Bir gün öğrenirler ki Fıstık, bir başka çocuğun penceresine konmuş ve şimdi o çocuğun en iyi arkadaşı olmuştur.

6. **Evcil Hayvanlar (s.26):** Metinde insanların bazı hayvanları evcilleştirerek bunlardan farklı şekillerde faydalandığından bahsedilmektedir. Hayvanların küçükbaş, büyükbaş, binek ve kümes olmak üzere dört gruba ayrıldığına ve bu gruplara hangi hayvanların dâhil olduğuna değinilmiştir. Ayrıca metinde insanların muhabbet kuşu, papağan, kanarya, tavşan gibi bazı hayvanları da evcilleştirerek onlarla arkadaş olmayı tercih ettiğine yer verilmiştir.
7. **Aslan, Kurt ve Tilki (s.28):** Metne göre ormanlar kralı aslan bir gün hastalanır ve kurt hariç tüm hayvanlar gelip “geçmiş olsun” derler. Tilki ise kurdun gelmeyişi fırsat bilerek onu aslana kötüler. Bu esnada kurt da arkadaşdır ve tilkinin sözlerini işitir. Kurdu görünce öfkelenen aslan, kurdun açıklaması üzerine sakinleşir. Kurt açıklamasında, herkesin “geçmiş olsun” demek için geldiğini ancak kimsenin hastalığa bir çare aramadığını kendisinin ise bu çare için bir doktorla görüştüğünü söylemiştir. Kurdun, aslanın hastalığına bulduğu çare ise aslanın bir tilki postu giymesidir. Bu habere çok sevinen aslan hemen tilkiyi yakalayıp derisini yüzer ve giyer. Kurt da tilkiye bu olaydan bir ders alması gerektiğini, kimsenin birbirine tuzak kurmaması gerektiğini söyler.
8. **Sadık Dostlarımız (s.34):** Metinde insanların tarih boyunca bazı hayvanlarla birlikte yaşadıkları ve bu hayvanların en önemlilerinin at, köpek, eşek ve kuş olduğu ifade edilmektedir. İnsanların atları yolculuklarınca, eşekleri yük taşımada, köpekleri avlanmada ve korunmada, kuşları ise haberleşmede kullandığı dile getirilmiştir.
9. **Karga ile Tilki (s.35):** Metinde bir parça peynir çalan hırsız karga ile onu ötmeye ikna ederek ağzındaki peyniri düşürmesine sebep olarak peyniri yiyen kurnaz tilkinin hikâyesi bir çocuk şarkısı olarak verilmiştir.

3. Ünite: Hobiler

10. **Müzik Ziyafeti (s.38):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Emre; bir müzik grubu olduğundan ve hafta sonları arkadaşlarıyla buluşup çalıştıklarından, her ay okulda konser verdiklerinden, tüm öğretmen ve öğrencilerin katıldığı

konserler sayesinde derslerin yoğunluğunu unuttuklarından bahsetmiştir. Ardından da müzik grubunun diğer üyeleri kendilerini tanıtmıştır. Hakan, Ceren ve Elif 13 yaşındadır. Hakan piyano, grubun en yeni üyesi Ceren bağlama, Elif keman çalmaktadır. Grubun bir diğer üyesi Ahmet ise 18 yaşındadır ve davul çalmaktadır.

- 11. Müzik (s.39):** Metin Dilara ile Elif arasında geçen bir diyalog metnidir. Dilara, arkadaşı Elif'e boş vakitlerini nasıl geçirdiğini sorar. Elif boş zamanlarını müzik dinleyerek geçirmektedir, müzik türlerinden de halk müziği ve klasik müzik dinlemektedir. Dilara ise kendisine müziği sevip sevmediğini soran Elif'e çok sevdiğini hatta bağlama da çaldığını söyler. Bağlamanın nasıl bir müzik aleti olduğu Dilara tarafından tanıtılmış ve Dilara; kendisine bağlama çalmayı babasının öğrettiğini, her gün onunla bağlama çaldığını dile getirmiştir.
- 12. Müziğin Etkileri (s.41):** Metin bilim adamlarının müziğin insanlar ve diğer canlılar için birçok olumlu etkisi olduğunu söylemekte ve bu olumlu etkilerden bazılarını yer vermektedir. Müziğin insanı işten veya okuldan geldikten sonra rahatlatığı, bebeklerin ruhsal gelişimlerine faydalı olduğu, klasik müziğin insanı rahatlatıp kolay uyumasına yardımcı olduğu ayrıca dünyanın birçok yerinde sebze-meyve üreticilerinin ürünlerine klasik müzik dinlettiklerine, böylece bu sebze ve meyvelerin daha lezzetli ve sağlıklı olduklarına değinilmiştir.
- 13. El Sanatlarımız (s.42):** Metinde çömlekçilik, bakırcılık ve cam sanatı el sanatları tanıtılmıştır. Anadolu'da çömlekçiliğin milattan önce 7000'li yıllarda başladığına ve çömlek ustalarının toprağa elleri ile şekil verdiğine; çok eski bir meslek olan bakırcılığın zor bir iş olduğuna ve bakırdan tepsisi, şekerlik, vazo gibi çeşitli süs eşyaları ile ev eşyaları üretildiğine; cam ustalarının sıcak cama üfleyerek şekil vermeleri ve bunları boyamaları sonucu cam sanatının ortaya çıktığı dile getirilmiştir.
- 14. Hobilerim (s.43):** "Merhaba" tanışma ifadesi ile başlayan metinde Pınar hobilerinin resim yapmak, kitap okumak, film izlemek, sinemaya ve tiyatroya gitmek gibi pek çok hobisi olduğunu ifade etmektedir. Tiyatroyu sinemadan daha çok sevdiğini ve babasının onları tiyatroya götürdüğünü dile getirmektedir. Pınar'ın en yeni hobisi ise "ebru sanatı"dır. Pınar "ebru sanatı"nı tanıtmaktadır. Ayrıca oyun oynamayı sevdiğini; arkadaşlarıyla saklambaç, körebe, seksek gibi oyunlar oynadığını dile getirmektedir.
- 15. Zekâ Oyunları (s.46):** Metinde zekâ oyunlarının bilim adamlarına göre doğru ve hızlı düşünmeyi sağladığı; kuralları anlamayı ve uymayı öğrettiği; kazanmayı,

kaybetmeyi ve rakibi tebrik etmeyi öğrettiği dile getirilmiş ve dama, yapboz ve zekâ küpü tanıtılmıştır.

16. Başlıksız Okuma Metni (s.47): Metinde satranç oyununun kuralları anlatılmıştır. Piyon hariç olmak üzere satranç taşları ise kendilerini, görevlerini ve hareket alanlarını tanıtmışlardır.

17. Para Koleksiyonu (s.48): Metin sunucu ile koleksiyoncu arasında geçen bir röportaj metnidir. Taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlanan metinde sunucu koleksiyonculuğun çok yaygın bir hobi olduğunu ve insanların en çok para, dergi-gazete ve antika eşya koleksiyonu yaptığını dile getirmektedir. Dünyanın en büyük para koleksiyonlarından biri olan Hasan Bey’e çeşitli sorular yöneltilmektedir. Koleksiyona nasıl başladığı sorusuna Hasan Bey, babasının pul koleksiyonu yaptığı ve bu hobinin kendisine babasından geçtiği, koleksiyonundaki ilk parayı evinin bodrumunda bulduğu cevabını vermiştir. Ayrıca Hasan Bey sorulan sorulara cevaben 25 yıldır para biriktirdiğini, paralara antikacı gezerek ve internet üzerinden ulaştığını, her para için özel bir kutu aldığını, paralarının çok değerli olduğu için onlara zarar gelmesini istemediğini, koleksiyonculuğun insana disiplini öğrettiğini, kendine vakit ayırmasını sağladığını, farklı insanlar ve ülkelerle iletişim kurmasını sağladığını ifade etmiştir. Röportaj karşılıklı teşekkürler ve güzel dileklerle sonlandırılmıştır.

4. Ünite: Komşu Komşunun Külüne Muhtaç

18. Komşularım ve Arkadaşlarım (s.52): Metinde apartmanını burada birçok arkadaşı olduğu için çok seven Elif, apartmanındaki komşularını tanıtmaktadır. Eliflerin üst katında Türkân teyze oturmaktadır. Türkân teyzenin 14 yaşındaki kızı Dilara, Elif’in en iyi arkadaşıdır. Birlikte oynar, gezer, genellikle parka bazen de alışveriş merkezine giderler. Elif, Dilara’nın Aysun adında bir de ablası olduğundan ve iki hafta sonra evleneceğinden bahsetmektedir. Bu durum da Türk kültüründe evliliğin önemini ifade etmektedir. Elif alt katlarında da Zeynep teyzenin oturduğunu ve Zeynep teyzenin 8 yaşındaki kızı Aslı ve 12 yaşındaki oğlu Adnan ile birlikte onları, Aysun ablanın parka götürdüğünü anlatmaktadır. Elif, komşularıyla aralarının birbirlerine her zaman saygı gösterdikleri için çok iyi olduğunu ve kötü günlerinde birbirlerinin yanında olduklarını dile getirmektedir.

19. Düğün Hazırlığı (s.60): Metinde Dilara, ablasının düğünü olacağı için ailece çok heyecanlı olduklarını, ablasının hem mutlu hem de üzgün olduğunu çünkü artık aynı evde kalamayacak ve eskisi kadar sık görüşemeyeceklerini ifade etmektedir. Düğünün bir salonda olacağı ve düğünden bir gün önce evde kına gecesi yapılacağı; bu yüzden de düğün hazırlıklarının devam ettiği dile getirilmektedir. Ablası, babası ve annesi alışverişe çıktığında Dilara ev işleriyle ilgilenmektedir. Dilara, düğün hazırlıkları sırasında komşularının ve akrabalarının da onlara yardım ettiklerini dile getirmektedir. Dilara'nın teyzesi ve halası düğün yemeklerini hazırlamakta; eniştesi, dayısı ve amcası bazen düğün salonundaki düzenlemeleri yapmakta bazen de düğün yemekleri için markete ve pazara gitmekte; komşuları Arzu teyze ve Nuran teyze ev işlerinde Dilara'ya yardım etmekte; yine komşuları olan Ayşe teyze ise Dilara'nın ablasının çeyizini toplayıp kutulamaktadır. Dilara konuşmasına vaktin geç olduğunu, arkadaşlarını arayıp kına gecesine ve düğüne davet etmesi gerektiğini söyleyerek son vermiştir. Metin Türk kültüründe düğün ve düğün öncesi gelenekler hakkında bilgiler vererek Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere Türk kültürünü de olduğu şekilde tanıtmaktadır. Ayrıca metin Türk kültüründe akraba ve komşuluk ilişkilerindeki birlik ve beraberliği iyi bir şekilde yansıtmaktadır.

20. Düğün (s.61): Metin Lika ve annesi arasında geçen bir diyalog metnidir. Lika, annesinden Dilara'nın ablası Aysun'un düğününe ve kına gecesine katılmak için izin ister ve annesine Türk düğünleri ve kına gecesi hakkında bilgisi olup olmadığını sorar. Annesi de Türk düğünlerinin çok eğlenceli olduğunu, bu düğünlerde çeşitli halk oyunlarının oynandığını, düğün sahiplerinin misafirlere yemek ikram ettiğini, misafirlerin gelin ve damadı tebrik edip onlara hediyeler verdiğini; kına gecesini ise gelinin ailesinin düzenlediğini, evde ya da düğün salonlarında yapılabildiğini, genellikle bayanların katıldığını, gelin ve arkadaşlarının eğlenceler yaptığını, gecenin sonuna doğru da gelinin arkadaşlarının geleneksel şarkılar söyleyip gelinin eline kına yaktıklarını söylemiş ve kızına bu etkinliklere katılması için izin vermiştir. Metnin görselinde de Türk düğünlerinde yer alan geline kırmızı kuşak bağlanması adetine yer verilmiştir.

5. Ünite: Başarının Anahtarı

21. Herkes İş Başına! (s.66): Metne göre ormanlar kralı aslan bir gün ormanda toplantı yapar. Metin bu katılımcılar arasında geçen bir diyalog metnidir. Aslan diğerlerine, yaklaşan orman şenliğinde neler yapılabileceğini sorar. Kurt bol etli yemekler

yapılmasını önerir. Tilki de kurdu destekler ve kurtla ikisinin bu yemekleri getirebileceklerini söyler. Aslan, söz almayanlara ne düşündüklerini tekrar sorar. Maymun muzları toplayabileceğini, karga dünyanın en lezzetli peynirlerini getirebileceğini, leopar ava çıkıp oturmak için çok güzel deriler getirebileceğini, karınca su taşıyarak yardım etmek istediğini söyler. Fil; karıncanın yardım talebine onun küçücük olduğunu su taşıyamayacağını, suyu kendisinin taşıyabileceğini söyleyerek karşı çıkar. Kelebek arkadaşlarıyla birlikte gösteri yapabileceklerini, serçe de arkadaşlarıyla birlikte kelebeğin yapacağı gösteride şarkı söyleyebileceklerini söyler. Aslan hepsine teşekkür ederek konuşmayı sonlandırır. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmişlerdir.

- 22. Dünya Onu Konuşuyor (s.71):** Metin Arda Turan ile yapılan bir röportaj metnidir. Sunucu ile Arda Turan arasında geçen diyalog “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile açılır ve Arda Turan’ın kendini tanıtmayı istenir. Arda Turan, sorulan sorulara cevaben çeşitli başarılarından bahseder. Bu başarıları elde etmesinde çok çalışmasının etkili olduğunu da dile getirmektedir. Ayrıca başarılarından sonra dua ettiğini ve Allah’a şükrettiğini dile getirmesi de Türk toplumunun dindar yönünün metinde yansıtılmasını sağlamaktadır. Arda Turan son olarak gençlere çok çalışmalarını, disiplinli olmalarını ve işlerini sevmelerini öğütleyerek başarılı olmak için gerekenleri ifade eder ve diyalog sunucunun teşekkür etmesi ve Arda Turan’ın rica etmesi ile sonlandırılır.
- 23. Kibar Kız Elif (s.74):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Elif izin almadan hiçbir şey yapmadığından kendisine “Kibar” dediklerini söylemiş ve sınıfta soru sormak için öğretmeninden, evden çıkmak için annesinden, harçlıklarını harcamak için babasından, eşyalarını kullanmak için ise ablasından izin istediğini anlatır. Her işini izin alarak yaptığından kimseyle sorun yaşamadığını dile getirir.
- 24. Aile Pikniği (s.75):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Elif, ailesi ile birlikte pikniğe gidecekleri için çok heyecanlı olduğunu ifade eder. Annesi ve abası piknik için elmalı kurabiye ve peynirli börek yapmaktadır. Hazırlanan yiyecekler Türk toplumunun yeme alışkanlıkları hakkında, hazırlayanların da yalnızca evin kadın üyeleri olması Türk toplumunun toplumsal cinsiyet rolleri hakkında fikir vermektedir. Elif’in babası ve kardeşi ise meyve suyu, karpuz ve top almak için markete gitmiştir. Elif, dedesinin de onlarla belki gelebileceğini söyler. Geçen yaz birlikte gittiklerinde dedesi Elif ve kardeşi için uçurtma yapmıştır. Eğer dedesi ve ninesi gelirse Elif; ninesi annesi ve ablasının kırlarda dolaşıp papatya

toplayacağından, dedesi ve babasınınsa bir ağaç altında uzun uzun sohbet edeceğinden emindir. Yapılan etkinlikler de yine Türk toplumunun toplumsal cinsiyet rollerine ışık tutmaktadır.

25. Kangal Köpekleri (s.77): Metinde kangal köpeklerinin insanlarla çok iyi iletişim kurdukları, çocuklara ve kadınlara karşı tehlikesiz oldukları, sahibinin ne zaman kızıp ne zaman sevebileceğini tahmin edebildikleri, çok kuvvetli oldukları, etobur oldukları ve açlığa dayanabildiklerine değinilmiştir.

26. Yunus Balıkları (s.77): Metinde yunus balıklarının genellikle sürüler hâlinde yaşadıkları, insanlara en çok yakınlık gösteren deniz hayvanı oldukları, uyumadan yaşayabildikleri, gözlerini birbirinden bağımsız hareket ettirebildikleri, 550 metreye kadar rahatlıkla dalabildikleri ve 15 dakika nefeslerini tutabildikleri, 40 kg balık yiyebildiklerine değinilmiştir.

6. Ünite: Hem Okudum Hem de Yazdım

27. Kütüphane Sonrası (s.80): Metin Dilara ile Elif arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Elif kütüphanede ders çalışıp yeni kitaplar aldığını söylemiştir. Bu davranışı Dilara’nın “Aaa, harika!” şeklindeki tepkisi ile pekiştirilmiştir. Elif bunun üzerine boş zamanlarında kısa hikâyeler yazmaya çalıştığını söylemiştir. Dilara ise kitap okumayı çok sevmesine karşın derslerinin yoğunluğu sebebiyle çok sık kitap okuyamamaktadır. Elif, Dilara’ya dersleriyle ilgili kitaplar okursa hem kitap okumuş hem de ders çalışmış olacağını söyler. Dilara bu fikri beğenir ve “görüşmek üzere”, “hoşça kal” kalıp ifadelerini kullanarak vedalaşırlar. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmiştir.

28. Kitapçıda (s.83): Metin Elif ile annesi arasında geçen bir diyalog metnidir. Elif bir kitabı almak için annesinden izin ister, annesi seçimini onaylayınca Elif kitabı annesinin okuyup okumadığını merak eder ve nasıl bir kitap olduğunu ondan öğrenmek ister. Elif bir kitap daha almak istediğinde annesi fazla paraları olmadığını söyleyerek yalnızca bir kitap alabileceğini, bir seçim yapması gerektiğini söyler. Annesi de kendisine bir şiir kitabı almıştır. Elif de tercihini yaptıktan sonra diyalog sonlandırılır.

29. Hakan Ne Sever? (s.87): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Hakan, televizyon izlemenin, oyun oynamanın ilgisini çekmediğini ancak kitap okumayı, en çok da roman okumayı sevdiğini dile getirmiştir. Bilimkurgu

romanlarından hoşlanan Hakan, bazen hikâye kitapları okuyup yazmaya çalışmakta ve yazdıklarını öğretmenleriyle paylaşmaktadır. Hakan'ın hayali gelecekte bir hikâye kitabı yazmaktır.

4.1.8. Türkçe Öğreniyorum 4 – Çalışma Kitabı

Kitap “Yolculuk Nereye”, “Hayvanlar Âlemi”, “Hobiler”, “Komşu Komşunun Külüne Muhtaç”, “Başarının Anahtarı” ve “Hem Okudum Hem de Yazdım” olmak üzere altı üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: Yolculuk Nereye?

1. **Gışede (s.96):** Metin biletçi ile yolcu arasında geçen bir diyalog metnidir. “İyi günler!” kalıp ifadesi ile başlayan metinde yolcu Tuzla’ya otobüs bileti almak istemektedir. Tuzla otobüsünde yer olmadığı için cumartesi gününe bilet alınır ve metin “İyi yolculuklar!”, “Kolay gelsin!” gibi kalıp ifadelerle sonlandırılır.
2. **Hacivat ile Karagöz (s.102):** Metin bir Hacivat-Karagöz oyunudur. “Hoş geldin”, “Hoş bulduk” kalıp ifadeleri ile başlayan metinde Karagöz oğluyla saatlerce okuma-yazma çalıştıktan sonra biraz gezmek istediğini söyler. Metnin görselinde Hacivat ve Karagöz’ün resimlerine yer verilmiş ve metinde güldürü unsurunu yanlış anlaşılmalara oluşturmuştur.

2. Ünite: Hayvanlar Âlemi

3. **Aslan, Kurt ve Tilki (s.111):** Metne göre aslan, kurt ve tilki bir gün birlikte ava çıkar ve bir öküz, bir keçi ve bir tavşan avlarlar. Aslan kurda avladıklarını paylaştırmasını emreder ve kurt “Padişahım” şeklinde hitap ettiği aslana öküzün büyük olduğunu, bu yüzden aslanın olması gerektiğini; keçinin orta boy olduğunu, bu yüzden kendisinin olması gerektiğini; tavşanına küçük olduğunu, bu yüzden de tilkinin olması gerektiğini söyler ancak aslan bu sözlere çok sinirlenerek kurdu öldürür. Kendisinin ormanlar kralı olduğunu, avların hepsinin kendisinin olduğunu söyler. Ardından tilkiden de avları paylaştırmasını ister. Olanları gören tilki avları paylaşamayacağını, öküzün ancak aslanın kahvaltısı, keçinin öğle yemeği, tavşanına akşam yemeği olabileceğini söyler. Aslan da bunun adil bir paylaşım olduğunu söyleyerek bu paylaşımı kimden öğrendiğini sorar. Tilki yerdeki kurdu göstererek ondan öğrendiğini söyler.

3. Ünite: Hobiler

4. **Alışkanlıklarımız (s.117):** Metinde Caner, herkesin hayatının alışkanlıklarla dolu olduğundan bahseder ve kendi alışkanlıklarını anlatır. Caner her sabah erkenden kalkmakta, önce elini yüzünü yıkamakta, sonra üzerini değiştirmekte ve kahvaltı etmekte, kahvaltıdan sonra okula gitmekte, ilk teneffüste arkadaşlarıyla kantinde çay içerek ödevlerini kontrol etmekte, ikinci teneffüste her hafta bitirdikleri kitaplar hakkında çay eşliğinde konuşmakta ve sonraki teneffüslerde de sohbete bahçede devam etmektedir. Okuldan sonra üzerini değiştirip bir saat dinlenmekte, dinlendikten sonra ödevlerini yapmakta, bir saat televizyon izleyip 18.00’de akşam yemeğini yemekte, her akşam yemekten sonra ailesiyle birlikte çay içerek oturma odasında sohbet etmekte, anne ve babası çay içerken çocuklarına ihtiyaçlarını sormaktadır. Daha sonra ise Caner kardeşiyle birlikte bilgisayarda futbol oynamakta, kardeşinin her seferinde farklı bir takım seçmesine karşın Caner koyu bir Fenerbahçeli olduğu için hep aynı takımı seçmektedir. Saat 20.00’de ders çalışmayan başlayan Caner, dersten sonra biraz kitap okuyup yatmaktadır. Metinde Türk aile yapısı, çayın Türk toplumundaki değeri ve Türkiye’deki futbol takımlarından birine yer verilmiş, bu sayede kültür aktarımının yapılması amaçlanmıştır.

4. Ünite: Komşu Komşunun Külüne Muhtaç

5. **Aylin ile Kağan (s.131):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Aylin; tek yumurta ikizi Kağan’la ikisinin saçlarının sarı ve gözlerinin mavi olduğunu, kendisine göre en güzel rengin pembe, Kağan’a göre ise yeşil olduğunu, on üç yaşında olduklarını ve kardeşiyle aynı sınıfta olduklarını, kendisinin sek sek oyununu sevdiğini, Kağan’ın ise futbolu sevdiğini söylemektedir. Ayrıca Aylin, hafta sonu Atatürk Orman Çiftliğine hayvanat bahçesine gideceğini, özellikle maymunları ve aslanları görmek istediğini; Kağan’ın da onlarla geleceğini ve onun en çok yılanları merak ettiğini ifade etmektedir.

5. Ünite: Başarının Anahtarı ANAHTARI

Bu ünite içerisinde okuma metnine rastlanmamıştır.

6. Ünite: Hem Okudum Hem de Yazdım

6. **Canım Kitap (s.146):** Metinde kitapların yolculukları zevkli hâle getirdiğinden ve pek çok okurun kendilerini kitaplardaki kahramanların yerine koyduklarından bahsedilmiştir. Metinde Türk kültürüne ait Nasreddin Hoca ve Keloğlan’a yer verilmiştir.
7. **En Sıcak Evimiz: Kütüphane (s.150):** Metinde kütüphanelerde kitap okunabileceği, araştırmalar yapılabileceği ve ödevler yapılabileceği dile getirilmiştir. Ayrıca kütüphanelerde sessiz olunması gerektiği, buralarda yemek yenemeyeceği ve konuşulamayacağı ancak istendiği takdirde kütüphane yönetiminden izin alınarak ödünç kitap alınıp evde okunabileceği anlatılmıştır. Kütüphanelerin insanların kendi evi gibi olduğuna, insanların orada huzurlu ve mutlu hissettiğine, bu yüzden de birçok kişinin evi yerine kütüphanelerde çalışmayı tercih ettiğine değinilmiştir.
8. **Kütüphanede (s.152):** Metin Ahmet ile görevli arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Ahmet, görevliden okumak için bir kitap istemekte ve görevliden ödünç kitap alabilmek için kütüphaneye üye olması gerektiğini öğrenmektedir. Bir form doldurarak kütüphaneye üye olan Ahmet, Aytül Akal’ın Sevimli Beyaz adlı kitabını almayı tercih etmiştir. Metin “hoşça kalın”, “iyi çalışmalar” gibi kalıp ifadelerle sonlandırılmıştır.

4.2. Hayat Boyu Türkçe Kitap Setinde Yer Alan Metinler

Bu başlık içerisinde Hayat Boyu Türkçe 1 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 1 – Çalışma Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 2 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 2 – Çalışma Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 3 – Öğrenci Kitabı, Hayat Boyu Türkçe 3 – Çalışma Kitabı’nda yer alan Türkçe okuma metinlerine; metin başlığı ve sayfa numarası belirtilerek kısaca değinilmiştir. Başlığı olmayan metinler “Başlıksız Okuma Metni” biçiminde isimlendirilmiştir.

4.2.1. Hayat Boyu Türkçe 1 – Öğrenci Kitabı

Kitap “Ben ve Yakın Çevrem”, “Alfabeyi Öğreniyorum”, “Günlük Yaşam”, “Zaman ve Mekân” ve “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her

ünitede “Değerlendirme”, “Oyna-Söyle-Eğlen” ve ”Gez-Gör” alt başlıkları ortak olarak verilmiştir.

1. Ünite: Ben ve Yakın Çevrem

1. Ünite “Tanışalım”, “Nerelisin?” ve “Okulumuz ve Sınıfımız” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. **Merhaba (s.16):** Metin her iki kültürde de kullanılan ortak isimlerden olan Ali ve Ayşe arasında geçen bir diyalogdur. Ali ve Ayşe okul bahçesinde karşılaşır ve tanışır. Metin selamlaşma ifadesi olarak "Merhaba" ile başlamaktadır. Ali ve Ayşe birbirleri hakkında kısa ve net bilgiler aldıktan sonra tanışmaktan duyulan memnuniyet ifadesi olan "Memnun oldum" şeklinde diyalogu sonlandırmışlardır. Metnin görseli okul atmosferini gerçekçi bir şekilde yansıtacak şekilde seçilmiş, Türkiye’deki okulların olmazsa olmazı olan ve kültürel olarak Türk toplumunu yansıtan “Atatürk büstü” ve “Türk bayrağına” yer verilmiştir. Görseldeki okula isim olarak da Türk toplumunun milli değerlerinden bir halk şairi olan “Yunus Emre”nin adı verilmiştir.
2. **Hoş Geldin (s.21):** Metin, Ahmet ve Meryem arasında geçen bir tanışma diyalogudur. İsimler diğer metinlerde de olduğu gibi yine ortak kültürdeki isimlerden seçilmiştir. Seçilen isimler gerek Türk kültüründe gerek Arap kültüründe kullanım sıklığı fazla olan isimlerdir. Bu yolla dili öğrenen öğrenciye Türk kültürüyle benzerlikleri sezdirilmeye çalışılmıştır. Diyalog selamlaşma ifadelerinden "Hoş geldin" ve “Hoş bulduk” kalıp ifadeleri ile başlamıştır. Meryem ve Ahmet birbirleri hakkında kısa ve net bilgiler aldıktan sonra metin, "Memnun oldum" ifadesiyle sonlandırılmıştır. Metne göre Meryem Suriyeli, Ahmet ise Türk’tür. Metnin görselinde Suriyeli Meryem ile Türk Ahmet selamlaştıktan sonra tokalaşmışlardır. Türk kültüründe selamlaşmanın nasıl gerçekleştirildiği yalnızca sözel olarak verilmeyip görsel aracılığıyla davranışsal olarak da öğrencilere iletilmiştir. Bu açıdan görsel önem taşımaktadır. Ayrıca görsel aracılığıyla kızlar ve erkeklerin arkadaş olabileceği gösterilmektedir, bunun belirtilmesindeki sebep Türkiye’deki okullarda okuyan Suriyeli çocukların büyük bir çoğunluğunun karşı cinsle aynı sınıfta okumanın ya da temasta bulunmanın uygun olmayan şeyler olduğunu düşünmeleridir. Bu görsel aracılığıyla, bu gibi durumların Türk kültüründe olağan şeyler olarak karşılandığı öğrencilere iletilmektedir.

- 3. Ben ve Okulum (s.26):** Metinde Ayşe isimli Suriyeli bir öğrenci selamlaşma ifadesi olarak "Merhaba" ile konuşmasına başlayıp kendini tanıtmıştır. İkinci sınıfta okuyan Ayşe okulunu ve sınıfını sevdiğini söylemektedir. Okulunun adı ise “Şehit Ömer Halisdemir İlkokulu”dur. Şehitliğin Türk-İslam kültüründe ayrı bir yeri vardır; onlara değer verilir ve okullara, caddelere ve daha pek çok yere onların adı verilir. Bu metinde de bunun bir örneğine rastlanmaktadır. Metnin görselinde ise Türkiye’nin milli değerlerinden olan Türk bayrağı, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün fotoğrafı yer almaktadır. Bunlara ek olarak görselde kız ve erkek öğrencilerin yan yana oturduğu görülmektedir. Bu durumun görsele yansımaları “Hoş Geldin” adlı metinde olduğu gibi Türk kültüründe karma eğitimin normalliğini göstermesi bakımından önemlidir.
- 4. Balıklıgöl (s.31):** 1. Ünitenin sonunda Türk toplumunun sözlü geleneğine ait olan kültürel değerlerinden yani folklorundan Karagöz ve Hacivat’a yer verilmektedir. Metin orijinal diyaloglara benzer şekilde Hacivat ve Karagöz arasındaki yanlış anlaşılmalara üzerine kurulmuştur. Hacivat ve Karagöz Şanlıurfa’da bulunan Türk toplumunun kültürel değerlerinden olan Balıklıgöl’ü tanıtmakta ve ziyaret edilmesi için teşvikte bulunmaktadır. Karagöz, Hacivat’a teşekkür ederek konuşmayı sonlandırmaktadır. Bu durum da Türk kültüründe nezaketin değerini göstermektedir. Metnin görselinde de Balıklıgöl yer almaktadır. Metin, A1 seviyesindeki bir kitapta yer aldığından kısa tutulmuştur. Bu sebeple gerek Hacivat ve Karagöz’ü, gerekse de bir peygamber şehri olan Şanlıurfa ilini ve burada yer alan tarihî yerleri tanıtmak görevi öğretmenin kendisine düşmektedir. Bu sebeple yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin dilini öğrettikleri kültüre hâkim olmaları gerekmektedir.

2. Ünite: Alfabeyi Öğreniyorum

2. Ünite “Alfabeyi Öğreniyorum” ve “Değerlendirme” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

- 5. Sesler (s.56):** Bu metinde “K, L, Ç, N, A, C, İ” sesleri öğrencilere tanıtılmaya çalışılmıştır. Alfabe, Suriyeli öğrencilerin öğrenmekte en çok güçlük çektikleri alanlardan biridir. Çünkü bu metinde verilen “Ç” harfi ve bunun dışında “P, Ğ” ile Türkçenin bel kemiği olan ünlü harfler öğrencilerin alışık oldukları Arap elifbasında yer almamaktadır. Bu sebeple çocuklara alfabeyi oyunla öğretecek bu tarz metinlerin kitaplarda daha fazla yer alması gerekir.

6. **Ali Baba'nın Çiftliği (s.57):** Metin, Türkiye’de hemen herkesin ilk öğrendiği çocuk şarkılarından olan “Ali Baba'nın Çiftliği”dir. Aynı zamanda bir boyama etkinliği olan metin, çiftlik içerisinde şarkıda bahsi geçen hayvanların yer aldığı bir görsel ile desteklenmiştir. Çocuk şarkıları öğrenciye ritim duygusu kazandırmaktadır ve ritmin öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisi vardır. Özellikle sesli harflerin öğretimi, içerisinde bulunan “Mee mee”, “Miyav miyav”, “Ü ürü ü ürüü” ve “Möö möö” ses tekrarları ile kolayca öğretilebileceğinden “Ali Baba’nın Çiftliği” çocuk şarkısının seçimi yerinde bir tercih olmuştur.
7. **Alfabe (s.59):** Metin, alfabedeki seslerin öğretmen tarafından öğretilmesi ile başlayan sürecin kelime öğretimi ve cümle öğretimi şeklinde devam etmesinden bahsetmektedir. Ayrıca metinde geçen “Gündüz gece çalışıyoruz.” söylemi ile çalışmanın önemi vurgulanmaktadır.
8. **Peribacaları (s.62):** Hacivat ve Karagöz arasında geçen bir diyalog aracılığıyla Peribacalarının tanıtılması amaçlanan metinde Hacivat ve Karagöz teması Türk edebiyatındaki rolüne uygun olarak yanlış anlaşılmalara üzerine kurulu şekilde tasarlanmıştır. Metin, yanlış anlaşılmanın düzeltilmesi ve Karagöz tarafından kabul görerek teşekkür edilmesi ile metin sonlanır. Metinde Peribacaları’nın Nevşehir ilinde, Kapadokya’da olduğu bilgisi de verilmektedir. Metin Peribacaları’nın gerçek görselleri ile desteklenmiş ve bu yolla Türkiye’nin coğrafi güzellikleri öğrencilere sunulmuştur.

3. Ünite: Günlük Yaşam

3. Ünite “Ailem ve Evim”, “Çevremiz”, “Sayılar” ve “Renkler” olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

9. **Ailem (s.67):** Metin iyelik ekleri ve akrabalık ilişkilerini kavratmak için hazırlanmış bir metindir. Metinde kullanılan isimler Türk ve Arap kültürlerinde sık kullanılan ortak isimlerden seçilmiştir. “Anne, baba, hala, amca, teyze ve dayı” akrabalık ilişkileri sezdirilmeye çalışılmıştır. Akrabalık ilişkilerinde her bir ilişki için farklı kelime kullanılması Türk kültüründe akrabalık ilişkilerine verilen değerin bir göstergesidir. Metin görselinde geniş bir aile tablosu yer almaktadır. Gerek kullanılan isimler gerekse görselde yer alan kişi çizimlerinde hedef kitleye uygunluk kendini göstermektedir. Bu isimlendirmeler ve görsellerde kullanılan giyim tarzları aracılığıyla “Bizler, sizlerden farklı değiliz” mesajı verilmeye çalışılmıştır. Görseldeki kadınların bir kısmının başörtüsü kullandığı görülmektedir. Bu kadınların

yanında başörtüsü takmayan kadınların da yer alması düşünce ve inanç özgürlüğünün vurgulanması açısından önemlidir. Ayrıca kadın ve erkeklerin görselde yan yana yer alması Türk toplumunda cinsiyete dayalı üstünlüğün olmadığı, her iki cinsiyetin de birbiriyle iletişim ve temasta bulunmasının normal olduğu mesajını vermeye yöneliktir.

- 10. Evimiz (s.70):** Metin, evin bölümlerini öğretmeye yönelik hazırlanmış bir metindir. Evin tüm bölümlerine değinilmiş ve bu odalarda neler bulunduğu anlatılmıştır. Metinde genel olarak Türk evlerinin şeması çizilmiş ve evin üç oda, bir salon olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca metinde çocuk odası şeklinde ayrılmış, çocuklar için ayrı bir oda olduğuna da değinilmiştir. Farklı toplumların yaşam standartları değişebilmekte, dolayısıyla “ev” anlayışları da farklılık gösterebilmektedir. Bunların dışında Türk kültüründe eğitime verilen değeri göstermesi açısından çocuk odasında bir kitaplık bulunduğunun vurgulanması da kayda değerdir.
- 11. Başlıksız Okuma Metni (s.78):** Metin Selma ile Abdullah arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan diyalogda Abdullah’ın sorduğu “Selma, bu ne?” sorusuna Selma, onun bir kitap olduğu; “Bu, silgi mi?” sorusuna ise onun bir silgi olmadığı, kalem olduğu cevabını vermiştir. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.
- 12. Renkler (s.87):** Metin, iki dörtlükten oluşan özgün bir şiirdir. Bu şiir yoluyla renkler kavratılmaya çalışılmıştır. Metindeki renk isimleri renklerine uygun olarak renklendirilerek yazılmıştır. Metinde anlatıcı renk renk kalemleri olduğunu söyleyip renklerini sayarak onların çantasında olduğunu ve renk renk balonları olduğunu söyleyip renklerini sayarak balonların gökyüzüne yükseldiğini söylemektedir.
- 13. Mevlana (s.90):** Hacivat ve Karagöz aracılığıyla bu metinde gerek Türk edebiyatında gerekse de kültür dünyasında önemli bir yere sahip olan Mevlana’yı tanıtmak amaçlanmıştır. Mevlana’nın bilge bir kişi olduğuna ve sözleri ile sevgi ve barışı anlattığına, türbesinin ise Konya’da bulunduğuna değinilmiştir. Aynı zamanda türbe kavramı Türk kültüründe önemli bir kavramdır. Türbe ve caminin iç içe olduğu metnin görseli tam anlamıyla İslami motifler, değerler barındıran bir görseldir. Hacivat ve Karagöz temasındaki metin bu defa hiçbir yanlış anlaşılma unsuru içermemiş, sadece eğitici yanına eğilerek eğlendirici yanı göz ardı edilmiştir.

4. Ünite: Zaman ve Mekân

4. Ünite “Zaman”, “Günler”, “Aylar ve Mevsimler” ve “Mekân “olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

14. Ali'nin Bir Günü (s.99): Metin selamlaşma ifadelerinden “Merhaba” ile başlamakta ve metinde Ali'nin bir gününe yer verilmektedir. Ali üzerinden hem derslerine hem eğlencesine vakit ayırabilen bir öğrencilik hayatının mümkün olduğu ve planlı programlı hareket etmenin her şeye vakit bıraktığı mesajı verilmeye çalışılmıştır. Saat sekizde kahvaltı yapan Ali, dokuzda okula gitmekte, birde öğle yemeği yemekte, üçte kütüphanede kitap okumakta, dörtte parkta bisiklete binmekte ve akşam sekizde ders çalışıp dokuzda yatmaktadır. Metin görselinde Ali'nin annesinin başörtülü bir kadın olduğu görülmektedir. Ayrıca görsellerde Ali'nin annesi Ali'yi okula uğurlamakta ve eve yemek yapmaktadır. Ali'nin ise öğle yemeğini aldığı ve kitap okuduğu görsellere yer verilmiştir.

15. Başlıksız Okuma Metni (s.100): Selma ile Ali arasında geçen diyalog “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlamış ve Selam hafta içi pazartesi, salı, çarşamba günleri basketbol oynamaya gittiğini; Ali perşembe ve cuma günleri satranç kursuna gittiğini, hafta sonu ise ailesiyle gezdiğini söylemiştir. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

16. Bir Hafta (s.102): Şiir türünde yazılan metinde haftanın günleri yedi kardeş olarak betimlenmiştir. Her ülkenin eğitim yılı takvimi ve okul günleri aynı değildir. Metinde Türkiye'deki eğitim sisteminde “pazartesi, salı, çarşamba, perşembe ve cuma” günlerinin hafta içi sayıldığı ve bu günlerde okula gidildiği, “cumartesi, pazar”ın ise hafta sonu olduğu ve tatil günleri olduğu vurgulanmıştır. Metinde hafta içi tamamen ders çalışma vakti, hafta sonu tamamen tatil olarak yansıtılmıştır, hâlbuki hafta içi okul olduğu ancak eğlenceye de vakit ayrılabilceği ve hafta sonu tatil olduğu ancak derse de vakit ayrılması gerektiğinin metne yansıtılması eğitim açısından daha uygun olabilirdi. “Cumartesi parkta eğlence, Pazar sahada maç var.” Söylemi de Türkiye'de boş zaman etkinlikleri ve spor hakkında fikir vermektedir. Metnin birinci görseli okullarda yapılan bayrak törenini temsil etmektedir. Türk toplumunun millî bir değerleri olan bu tören, her haftanın başı ile sonunda ve resmi günlerde tekrarlanan bir durumdur. Okullarla özdeşleşmiş olan bu durum aktarılmaya çalışılmaktadır. Sırada bekleyen öğrencilerden bazılarının saçının açık ve bazılarının kapalı olması düşünce ve inanç özgürlüğüne ve bu özgürlüğe saygı

duyulması gerektiğine işaret etmektedir. Bir diğer görselde ise futbolu sadece erkeklerin oynaması toplumumuzda kadınların da futbol oynadığı ve oynayabileceği gerçeğinin kabul görmediğinin göstergesidir.

17. Mevsimler (s.106): Metnin türü şiiirdir. Metinde mevsimlerin hava durumlarına değinilmiş ancak sadece kış mevsimi için yapılan bir aktivite kardan adam yapmanın bahsi geçmiştir.

18. Nasrettin Hoca (s.115): Karagöz ve Hacivat aracılığıyla bu metinde, bir dönem Konya sınırlarında yer alsa da günümüzde Eskişehir sınırları içerisinde yer alan Sivrihisar ilçesinde doğmuş Nasrettin Hoca bizlere tanıtılmaya çalışılmaktadır. Nasrettin hoca Türk kültüründe fıkralarla kendine geniş yer bulmuş önemli bir şahsiyettir. Metinde de bahsedildiği gibi kıvrak zekâsı ve fıkralarıyla ünlenmiştir. Nasrettin Hoca'nın Arap edebiyatında karşılığı Cuhâ'dır. O yüzdendir ki Türkiye'de öğrenim gören Suriyeli öğrenciler de Türk öğrenciler gibi Nasrettin Hoca'yı tanımakta ve çok sevmektedir. Metnin görseli olarak Sivrihisar'da yer alan bir Nasrettin Hoca fotoğrafına yer verilmiştir.

5. Ünite: Dış Görünüş ve Kişisel Bakım

5. Ünite "Vücudumuz" ve "Kişisel Bakım" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

19. Beş Duyumuz (s.120): Metin beş duyu organını tanıtmaya yönelik hazırlanmış özgün bir şiir metnidir. Her bir duyuya uygun fiilden bahsedilmiş ve bu duyu organlarını kullandığımız aktivitelerden bahsedilmiştir. Metnin sonunda "Sağlığımı korumak için, / Ellerimi yıkıyorum." şeklinde kişisel temizliğe de bir gönderme vardır. Bu da Türk toplumunda temizliğe verilen değeri göstermektedir.

20. İki Kardeş (s.121): Metinde fiziksel farklılıkları olan iki kardeşin betimlemesi yapılmıştır. Her iki kültürde de ortak olan Hatice ve Ömer isimleri ile adlandırılan bu öğrenciler aynı sınıfta eğitim gören farklı görünüşte iki kardeştir. Metnin görselinde bu iki kardeş sırt çantaları ile resmedilmiştir.

21. Banyodaki Sesler (s.125): Ayşe isimli bir kızın kullandığı kişisel bakım ürünlerinin kendi ağızlarıyla işlevlerini anlattığı metinde "Günaydın" selamlaşma ifadesi kullanılmıştır. Verilen kişisel bakım ürünleri havlu, tarak, tırnak makası, diş fırçası ve macunu ile sabundur. Metin görselinde bu ürünlerin her biri işlevlerini güler yüzle anlatmakta ve kişisel bakıma özen göstermek özendirilmeye çalışılmaktadır.

22. Sağlıklı Yaşam (s.128): Metin selamlaşma ifadelerinden "Merhaba" ile başlamıştır. Metnin kahramanı Kerem günlük kişisel bakım aktivitelerini anlatırken sofr

adabına da "Yemekten önce ve sonra ellerimi sabun ile yıkıyorum." cümlesi ile değinmiştir. Metin temiz olmaya özendiren ve toplumumuzda temizliğe verilen önemi gösteren bir metindir. Metin görselinde ıslıl ıslıl, çiçekli, güzel bir günde sağlıklı koşup oynayan bir çocuk olan Kerem yer almakta ve metnin içeriği düşünüldüğünde Kerem'in mutluluk ve sağlığını kişisel bakımına borçlu olduğunu imajı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

23. Başlıksız Okuma Metni (s.131): Aybüke ile Oğuz arasında geçen diyalogda hangi havlunun kimin olduğundan bahsedilmektedir. Oğuz yeşil havlunun kendisinin, mavi havlunun ise babasının olduğunu ifade etmektedir. Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

24. Fırçalar Kimin? (s.132): Metinde kırmızı, yeşil ve mavi diş fırçalarının kimlere ait olduğu Esma tarafından sorulmaktadır. Mavi ve yeşil fırçalar erkeklere ait iken kırmızı fırça evin kadın olan bireyi anneye aittir. Bu durum Türk toplumunda renklere yüklenen erillik ve dişilik anlamlarını yansıtmaktadır. Metin Türk toplumunda temizliğe verilen değeri yansıtmaktadır.

25. Eyüp Sultan (s.136): Karagöz ve Hacivat aracılığıyla bu metinde Eyüp Sultan Türbesi ve Camisi tanıtılmaktadır. “Mevlana” metninde de olduğu gibi dinî ve Türkiye’nin kültürel değerlerinden olan cami ve türbe bu metinde de verilmiştir. Bu yolla Türkiye’nin tarihî ve kültürel mirasları tanıtılmaktadır. Nasıl her toplumun değer kavramları ve yargıları mimarisine yansiyorsa Türk toplumunda da bu değer yargılarının en iyi aktarıldığı yapılar dinî yapılardır. Bu metinde bu yapılardan Hacivat Karagöz teması içerisinde yanlış anlaşılmalardan faydalanılarak Eyüp Sultan Camisinin, Eyüp Sultan Türbesinin içerisinde yer aldığı ve bu tarihî yapıların İstanbul’da yer aldığına değinilmiştir. Metin yanlış anlaşılmanın düzeltilmesi ve Karagöz’ün bilgiyi aktaran Hacivat’a teşekkür etmesi ile son bulmuştur.

4.2.2.Hayat Boyu Türkçe 1 – Çalışma Kitabı

Kitap “Ben ve Yakın Çevrem”, “Alfabeyi Öğreniyorum”, “Günlük Yaşam”, “Zaman ve Mekân” ve “Dış Görünüş ve Kişisel Bakım” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite “Bul-Eğlen” ve “Gez-Gör” alt başlıkları ortak olarak verilmiştir.

Hayat Boyu Türkçe 1 - Öğrenci Kitabı'nda "Gez-Gör" bölümlerinde yer verilen metinlerde bahsi geçen yerler; Hayat Boyu Türkçe 1 – Çalışma Kitabı'ndaki "Gez-Gör" bölümünde yer verilen görsellerle desteklenmiştir.

1. Ünite: Ben ve Yakın Çevrem

1. Ünite "Tanışalım", "Nerelisin?" ve "Okulumuz ve Sınıfımız" olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. **Okulumu Seviyorum (s.18):** Metin, selamlaşma ifadelerinden olan "Merhaba" sözcüğü ile başlamıştır. Hasan isimli Afganistanlı öğrencinin kendisini ve sınıfını tanıtmasını konu edinmektedir. Afganistan, kaynak kitle ile benzer kültüre sahip olan bir ülkedir. Metinde Türkiye'de yaşayan bir yabancıya yer verilerek, Türkiye'de farklı etnik grupların bir arada yaşadığı mesajı verilmeye çalışılmıştır. Hasan, Cumhuriyet İlkokuluna gitmektedir. Cumhuriyet Türk milletinin temel değerlerinden olan, Türk kültürünün içinde kendine yer bulmuş değerli bir kavramdır. Türkiye'de okulların adları Türk kültürü ve tarihinde önem arz eden şahsiyetlerin ve kavramların isimlerinden seçilmektedir. Bu isimler toplumca anlam yüklenen değerleri en iyi yansıtan unsurlardır.

2. Ünite: Alfabeyi Öğreniyorum

2. Ünite "Alfabeyi Öğrenelim" olmak üzere tek bölümden oluşmaktadır.

2. **Öğreniyorum (s.35):** Metin, 4 mısralık bir şiiirdir. Harf öğretimine yönelik olan bu ünite de şiirin konusu harflerdir. Şiire göre harflerin öğrenilmesi ile başlayan süreç kelimelerin öğrenilmesi ve okuma-yazma süreciyle devam etmektedir.
3. **Bizim Çiftlik (s.36):** Hayat Boyu Türkçe 1 - Öğrenci Kitabı'nda "Ali Baba'nın Çiftliği" adlı metin verilmişken Çalışma Kitabı'nda yine benzer bir örnek olan "Bizim Çiftlik" adlı özgün metin verilmiştir. Metin horoz, eşek, kedi, köpek, civciv ve ineğin konuşmalarından oluşmaktadır. Metnin geçtiği mekân hayvanların çiftliğidir. Her hayvan kendine özgü sesi ile konuşmasına başlamış ve arkadaşları ile konuşmaya devam etmiştir. Hayvanlar sabah selamlaşmasının ardından oyunlarına başlamışlardır. Selamlaşma ifadesi olarak "Günaydın", "Merhaba" ve "İyi günler" sözcük ve sözcük gruplarına yer verilmiştir. Her dilde hayvanların çıkardığı sesler insanlar tarafından farklı sesletilmektedir. Hayvan seslerinin Türkçedeki sesletimi öğrencilere kavratılmaya çalışılmış, selamlaşma ve arkadaşlık ilişkilerine güzel bir

vurgu yapılmıştır. Sevgi ve huzur ortamının olduğu bir çiftlik, insanlar arasında olduğu gibi hayvanlar arasında da oluşmuş arkadaşlık ilişkisinin ortama verdiği olumlu enerji hissettirilmeye, arkadaşlık ilişkilerine özendirilmeye çalışılmıştır. Bu durum da “arkadaşlar”, “kardeş” gibi sözcüklerle oluşturulmuştur.

3. Ünite: Günlük Yaşam

3. Ünite “Ailem ve Evim”, “Çevremiz”, “Sayılar” ve “Renkler” olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

4. **Evimiz (s.47):** Metin, iki dörtlükten oluşan ve evin bölümlerini öğrenciye kavratmaya çalışan bir şiirdir. Şiirde günlük yaşam aktivitelerinden erken kalkma alışkanlığından, kişisel temizliğe verilen önemden, hayvan sevgisinden bahsedilmiştir. Ayrıca annenin mutfakta kek pişirdiği ve sevgiyle gülümsediğine değinilmiştir. Şiirde anne mutfakla özdeşleşmiştir. Toplumsal cinsiyet rolü olarak yemek yapmak, ev işleri ve çocuklarla ilgilenmek anneye biçilmiş bir görevdir.
5. **Okulum ve Çevresi (s.52):** Başlığından da anlaşılacağı üzere metinde bir öğrenci tarafından okulu ve çevresi anlatılmaktadır. Metinde alışıldığı üzere her iki kültür için de ortak olan isimlerden Ahmet ismi seçilmiştir. Ahmet konuşmasına selamlaşma ifadelerinden “Merhaba” ile başlamıştır. Okulun ismi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu “Atatürk”tür. Okulumu çok seviyorum diyen Ahmet aracılığıyla okul sevgisi aşılarmaya çalışılmaktadır.
6. **Sayılar (s.59):** Metin, sayıların öğretimine yönelik hazırlanmış kafiyeli bir metindir. Halk edebiyatı ürünlerinden olan tekerleme şeklinde yazılmıştır.

4. Ünite: Zaman ve Mekân

4. Ünite “Zaman”, “Günler”, “Aylar ve Mevsimler”, “Mekânlar”, “Bil-Eğlen” ve “Gez-Gör” olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

7. **Küçük Tavşan (s.67):** Metin bir tavşanın ağzından anlatılmıştır. Selamlaşma ifadesi olarak “Merhaba” ile başlayan Küçük Tavşan bir gününü anlatmıştır. Metnin mekân unsuru ormandır. Küçük Tavşan sabahları erken uyandığını, gece erken yattığını, kahvaltıda marul ve havuç yediğini, ormanda arkadaşı sincap ile oynadığını, akşam eve dönüp arkadaşı köpek ile akşam yemeği yediğini dile getirmektedir.

5.Ünite: Dış Görünüş ve Kişisel Bakım

5. Ünite “Vücudumuz”, “Kişisel Bakım”, “Bul-Eğlen” ve “Gez-Gör” olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

- 8. İki Kardeş (s.87):** Metinde Namık ve Hüseyin ortak zevkleri ve farklı fiziksel özellikleri olan iki kardeştir. Her ikisi de spor olarak futbolu çok sevmektedir. Namık’ın siyah gözlü, uzun saçlı, mavi pantolonlu, sarı ceketli; Hüseyin’in ise yeşil gözlü, kısa saçlı, sarı pantolonlu, mor ceketli olduğu vurgulanmıştır. Metin görselinde Hüseyin’i temsil eden çizimin elinde bir futbol topu vardır ancak metin içerisinde yer verilme de Namık’ı temsil eden çizimin misketlerle oynadığı görülmektedir.

4.2.3.Hayat Boyu Türkçe 2 – Öğrenci Kitabı

Kitap “Temel İhtiyaçlar”, “Meslekler”, “Zaman ve Mekân”, “Alışveriş”, “Hastalıklar-Alışkanlıklar” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite “Değerlendirme”, “Eğlenelim” ve “Gezelim-Görelim” alt başlıkları ortak olarak verilmiştir.

1. Ünite: Temel İhtiyaçlar

1. Ünite “Yiyecekler”, “İçecekler” ve “Kıyafetler” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

- 1. Kahvaltı (s.14):** Metin, Kerem ile annesi arasında mutfakta geçen bir diyalogdur. Kahvaltı kültürü Türk toplumunda önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de çeşitli kahvaltılıklarla geniş kahvaltı sofraları vardır. Kerem, metinde annesine çok aç olduğunu söylemekte ve kahvaltıda ne olduğunu sormaktadır. Annesinden sorusuna karşılık “Peynir, zeytin, bal ve tereyağı.” cevabını alır. Annesi ayrıca Kerem’in yönelttiği “Yumurta var mı?” sorusunu da hemen getireceğini söyleyerek yanıtlar. Metin Kerem’in annesine teşekkür etmesi ve annesinin “Afiyet olsun, oğlum.” karşılığı ile son bulur. Yiyeceklere bakıldığında hemen herkesin kahvaltı masasında yer alabilecek yiyecekler olduğu görülmektedir ancak bunlara ek olarak Türk kahvaltılarının vazgeçilmezi çaya da yer verilmesi daha uygun olabilirdi. Zira çay, Türkiye’deki kahvaltı kültürünün belki de en önemli parçası konumundadır. Bunun dışında Türkiye’nin bir Akdeniz ülkesi olması dolayısıyla Türkiye’de yetişen

domates, salatalık gibi ürünlere kahvaltıda yer verilebilirdi. Yer verilmesi gereken bir diğer husus da “Ellerine sağlık” ifadesidir. Metin bu ifade için çok uygun bir metin olmasına rağmen kısa tutulmuş ve Türk kültürünü güzel bir şekilde yansıtan bu ifadeye ne yazık ki yer verilmemiştir. Metnin görselinde tek başına kahvaltı yapan Kerem ve tezgâhta ona kahvaltılıklar hazırlayan annesi yer almaktadır. Annenin de kahvaltı sofrasında yer alması aile bütünlüğünü yansıtmaması anlamında daha yerinde olabilirdi. Metin ve görseli birlikte değerlendirildiğinde annenin görevinin ne yazık ki “hizmet etmek” olduğu yargısına varılmaktadır. Görselde Kerem'in annesi başörtülü bir kadındır.

2. **Misafir (s.15):** Metnin ismi Türk kültüründe önemli bir yeri olan "misafir"dir. Misafirliğin Türk kültüründeki değeri “Tanrı misafiri” söylemi ile ya da evlerde misafir ağırlamak için kullanılan “Misafir odası” isimli bir oda olması ile daha da somutlaştırılabilir. Metinde Emine "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile konuşmasına başlayarak dedesi ve ninesinin misafirliğe geleceği için çok mutlu olduğunu dile getirmektedir. Akşam yemeğinde birlikte olacakları için Emine'nin annesi yemek hazırlamakta, Emine de annesine salatayı yaparak yardım etmektedir. Yemekte çorba, köfte ve makarna olacağı; salatada ise domates, salatalık ve marul olacağı dile getirilmektedir. Mutfakta çalışanların kadınlar olması gerek Arap kültüründe gerek Türk kültüründe “mutfak” ile “kadın” kavramlarının özdeşleşmesinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde kadınların da çalışma hayatına aktif bir şekilde dâhil olmasıyla ev işlerinde erkekler de yer almaya başlamış olsa da kitapların hazırlandığı hedef kitle nedeni ile belki de kitaplarda bu durum kendine yer bulamamıştır. Emine'nin dedesi ile oyunlar oynaması, dedesinin ona masallar anlatması Türk kültüründe büyükler ve torunlar arasında oluşan ilişkiyi anlatan örneklerdir. Metin görseli incelendiğinde annenin tepsi içerisinde Türk kahvesi ikramları ile geldiği ve ninenin başörtülü, annenin ise başının açık olduğu görülmektedir. Bu görsel Türk kültüründe misafir ağırlama ve ikramlar hakkında fikir vermekle birlikte Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğünü ve hoşgörüyü de yansıtmaktadır.

3. **Alışveriş (s.20):** Metin, Yusuf ve bakkal arasında geçen bir diyalog metnidir. Metinde selamlaşma ifadelerinden “Günaydın” kullanılmış ve Yusuf bakkala “bakkal amca” şeklinde hitap etmiştir. Bu durum Türk kültüründe akrabalık bağı içermeyen ancak konuşmacıdan yaşça büyük erkek ve kadınlara “amca, teyze, abi, abla” gibi farklı hitap şekillerinin olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Yusuf,

bakkaldan çikolata ve dondurma alır. “Bakkal amca” ifadesiyle samimi bir şekilde başlayan konuşma resmî bir dille “siz” hitabı kullanılarak devam etmektedir. Bakkalın söylediği "Allah bereket versin." kalıp ifadesi Türk kültüründe genellikle alışveriş esnasında kullanılan dua niteliğinde bir ifadedir. Metin, Yusuf’un ihtiyacını karşıladıktan sonra bakkala teşekkür etmesi ile son bulmuştur. Metnin görselinde yaşlı bakkalın başında dinî bir giysi sayılan takke bulunmaktadır. Buna karşılık olarak Yusufun kıyafetlerine bakıldığında iki kuşak arasındaki giyim farklılığı kendini göstermektedir.

4. **Kantinde (s.22):** Metin, Mehmet ile kantinci arasında geçen bir diyalogdur. Diyalog "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile başlamaktadır. Mehmet, kantinciye “Ali abi” şeklinde hitap etmektedir. Buradaki “abi” ifadesi Türk kültüründe, konuşmacının karşısındakinin yaşına hürmeten ve duyduğu samimiyete ithafen kullandığı akrabalık ilişkisi ifadelerinden biridir. Kantinci, kantinde yer alan içecekler olarak “ayran, soda, meyve suyu, süt, çay ve kahve”yi saymaktadır. Sayılan içeceklerin tümü Türk kültüründe çokça tüketilen içeceklerdendir. Yine bu içecekler arasında ayran Türk toplumunun millî içeceği sayılmaktadır. Metin, Mehmet ve kantinci arasındaki samimiyeti yansıtacak şekilde 2. tekil kişi eki ile oluşturulmuştur. Metnin görselinde duvarda el temizliği ile ilgili olan resim ve kantincinin önlük giyiyor, bone takıyor olması Türk toplumunun temizliğe ve sağlığa verdiği önemin göstergesidir. Yine görsele bakıldığında engelli olan öğrenciye yardım eden bir başka öğrenci göze çarpmaktadır. Yardımseverlik Türk toplumunun değer verdiği kavramlardandır. Aynı şekilde engelli öğrencinin başörtülü olması, ona yardım eden kız öğrenci dâhil olmak üzere diğer öğrencilerin başörtüsü takmaması Türk toplumundaki farklılıkları ve farklılıklara olan saygıyı göstermektedir.

5. **Hediye (s.27):** Metin, Elif ve Ayşe arasında geçen bir diyalog metnidir. Metnin konusu Türk toplumundaki hediye kültürüdür. Metinde selamlaşma ifadesi olarak "İyi günler" kalıp ifadesine yer verilmiştir. Hediye almaya giden Ayşe'ye Elif’in söylediği "Kolay gelsin" kalıp ifadesi kültürümüzde sıklıkla kullanılan ifadelerdendir. Ayşe ile Elif arasında arkadaş olmalarından ileri gelen bir samimiyet vardır ve birbirlerine “sen” şeklinde hitap etmektedirler. Ayşe’nin oğluna almayı düşündüğu hediyeler “mavi bir kazak ve siyah ayakkabı”dır. Bu seçimler Türk toplumundaki renk-cinsiyet eşleşmesini ve giyim kültürünü yansıtmaktadır. Metnin görselinde yer alan kadınlardan biri başörtüsü takmakta bir diğeri ise takmamaktadır. Bu durum düşünce ve inanç özgürlüğünün toplumumuzda gördüğu kabulü ve ona

duyulan saygıyı göstermektedir. Görselin arka fonunda bir cami silüetinin yer aldığı görülmektedir.

6. **Kıyafet Alıyorum (s.29):** Metin, Murat ve satıcı arasında geçen bir alışveriş diyalogudur. “İyi günler” selamlaşma ifadesi ile başlayan konuşma resmî bir dille “siz” hitabı kullanılarak devam etmektedir. Murat kışlık kıyafet olarak yeşil bir kazak ve yazlık kıyafet olarak beyaz bir tişört almıştır. Buna karşılık satıcı “Güle güle giyin” ifadesini kullanarak Türk kültürüne has güzel bir nezaket örneğine yer vermiştir.
7. **Başlıksız Okuma Metni (s.34):** Başlıksız olarak verilen metinde, Keloğlan’ın ağzından Trabzon’un meşhur yemeklerinden Akçaabat köftesi tanıtılmıştır. Söze “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan Keloğlan okura “çocuklar” şeklinde samimî bir hitapla seslenmektedir. Metinde Akçaabat köftesinin bir Türk yemeği olduğu ve içinde kıyma, soğan, ekmek ve tuz malzemelerinin olduğu dile getirilmekte ve Akçaabat köfte tavsiye edilmektedir. "Tadı çok lezzetli. Size de tavsiye ediyorum." sözleriyle de okurda merak uyandırılmaya çabalanmıştır. Metnin görselinde Akçaabat köftesi ızgara biber ve domatesle sunulmuş, görselin altında da “Akçaabat Köftesi-Trabzon” ibaresiyle bu yemeğin hangi şehre özgü olduğu bildirilmiştir.

2. Ünite: Meslekler

2. Ünite “Meslekler” olmak üzere tek bölümden oluşmaktadır.

8. **Mesleğimizi Seçelim (s.38):** Metin ders anlatımı sırasında öğretmen ve öğrenciler arasında geçen bir diyalog metnidir. Öğretmen, Ayşe'ye hayalindeki mesleğin ne olduğunu sorar. Ayşe de hasta çocukları tedavi etmek istediği için doktor olmak istediğini söyler. Cevap sırası kendisine gelen Tarık ise insanları korumak için polis olmak istediğini söyler. Her iki öğrencinin de hayali insanlara yardım etmek üzerine kurulmuş mesleklerdir. Yardımseverliğin Türk toplumunda ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu, bu değer insanların hayatını nasıl şekillendirdiği bu iki öğrencinin yanıtlarına bakarak da görülebilir. Öğretmen, çocukların cevaplarına karşılık, onların hayallerini takdir edip onaylayan bir ifadeyle "Aferin çocuklar. Sizi tebrik ederim." sözlerini sarf etmiştir. Metnin görselinde ise kız öğrencilerle erkek öğrencilerin yan yana oturduklarını görülmektedir. Bu yolla karma eğitimin, kız ve erkeğin arkadaş olmasının normal olduğu mesajı verilmiştir.

9. Başlıksız Okuma Metni (s.43): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Hatice ve Celal kendilerini tanıtmaktadırlar. Hatice 12 yaşında bir ortaokul öğrencisidir ve gelecekte bir bilim insanı olmak istemektedir. Bilim insanlarının araştırıp keşifler yaptığını ifade eden Hatice kendisinin de bir keşif yapmayı hayal ettiğini dile getirmektedir. Celal ise 10 yaşındadır, okula gitmekte, futbol oynamayı çok sevmekte, her gün dersten sonra futbol oynamakta ve iyi bir futbolcu olmak istemektedir.

10. Kurallara Uyalım (s.46): Metin, trafik kurallarına ve önemine değinmek için hazırlanmış bir metindir. Faruk "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile söze başlayıp kendini ve ailesini tanıtır. Faruk ve ailesi İstanbul'da yaşamaktadır. Onun babası fabrikada çalışan bir işçidir. Faruk'u okula babası, araba ile bırakmaktadır ve Faruk her zaman arka koltukta oturduğunu çünkü ön koltuğun çocuklar için tehlikeli olduğunu, babasının trafik kurallarına uyduğu için trafik kazası yapmadığını dile getirmektedir. Metnin görselinde ise Faruk ve babasının emniyet kemerlerini taktıkları göze çarpmaktadır.

11. Başlıksız Okuma Metni (s.54): Keloğlan teması aracılığıyla Edirne’de yer alan Selimiye Camisi’ni tanıtan metinde, caminin mimarının Mimar Sinan olduğu bilgisine yer verilmiş ve turistlerin camiye görmek için Edirne’ye geldiklerinden bahsedilmiştir. Metin "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile başlamış ve metinde “Arkadaşlar” şeklinde samimi bir hitap kullanılmıştır. Metnin görselinde ise Selimiye Camisi’ne ve Mimar Sinan heykeline yer verilmiştir.

3. Ünite: Zaman ve Mekân

3. Ünite “Saatler ve Sayılar” ve “Nerelisin?” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

12. Başlıksız Okuma Metni (s.61): “Affedersiniz”, “teşekkür ederim”, “rica ederim” gibi kalıp ifadelerin kullanıldığı diyalog metninde taraflardan biri diğerine saatin kaç olduğunu ve otobüsün saat kaçta geldiğini sormaktadır. Taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

13. Elif’in Bir Günü (s.62): Metinde Elif’in 08.30’da kahvaltı yaptığı, 09.00’da okula gittiği, 14.00’te okuldan çıktığı, 15.00’te Türkçe kursuna gittiği, 17.00’de eve döndüğü, 18.00’de akşam yemeği yediği, 18.30’da ödevlerini yaptığı, 20.00’de oyun oynadığı, 21.00’de kitap okuyup televizyon seyrettiği, 22.00’de dışlerini fırçalayıp yattığı dile getirilmiştir.

- 14. Benim Ailem (s.66):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metin, Mehmet ve ailesinin anlatıldığı bir okuduğunu anlama metnidir. Mehmet'in babası, annesinden 3 yıl daha büyüktür. Erkeğin kadından büyük olması Türk toplumunda yapılan evliliklerin genelinde istenen bir durumdur. Mehmet yedinci sınıfa, ablası Hatice onuncu sınıfa, kardeşi Muhsin ise dördüncü sınıfa gitmektedir. Türk kültüründe kız ve erkek çocukların tümünün eşit haklardan faydalanması ve eğitime değer vermesi bu şekilde metne yansımıştır. Mehmet, ailesini çok sevdiğini söylemektedir. Metnin görselinde Mehmet'in annesinin başörtülü bir kadın olduğunu ancak 15 yaşındaki kızının başörtüsüz olduğu görülmektedir.
- 15. Misafir Öğrenci (s.68):** Metin Ahmet ve Burak arasında geçen bir tanışma metnidir. Ahmet sınıfa sonradan dâhil olan Suriyeli bir öğrencidir. Selamlaşma ifadesi olarak “Hoş geldin” ve “Hoş bulduk ifadelerine yer verilmiştir. Ahmet Suriye'nin İdlip şehrinden olduğunu ve bu şehrin büyük ve güzel bir şehir olduğunu ifade eder. Ahmet ve Burak tanışmaktan duydukları memnuniyetleri dile getirerek vedalaşırlar. Metinde farklı kültürlere saygı duyma bilinci ön plandadır.
- 16. Başlıksız Okuma Metni (s.72):** Metin bir diyalog metnidir ve taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir. Taraflardan biri diğerine nereli olduğunu, ülkesinin başkentini ve ana dilini sormaktadır.
- 17. Başlıksız Okuma Metni (s.78):** Keloğlan teması aracılığıyla metinde İzmir şehrinde yer alan Saat Kulesi tanıtılmaktadır. Metinde yer verilen mekân İzmir ile özdeşleşmiş bir yapıdır. Turistlerin buraya mutlaka uğradıklarını, buranın her zaman kalabalık olduğu ve insanların burada sürekli fotoğraf çektirdikleri de metinde ifade edilmektedir. Ayrıca metinde “Merhaba” selamlaşma ifadesine yer verilmiş ve Keloğlan temasının kullanıldığı diğer metinlerde olduğu gibi “Arkadaşlar” hitap şekliyle samimi bir dil kullanılmıştır. Metnin görseli de Saat Kulesi'nin fotoğrafıdır.

4. Ünite: Alışveriş

4. Ünite “Para” ve “Sebzeler ve Meyveler” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

- 18. Bizim Paramız (s.84):** Metin Faruk ve Eymen arasında geçen bir diyalog metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Eymen, babasının ona hediye olarak aldığı telefonla oynadığını ve telefonun fiyatını soran Faruk'a beş yüz lira olduğunu dile getirmektedir. Teknoloji çağı dolayısıyla çocukların oyun anlayışları değişmiş ve ne yazık ki geçmişte yalnızca iletişim aracı olarak kullanılan telefon günümüzde çocuk, genç, yetişkin fark etmeksizin insanların ellerinden düşürmediği

bir alet haline gelmiştir. Türk kültüründe sıklıkla kullanılan ifadelerden “Güle güle kullan”, “Teşekkür ederim” kalıp ifadelerine metinde yer verilmiştir.

19. Başlıksız Okuma Metni (s.85): Bir diyalog metni olan metinde taraflardan biri diğerine satın almak için bir hikâye kitabının ve bir romanın fiyatını sorar. “Affedersiniz” ve “teşekkür ederim” kalıp ifadelerinin kullanıldığı metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

20. Bahçemiz (s.92): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Merve; köyde yaşadığını ve bahçelerinde yaz mevsiminde domates, biber, patlıcan, taze fasulye; erik, kiraz, çilek yettiğini; kış mevsiminde ise lahana, pırasa, havuç; portakal ve limon yettiğini ifade etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin üzerinde bulunduğu coğrafya gereği hemen her sebze ve meyve topraklarında yetişebilmektedir. Bu sayede Türk toplumu hemen her şeyi zamanında ve taze tüketebilmektedir. Bu metinde de “Sebze ve meyveleri mevsiminde tüketiyoruz.” ifadesi ile bu durum gözler önüne serilmektedir. Metnin görselinde yöresel kıyafetler içerisinde bir kız resmi kucağında bir meyve sepeti tutmaktadır. Giyimi ile Türk kültürünü yansıtmaktadır.

21. Başlıksız Okuma Metni (s.93): Elif ile Ali arasında geçen diyalogda Ali, Elif’e en çok hangi meyveyi sevdiğini; Elif ise Ali’ye en çok hangi sebzeyi sevdiğini sormaktadır. Elif muz cevabını verirken, Ali ıspanak cevabını vermiştir. Bu yiyecekler Türk toplumunun yiyecek tercihleri hakkında fikir vermektedir. Taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

22. Tahmin Et (s.94): Metin, Ali ve İsa arasında geçen bir diyalogdur. "Merhaba" selamlaşma ifadesi ile başlanan metinde Ali ve İsa “Tahmin et!” oyunu oynayacaklardır. Oyunda özellikleri söylenen yiyecek tahmin edilmektedir. Özellikleri ilk söylenen yiyecek kış mevsimi meyvelerinden portakaldır. Metinde yanlış tahmin edilerek ismi geçen diğer meyve ise limondur. Her ikisi de Türkiye’de bolca yetişen ve sık tüketilen meyvelerdendir. Metnin sonunda İsa doğru tahminde bulununca Ali onu tebrik etmiştir.

23. Manavda (s.98): Metin, Kemal ve manav arasında geçen manavda bir alışveriş diyalogudur. Kemal "Hayırlı işler" diyerek konuşmayı başlatır. Metinde “siz” hitap şekliyle resmi bir dil kullanılmaktadır. Metinde adı geçen meyve ve sebzeler domates, pırasa, maydanoz, portakal ve elmadır. Kemal, parayı verirken "Buyurun paranız. Hayırlı olsun." diyerek uzatmıştır. “Hayırlı olsun” ifadesi Türk kültürünün Türkçeye güzel bir yansımasıdır.

24. Sebzenin Faydaları (s.101): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Özgür, sebze yemeklerini çok sevdiğini ve sebzelerin kalbi koruduğunu dile getirmektedir. Metinde geçen yiyecekler “ıspanak, yoğurt, kabak”tır. Özgür, Ispanağın yanında yoğurdu sevdiğini ve tükettiğini ifade etmektedir. Ayrıca her gün sebze yemeği yediğini, sebzeler onu hastalıktan koruduğu için ilaca ihtiyacı olmadığını da dile getirmektedir.

25. Başlıksız Okuma Metni (s.106): Keloğlan teması aracılığıyla Mısır Çarşısı’nın tanıtıldığı metinde Keloğlan, "Merhaba arkadaşlar" diyerek konuşmasına başlamıştır. 1660 yılında yapılan Mısır Çarşısı’nın İstanbul’un en eski kapalı çarşısı olduğu ve burada doğal ilaçlar, baharat ve kuruyemişler satıldığı ifade edilmektedir. Metin görselinde Mısır Çarşısı’nda satılan doğal ilaçlar, baharat ve kuruyemişler ile hediyelik eşya olarak Türk kültürüne ait motifler içeren halılar, minderler, yastıklar ve çarşıya gelen ziyaretçiler yer almaktadır.

5. Ünite: Hastalıklar-Alışkanlıklar

5. Ünite, “Hastalıklar” ve “Alışkanlıklar” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

26. Doktorda (s.110): Metin Halil ve doktor arasında geçen bir muayene diyalogudur. “İyi günler” ve “Hoş geldiniz” selamlaşma ifadeleri ile başlayan diyalog Halil’in şikâyetlerinden bahsetmesi, doktorun muayene edip teşhis koyması ve ilaç yazması ile devam etmiştir. Diyalog teşekkür ve temennilerle son bulmuştur. “Kolay gelsin” ve “Geçmiş olsun” kalıp ifadeleri göze çarpmaktadır. Ayrıca metinde taraflar arasında “siz” hitap şekli kullanılarak resmî bir diyalog gerçekleştirilmiştir.

27. Başlıksız Okuma Metni (s.113): Metin bir diyalog metnidir. Taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir. Taraflardan biri hasta olduğunu dile getirmekte ve diğer konuşmacı da şurup içip içmediğini sorduktan sonra karşısındakinin şurup içmesine rağmen ağrısının geçmediğini öğrenince doktora gitmesini tavsiye etmektedir.

28. Alışkanlıklarımız (s.124): Metinde konuşmacı dedesinden bahsetmekte ve okuyuculara tavsiyede bulunmaktadır. 78 yaşındaki dedesi; sağlıklı beslenen, düzenli bir hayat yaşayan, erken yatıp erken kalkan, iyi alışkanlıkları olan bir insandır. Konuşmacı güzel bir hayat için; sağlıklı beslenmek, spor yapmak, insanlara yardım etmek ve çevremizi temiz tutmak gibi tavsiyelerde bulunmuştur.

29. Başlıksız Okuma Metni (s.126): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Kemal kendini tanıtmaktadır. Kemal Fatih İlkokulu’na gitmekte, kitap

okumayı sevdiği için her gün bir saat kitap okumakta, en güzel alışkanlığının herkese yardım etmek, en kötü alışkanlığının ise çabuk sinirlenmek olduğunu ifade etmektedir.

30. Başlıksız Okuma Metni (s.128): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan diyalogda Murat, Hakan’a hoşlandığı ve hoşlanmadığı davranışlarını sormaktadır. Hakan’ın hoşlandığı davranışlar kitap okumak, seyahat etmek; hoşlanmadığı davranışlar geç yatmak ve okula geç kalmaktır.

31. Başlıksız Okuma Metni (s.132): Metinde Keloğlan teması aracılığıyla “Arkadaşlar, kitabımız bitti. Şimdi tatil zamanı.” şeklinde bir giriş yapılmıştır. Tatil mekânı olarak da kaplıcalar önerilmektedir. Bazı hastalıkların tedavisinde kullanılan kaplıcaların sağlık için önemli olduğu; Türkiye’de Balıkesir, Kütahya, Afyon ve Nevşehir’de büyük kaplıcalar bulunduğu dile getirilmektedir. Metnin görselinde Yalova’da yer alan Termal Kaplıcaya yer verilmiştir.

4.2.4. Hayat Boyu Türkçe 2 – Çalışma Kitabı

Kitap “Temel İhtiyaçlar”, “Meslekler”, “Zaman ve Mekân”, “Alışveriş”, “Hastalıklar-Alışkanlıklar” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite “Eğlenelim” ve “Gezelim-Görelim” alt başlıkları ortak olarak verilmiştir.

1. Ünite: Temel İhtiyaçlar

1. Ünite “Yiyecekler”, “İçecekler” ve “Kıyafetler” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. Başlıksız Okuma Metni (s.14): Türk toplumunun yemek kültüründen bahseden bu metnin anlatıcısı 9 yaşındaki Yusuf’tur. Yusuf “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile konuşmasına başlar. Onların evinde üç öğün yemek yenmektedir. Annesi kahvaltıda peynir, zeytin, reçel, yumurta; öğle ve akşam yemeklerinde ise çorbaya ek olarak etli yemek veya sebze yemeği hazırlamaktadır. Yusuf en çok taze fasulye, ıspanak ve pırasayı sevmekte; sağlıklı bir hayat için düzenli beslenmek gerektiğini düşünmektedir. Evde yemekleri hazırlayan kişinin anne olması ise Türk kültüründeki ataerkil düzenin bir yansımasıdır.

2. Başlıksız Okuma Metni (s.15): Hakan ve Ali arasında geçen bu diyalogda yeme içme alışkanlıklarından bahsedilmektedir. Annesi evde olmadığı için bisküvi yiyen

Hakan, arkadaşı Ali'ye de ikram eder. Ancak Ali arkadaşına teşekkür edip tok olduğunu ve ev yemeklerinin daha sağlıklı olduğunu dile getirir. Hakan kahvaltıda peynir ve bal; öğün yemeklerinde ise kuru fasulye ve nohut sevmektedir. Ali ise köfte ve salatayı sevmektedir.

3. **Başlıksız Okuma Metni (s.22):** Hatice yedinci sınıf öğrencisidir ve en iyi arkadaşı Elif sınıfın en çalışkan öğrencisidir. Elif her gün okula erken gelen; mavi hırkası, beyaz tişörtü ve gri eteği her zaman temiz ve ütülü; kahverengi ayakkabıları her zaman boyalı olan; ön sırada oturan; okul kurallarına uyan; çalışkan örnek bir öğrencidir.

2. Ünite: Meslekler

2. Ünite “Meslekler” olmak üzere tek bölümden oluşmaktadır.

4. **Başlıksız Okuma Metni (s.30):** Metin, Selma ve Büşra arasında geçen meslek tercihi üzerine bir diyalogdur. Selma, avukat olmak isterken Büşra kararsızdır ve babası Büşra'nın öğretmen olmasını istemektedir. Her ikisi de öğretmenliğin güzel bir meslek olduğu kanısındadır. Babanın meslek konusunda Büşra'ya yönlendirmede bulunması ailenin çocuk üzerinde otorite olduğunu göstermektedir. Metinde yer verilen iki karakterin de kız olması ve kendi ayakları üzerinde duran, çalışan bir kadın olma hayali kurmaları; ailelerinden de destek görmeleri Türk kültürünü doğru yönde yansıtmaktadır.
5. **Başlıksız Okuma Metni (s.33):** Metinde Fatma, “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile söze başlayarak kendisini ve ailesini tanıtmaktadır. Onlar İstanbul'da yaşayan geniş bir ailedir. Üç çocuk anne baba dede ve babaanne aynı evde yaşamaktadırlar. Onun babası gazeteci, annesi öğretmendir. Hem annenin hem babanın meslek sahibi olması eğitime verilen değer bir göstergesidir. Ayrıca aile kurumunda kadının da erkeğin de eşitliğini yansıtmaktadır.
6. **Başlıksız Okuma Metni (s.47):** Metin, Selim ve Kâmil arasında geçen bir diyalogdur. “Merhaba” selamlaşma ifadesi kullanılan metinde Selim, Kâmil'in kendisi ile kütüphaneye gelmesini istemekte ancak Kâmil'in Türkçe kursu olduğu için Kâmil, Selim'i reddetmek zorunda kalmaktadır. Kâmil'in kursa giriş ve çıkış saatleri Selim'e uymadığı için ertesi gün gitme kararı almışlar ve “Görüşürüz” diyerek ayrılmışlardır.
7. **Süleyman'ın Bir Günü (s.48):** Metne göre Süleyman; 07.30'da uyanmakta, 08.00'de kahvaltı yapmakta, 8.30'da okula gitmekte, 12.30'da öğle yemeği yemekte,

15.00'te eve dönmekte, 16.00'da ödev yapmakta, 17.30'da dinlenmekte, 19.00'da akşam yemeği yemekte, 20.00'de oyun oynamakta, 21.00'de kitap okumakta ve son olarak 22.00'de uyumaktadır.

- 8. Başlıksız Okuma Metni (s.53):** Metin Ayodele ve Abdullah'ın tanışmasını konu edinen bir diyalogdur. Metinde Ayodele, Abdullah'a adını ve soyadını sorar. Ayodele Nijeryalı, Abdullah ise Suudi Arabistanlı'dır ancak Abdullah babası İstanbul'da çalıştığı için İstanbul'da yaşamaktadır. Ayodele "Memnun oldum" ifadesi ile konuşmayı sonlandırır.

4. Ünite: Alışveriş

4. Ünite “Para” ve “Sebzeler ve Meyveler” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

- 9. Başlıksız Okuma Metni (s.61):** Nadir ve satıcı arasında geçen alışveriş diyalogunda “İyi günler” selamlaşma ifadesine yer verilmiştir. Nadir, satıcıdan beğendiği montu satın almıştır. Metinde “Güle güle kullanın”, “Hayırlı işler” gibi Türk kültürüne ait kalıp ifadelerle yer verilmiştir. Satıcı ve Nadir arasında geçen konuşma “siz” hitabı kullanılan resmî bir diyalogdur.
- 10. Başlıksız Okuma Metni (s.67):** Metin Fatma ile Aysel arasında geçen bir telefon konuşmasıdır. Metinde “İyi günler” ve ”Merhaba” selamlaşma ifadeleri kullanılmıştır. Aysel, kendisine nerede olduğunu soran Fatma'ya pazarda olduğunu; taze fasulye, ıspanak, domates, şeftali ve kayısı aldığını söyler.

5. Ünite: Hastalıklar-Alışkanlıklar

5. Ünite “Hastalıklar” ve “Alışkanlıklar” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

- 11. Başlıksız Okuma Metni (s.76):** Diyalog muayene olmak için doktora giden Yahya ile doktor arasında geçmektedir. Doktor “Geçmiş olsun” kalıp ifadesini kullanarak Yahya'ya şikâyetini sorar. Yahya doktora, “Doktor amca” şeklinde samimi bir şekilde hitap ederek şikâyetlerini anlatır. Doktor, muayene edip ilaçlarını yazdıktan sonra Yahya'ya tavsiyelerde bulunur. Yahya'nın "Teşekkür ederim, doktor amca. Size kolay gelsin." sözüne karşılık doktorun "Rica ederim. Tekrar geçmiş olsun." yanıtı ile konuşma sonlanmaktadır.
- 12. Başlıksız Okuma Metni (s.83):** Metinde “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayarak kendini tanıtan Cihan 14 yaşında, çalışkan bir sekizinci sınıf öğrencisidir. O; ödevlerini düzenli yapan, arkadaşlarına yalan söylemeyen, çevresini koruyan, her

gün dişlerini fırçalayan, yerlere tükürmeyen bir öğrencidir. Cihan'ın sevmediği alışkanlıkları; internette çok vakit geçirmesi, akşamları geç yatması ve sabahları da geç kalkmasıdır.

4.2.5.Hayat Boyu Türkçe 3 – Öğrenci Kitabı

Kitap “Tanışma”, “Serbest Zaman Etkinlikleri”, “Müzik-Alışveriş”, “Bayramlar ve Özel Günler” ve “Tatil” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite “Değerlendirme”, “Gezelim-Görelim” ve “Eğlenelim” alt başlıkları ortak olarak verilmiştir.

1. Ünite: Tanışma

1. Ünite “Tanışma”, “Saatler” ve “Ne Yapıyoruz?” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. **Tanışalım (s.14):** İki öğrencinin tanışmasını konu edinen metinde ülkemize ait İzmir, İstanbul ve Samsun şehirlerinin isimlerine yer verilmiştir. Çocukların gittikleri okullardan birinin ismi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu “Atatürk” diğersinse Türk toplumu için belki de en önemli kültürel değerlerden biri olan “Hürriyet”tir. Metinde selamlaşma ifadesi olarak “Günaydın” sözcüğüne yer verilmiş, çocuklar birbirlerine teşekkür etmiş ve metnin sonunda tanıştıklarına memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
2. **Hoş Geldin Necip (s.18):** Sınıfa yeni katılan bir öğrencinin öğretmen tarafından sınıfla tanıştırılmasını konu edinen metinde selamlaşma ifadesi olarak “Merhaba” sözcüğüne yer verilmiş ve Necip, diğer öğrenciler tarafından “Hoş geldin” denilerek karşılanmış ve bu karşılamayı “Hoş bulduk” şeklinde cevaplandırmıştır. Metnin sonunda Necip sınıfla tanıştırıldığı için öğretmenine teşekkür etmiştir.
3. **Başlıksız Okuma Metni (s.19):** Metin Zeynel, Ömer ve Ayşe arasında geçen bir konuşma metnidir. “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Zeynel arkadaşı Ayşe ile Ömer’i tanıştırmaktadır. Metinde “memnun oldum” kalıp ifadesine yer verilmiş ve Ömer, Zeynel’in okul arkadaşı olduğunu, Ayşe ise komşusu olduğunu belirtmiştir.
4. **Başlıksız Okuma Metni (s.20):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Fatma Akın ve Mansur kendilerini tanıtmışlardır. Fatma Akın İstanbullu, 15 yaşında, evlerinin Ankara’da, babasının avukat, annesinin bilgisayar mühendisi olduğunu ve

iki kardeşi olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca kardeşlerinin ilkokula gittiğini, kendisinin lisede okuduğunu, resim yapmayı sevdiğini ve hafta sonu resim kursuna gittiğini dile getirmektedir. Mansur ise Ürdünlüdür ve 16 yaşındadır. İstanbul’da yaşamakta, onuncu sınıfa gitmekte, boş zamanlarında futbol oynamakta, kitap okumakta ve arkadaşlarıyla İstanbul’u gezmektedir. İstanbul’un Türkiye’nin en büyük şehri olduğu bilgisini de vermektedir.

5. **Maç Saati (s.21):** İki arkadaş arasında geçen telefon görüşmesinde arkadaşlar birbirlerine “sen” şeklinde hitap etmiş ve samimi bir konuşma gerçekleştirmiştir. Aranan kişi önceden planlanan “halı saha maçını” unuttuğu için özür dilemiştir.
6. **Parka Gidiyoruz (s.31):** Metinde Ali’nin evine gelen Mustafa’nın Ali’nin “komşusu” olduğu vurgulanmıştır. Türk kültüründe komşuluk önemli bir yere sahiptir. Ali ve komşusunun birlikte parka gittiğinden ve oyun oynadığından ve parkta Mert adında bir arkadaşları ile karşılaşarak birlikte dondurma alıp konuştuklarından bahsedilmektedir. Tüm bu etkinlikler Türk toplumunda hedef yaş grubunun boş zamanlarında bir araya gelerek yaptıkları boş zaman etkinlikleridir. Metnin sonunda da yine Ali ve Mustafa’nın, yani komşuların birlikte oradan ayrılıp eve döndükleri belirtilmiştir.
7. **Okuldan Eve (s.32):** Metinde Selin’in her gün derslerini dikkatle dinlediği ve okulda eve geldikten sonra ödevlerini yaptığı vurgulanmaktadır. Ayrıca Selin ders aralarında arkadaşlarıyla kovalamaca oynamakta ve okuldan sonra arkadaşı Bilge ile yürümektedir. Metinde Selin’in annesinin, onu kapıda karşıladığı ve Selin’in ona çok acıktığını söylemesi ve annesinin ona yemek hazırlaması da ifade edilmektedir. Bu ifadeler toplumun “anne” kavramına yüklediği cinsiyet rollerinin dışavurumudur. Selin tüm bunların dışında okuldan geldiği için yemeğe oturmadan önce elini yüzünü yıkamaktadır, bu durum da toplumsal bir değer olarak “temizlik” kavramını ortaya koymaktadır.
8. **Piknik Yapıyoruz (s.33):** Nuray Gazianteplidir ve Cumhuriyet İlkokulunda okumaktadır. Türkiye’de bir şehir olan Gaziantep’in belirtilmesinin yanı sıra önceki metinlerde de olduğu gibi Türk toplumu için önemli bir değer olan “Cumhuriyet” kavramı bir okul ismi olarak verilmiştir. Nuray arkadaşlarıyla piknik yapmaktadır. Arkadaşlarından Yasemin ve Nazan ile ip atlamakta; Merve ile Sultan çiçek toplamakta; Adem, Yusuf, İsa ve Berk yakan top; Adnan, Sefa, Nurettin ve Mustafa istop oynamakta; Havva, Gülşen ve Firdevs yemek; Ali ile Osman salata hazırlamakta, öğretmenleri de onları seyretmektedir. Oyuna yemekten sonra devam

edileceği belirtilmektedir. Yapılan etkinlikler ve oynanan oyunlar incelendiğinde yalnızca hemcinslerin birlikte vakit geçirdikleri görülmektedir. Ancak yine de sofraya hazırlanırken ortaklaşa bir hazırlık göze çarpmaktadır. Bu iki durum Türk toplumunun kültürel olarak bir geçiş döneminde olduğu yorumunu da beraberinde getirebilir. Çünkü kadının iş hayatına girmesi ile birlikte aile içerisindeki iş bölümü paylaşmakta ve “kadın işi”, “erkek işi” gibi söylemler yerini “hayat müşterek”lere bırakmaktadır. Aile içerisinde ortaklaşa hareket edildiğini yahut iş bölümü yapıldığını gören çocuk da o şekilde yetişmektedir. Bu metinde “Türk toplumu kültürel olarak bir geçiş dönemindedir.” yorumuna götüren sebepler de belirtildiği üzere çocukların oyunlarına ya da etkinliklerine karşı cinsi dâhil etmemesi ve erkek ve kız çocuklarına toplumsal cinsiyet rollerine uygun oyunlar ve etkinlikler seçilmesi (kızların oyun olarak ip atlama, etkinlik olarak çiçek toplamayı tercih etmesi; erkeklerin oyun olarak yakan top, istop oyunlarını tercih etmesi) ancak yemeğin hazırlanma sürecinde karşı cinslerin bir iş bölümüne gidebilmesidir. Bunların dışında metinde Türkçenin kendisine has kişi isimlerinden biri olan Berk ismine yer verilmiştir.

- 9. Evliya Çelebi Bursa’da (s.37):** Metinde Evliya Çelebi’nin ağzından Bursa tanıtılmıştır. Metin, masa başında kâğıtlara yazı yazan, yeşil renkli Osmanlı dönemi kıyafetli, kırmızı sarıklı ve sakallı bir Evliya Çelebi görseli ve Bursa’dan tarihî bir mekânın iç görseli ile desteklenmiştir. Evliya Çelebi görseli bu metinden sonraki tüm ünite sonu “Gezelim-Görelim” bölümlerinde yer alan Evliya Çelebi’nin seyahatlerini anlatan metinlerde tekrarlanmıştır. Metne “Merhaba Arkadaşlar” şeklinde samimi bir giriş yapılmıştır. Bursa’nın Marmara Bölgesi’nde yer aldığı ve büyük bir şehir olduğu belirtilmiş ve ardından Bursa hakkındaki tarihî bilgiler ile devam edilmiştir. Bu bilgiler arasında Osmanlı İmparatorluğu’nun kurucusu olduğu belirtilen Orhan Gazi’nin ve Orhan Gazi’nin oğlu olduğu belirtilen Osman Gazi’nin türbelerinin, Bursa’nın en eski camisi olduğu belirtilen Ulu Cami ve diğer tarihî yerler olarak Yeşil Cami, Yeşil Türbe, Tophane ve Saltanat Kapısı verilmiştir.

2. Ünite: Serbest Zaman Etkinlikleri

2. Ünite “Spor” ve “Hobiler - Fobiler” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

- 10. Başlıksız Okuma Metni (s.41):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metin, Emin ile Adem arasında geçen bir diyalog metnidir. Emin, Adem’in sorduğu, okulda neler yaptığı sorusuna okulun futbol takımında oynadığı ve satranç öğrendiği

cevabını verir ve Adem’e de aynı soruyu yöneltir. Adem de basketbol takımında olduğu ve hafta sonları karate kursuna gittiği cevabını verir. Mehmet’in ne yaptığını merak eden Emin’e cevap olarak da Mehmet’in voleybol takımında olduğunu ve yüzme kursuna gittiğini söyler. “Görüşmek üzere” ve “görüştürüz” ifadeleri ile konuşma sonlandırılır.

11. Anneannem ile Bir Gün (s.43): Metinde erken kalktığı vurgulanan iki kardeş anneannelerinin evine gidip ona yardım etmekte, onunla vakit geçirmekte ve film seyretmektedirler. Bu anlamda büyüklere saygı duyma ve kuşaklararası iletişime yer verilmiştir. Sonrasında kız, anneannesine yemek yapmakta ve anneanesi yemeği tadıp çok beğenerek “Ellerine sağlık kızım.” demektedir. Anneannesine yemek yapanın yine bir kız çocuk olması toplumsal cinsiyet rollerine işaret etmektedir, denebilir. “Ellerine sağlık” ifadesi ise Türk kültürünün Türkçeye yansımaları olan bir kalıp ifade olarak metinde yer almaktadır.

12. Halit’in Hobileri (s.57): Somalili olduğu belirtilen Halit, Türkiye’ye ait bir şehir ismiyle adlandırılmış Konya Lisesinde okumaktadır. Gelecekte doktor olmak isteyen Halit’in hobileri olarak metinde dağcılık ve su sporları verilmiş, su sporlarının içi havuzda yüzme ve rafting olarak doldurulmuştur. Ayrıca arkadaşları ile hafta sonları doğa yürüyüşü yaptığından bahsedilmiş ve fobisinin yalnız kalmak olduğuna değinilmiştir.

13. Evliya Çelebi Kırkpınar’da (s.60): Önceki ile aynı şekilde resmedilen Evliya Çelebi görseline ek olarak güreşen insanların olduğu bir resme yer verilmiş ve metinde Evliya Çelebi’nin ağzından zamanın haziran olduğu ve Edirne’de havanın çok sıcak olduğu belirtilerek güreş sporunun bir yaz sporu olduğu ifade edilmiştir. Büyük bir kalabalık görüp kültürümüzde önemli yerleri olan davul ve zurna seslerini duyarak bir çayıra giden Evliya Çelebi, bu çayırdaki vücutları yağlı güreşçiler olduğunu belirterek bu sporun nasıl icra edildiğine dair ve ardından Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin üç gün devam ettiğini söyleyerek süresine dair bilgi vermiştir. Son olarak birinci olan güreşçiye “Başpehlivan” dendiğini ve başpehlivana altın kemer hediye edildiğini belirtmiştir.

3. Ünite: Müzik ve Alışveriş

3. Ünite “Müzik” ve “Alışveriş” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

14. Başlıksız Okuma Metni (s.67): “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan metinde Mert Türk pop müziği dinlediğini, en sevdiği şarkıcının Tarkan olduğunu, en sevdiği

şarkıcının da “Bir Oluruz Yolunda” olduğunu ifade etmektedir. Volkan ise arabesk müzikten hoşlandığını, en sevdiği şarkıcının İbrahim Tatlıses olduğunu, en sevdiği şarkısının da “Mutlu Ol Yeter” olduğunu ifade etmektedir.

15. Müzik ve Ailem (s.69): Metinlerde genel anlamda tüm İslam coğrafyasında sıklıkla kullanılan isimler tercih edilmesine karşın bu metinde Türkçe kökenli isimlere de yer verilmiştir. Türkçede de kendine has kişi isimlerinin mevcut olduğunu göstermesi açısından bu önemli bir durumdur. Verilen bu isimler Sevgi ve Mert’tir. Dokuzuncu sınıfta okuyan Sevgi İstanbullu olduğunu belirtip kendisini tanıttıktan sonra müziği çok sevdiğinden, gitar çaldığından, pop müzik dinlemekten hoşlandığından ve Barış Manço’yu çok sevdiğinden bahsetmektedir. Abisi Mert ise üniversitede okumaktadır. Bunun dile getirilmiş olması da Türk kültürünün eğitime verdiği önemi göstermesi açısından önemlidir. Mert bağlama kursuna gitmekte ve türkü söylemeyi sevmektedir, en çok da Neşet Ertaş’ı dinlemektedir. Metnin görselinde de Neşet Ertaş’a yer verilmiştir. Babaları Türk sanat müziğini sevmektedir ve en sevdiği şarkıcı Zeki Müren’dir. Anneleri ise bütün müzik türlerini sevmekte ve sürekli müzik dinlemektedir. Baba Mustafa Bey doktor, anne Elif Hanımsa ev hanımıdır. Ne yazık ki kadınların da iş hayatında kendilerini gösterdikleri bir dönemde Türk aile yapısı babanın çalışıp eve para getirdiği, anneninse ev işleriyle ilgilenip çocuklara baktığı bir senaryo ile tanıtılmaktadır. Oysa bir atasözünde ne güzel söylenmiştir: Davul bile dengi dengine. Doktor bir babanın yanına doktor, avukat vb. pek çok meslekten bir anne yerleştirilerek Türk aile yapısında çalışan kadınların normal karşılandığı imajı verilebilirdi. Öte yandan metinde Türk kültürü içerisinde yetişmiş pek çok sanat dalına ve güzide sanatçıya yer verilmesi kültür aktarımı açısından üzerinde durulması gereken bir konudur.

16. Ümmü Gülsüm (s.72): Ümmü Gülsüm’ü tanıtan metinde, Onun Mısırlı olduğundan Kahire’de müzik eğitimi aldığından, başarılarından, Paris’te bir konser verdiğinden ve sonra bütün dünyanın onu tanıdığından bahsedilmektedir.

17. Başlıksız Konuşma Metni (s.76): “İyi günler” selamlaşma ifadesi ile başlayan metin, bir diyalog metnidir. Cemal ve bakkal arasında geçen diyalogda Cemal ekmek, patates, şeker, sakız ve çikolata almıştır. Bakkal Cemal’e samimî bir dille “sen” şeklinde hitap ederken Cemal bakkala resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir. Metnin görselinde bakkalın başında bir takke yer almaktadır. Bu bağlamda metnin görseli Türk toplumunun giyim kültürü üzerine fikir vermektedir.

Metinde “Allah bereket versin.”, “Bereketini görün.”, “Hayırlı işler.”, “Güle güle.” kalıp ifadelerine yer verilmiştir.

18. Kışık Kazak Arıyorum (s.79): Metinde bir müşteri ile tezgâhtar arasında geçen nezaket çerçevesi içerisinde resmi bir diyaloga yer verilmiştir. İçeri giren müşterinin “Merhaba, iyi günler.” sözü üzerine tezgâhtarın “Merhaba, hoş geldiniz.” cevabı ile oluşturulan bir selamlaşma ile başlayan metinde müşteri nezaket çerçevesinde isteklerini “-ebilmek” yardımcı eylemi ile oluşturulmuş soru cümleleri ile karşı tarafa iletirken, tezgâhtar “Tamam efendim. Buyurun.”, “Ne yazık ki şu an yok”, “Yine bekleriz efendim.” gibi müşteri-satıcı ilişkisini koruyan, resmî ve nazik cevaplar vermiştir. Diyalogun sonunda müşteri kışık kazak ihtiyacını karşılayamasa da “Çok teşekkür ederim. Hayırlı işler.” diyerek hem nezaketin Türk kültüründeki yerini ve değerini göstermiş hem de “Hayırlı işler” kalıp ifadesi ile Türk kültürünün Türkçeye olan güzel bir yansımasını yerinde kullanmıştır. Tezgâhtar da buna “Güle güle” kalıp ifadesi ile karşılık vermiştir. Metnin görselinde ise yaşlı ve bıyıklı bir tezgâhtar ile başörtülü bir müşteri bir kazağı birlikte tutarak incelemektedir. Bu görsel de değerlendirilecek olursa Türk kültürünü hem kişilerin görünüşleri açısından hem de Türk kültüründeki sıcakkanlılığı gösterebilmesi açısından iyi yansıttığı söylenebilir.

19. Evliya Çelebi Kapalı Çarşı’da (s.85): Evliya Çelebi’nin ağzından “Arkadaşlar, merhaba. Yine beraberiz.” şeklinde samimi bir giriş yapılan metinde Kapalı Çarşı’nın İstanbul’un şehir merkezinde yer aldığı ve buranın dünyanın en eski çarşısı olduğuna, turistlerin buradan halı, mücevher gibi hediyelik eşyalar aldıklarına ve öznel bir yargı ile İstanbul’un dünyanın en güzel şehri olduğuna yer verilmiştir. Metinde turistlerin aldığı söylenen hediyelik eşya örneklerinin Türk kültüründe üretimi yapılan ve onu yansıtan örnekler olması yerindedir ancak “Bence İstanbul dünyanın en güzel şehri.” öznel yargısı çocuğun kültüre, dolayısıyla da dile karşı tepki geliştirmesine sebep olabilir. Çünkü “en güzel” uç bir yargıdır ve yabancı dil öğretiminde unutulmamalıdır ki herkesin geldiği bir ülke ve herkesin içerisinden geldiği bir kültür vardır. Bu tür uç yargılar dil öğretim sürecini olumsuz etkileyebilir. Kullanılan görselde ise Türk bayraklarının yer aldığı kalabalık bir Kapalı Çarşı fotoğrafı verilmiştir.

4. Ünite: Bayramlar ve Özel Günler

4. Ünite “Özel Günler” olmak üzere bir bölümden oluşmaktadır.

20. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı (s.91): Atatürk'ün 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyeti ilan ettiğini bildirerek başlayan metin, bu sebeple her yıl 29 Ekim'in millî bir bayram olarak kutlandığını ifade ederek devam etmektedir. 29 Ekim'de sınıfların bayraklarla, renkli kâğıt ve balonlarla süslendiği, okulda kutlama töreni yapıldığı, törende şiirler ve yazılar okunduğu, oyunlar oynandığı, halk oyunları gösterileri yapıldığı ve Cumhuriyet Bayramı'nda çok eğlenildiği dile getirilmektedir.

21. Gülşen'in Doğum Günü (s.94): Gülşen Antalyalıdır ve dördüncü sınıfa gitmektedir. Metinde Gülşen'in doğum günü dolayısıyla arkadaşlarını evlerine davet edeceği ve annesinin onlara yemekler, tatlılar ve meyve suları hazırlayacağı, herkesin onun doğum gününü “Doğum günün kutlu olsun.” diyerek kutlayacağı ve Gülşen'in onlara teşekkür edeceği, ailesi ile arkadaşlarının ona hediyeler vereceği ve Gülşen'in tekrar teşekkür edeceğine değinilmektedir. Evde, arkadaşları için yiyecek ve içecek hazırlayacak kişinin yalnızca anne olması toplumun kadına ve anne figürüne yüklediği anlam ve cinsiyet rollerini yansıtmaktadır. Ancak bu kalıplaşmış fikirler ve roller Türk toplumunda kırıldığı ve değiştiği gibi gerek Türkler gerekse de yabancılar için hazırlanan kitaplarda da kırılmalı ve değişmelidir. Gülşen'in kendisine yöneltilen doğum günü kutlamalarına ve verilen hediyelere ayrı ayrı teşekkür etmesi Türk kültürünün nezakete ve “teşekkür” verdiği değeri yansıtmaktadır.

22. Başlıksız Okuma Metni (s.96): Metin Arda ile Ercan arasında geçen bir telefon görüşmesidir. “Alo” ve “merhaba” selamlaşma ifadeleri ile başlayan diyalogda Arda, Ercan'ın doğum gününü kutlamakta, ona “canım arkadaşım” şeklinde hitap etmektedir. Ercan da buna karşılık teşekkür ederken “dostum” şeklinde hitap etmektedir. Akşam doğum günü Ercanlarda buluşulacaktır, sınıf arkadaşları da orada olacaktır. “Görüşmek üzere” ve “görüştürüz” ifadeleri ile konuşma sonlandırılır.

23. Başlıksız Okuma Metni (s.97): Zehra ile annesi arasında geçen telefon görüşmesinde “Alo” ve “merhaba” selamlaşma ifadeleri kullanılmıştır. Görüşmede Zehra annesinin anneler gününü kutlamakta ve babasına da selam söylemektedir. Zehra annesine, annesi ve babasını çok sevdiğini söylemekte ve karşılığında da onların da kendisini çok sevdiği cevabını almaktadır. “Görüşmek üzere” ve “görüştürüz” ifadeleri ile vedalaşarak konuşma sonlandırılmıştır.

24. Başlıksız Okuma Metni (s.99): Metin bir mektup metnidir. Deniz, “Sevgili Teyzeciğim” diye hitap ettiği teyzesine yazdığı mektupta annesiyle okula kadar yürüdüğünü, sonra ders saatine kadar konuştuklarını ve annesinin, teyzesi ve

kuzenlerinin kurban bayramı için geleceklerini söylediğini ve onun da buna çok sevindiğini çünkü geçen bayram kuzenleriyle dağın tepesine kadar yarışma yaptıkları için birlikte çok eğlendiklerini, bu tatilde de kuzenleriyle eğlenmek istediğini ve onları bayrama kadar heyecanla bekleyeceğini dile getirmektedir.

- 25. Evliya Çelebi Diyarbakır’da (s.102):** Diyarbakır’ın tanıtıldığı metinde, Diyarbakır’ın Türkiye’nin hangi coğrafi bölgesinde yer aldığına değinilmiş, Diyarbakır Kalesi, kalenin altındaki mağaralar, Yunus Peygamber’in bu mağaralarda yaşadığı, dünyanın en eski surlarının burada yer aldığı ve bu surların özellikleri anlatılmış ve bunların dışında Diyarbakır’ın diğer tarihî yerleri olan Ulu Cami, On Gözlü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han ve Kervansaray’a değinilmiştir.

5. Ünite: Tatil

5. Ünite “Tatil” olmak üzere bir bölümden oluşmaktadır.

- 26. Tatil Planı (s.107):** Fatma ve Nur adlarında iki arkadaş arasında geçen konuşma “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlamakta ve yarıyıl tatil planları hakkında devam etmektedir. Fatma, babası ve ağabeyi Erzurum’a kayak yapmaya, annesi Antalya’ya gitmek istemektedir. Nur ve annesi İstanbul’u gezmek; babası ise memleketine, Nur’un dedesine gitmek istemektedir. Metin, “İnşallah” ile başlayan güzel temenniler ile bitmiştir.
- 27. İstanbul Gezi Planı (s.109):** Metinde Erzurum’da yaşayan on ikinci sınıf öğrencisi Numan ve üç yakın arkadaşı yaz tatili için İstanbul’a gitmeyi ve orada Süleymaniye, Sultanahmet, Fatih Camisi, Yavuz Selim Camisi, Şehzadebaşı Camisi, Yerebatan Sarnıcı, Topkapı Sarayı ve Dolmabahçe Sarayı’nı gezmeyi, Eminönü’nde balık ekmek yiyip Üsküdar ve Kadıköy üzerinden tekne turu ile İstanbul Boğazını gezmeyi planlamıştır. Ailelerinden izin alıp yaz tatilinde planlarını gerçekleştirmeyi ummaktadırlar. Metnin görseli İstanbul’a ait bir caminin ve İstanbul Boğazı’nın görüldüğü bir fotoğraftır.
- 28. Köyde İlk Tatilim (s.111):** İstanbul’da yaşayan İdris beşinci sınıfa gitmektedir. Bir önceki yaz tatilinde babası ve annesi köye gitmeye karar verirler, İdris daha önce hiç gitmediği için oraya gitmeyi hiç istemez fakat yine de gideler. Annesinin kırlarda yürüyüş yapmak, dağ çiçeklerinden toplamak gibi planladığı köyde yapabilecekleri etkinlikler vardır. İdris’in köyü çok beğendiği ve İdris’in söylediği “Her yer yemyeşildi.” sözleri aracılığıyla Türk kültüründe yeşilin değeri vurgulamış ve ilk kez burada ağaca çıkıp kiraz yediği anlatılmıştır. İdris’in köyde kısa sürede birçok

arkadaş edindiğine ve onlarla sabahdan akşama kadar kırlarda gezip oyunlar oynadığına değinilmiştir. Bu durum da şehirlerdeki bireysel yaşamın aksine köylerde insanların kaynaşmasının kolaylığına ve samimiyetine işaret etmektedir.

29. Tatil Planım (s.113): Metinde Rukiye kendisine haftalık yaz tatili planı yapmıştır. Plana göre hafta içi öğleden önce mahallesindeki camide çocuklar için açılan yaz kursuna gidecek, Kur'an okumayı öğrenecek ve teneffüslerde arkadaşlarıyla oyunlar oynayacaktır; hafta içi öğleden sonra arkadaşlarıyla ip atlama, körebe, yakan top, beş taş, voleybol, istop oynayacak ve bisiklete binecektir; akşamları babası ve annesinin hediye ettiği hikâye kitaplarını okuyacak, tatil kitabına çalışacak, ailesi ile sohbet edecek ve kardeşiyle evde oyunlar oynayacaktır; hafta sonu ise kurs olmadığından kahvaltıdan sonra ailesiyle denize gidecek, saat on bir ile dört arasında gölgede dinlenecek, akşamları sahilde yürüyüş yapacaktır.

30. Evliya Çelebi İzmir'de (s.117): İzmir hakkında bilgi verilen metinde İzmir'in Türkiye'nin en büyük üçüncü şehri olduğuna, Ege Bölgesi'nde yer aldığına, Saat Kulesi, Konak (Yalı) Camisi, Kemeraltı Camisi, Kadifekale, Kemeraltı Çarşısı ve Kızlarağası Hanı'nın buradaki tarihî yerler olduğuna değinilmiş ayrıca Alaçatı ve Çeşme'ye yazın turistlerin geldiği ve buralarda denize girmenin çok eğlenceli olduğu eklenmiştir.

4.2.6.Hayat Boyu Türkçe 3 – Çalışma Kitabı

Kitap “Tanışma”, “Serbest Zaman Etkinlikleri”, “Müzik-Alışveriş”, “Bayramlar ve Özel Günler” ve “Tatil” olmak üzere beş üniteden oluşmaktadır. Her ünite “Gezelim-Görelim” alt başlığı ortak olarak verilmiştir.

1. Ünite: Tanışma

1. Ünite “Tanışma”, “Saatler” ve “Ne Yapıyoruz?” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. Tanışma (s.17): Hatice ile Fatma arasında geçen diyalog “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlamış ve karşılıklı sorulan “Nasılsın?” sorularına karşılık teşekkür edilerek yanıtlar verilmiştir. Bu metinde soyadı kavramına da ilk defa değinilmiştir. Toplumlarda soyadı kavramı değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin kitabın hedef kitlesi olan Arap toplumunda soyadına baba ve dede adları da eklenmektedir. Bu

anlamda Türkçede baba ve dede adlarından bağımsız bir soyadı bulunduğunun metin aracılığıyla kavratılması da bir kültür aktarımıdır. Metinde İstanbul ve Konya şehir adlarına yer verilmiştir. Hatice üniversite öğrencisi olduğunu, Fatma ise doktor olduğunu söylemektedir. Bu durum Türk toplumunda kadınların eğitim ve çalışma hayatındaki yerini göstermektedir.

2. Ünite: Serbest Zaman Etkinlikleri

2. Ünite “Spor” ve “Hobiler-Fobiler” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

2. **Futbolu Tanıyalım (s.35):** Metinde tüm özellikleriyle futbol tanıtılmaktadır. Futbolla ilgili kavramlara yer verilmiştir.
3. **Selâhattin’in Hobileri (s.41):** Metinde Mısırlı Selâhattin’in dördüncü sınıfa gittiği, okuldan sonra arkadaşlarıyla satranç oynadığı, en çok voleybol oynamayı sevdiği, doğa fotoğrafları çektiği, Türk kültürü için önemli bir çalgı olan “bağlama” müzik aletini çalmayı öğrenmek için kursa gittiği, müzik dinlemekten hoşlandığı ve Neşet Ertaş’ın türkülerini dinlediği, hafta sonları babasıyla balık tutmaya gittiği ve bunu çok sevdiği anlatılmaktadır.
4. **Hobilerimiz ve Fobilerimiz (s.45):** Metinde Kayserili Büşra’nın ve kardeşi Ali’nin hobileri ve fobilerinden bahsedilmektedir. Büşra’nın hobilerinin voleybol oynamak, ip atlamak, yakan top oynamak, para koleksiyonu yapmak olduğu ve fobisinin olmadığı; Ali’nin hobilerininse resim yapmak, çizgi film seyretmek, oyuncaklarıyla oynamak olduğu ve yılan fobisinin olduğu anlatılmaktadır.

3. Ünite: Müzik-Alışveriş

3. Ünite “Müzik” ve “Alışveriş” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

5. **Benim Mesleğim (s.50):** Metinde Iraklı Yusuf’un dördüncü sınıfa gittiği, Türkçe öğrendiği, doktor olmak istediği ve bunun için çok çalıştığı, hasta insanları tedavi etmek, yetim ve öksüz çocuklara yardım etmek istediği ve ebeveynlerinin de doktor olmasını çok istediği, babasının öğretmen, annesinin ev hanımı olduğu, kardeşi Mithat’ın ikinci sınıfa gittiği ve pilot olmak istediği ve uçakları çok sevdiği için uçaklarla oynamaktan hoşlandığı anlatılmıştır.
6. **Kasapta (s.56):** “Merhaba” selamlaşma ifadesi ile başlayan, bir müşteri ile kasap arasında geçen diyalog resmî bir dile ve duruma uygun bir üsluba sahiptir. Metinde kasap tarafından “siz” ve “hanımefendi” hitapları müşteri tarafından da “siz” hitabı

kullanılmıştır. Ayrıca “hoş geldiniz”, “hoş bulduk” karşılama kalıp sözlerine ve “Allah bereket versin”, “Bereketini görün”, “Hayırlı işler” gibi dinî kalıp sözlere yer verilmiştir. Müşteri 1 kilo kıyma, 1 buçuk kilo tavuk ve 1 kilo ciğer almış, tavuğu doğratmıştır. Bu da yabancı öğrencilere Türkiye’deki yeme alışkanlıkları ile ilgili fikir vermektedir.

4. Ünite: Bayramlar ve Özel Günler

4. Ünite “Özel Günler” olmak üzere tek bölümden oluşmaktadır.

7. **Kandil Simidi (s.66):** Metinde Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili ve Mevlit Kandili’nde hazırlanan halka şeklinde, susamlı ve tuzlu simitler olarak tanımlanan kandil simidinden bahsedilmiş ve bu kandil simitlerini komşulara, yoksullara ve yolculara ikram etmenin bir gelenek olduğuna değinilmiştir. Ayrıca eskiden kandil simidi yerine lokma tatlısı ikram etme geleneğinin olduğu ve bazı şehirlerde bu geleneğin hala devam ettiği ifade edilmiştir.

5. Ünite: Tatil

5. Ünite “Tatil” olmak üzere tek bölümden oluşmaktadır.

8. **Tatilde Bir Günümüz (s.80):** Metinde Ankara’da yaşayan Zafer’in tatilde ailesi ile birlikte memleketleri Mersin’e gitmeye karar verdikleri, orada babasının kiraladığı deniz bisikleti ile Kızkalesi’ne gittikleri, denizde yüzüp duş aldıkları, akşama doğru yaylaya -dedesinin evine- gittikleri, yaylada üşüyünce annesinin onlara ceketlerini verdiği, akşam yemeğini yiyip çiçek kokulu yaylada erkenden uyudukları anlatılmaktadır.
9. **Türkiye’de Turizm (s.83):** Türkiye’ye gelen turistlerle ilgili bilgi veren metinde turistlerin gezmek için Antalya, İstanbul, İzmir, Nevşehir, Trabzon gibi tarihî ve turistik şehirleri tercih ettikleri ve turizmin Türkiye’de çok geliştiğine değinilmiştir.

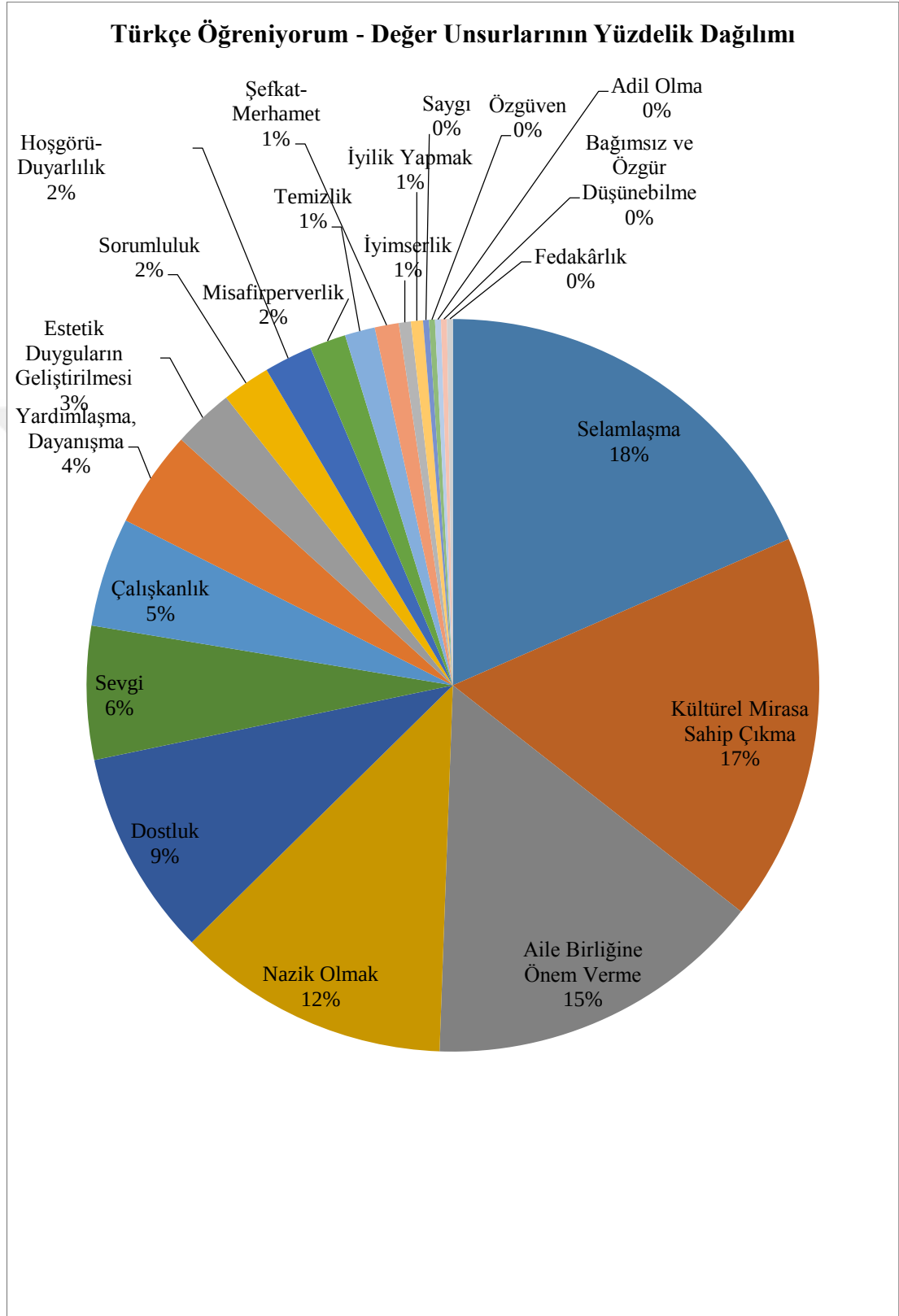
4.3. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın ilk alt problemi olan “Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarının kullanım sıklığı nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 5

Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri

Değer	İfade Sayısı
Sevgi	22
Sorumluluk	8
Saygı	1
Hoşgörü-Duyarlılık	8
Özgüven	1
Empati	0
Adil Olma	1
Cesaret, Liderlik	0
Nazik Olmak	45
Dostluk	34
Yardımlaşma, Dayanışma	16
Temizlik	5
Doğruluk, Dürüstlük	0
Aile Birliğine Önem Verme	56
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	1
İyimserlik	2
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	10
Misafirperverlik	6
Vatanseverlik	0
İyilik Yapmak	2
Çalışkanlık	18
Paylaşımçı Olmak	0
Şefkat-Merhamet	4
Selamlaşma	69
Alçakgönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	64
Fedakârlık	1
Toplam	374

Şekil 1. Türkçe Öğreniyorum - Değer Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.

Yapılan araştırmada Türkçe Öğreniyorum kitap setinde toplamda 374 değer unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların en fazla olan değerden en az olan değere doğru dağılımları aşağıdaki gibidir:

“Selamlaşma” değerinde 69 (%18,44); “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde 64 (%17,11); “Aile Birliğine Önem Verme” değerinde 56 (%14,97); “Nazik Olmak” değerinde 45 (%12,03); “Dostluk” değerinde 34 (%9,09); “Sevgi” değerinde 22 (%5,88); “Çalışkanlık” değerinde 18 (%4,81); “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde 16 (%4,27); “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde 10 (%2,67); “Sorumluluk” ve “Hoşgörü-Duyarlılık” değerlerinde 8 (%2,13); “Misafirperverlik” değerinde 6 (%1,6); “Temizlik” değerinde 5 (%1,33); “Şefkat-Merhamet” değerinde 4 (%1,06); “İyimserlik” ve “İyilik Yapmak” değerlerinde 2 (%0,53); “Saygı”, “Özgüven”, “Adil Olma”, “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” ve “Fedakârlık” değerlerinde 1 (%0,26) unsura rastlanmıştır. “Empati”, “Cesaret, Liderlik”, “Doğruluk, Dürüstlük”, “Vatanseverlik”, “Paylaşımçı Olmak” ve “Alçakgönüllülük” değerlerinde ise herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Selamlaşma” değerinde “merhaba, Alo, efendim, iyi günler, hoş geldiniz, hoş bulduk” vb. selamlaşma ifadeleri ile “görüşürüz, görüşmek üzere, Allah’a emanet ol, hoşça kal” vb. vedalaşma ifadelerine yer verilmiştir.

“Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde gerek Türkiye’de gerek başka ülkelerde yer alan “Kız Kulesi, Boğaz Köprüsü, Narikala Kalesi, Gürcü Ana Heykeli, Petra Antik Kenti, Saat Kulesi, Kapalıçarşı” gibi gezilebilecek tarihî ve önemli mekânlara, sözlü ve yazılı kültürle günümüze kadar gelmiş “Keloğlan, Nasreddin Hoca, Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Hacivat-Karagöz” vb. masal, hikâye, fıkra, gösteri sanatları kahramanlarına ve “Reşat Nuri Güntekin” gibi Türk toplumunda önemli yer tutan bir yazar ile “Barış Manço” gibi önemli bir şarkıcı ve onun bazı şarkılarına, “ebru sanatı, çömlekçilik, bakırcılık, cam sanatı, çinicilik” vb. kültürel birer miras olan sanat dallarına, “Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim, Atatürk” vb. Türk tarihi için önemli unsurlara yer verilmiştir.

“Aile Birliğine Önem Verme” değerinde aile ile birlikte yapılan “annenin akşamları kitap okuması, ailece yemek yeme, ailece sohbet etme, ebeveynlerin çocuğu için oyuncak alması, kardeş ile oyun oynama, ailece tatile gitme, ailece alışverişe gitme” vb. unsurlar ile “çocuğun ebeveynlerini sevmesi, ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, ebeveynlerin çocuklarına güvenmesi ve onları desteklemesi, ebeveynlerin çocukları yanlış yaptığında onlara kızması

ya da onları uyarması, ebeveynlerin yapılacak işlerde çocuklarının da fikrine danışması, çocukların yapacakları bazı işlerde ebeveynlerinden izin alması” vb. unsurlara yer verilmiştir.

“Nazik Olmak” değerinde “teşekkür ederim, rica ederim, lütfen, özür dilerim” vb. nezaket ifadeleri ile “iyi dersler, iyi yayınlar, hayırlı işler, kolay gelsin, afiyet olsun, geçmiş olsun, bereket versin, Allah rahmet eylesin” vb. güzel dilek ve temenni bildiren ifadelere yer verilmiştir.

“Dostluk” değerinde “arkadaş” ifadesine ve “arkadaşlarla/dostlarla yapılan futbol oynama, buluşup çalışma, saklambaç, körebe, seksek gibi oyunlar oynama” vb. etkinliklere yer verilmiştir. Ayrıca “kitabın insanın en iyi dostlu olması” ve “köpeklerin en sadık dostu” olması ifadeleri de dostluk değeri içerisinde kabul edilmiştir.

“Sevgi” değerinde yer alan unsurlar “ebeveynleri sevmek, arkadaşları sevmek, komşuları sevmek, okulu sevmek, hayvanları sevmek, çeşitli etkinlikleri sevmek” vb. olarak tespit edilmiştir.

“Çalışkanlık” değerinde “çalışkan bir öğrenci olma, disiplinli bir öğrenci olma, ders çalışma, derslerini çok dikkatli dinleme, kütüphanede araştırma yapıp kitap okuma, dersleri ve okulu sevmek, dersleri önemsemek” vb. ifadelere yer verilmiştir. Ayrıca bilinmeyen bir şeyin öğrenilmesi için “çeşitli kurslara gidilmesi” de yine bu başlıkta gösterilmiştir. Çünkü insanın verebileceği en önemli şey olan zamanını vererek bilmediğini öğrenmek için kendi tercihi olarak bir kursa gitmesi ancak çalışkanlık değeri içerisinde değerlendirilebilir.

“Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde “yardımsever bir insan olma, hastalara yardım etme, insanlara yardım etme, insanlara faydalı olma, ev işlerine yardım etme, komşuların birbirine yardım etmesi, arkadaşların birbirine yardım etmesi” vb. ifadelere yer verilmiştir.

“Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde “müzik dinleyip şarkı söyleme, tiyatro oyunu sergileme, şiir okuma, halk oyunu oynama, gösteri yapma, müzik aleti çalma” vb. yer almaktadır.

“Sorumluluk” değerinde “ödev yapma” ve “özel gün ve haftalar için yapılacak gösterilerde gönüllü sorumluluk alma” ifadelerine yer verilmiştir.

“Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde “farklı kültürlerden çocukların kendilerini tanıtmaları, Atatürk’ün 23 Nisan’ı dünya çocuklarına armağan etmesi, bazı şehirlerde birçok dine ait ibadethanelerin yer alması, farklı dinlere ait ibadethanelerin ziyaret edilmesi” vb. ifadelerle yer verilmiştir.

“Misafirperverlik” değerinde “farklı ülkelerden gelen misafirlerin konuk edilmesi, farklı bir şehirden gelen misafirlerin karşılanıp ağırlanması, farklı şehirden gelen misafirlere yaşanan şehrin gezdirilmesi, misafirlere yapılan ikramlar” vb. ifadelerle yer verilmiştir.

“Temizlik” değerinde “kahvaltıdan önce el-yüz yıkama, uyanınca el-yüz yıkama, yemekten önce el yıkama” vb. ifadelerle yer verilmiştir.

“Şefkat-Merhamet” değerinde “Keloğlan’ın gördüğü yaşlı adamın hâline üzülp onun yanında ücretsiz çalışması, yarışmada birinci olan öğrencinin öğretmeninin kendisine verdiği hediye sonuncu olduğu için üzülen başka bir öğrenciye onu sevindirmek için vermesi, farenin yapamayacağı bir işi üstlenmesine razı gelmeyen filin onun yerine işi yapması” vb. ifadelerle yer verilmiştir.

“İyimserlik” değerinde yer alan iki unsur da aynı metin içerisinde yer almaktadır. İkisi de bir öğretmen tarafından öğrencilere yönelik “gelecekte başarılı olacaklarına dair güvenoyu” içeriklidir.

“İyilik Yapmak” değerinde yer alan iki unsur da aynı metin içerisinde yer almaktadır. Bu unsurlar “Keloğlan’ın gördüğü yaşlı adamın hâline üzülp onun yanında ücretsiz çalışması” ve bunun karşılığında “yaşlı adamın Keloğlan’a yaptığı iyiliğin karşılığını yine bir iyilikle ödemesidir”.

“Saygı” değerinde “komşuların birbirlerine her zaman saygı gösterdikleri için iyi anlaştıklarını” bildiren bir ifade yer almaktadır.

“Özgüven” değerinde “özel gün ve haftalar için yapılacak gösterilerde gönüllü sorumluluk alma” ifadesine yer verilmiştir.

“Adil Olma” değerinde “avlanan hayvanların adil bir şekilde paylaşılması” ifadesine yer verilmiştir.

“Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” değerinde “nerede ve nasıl iş bulacağını Keloğlan uzun uzun düşünmektedir”, bu durum da bağımsız ve özgür düşünebilme değerine bir örnek oluşturmaktadır.

“Fedakârlık” değerlerinde “Keloğlan, annesiyle birlikte maddi sıkıntıda olmalarına ve sonunda aç kalacak olmalarına rağmen her gün yardıma ihtiyacı olan yaşlı adamın yanında hiç para istemeden çalışmıştır” bu durum da fedakârlık değerine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

4.4. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın ikinci alt problemi olan “Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarının kullanım sıklığı nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

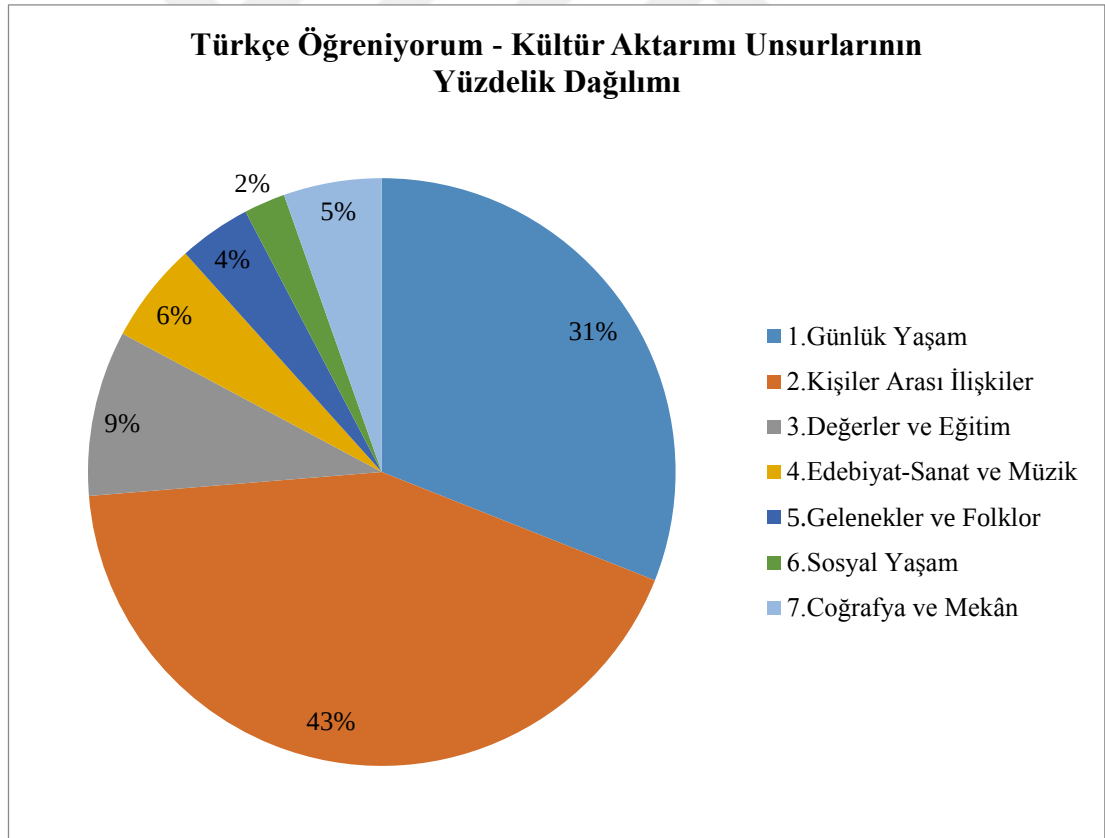
Tablo 6

Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri

KATEGORİ	ALT KATEGORİ	TOPLAM İFADE SAYISI
1.Günlük Yaşam	a. Yiyecek-İçecek	42
	b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı	14
	c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları	8
	d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri	36
	e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar	60
	f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları	16
	g. Oyunlar	25
	h. Spor	3
	i. Müzik	14
Toplam		218
2.Kişiler Arası İlişkiler	a. Kişiler	115
	b. Selamlaşma İfade ve Davranışları	68

	c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler	62
	d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler	0
	e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler	11
	f. Diğerleri	44
Toplam		300
3.Değerler ve Eğitim	a. Değerler	2
	b. Eğitim	27
	c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi	22
	d. Diğerleri	13
Toplam		64
4.Edebiyat-Sanat ve Müzik	a. Edebiyat	14
	b. Müzik	12
	c. Sanat	1
	d. Gösteri Sanatları	4
	e. El Sanatları Geleneği	8
	f. Diğerleri	0
Toplam		39
5.Gelenekler ve Folklor	a. Özel Günler ve Gelenekler	6
	b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler	2
	c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar	3
	d. Doğum, Evlilik Gelenekleri	16
	e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar	0
	f. Danslar	0
	g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar	0
	h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar	0
	i. Diğerleri	1
Toplam		28

6.Sosyal Yaşam	a. Moda	4
	b. Yasaklar	4
	c. Alkış ve Güzel Hareketler	2
	d. Diğerleri	6
Toplam		16
7.Coğrafya ve Mekân	a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)	38
Toplam		38
Genel Toplam		703

Şekil 2. Türkçe Öğreniyorum - Kültür Aktarımı Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.

Yapılan araştırmada Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “1.Günlük Yaşam” kategorisinde 218 (%31), “2.Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 300 (%42,67), “3.Değerler ve Eğitim” kategorisinde 64 (%9,1), “4.Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisinde 39 (%5,54), “5.Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 28 (%3,98), “6.Sosyal Yaşam” kategorisinde 16 (%2,27), “7.Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 38 (%5,4) ve toplamda 703 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların kategoriler içerisindeki dağılımları aşağıdaki gibidir:

“1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında 42 (%19,26), “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında 14 (%6,42), “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında 8 (%3,66), “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında 36 (%16,51), “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında 60 (%27,52), “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında 16 (%7,33), “g. Oyunlar” başlığı altında 25 (%11,46), “h. Spor” başlığı altında 3 (%1,37), “i. Müzik” başlığı altında 14 (%6,42), toplamda 218 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde “a. Kişiler” başlığı altında 115 (%38,33), “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında 68 (%22,66), “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında 62 (%20,66), “d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında 0 (%0), “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında 11 (%3,66), “f. Diğerleri” başlığı altında 44 (%14,66), toplamda 300 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde “a. Değerler” başlığı altında 2 (%3,125), “b. Eğitim” başlığı altında 27 (%42,1875), “c. Dil ve Tarih Bilgisi/Sevgisi” başlığı altında 22 (%34,375), “d. Diğerleri” başlığı altında 13 (%20,3125), toplamda 64 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde “a. Edebiyat” başlığı altında 14 (%35,89), “b. Müzik” başlığı altında 12 (%30,76), “c. Sanat” başlığı altında 1 (%2,56), “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında 4 (%10,25), “e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında 8 (%20,51), “f. Diğerleri” başlığı altında 0 (%0), toplamda 39 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında 6 (%21,42), “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında 2

(%7,14), “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında 3 (%10,71), “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında 16 (%57,14), “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında 0 (%0), “f. Danslar” başlığı altında 0 (%0), “g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında 0 (%0), “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında 0 (%0), “i. Diğerleri” başlığı altında 1 (%3,57), toplamda 28 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Moda” başlığı altında 4 (%25), “b. Yasaklar” başlığı altında 4 (%25), “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında 2 (%12,5), “d. Diğerleri” başlığı altında 6 (%37,5), toplamda 16 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında 38 (%100), toplamda 38 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde;

“a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında Türk toplumunun kahvaltıda tükettiği “omlet, ekmek, peynir, simit” yiyeceklerine, öğle ve akşam yemeklerinde tükettiği “kuru fasulye yemeği, bamya, Alinazik kebabı” yemeklerine, yemekler içerisinde yer alan “dana eti, kuzu eti, fasulye, soğan, domates salçası, biber salçası, pul biber, tavuk, havuç” vb. yiyeceklerle, yemeklerin yanında tüketilen “yoğurda”, “muz ve karpuz” meyvelerine, içecek olarak “meyve suyuna”, atıştırılabilir olarak “kuruyemiş, çikolata ve dondurmaya” yer verilmiştir.

“b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında “kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği” öğünlerine ve bu öğünlerin zamanlarına yer verilmiş, “kahvaltıdan önce el ve yüzün yıkandığına” değinilmiştir.

“c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında “hafta sonu, hafta içi, şubat tatili” örneklerine yer verilmiş ve “hafta sonu günleri olan cumartesi ve pazar günlerine” değinilmiştir.

“d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında “okul gezisine gitmek, kitap okumak, dinlenmek, spor yapmak, televizyon izlemek, internete girmek, sinema ve tiyatroya gitmek, sohbet etmek, oyun oynamak, pikniğe gitmek” vb. boş zaman etkinliklerine ve “doğa fotoğrafları çekmek, el sanatları, resim yapmak, ebru sanatı” vb. hobilere yer verilmiştir.

“e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında aile bireyleri arasında ve arkadaşlar arasında gerçekleşen diyaloglarda “samimî bir dil”; doktor-hasta, öğretmen-öğrenci vb. sosyal statü içeren ya da satıcı-müşteri gibi ticaret ilişkisi içeren diyaloglarda ise “resmî bir dil” kullanıldığı tespit edilmiştir. Yaşa bağlı olarak “amca, teyze, abla” vb. ifadeler, cinsiyete bağlı olarak “bey, hanımefendi” ifadelerine, , yakınlık derecesine göre “sevgili, Meldacığım, Karagöz’üm, canım annem, anneciğim, benim güzel kızım” vb. ifadeler, sosyal statüye göre “doktor bey, öğretmenim, sevgili kralım, padişahım, efendimiz” ifadelerine, resmîyete göre “efendim, hanımefendi, bey” vb. ifadeler yer verildiği tespit edilmiştir.

“f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında Türk toplumunun kahvaltıda tüketmeyi tercih ettiği “omlete”, öğün yemeklerinde tüketmeyi tercih ettiği “bamya, köfte, kuru fasulye yemeği, balık” vb. yemeklere, yemeklerde kullanmayı tercih ettiği “tavuk, kuzu eti, patates, soğan, havuç” vb. yiyeceklerle, “yemekten sonra taze meyve ikram edildiğine”, bazı tatlıları yaparken “muz” kullanıldığına ve tatlı olarak “elmalı kurabiyeye”, Alınazik kebabının “yoğurt ve patlıcanla servis edildiğine”, hamur işi olarak “peynirli böreğe” ve Türk toplumunun günün her vakti tüketmeyi tercih ettiği bir içecek olan “çaya” yer verildiği tespit edilmiştir.

“g. Oyunlar” başlığı altında Türk toplumunda sıklıkla oynanan “mendil kapmaca, ip atlamaca, seksek, yağ satarım bal satarım, saklambaç, körebe, yakan top” vb. oyunlara ve bu oyunların dışında “oyuncaklarla oynamak, top oynamak, bilgisayar oyunları, çuval yarışı, zekâ oyunları, uçurtma uçurmak” vb. oyunlara da yer verilmiştir.

“h. Spor” başlığı altında “spor yapmak ve futbol oynamak” unsurlarına yer verilmiştir.

“i. Müzik” başlığı altında “arabada müzik dinleyip şarkı söyleme, gitar çalma, bağlama çalma, öğrencilerin okulda konser vermesi ve kına gecesinin sonunda gelinin arkadaşlarının geleneksel şarkılar söylemesi” vb. unsurlara yer verildiği tespit edilmiştir.

“2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde;

“a. Kişiler” başlığı altında Türk toplumunda sıklıkla kullanılan “Samet, Ali, Ahmet, Elif, Dilara, Fatih, Kemal, Ayşe, Cemil, Ceren, Mustafa” vb. ümmî isimlere ve “Emel,

Hakan, Kürşat, Serpil, Yıldız, Aylin, Pınar, Aykut, Alper, Selçuk, Yiğit” vb. Türk kökenli isimlere yer verilmiştir.

“b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında “merhaba, Alo, iyi günler, hoş geldiniz, hoş geldin, hoş bulduk” vb. selamlaşma ifadelerine ve “hoşça kal, güle güle, görüşmek üzere, Allah’a emanet ol” vb. vedalaşma ifadelerine yer verilmiştir.

“c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında yer alan kültür aktarımı unsurlarında Türk aile yapısında baskın bir ataerkil ya da anaerkil yapılanmaya rastlanmamıştır. Eşitlikçi bir aile modeli göze çarpmaktadır. Bu başlık altında “ailece yemek yemek, annenin işe gitmeden önce çocuğunu arabayla okuluna bırakması, anne ve babanın çocuklarına oyuncaklar alması, anne ve babanın çocuğa yaramazlığından dolayı kızması, bazı kararlar için aileden izin almanın gerekmesi, ailenin çocuğuna güvenip onu desteklemesi, hafta sonları ailece vakit geçirmek, annenin alışverişe götürmesi, babanın alışverişe götürmesi, akrabaların düğün vakti yardımlaşmaları, dedenin torunlarına uçurtma yapması” vb. pek çok kültür aktarımı unsuru tespit edilmiştir. Bunların dışında yer yer “çalışan baba-ev hanımı annelere”, gittikleri kitapçıda birden fazla kitap almak isteyen kızına “fazla paraları olmadığını, yalnızca bir tane kitap alabileceğini” söyleyen bir anneye yani aile içerisinde iletişim olduğuna ve çocuğun bir birey olarak kabul edildiğine, yer yer de aile içerisinde “anneyle ablanın piknik hazırlıkları için mutfakta olması, baba ve erkek kardeşin markete gitmesi” ve “nine, anne ve ablanın kırlarda dolaşp papatya toplaması; dede ve babanın ise bir ağaç altında sohbet etmesi” gibi cinsiyete bağlı etkinlikler yapıldığı da tespit edilmiştir.

“d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında Türk toplumunun konuk etme ve ikram anlayışına dair “misafirlerin çok güzel ağırlanması, misafirlere yemekten sonra taze meyve ikram edilmesi” unsurları tespit edilmiş, hediyelere dair ise “turistlerin Türkiye’de ziyaret ettikleri yerlerden el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar almasına” ve “öğretmenin ve öğrencilerin birbirlerine kitap hediye etmesine, arkadaşların birbirlerine hediye almasına, düğünden sonra gelin ve damada hediyeler verilmesine” değinildiği tespit edilmiştir.

“f. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumunun kullandığı nezaket ifadeleri ile iyi dilek ve temennilere yer verilmiştir. Nezaket ifadesi olarak “teşekkür ederim, rica ederim,

memnun oldum, sağ ol, lütfen, özür dilerim” vb. ifadeler yer verilmiştir. İyi dilek ve temenni ifadesi olarak ise “hayırlı işler, bereket versin, iyi dersler, afiyet olsun, Allah rahmet eylesin, geçmiş olsun, iyi yolculuklar, kolay gelsin, Allah iyiliğini versin, iyi çalışmalar” vb. ifadeler yer verilmiştir.

“3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde;

“a. Değerler” başlığı altında okullara isimleri verilecek kadar Türk toplumu için bir değer haline gelmiş kültürel unsurlara ve yine okullarda bir değer olarak kendilerine yer bulan unsurlara yer verilmiştir. Yalnızca iki unsur tespit edilmiştir. Her ikisinde de adı verilen değer “Atatürk’tür”.

“b. Eğitim” başlığı altında yer alan unsurlar genel anlamda metinlerde yer verilen öğrencilerin “okudukları okul seviyesi/sınıf seviyesini” söylemelerinden oluşmaktadır. Öte yandan yeni bir şey öğrenmek için “kursa gitmek” ve “ders çalışmak, ödev yapmak, derslerini çok dikkatli dinlemek” vb. yer verilen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

“c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” başlığı altında dil bilinci/sevgisi bağlamında “bilinen dillerin sayılması” ve “Türkçe dersini çok seviyorum” unsurlarına yer verilmiş, tarih bilinci/sevgisi bağlamında ise Türkiye’de gezilebilecek “Kız Kulesi, Saat Kulesi, Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı, Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Beylerbeyi Sarayı” vb. pek çok tarihî mekâna yer verilmiştir. Bunlar dışında “Bursa’nın Osmanlı Devleti’nin ilk başkenti olması” ve “Yavuz Sultan Selim’e” yer verilmiştir.

“d. Diğerleri” başlığı altında temizlik ve yardımseverliğe dair kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir. Temizlik bağlamında “elimi, yüzümü yıkadım; yemekten önce ellerimi yıkayacağım” vb. ifadeler yer verilirken yardımseverlik bağlamında “güleryüzlü ve yardımsever bir insan, hastalara yardım ediyor, insanlara faydalı olmak istiyor” vb. unsurlar tespit edilmiştir.

“4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde;

“a. Edebiyat” başlığı altında Türk toplumunun sözlü ve yazılı edebiyatından “Keloğlan, Nasreddin Hoca, Hacivat-Karagöz, Reşat Nuri Güntekin, Aytül Akal ve Sevimli Beyaz isimli kitabına” ve “törenlerde şiirler okunduğuna”, “hikâye ve fıkra” metin türlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

“b. Müzik” başlığı altında “halk müziği, klasik müzik” müzik türlerine, “Barış Manço’ya” ve onun “Arkadaşım Eşek” şarkısına yer verilmiştir. Bunların dışında “müzik dinlemenin faydalarına” değinilmiş ve “Türkçe şarkıları çok seviyor” vb. unsurlara yer verilmiştir.

“c. Sanat” başlığı altında “ebru sanatı” kültür aktarımı unsuruna yer verilmiştir.

“d. Gösteri Sanatları” başlığı altında “bir tiyatro oyunu sergilemek istiyoruz, 23 Nisan’da çocukların gösteriler yapması, düğünde halk oyunları oynanması” unsurlarına yer verilmiştir. Ayrıca bir metnin görselinde halk oyunları oynanmaktadır. Bu da yabancı dil olarak Türkçe öğrenecek öğrencinin gözünde Türk halk oyunlarını daha net canlandırabilmesine yardımcı olması açısından önemlidir.

“e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında “el halıları, mücevherat, seramik, çini eşyalar, çömlekçilik, bakırcılık, cam sanatı” unsurları tespit edilmiştir.

“f. Diğerleri” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde;

“a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’na ve bu bayramda yapılan etkinliklere” yer verilmiştir. Ayrıca “çok heyecanlıyım çünkü yarın bayram” ifadesi de bu başlıkta yer almaktadır.

“b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında çocukların oyun esnasında ebeyi belirlemek için “tekerleme söylemesi” ve bir masal metninin başında yer alan “masal başı tekerlemesi” tespit edilen kültür aktarımı unsurlarıdır.

“c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında “çok şükür” ifadesi ve “dua etmek, Allah’a şükretmek” davranışları tespit edilen kültür aktarımı unsurlarıdır.

“d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında doğum gelenekleri bağlamında “doğum gününde hediye alınması” tespit edilen tek unsur iken evlilik gelenekleri bağlamında “düğünün salonda yapılması, düğünden önce kına gecesi yapılması, düğünlerde yemek verilmesi, çeyiz toplama, düğüne ve kınaya davet etme, Türk düğünlerinin eğlenceli olması, düğünlerde halk oyunları oynanması, gelin ve damada hediyeler verilip tebrik edilmesi, kına gecesine yalnızca bayanların katılması ve kına gecesini gelinin ailesinin düzenlemesi, kına gecesinde gelinin arkadaşlarının geleneksel şarkılar söyleyerek oyunlar oynadıktan sonra gelinin eline kına yakmaları” gibi kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir.

“e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“f. Danslar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“i. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumunun göçebe zamanlarının günümüze bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yansıma “Onların Yanıklar Köyü’nde yazlıkları vardı. Yazın Fethiye’nin merkezi çok sıcaktı ama Yanıklar Köyü yüksekteydi ve çok serindi.” ifadesi ile yazın yazlığa gitme, sıcak zamanlarda ise yüksekte ve serin olan yaylalara göçme kültürü olarak gözlenmektedir.

“6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde;

“a. Moda” başlığı altında “kazak, ayakkabı, tişört, etek, kravat, çorap” kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir.

“b. Yasaklar” başlığı altında “derste sakız çiğnemenin bazı öğretmenler tarafından uyarılması” ve bunun dışında kütüphanedeki yasaklar olarak “kütüphanede yemek yemenin, konuşmanın ve kütüphaneden izinsiz kitap çıkarmanın yasak olması” tespit edilen kültür aktarımı unsurlarıdır.

“c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında güzel bir hareketin ardından dile getirilen “aferin” ifadesine yer verilmiştir.

“d. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumu için önemli yer tutan komşuluk ilişkilerine yer verilmiştir. Bu ilişkiler “komşuların birbirlerine saygı göstererek aralarını iyi tutması, komşuların kötü günlerde birbirlerini yalnız bırakmaması, birbirlerinin yanında olması, komşuların yardımlaşmaları” vb. ifadelerle metinlerde yer almıştır.

“7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde;

“a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında “İstanbul, İzmir, Ankara, Trabzon, Konya, Antalya, Eskişehir, Bursa, Mersin, Gaziantep” vb. şehirlere,

“Eminönü, Fatih, Sultanahmet, Fethiye, Üsküdar, Büyükdade, Bayrampaşa, Tuzla” vb. semtlere ve “Yanıklar Köyü’ne” yer verilmiştir.

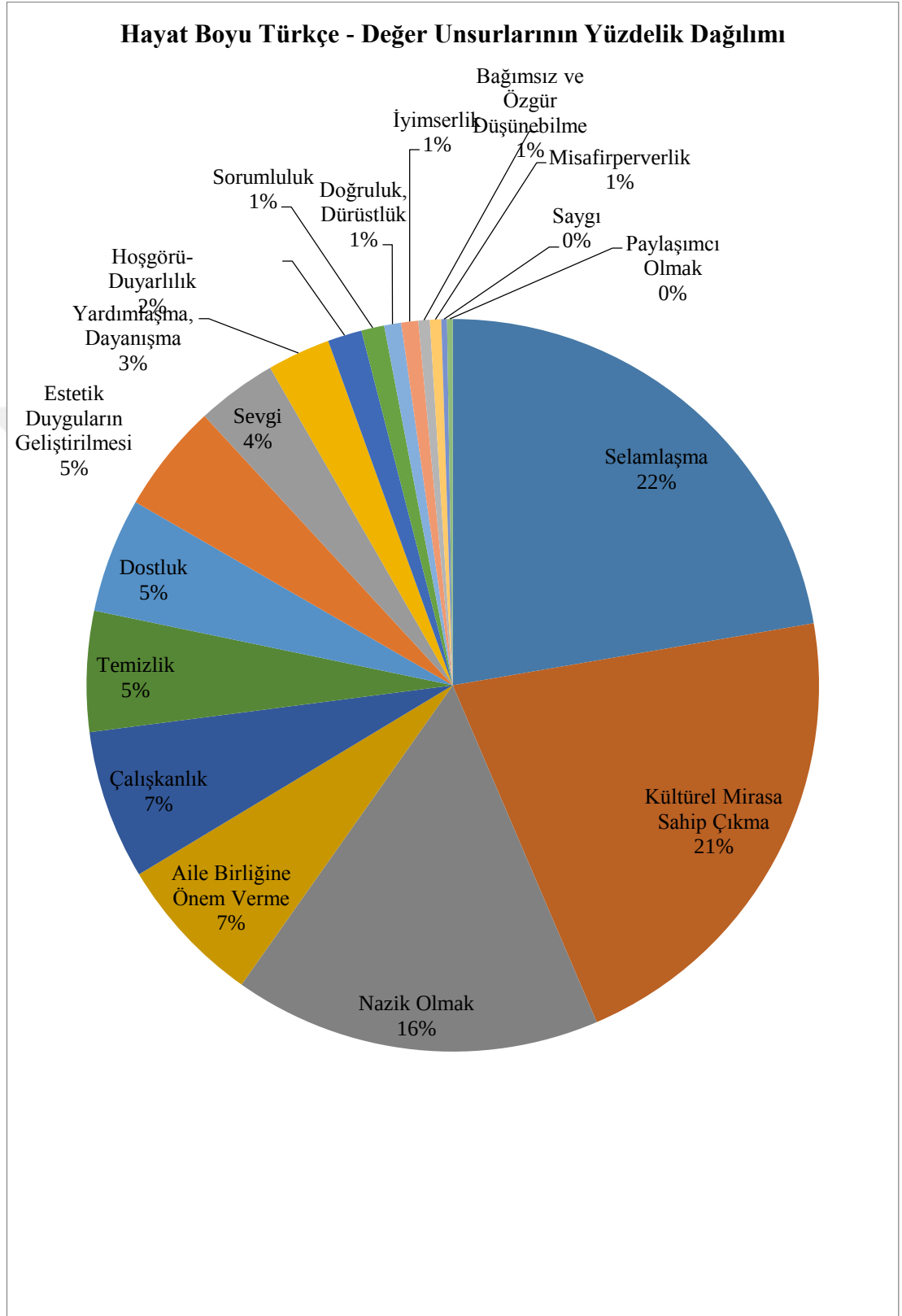
4.5. Üçüncü Alt Başlığa Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarının kullanım sıklığı nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 7

Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri

Değer	İfade Sayısı
Sevgi	14
Sorumluluk	4
Saygı	1
Hoşgörü-Duyarlılık	6
Özgüven	0
Empati	0
Adil Olma	0
Cesaret, Liderlik	0
Nazik Olmak	64
Dostluk	20
Yardımlaşma, Dayanışma	11
Temizlik	21
Doğruluk, Dürüstlük	3
Aile Birliğine Önem Verme	26
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	2
İyimserlik	3
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	19
Misafirperverlik	2
Vatanseverlik	0
İyilik Yapmak	0
Çalışkanlık	26
Paylaşımçı Olmak	1
Şefkat-Merhamet	0
Selamlaşma	88
Alçakgönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	84
Fedakârlık	0
Toplam	395

Şekil 3. Hayat Boyu Türkçe – Değer Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.

Yapılan araştırmada Hayat Boyu Türkçe kitap setinde toplamda 395 değer unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların en fazla olan değerden en az olan değere doğru dağılımları aşağıdaki gibidir:

“Selamlaşma” değerinde 88 (%22,27); “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde 84 (%21,26); “Nazik Olmak” değerinde 64 (%16,2); “Aile Birliğine Önem Verme” ve “Çalışkanlık” değerlerinde 26 (%6,58); “Temizlik” değerinde 21 (%5,31); “Dostluk” değerinde 20 (%5,06); “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde 19 (%4,81); “Sevgi” değerinde 14 (%3,54); “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde 11 (%2,78); “Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde 6 (%1,51); “Sorumluluk” değerinde 4 (%1,01); “Doğruluk, Dürüstlük” ve “İyimserlik” değerlerinde 3 (%0,75); “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” ve “Misafirperverlik” değerlerinde 2 (%0,5); “Saygı” ve “Paylaşımçı Olmak” değerlerinde 1 (%0,25) unsura rastlanmıştır. “Özgüven”, “Empati”, “Adil Olma”, “Cesaret, Liderlik”, “Vatanseverlik”, “İyilik Yapmak”, “Şefkat-Merhamet”, “Alçakgönüllülük” ve “Fedakârlık” değerlerinde ise herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Selamlaşma” değerinde “merhaba, hoş geldin, hoş bulduk, günaydın, iyi günler, Alo, kolay gelsin” vb. selamlaşma ifadelerine, bir görselde selamlaşmanın davranışsal yolu olarak “tokalaşmaya” ve “görüştürüz, görüşmek üzere, yine bekleriz” vb. vedalaşma ifadelerine yer verilmiştir.

“Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde Türkiye’de yer alan “Peribacaları, Eyüp Sultan Türbesi ve Camisi, Selimiye Camisi, Saat Kulesi, Mısır Çarşısı, Yerebatan Sarmıcı, Topkapı Sarayı, Kemeraltı Camisi, Kadifekale, Ulu Cami, On Gözü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han” vb. gezilebilecek tarihî ve önemli mekânlara, sözlü ve yazılı kültürle günümüze kadar gelmiş “Hacivat-Karagöz, Nasrettin Hoca, Keloğlan” vb. masal, fıkra, gösteri sanatları kahramanlarına, “Mimar Sinan” gibi önemli bir mimara, “Evliya Çelebi” gibi önemli bir seyyaha, “Barış Manço, Neşet Ertaş, Zeki Müren” gibi önemli sanatçılara, “Kandiller ve Cumhuriyet bayramı” gibi önemli günlere ve bu günlerde yapılan “kandillerde kandil simidi dağıtma” vb. geleneklere, okullara adı verilen “Yunus Emre, Atatürk, Cumhuriyet, Hürriyet” vb. değerlere yer verilmiştir.

“Nazik Olmak” değerinde “memnun oldum, teşekkür ederim, rica ederim, özür dilerim, lütfen” vb. nezaket ifadeleri ile “hayırlı işler, hayırlı olsun, güle güle kullan, Allah

bereket versin, bereketini görün, ellerine sağlık” vb. güzel dilek ve temenni bildiren ifadelere yer verilmiştir.

“Aile Birliğine Önem Verme” değerinde aile ile birlikte yapılan “ailece gezmek, dede ve ninenin ziyarete gelmesi, ebeveynlerin çocuklarına hediye alması, dede ve babaannenin aile ile birlikte yaşaması, annenin okuldan dönen çocuğunu kapıda karşılaması, babanın işi dolayısıyla aile fertlerinin o şehirde yaşaması, çocukların anneannelerine yardım etmesi, ailece sohbet etme, kardeşlerin oyun oynaması, akrabaların bayramda ziyarete gelmesi” vb. unsurlar ile “annenin sevgiyle çocuğuna gülümsemesi, anneler günü kutlama, çocuğun babasına selam söylemesi, çocuğun ebeveynlerini sevmesi, ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, çocukların yapacakları bazı işlerde ebeveynlerinden izin alması” vb. unsurlara yer verilmiştir.

“Çalışkanlık” değerinde “yeni bilgiler öğrenme, ders çalışma, çalışkan bir öğrenci olma, okula erken gitme, kütüphaneye gitme, dersi dikkatle dinleme” vb. ifadelere yer verilmiştir. Ayrıca bilinmeyen bir şeyin öğrenilmesi için “çeşitli kurslara gidilmesi ve çeşitli eğitimler alınması” da yine bu başlıkta gösterilmiştir. Çünkü insanın verebileceği en önemli şey olan zamanını vererek bilmediğini öğrenmek için kendi tercihi olarak bir kursa gitmesi ancak çalışkanlık değeri içerisinde değerlendirilebilir.

“Temizlik” değerinde “sağlığı korumak için elleri yıkamak, tırnak kesmek, el ve yüz yıkamak, saç taramak, diş fırçalamak, banyo yapmak, temiz kıyafetler giymek, çevreyi temiz tutmak” vb. ifadelere yer verilmiştir.

“Dostluk” değerinde “arkadaş, dost” ifadelerine ve “arkadaşlarla/dostlarla yapılan “oyun oynama, yemek yeme, gezme, piknik yapma” vb. etkinliklere yer verilmiştir.

“Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde “pop müzik dinleme, arabesk müzikten hoşlanma, Türk sanat müziğini sevmek, törende şiirler ve yazılar okuma, halk oyunları gösterileri yapma, bağlama kursuna gitme, türkü söyleme” vb. ne yer verilmekle birlikte “Tarkan, İbrahim Tatlıses, Neşet Ertaş, Barış Manço, Zeki Müren, Ümmü Gülsüm” gibi şarkıcılara ve Tarkan’a ait olan “Bir Oluruz Yolunda” şarkısı ile İbrahim Tatlıses’e ait olan “Mutlu Ol Yeter” şarkısına da yer verilmiştir.

“Sevgi” değerinde yer alan unsurlar “okulu ve sınıfı sevmek, annenin çocuğuna sevgiyle gülümsemesi, torunun dedesini sevmesi, çocuğun ebeveynlerini sevmesi,

ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, futbol oynamayı sevmek, muz sevmek, ıspanağı sevmek, kitap okumayı sevmek, resim yapmayı sevmek” vb. olarak tespit edilmiştir.

“Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde “çocuğun annesine misafirler için yemek hazırlaması için yardım etmesi, öğrencinin hasta çocukları tedavi etmek için doktor olmak istemesi, öğrencinin insanları korumak için polis olmak istemesi, hasta insanları tedavi etmek, yetim ve öksüz çocuklara yardım etmek, insanlara yardım etmek” vb. ifadeler yer verilmiştir.

“Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde “metin görsellerindeki başörtülü ve başörtüsüz öğrenciler/kadınlar” yer almaktadır. Aynı sıralarda, aynı ailede, aynı ortamlarda başörtülü ve başörtüsüz öğrencilerin ve kadınların bulunabilmesi Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğü, dolayısıyla da Türkiye’deki hoşgörü ile ilişkilidir.

“Sorumluluk” değerinde “ödev yapmak” ifadesine yer verilmiştir.

“Doğruluk, Dürüstlük” değerinde “trafik kurallarına uymak, okul kurallarına uymak, yalan söylememek” ifadelerine yer verilmiştir.

“İyimserlik” değerinde “öğrencilerin tatilin güzel ve istedikleri şekilde geçeceğine dair umutlarını” ve bir başka metinde “yaz tatilinde İstanbul’u gezme umudunu” bildiren ifadeler yer verilmiştir.

“Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” değerinde “arkadaşların yaz tatili için kendi başlarına bir plan yapması” ve bir başka metinde “bir öğrencinin kendisine yaz tatili için haftalık plan yapmasını” bildiren ifadeler yer verilmiştir.

“Misafirperverlik” değerinde “dedesi ve ninesi misafir olarak geleceği için çok mutlu olduğunu ifade eden bir toruna” ve “eve misafir davet etmeye” yer verilmiştir.

“Saygı” değerinde “Suriyeli ve Türk öğrencinin güler yüzle sohbet ettiği” bir metin görseli yer almaktadır. Bu durum fark kültürleri Türk toplumunda saygı duyulmasına bir örnek teşkil etmektedir.

“Paylaşımçı Olmak” değerinde “bir öğrencinin arkadaşıyla bisküvisini paylaşmak istemesini” bildiren bir ifade yer almaktadır.

4.6. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarının kullanım sıklığı nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

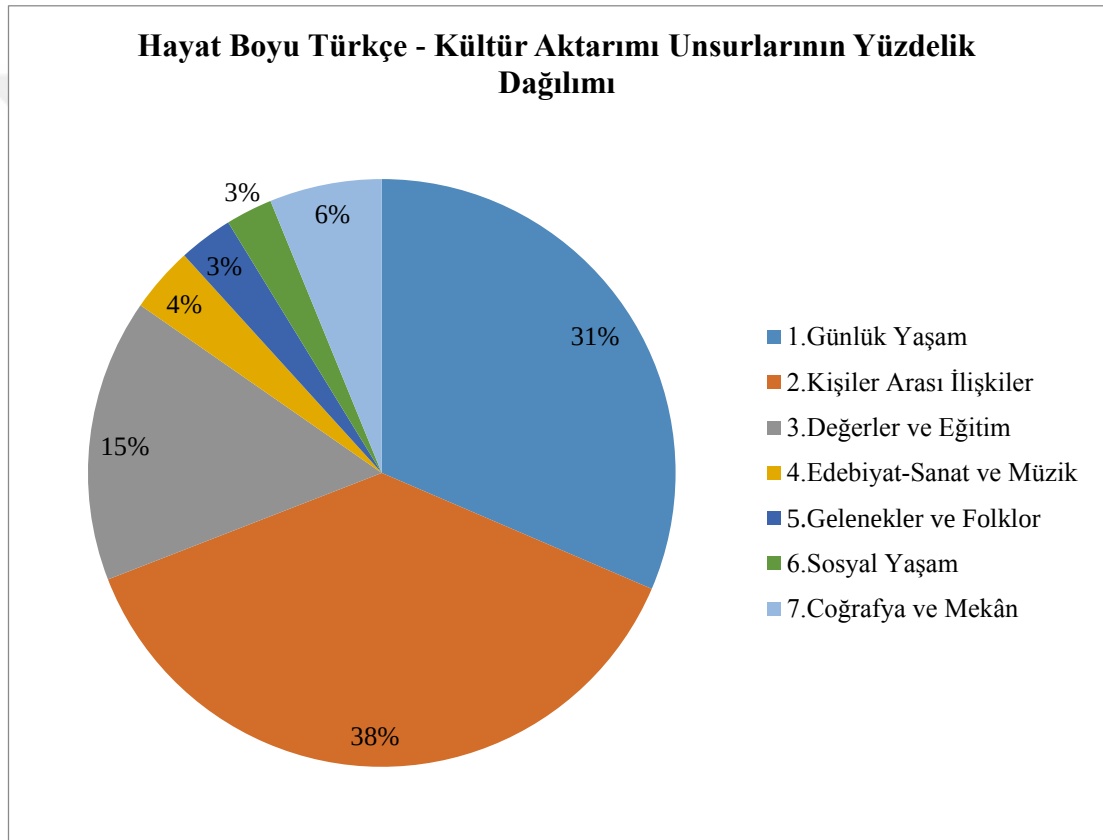
Tablo 8

Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri

KATEGORİ	ALT KATEGORİ	TOPLAM İFADE SAYISI
1.Günlük Yaşam	a. Yiyecek-İçecek	89
	b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı	20
	c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları	14
	d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri	46
	e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar	73
	f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları	17
	g. Oyunlar	20
	h. Spor	19
	i. Müzik	7
Toplam		305
2.Kişiler Arası İlişkiler	a. Kişiler	148
	b. Selamlaşma İfade ve Davranışları	88
	c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler	55
	d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler	0
	e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler	10
	f. Diğerleri	64

Toplam		365
3.Değerler ve Eğitim	a. Değerler	12
	b. Eğitim	65
	c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi	48
	d. Diğerleri	26
Toplam		151
4.Edebiyat-Sanat ve Müzik	a. Edebiyat	18
	b. Müzik	15
	c. Sanat	0
	d. Gösteri Sanatları	1
	e. El Sanatları Geleneği	1
	f. Diğerleri	0
Toplam		35
5.Gelenekler ve Folklor	a. Özel Günler ve Gelenekler	9
	b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler	3
	c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar	10
	d. Doğum, Evlilik Gelenekleri	3
	e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar	2
	f. Danslar	0
	g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar	0
	h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar	1
	i. Diğerleri	1
Toplam		29
6.Sosyal Yaşam	a. Moda	10
	b. Yasaklar	3
	c. Alkış ve Güzel Hareketler	8
	d. Diğerleri	4

Toplam		25
7.Coğrafya ve Mekân	a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)	60
Toplam		60
Genel Toplam		970

Şekil 4. Hayat Boyu Türkçe - Kültür Aktarımı Unsurlarının Yüzdelik Dağılımı.

Yapılan araştırmada Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “1.Günlük Yaşam” kategorisinde 305 (%31,44), “2.Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 365 (%37,62), “3.Değerler ve Eğitim” kategorisinde 151 (%15,56), “4.Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisinde 35 (%3,6), “5.Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 29 (%2,98), “6.Sosyal Yaşam” kategorisinde 25 (%2,57), “7.Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 60 (%6,18) ve

toplamda 970 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların kategoriler içerisindeki dağılımları aşağıdaki gibidir:

“1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında 89 (%29,18), “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında 20 (%6,55), “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında 14 (%4,59), “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında 46 (%15,08), “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında 73 (%23,93), “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında 17 (%5,57), “g. Oyunlar” başlığı altında 20 (%6,55), “h. Spor” başlığı altında 19 (%6,22), “i. Müzik” başlığı altında 7 (%2,29), toplamda 305 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde “a. Kişiler” başlığı altında 148 (%40,54), “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında 88 (%24,1), “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında 55 (%15,06), “d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında 0 (%0), “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında 10 (%2,73), “f. Diğerleri” başlığı altında 64 (%17,53), toplamda 365 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde “a. Değerler” başlığı altında 12 (%7,94), “b. Eğitim” başlığı altında 65 (%43,04), “c. Dil ve Tarih Bilgisi/Sevgisi” başlığı altında 48 (%31,7), “d. Diğerleri” başlığı altında 26 (%17,21), toplamda 151 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde “a. Edebiyat” başlığı altında 18 (%51,42), “b. Müzik” başlığı altında 15 (%42,85), “c. Sanat” başlığı altında 0 (%0), “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında 1 (%2,85), “e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında 1 (%2,85), “f. Diğerleri” başlığı altında 0 (%0), toplamda 35 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında 9 (%31,03), “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında 3 (%10,34), “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında 10 (%34,48), “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında 3 (%10,34), “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında 2 (%6,89), “f. Danslar” başlığı altında 0 (%0), “g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında 0 (%0), “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili

Uygulamalar” başlığı altında 1 (%3,44), “i. Diğerleri” başlığı altında 1 (%3,44), toplamda 29 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Moda” başlığı altında 10 (%40), “b. Yasaklar” başlığı altında 3 (%12), “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında 8 (%32), “d. Diğerleri” başlığı altında 4 (%16), toplamda 25 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında 60 (%100), toplamda 60 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde;

“a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında Türk toplumunun kahvaltıda tükettiği “peynir, zeytin, reçel, bal, tereyağı, yumurta” vb. yiyeceklere, öğle ve akşam yemeklerinde tükettiği “çorba, köfte, taze fasulye, kuru fasulye, nohut, ıspanak, pırasa, makarna” vb. yemeklere, salata içerisinde yer verdiği “domates, biber, salatalık, marul” vb. yiyeceklere, “elma, portakal, şeftali, kayısı, kiraz, muz, limon, çilek, erik” vb. meyvelere, yemeklere konan “ciğer, tavuk, kıyma, soğan, tuz, baharat” vb. yiyeceklere, yemek yanında tüketilen “yoğurt, ekmek, salata” vb. yiyeceklere, “soda, ayran, meyve suyu, süt, çay, kahve” vb. içecekler, sokak lezzeti olarak “balık ekmeği”, yöresel yiyecek olarak “Akçaabat köftesine”, tatlı olarak “kek ve lokma tatlısına”, atıştırılabilir olarak da “bisküvi, kandil simidi ve dondurmaya” yer verilmiştir.

“b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında “kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği” öğünlerine ve bu öğünlerin zamanlarına yer verilmiş, günde “üç öğün” yendiğine değinilmiş ve “yemekten önce ve sonra ellerin sabunla yıkandığına” dikkat çekilmiştir.

“c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında “hafta sonu, hafta içi, yarıyıl tatili, yaz tatili, Kurban Bayramı tatili” gibi kavramlara yer verilmiştir.

“d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında “bisiklete binmek, parka gitmek, oyun oynamak, kitap okumak, televizyon izlemek, seyahat etmek, resim yapmak, futbol oynamak, piknik yapmak, çiçek toplamak, yüzmek, balık tutmaya gitmek, yürüyüş yapmak, satranç oynamak, doğa fotoğrafları çekmek” vb. boş zaman etkinlikleri ve hobilere yer verilmiştir.

“e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında aile bireyleri arasında ve arkadaşlar arasında gerçekleşen diyaloglarda “samimî bir dil”; doktor-hasta, öğretmen-öğrenci vb. sosyal statü içeren ya da satıcı-müşteri gibi ticaret ilişkisi içeren diyaloglarda ise “resmî bir dil” kullanıldığı tespit edilmiştir. Yaşa bağlı olarak “çocuklar, kardeş, abi, amca” vb. ifadelerle, cinsiyete bağlı olarak “bey, hanımefendi” ifadelerine, yakınlık derecesine göre “anneciğim, teyzeciğim, Karagöz’üm, arkadaşlar, dostum, canım dostum” vb. ifadelerle, sosyal statüye göre “doktor bey, doktor amca, öğretmenim, bakkal amca” ifadelerine, resmîyete göre “efendim, hanımefendi, bey” vb. ifadelerle yer verildiği tespit edilmiştir.

“f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında Türk toplumunun kahvaltıda tüketmeyi tercih ettiği “peynir, zeytin, bal, tereyağı, yumurta, reçel” vb. yiyecekleri, yemekte tüketmeyi tercih ettiği “çorba, köfte, makarna, ıspanak, taze fasulye, pırasa, kuru fasulye” vb. yemekleri, yemeklerin yanında tüketmeyi tercih ettiği “salata, yoğurt” vb. yiyecekleri, “sebze ve meyveleri zamanında tükettiği”, salatada tüketmeyi tercih ettiği “domates, salatalık, marul” vb. yiyeceklere yer verildiği, “ev yemeklerini daha sağlıklı bulduğu”, kandillerde “halka şeklinde, susamlı ve tuzlu kandil simitleri hazırlanarak dağıtıldığı, eskidense lokma tatlısı ikram edildiği” gibi kültürel değerlerine yer verilmiştir.

“g. Oyunlar” başlığı altında Türk toplumunda sıklıkla oynanan “kardan adam yapma, misket, kovalamaca, ip atlama, yakan top, istop, körebe, beş taş” vb. oyunlara ve bu oyunların dışında “bisiklete binme, telefonla oynama, oyuncaklar ile oynama” vb. oyunlara da yer verilmiştir.

“h. Spor” başlığı altında “basketbol, futbol, voleybol, dağcılık, su sporları, yağlı güreş, doğa yürüyüşü, kayak yapmak” gibi spor dallarına yer verilmiştir.

“i. Müzik” başlığı altında Türk toplumunda hemen her çocuğun bildiği “Ali Baba’nın Çiftliği” çocuk şarkısına, “davul ve zurna seslerinin gelmesi, gitar çalma, bağlama kursuna gitme, türkü söyleme, müzik dinleme” gibi unsurlara yer verilmiştir.

“2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde;

“a. Kişiler” başlığı altında Türk toplumunda sıklıkla kullanılan “Ayşe, Ali, Ahmet, Emine, Emre, Abdullah, Selma, Hatice, Ömer, Kerem, Hasan, Hüseyin, Mehmet” vb. ümmî isimlere ve nadiren “Aybüke, Oğuz, Burak, Özgür” vb. Türk kökenli isimlere yer verilmiştir.

“b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında “merhaba, hoş geldin, hoş bulduk, günaydın, iyi günler, kolay gelsin, Alo” vb. selamlaşma ifadelerine, “tokalaşma” selamlaşma davranışına, “görüştürüz, görüşmek üzere, yine bekleriz, güle güle” vb. vedalaşma ifadelerine yer verilmiştir.

“c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında yer alan kültür aktarımı unsurlarında Türk aile yapısında “mutfak işlerinden ve çocuklardan sorumlu anne” modeline, “ziyarete gelen dede-nene”, “dede-nene ile aynı evde yaşama”, “çalışan anne-baba”, “çalışan baba-ev hanımı anne”, “bayram ziyaretine gelen akrabalar”, “aile ile sohbet etme, aile ile alışverişe gitme, aile ile gezme” vb. etkinliklere, “tatilde memlekete (ebeveynlerin ailesinin yanına) gitmeye” yer verilmiştir.

“d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında Türk toplumunda “misafirin anne tarafından ağırlandığı” görülmektedir. Ayrıca “doğum günlerinde hediye verilmesi, atıştırmalık ürünün paylaşılması, gezilen yerden hediyelik eşya alınması ve Kırkpınar Güreşlerinde başpehlivana altın kemer hediye edilmesine” değinilmiştir.

“f. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumunun kullandığı nezaket ifadeleri ile iyi dilek ve temennilere yer verilmiştir. Nezaket ifadesi olarak “teşekkür ederim, rica ederim, memnun oldum” ifadelerine yer verilirken, bunların yanı sıra “afiyet olsun, güle güle kullan, hayırlı olsun, hayırlı işler, Allah bereket versin, bereketini görün” vb. iyi dilek ve temenni ifadelerine yer verilmiştir. Tüm kitap setinde “özür dilerim” ifadesi kendisine yalnızca bir kez yer bulabilmiştir.

“3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde;

“a. Değerler” başlığı altında okullara isimleri verilecek kadar Türk toplumu için bir değer haline gelmiş kültürel unsurlara ve yine okullarda bir değer olarak kendilerine yer bulan unsurlara yer verilmiştir. Okullara isimleri verilen değerler “Cumhuriyet, Hürriyet, Atatürk, Şehit Ömer Halisdemir ve Yunus Emre’dir”. Okullarda yer alan “Atatürk büstü” ve “Türk bayrağı” da bir değer olarak kabul edilmiş ve yine okullarda gerçekleştirilen “bayrak töreni” bir değer olarak bu başlık içerisinde kabul edilmiştir.

“b. Eğitim” başlığı altında yer alan unsurlar genel anlamda metinlerde yer verilen öğrencilerin “okudukları okul seviyesi/sınıf seviyesini” söylemelerinden oluşmaktadır. Öte

yandan yeni bir şey öğrenmek için “kursu gitmek”, “çalışkanlık” ve “ödev yapmak” yer verilen unsurlardır.

“c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” başlığı altında dil bilinci/sevgisi bağlamında “yeni kelimeler öğrenmek, Türkçe kursuna gitmek, Türkçe öğrenmek” vb. cümlelere yer verilmiş, tarih bilinci/sevgisi bağlamında ise Türkiye’de gezilebilecek “Eyüp Sultan Camisi ve Türbesi, Selimiye Camisi, Mısır Çarşısı, Yeşil Cami, Yeşil Türbe, Tophane, Ulu Cami, Saltanat Kapısı, Saat Kulesi, Kemeraltı Çarşısı” vb. pek çok tarihî mekâna yer verilmiştir. Bunlar dışında “Atatürk’ün 29 Ekim 1923’te cumhuriyeti ilan etmesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun kurucusu Osman Gazi’nin ve Orhan Gazi’nin türbelerinin Bursa’da olması, Mevlana’nın türbesinin Konya’da olması, metinde yer verilen caminin mimarının Mimar Sinan’ın olması, Yunus Peygamberin yaşadığı mağara” vb. ifadeler de yer verilmiştir.

“d. Diğerleri” başlığı altında temizlik ve yardımseverliğe dair kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir. Temizlik bağlamında “saç taramak, diş fırçalamak, el yıkamak, tırnak kesmek, banyo yapmak, temiz kıyafet giymek, çevreyi temiz tutmak” vb. yer almakta ve yardımseverlik bağlamında “insanlara yardım etmek, doktor olup hasta insanları tedavi edip yetim ve öksüz çocuklara yardım etmek, polis olup insanları korumak, engellilere yardım etmek” vb. kültür aktarımı unsurları yer almaktadır.

“4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde;

“a. Edebiyat” başlığı altında Türk toplumunun sözlü ve yazılı edebiyatından “Karagöz-Hacivat oyunları, Nasrettin Hoca, Keloğlan ve Evliya Çelebi’ye” yer verilmiştir. Bunların dışında “törenlerde şiirler ve yazılar okunduğuna” değinilmiştir.

“b. Müzik” başlığı altında “pop müziği, arabesk müzik, Türk sanat müziği” müzik türlerine, “Tarkan, İbrahim Tatlıses, Barış Manço, Neşet Ertaş, Zeki Müren, Ümmü Gülsüm” gibi Türk toplumu tarafından sevak dinlenen şarkıcılara, “Bir Oluruz Yolunda, Mutlu Ol Yeter” gibi şarkı adlarına ve “türkü söyleme” eylemine yer verilmiştir.

“c. Sanat” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“d. Gösteri Sanatları” başlığı altında “halk oyunları gösterileri yapılması” tespit edilen tek kültür aktarımı unsurudur.

“e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında “Türk kültürüne ait motifler içeren halılar, minderler vb.” tespit edilen tek kültür aktarımı unsurudur.

“f. Diğerleri” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde;

“a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında “anneler günü, doğum günü, kandiller ve bu günlerde kandil simidi/lokma tatlısı ikram etme geleneği, Kurban Bayramı, Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin üç gün sürmesi ve başpehlivana altın kemer hediye edilmesi, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve bu günde okullarda yapılan etkinlikler” tespit edilen kültür aktarımı unsurlarıdır.

“b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında “Nasrettin Hoca'nın fıkraları ile ünlü olması, dedenin masal anlattığına değinilmesi ve tekerleme şeklinde yazılmış bir metne yer verilmesi” tespit edilen kültür aktarımı unsurlarıdır.

“c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında genellikle metin görsellerinde yer verilen kadınlardan bazılarının dinî bir giysi olan “başörtüsü kullanması” ve “camide çocuklar için yaz kursu verilmesi, Kur'an okumayı öğrenmek” vb. kültür aktarımı unsurlarına rastlanmıştır.

“d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında yer alan tüm kültür aktarımı unsurları doğum gelenekleri ile alakalıdır. Doğum gelenekleri ise doğum günlerinde yapılan geleneklerle ilgili olan “doğum günü kutlamak ve doğum gününde hediye vermektir”.

“e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında okullarda yapılan bir tören olan “bayrak töreni” ve milli bir bayram olan “29 Ekim'i milli bir bayram olarak kutluyoruz” ifadesi yer almaktadır.

“f. Danslar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

“h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında Türk toplumunun “kaplıcaların bazı hastalıkları tedavi ettiği” inancına yer verilmiştir.

“i. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumunun göçebe zamanlarının günümüze bir yansımaları olan yazın “yaylaya gitme” geleneğine yer verilmiştir.

“6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde;

“a. Moda” başlığı altında “pantolon, ceket, takke, kazak, ayakkabı, tişört” vb. kıyafetler, “uzun saç, kısa saç” ve bir metin görselinde “yöresel kıyafet” gibi Türk toplumunun moda anlayışını yansıtan kültürel unsurlara yer verilmiştir.

“b. Yasaklar” başlığı altında “çocukların arka koltukta oturması, trafik kurallarına uymak, okul kurallarına uymak” unsurlarına yer verilmiştir.

“c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında “engelli bir öğrenciye yardım eden bir öğrenci, ödevleri düzenli yapmak, çevreyi korumak, yerlere tükürmemek, yalan söylememek” vb. unsurlara ve güzel bir hareketin ardından dile getirilen “aferin, tebrik ederim” unsurlarına yer verilmiştir.

“d. Diğerleri” başlığı altında Türk toplumu için önemli yer tutan “komşuluk” ilişkileri, Türk toplumunun tümünü yansıtmaya da “etkinliklerde ve oyunlarda hemcinslerin birlikte yer alması” ve “köyde arkadaş edinmenin şehre göre daha kolay olması” unsurlarına yer verilmiştir.

“7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde;

“a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında Türkiye’nin bölgelerinden “Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi”, şehirlerinden “İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Gaziantep, Mersin, Trabzon, Nevşehir, Bursa” vb. şehirler, ilçelerinden “Sultanahmet, Eminönü, Üsküdar, Süleymaniye, Çeşme, Alaçatı” vb. ilçeler ve “İstanbul Boğazı, Balıklıgöl, Kapadokya” gibi önemli tarihî ve turistik yerlere yer verilmiştir.

4.7. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın beşinci alt problemi olan “Türkçe Öğreniyorum kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarına nasıl yer verilmiştir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Aynı metin içerisinde tekrarlayan ifadeler yalnızca bir kez gösterilmiştir. Metinlerin kodlamaları yapılırken sayı olarak kitap numarası, Ders Kitabı ise “DK”, Çalışma Kitabı ise “ÇK” harfleri ve taksimle ayrılarak sayı ile kitap içerisindeki metin numarası yazılmıştır. Örneğin Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1’in 1. Metni için 1DK/1, Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 1’in 1. Metni için 1ÇK/1 kodlaması yapılmıştır. Kodlamada kullanılan metin

numaraları kitaptaki sayfa sırasına göre, araştırmada “Türkçe Öğreniyorum Kitap Setinde Yer Alan Metinler” başlığı altında verilen sıra ile sıralanmıştır.

Sevgi

2DK/2: Annemi çok seviyorum.

2DK/3: En çok uzaktan kumandalı oyuncak arabamı seviyorum.

2DK/3: Futbol topunu da seviyorum.

2DK/6: Okulunu çok seviyor.

2DK/6: Ceren, annesini ve babasını çok seviyor ve onlarla birlikte yaşamak istiyor.

2ÇK/2: Elena oyuncaklarını çok seviyor.

3DK/3: Biliyorsun anne, bilgisayar oyunlarını çok seviyorum.

3DK/10: Polislerin üniformalarını çok seviyorum.

3DK/12: Leyla, köpekleri çok seviyor.

3DK/12: Mehmet de kedileri çok seviyor.

3DK/12: Sena da zebraları çok seviyor.

3DK/12: Ben kaplanları seviyorum çünkü kaplanlar çok güçlü hayvanlar ve çok hızlı koşuyorlar.

4DK/2: Hayvanlar, ağaçlar, çiçekler bu treni çok sevmiş.

4DK/2: Tren de onları sevmiş ve keyifle çuf çuf çuf edip puf puf diye dumanını çıkarmış.

4DK/7: Biz seni çok seviyoruz ama kurdun sana hiç saygısı yok.

4DK/11: Ben halk müziğini çok severim.

4DK/11: Bağlama çalmayı çok severim.

4DK/14: Hobilerimi seviyorum!

4DK/18: Bu apartmanı çok seviyorum çünkü burada birçok arkadaşım var.

4DK/18: Komşularımızı ve arkadaşlarımı çok seviyorum.

4DK/22: Galatasaray'ı çok seviyorsunuz.

4DK/22: Çok çalışsınlar, disiplinli olsunlar ve işlerini sevsinler.

Sorumluluk

2DK/1: Sonra ders çalışıyor ve ödevlerimi yapıyorum.

2DK/7: Metinde; öğretmen 23 Nisan gösterileri için kimlerin programda gösterileri için kimlerin görev almak istediğini sorduğunda öğrencilerden Ayşe şiir okumak istediğini, Erdal tiyatrodaki asker rolünü almak istediğini, Sibel tiyatrodaki öğretmen rolünü almak istediğini, Mustafa tiyatrodaki polis rolünü almak istediğini söyler.

3DK/11: Saat 14.00'te ödevlerimi yapacağım.

4ÇK/4: Dinlendikten sonra ödevlerimi yaparım.

4ÇK/7: Bazı öğrenciler orada hem kitap okur hem ödevlerini yapar.

Saygı

4DK/18: Komşularımızla aramız çok iyi çünkü birbirimize her zaman saygı gösteririz.

Hoşgörü-Duyarlılık

1DK/5: Metnin görselinde Dilara ve Amine'nin birbirleriyle tanışmış olmaktan duydukları memnuniyet yüzlerindeki gülümsemelerden okunabilmektedir. Dolayısıyla bu durum da Türk toplumunun farklı kültürlere hoşgörüsünü ortaya koymaktadır.

1DK/6: Metinde farklı ülkelerden çocuklar kendilerini ve ülkelerini tanıtmıştır. Metnin görselinde de bu ülkelerin fotoğraflarına yer verilmiştir.

2DK/8: Atatürk 23 Nisan'ı dünya çocuklarına armağan ediyor.

3ÇK/3: Bursa’da, İstanbul’daki gibi birçok dine ait ibadethane vardı. Camiler, kiliseler, sinagoglar...

3ÇK/3: Ulu Cami’den sonra Ets Ahayim Sinagogu’na gittik.

3ÇK/4: Aslında bu kuralların bazıları bize tuhaf geliyor ama her ülkenin kendine ait kuralları var.

4DK/2: “Tren bize küstü, ne yapalım?” demişler.

4DK/8: Dünyada yalnızca insanlar yaşamıyor. Yeryüzü hayvanların ve bitkilerin de yaşam alanı.

Özgüven

2DK/7: Öğretmen 23 Nisan gösterileri için kimlerin programda gösterileri için kimlerin görev almak istediğini sorduğunda öğrencilerden Ayşe şiir okumak istediğini, Erdal tiyatrodaki asker rolünü almak istediğini, Sibel tiyatrodaki öğretmen rolünü almak istediğini, Mustafa tiyatrodaki polis rolünü almak istediğini söyler.

Empati

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Adil Olma

4ÇK/3: Padişahım, öküz keçi ve tilkiden daha büyük. Bundan dolayı o sizin. Keçi, orta boyda; o da benim olsun. Tilki kardeş de tavşanı alsın, demiş.

Cesaret, Liderlik

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Nazik Olmak

1DK/1: Teşekkür ederim.

1DK/4: Teşekkür ederim Hakan, hoşça kal.

1DK/4: Rica ederim Elif, güle güle...

1DK/8: Hayırlı işler...

1DK/8: Bereket versin, güle güle...

1DK/10: İyiyim, teşekkür ederim.

1DK/10: Ben de iyiyim, sağ ol.

1ÇK/1: Memnun oldum, Elif.

1ÇK/1: İyi dersler, görüşmek üzere...

2DK/2: O zaman annemden özür diliyorum.

2DK/5: Hayırlı işler!

2DK/5: Sağ olun.

2DK/5: Bereket versin...

2DK/5: Bereketini görün.

2DK/5: Çok teşekkür ederim.

2DK/9: Afiyet olsun.

2ÇK/3: Tamam, sağ ol.

3DK/2: Allah rahmet eylesin.

3DK/2: Geçmiş olsun!

3DK/2: Sağ ol Karagöz'üm.

3DK/7: Bereket versin, güle güle.

3DK/10: Teşekkür ederim Kenan.

3DK/13: Hoş bulduk, teşekkür ederim Anton.

3DK/23: Yiğit'e geçmiş olsun dileklerimi ilet.

3DK/25: Afiyet olsun.

3DK/26: Sağ olun doktor bey.

3DK/26: Rica ederim. Geçmiş olsun!

4DK/2: Kara karga, hatasını anlamış ve trenden özür dilemiş.

4DK/7: Bütün hayvanlar birer birer gelip aslanı ziyaret etmiş ve ona "Geçmiş olsun!" demişler.

4DK/15: Kazanmayı, kaybetmeyi, rakibimizi tebrik etmeyi öğreniriz.

4DK/17: Ben teşekkür ederim, iyi yayınlar.

4DK/20: Eğlenceden ve yemekten sonra misafirler gelin ve damata hediyeler verirler, onları tebrik ederler.

4DK/21: Arkadaşlar, hepinize şimdiden çok teşekkür ederim.

4DK/22: Çok teşekkür ederiz.

4DK/22: Rica ederim.

4DK/27: Ben de iyiyim, teşekkür ederim.

4ÇK/1: İyi yolculuklar!

4ÇK/1: Teşekkür ederim.

4ÇK/1: Kolay gelsin!

4ÇK/2: Allah iyiliğini versin!

4ÇK/8: Şu formu doldurun lütfen.

4ÇK/8: Tamam, teşekkür ederim.

4ÇK/8: Hoşça kalın, iyi çalışmalar!

Dostluk

1DK/10: Şu anda arkadaşlarım ve öğretmenim ile bir gezideyim.

2DK/3: Bazen kardeşim benden topu alıyor ve arkadaşlarıyla top oynuyor.

2DK/3: Hafta sonları sokakta arkadaşlarımla farklı oyunlar oynuyoruz.

2DK/4: Metinde Pınar, arkadaşı Emre'yi yazın kendileriyle Harikalar Diyarı'na gelmeye davet etmiştir.

2DK/8: Ailelerin çocuklarıyla arkadaş oluyorlar ve Türk kültürünü tanıyorlar.

2DK/11: Kahvaltıdan sonra arkadaşım Emel aradı.

2DK/12: Babamın Fethiye'de bir arkadaşı var.

2DK/13: Arkadaşlarım Caner ve Adnan'ı aradım.

3DK/1: Ben hemen bir arkadaş daha çağırayım.

3DK/3: Bak arkadaşların dışarıda.

3DK/3: Benim tek arkadaşım bilgisayar.

3DK/9: Arkadaşlarımla futbol oynayacağım.

3DK/9: Ben de Aylin'in evine gideceğim. Bu Pazar onun doğum günü.

3DK/12: Boş zamanlarımda arkadaşlarımla vakit geçiriyorum.

3DK/19: Horoz da onlara katılmış ve bu dört arkadaş beraber yola düşmüşler.

3ÇK/3: Ben sınıf arkadaşlarıma hediye aldım.

4DK/5: Artık o ailemizden biriydi, benim en iyi arkadaşımdı.

4DK/5: Fıstık, başka bir çocuğun penceresine konmuş ve onun en iyi arkadaşı olmuş.

4DK/6: Bunların yanında insanlar muhabbet kuşu, papağan, kanarya, tavşan gibi bazı hayvanları da evcilleştirerek onlarla arkadaş olmuşlar.

4DK/8: Bazı hayvanlar insanlarla dost olmuş.

4DK/8: Böylece köpekler insanların en sadık dostu olmuş.

4DK/10: Arkadaşlarımla her hafta sonu buluşup çalışırız.

4DK/14: Arkadaşlarımla beraber saklambaç, körebe, seksek gibi oyunlar oynarız.

4DK/18: Arkadaşlarımla hep beraber oyun oynarız.

4DK/18: Dilara benim en iyi arkadaşım.

4DK/20: Sınıf arkadaşlarımla buluşup gideceğiz.

4DK/20: Gecenin sonuna doğru gelinin arkadaşları geleneksel şarkılar söyleyip oyunlar oynarlar ve gelinin eline kına yakarlar.

4DK/21: Ben de arkadaşlarıma söylerim, rengârenk kanatlarımızla sizin için gösteri yapabiliriz.

4DK/21: Biz de serçe arkadaşlarla beraber sizin gösterinizde şarkı söyleyebiliriz.

4DK/21: Arkadaşlar, hepinize şimdiden çok teşekkür ederim.

4DK/23: Arkadaşlarım bana “Kibar” da derler.

4ÇK/4: Arkadaşlarım ve ben her hafta bir roman okuyup bitiririz.

4ÇK/5: Arkadaşlarıyla beraber sürekli futbol oynuyor.

4ÇK/6: Dünyada hiçbir dost insana kitaptan daha yakın değildir.

Yardımlaşma, Dayanışma

2DK/2: Gülyüzlü ve yardımsever bir insan.

2DK/2: Hastalara yardım ediyor.

2DK/6: Önemli araştırmalar yapmak ve insanlara faydalı olmak istiyor.

3DK/10: Çünkü insanlara yardım etmek istiyorum.

4DK/18: Komşularımızın kötü günlerinde hep yanlarında oluruz. Birbirimizi hiçbir zaman yalnız bırakmayız.

4DK/19: Akrabalarımız ve komşularımız bize her konuda yardımcı oluyorlar.

4DK/19: Arzu teyze ile karşı komşumuz Nuran teyze de ev işlerinde bana yardım ediyorlar.

4DK/19: Birinci kattaki komşumuz Ayşe teyze, ablamın çeyizini toplayıp kutulara yerleştiriyor.

4DK/21: Etləri kurt kardeş ve ben getirebiliriz.

4DK/21: Ben de muzları toplayabilirim.

4DK/21: Ben size dünyanın en lezzetli peynirlerini getirebilirim.

4DK/21: Ben de yardım etmek istiyorum. Mesela, su taşıyabilirim.

4DK/21: Sen miniciksin, suyu taşıyamazsın karınca kardeş. Suyu ben taşıyım.

4DK/21: Ben de arkadaşlarıma söylerim, rengârenk kanatlarımızla sizin için gösteri yapabiliriz.

4DK/21: Biz de serçe arkadaşlarla beraber sizin gösterinizde şarkı söyleyebiliriz.

4DK/21: El birliğiyle çok güzel bir program yapabiliriz.

Temizlik

2DK/11: Sonra elimi, yüzümü yıkadım ve kahvaltı ettim.

3DK/11: Sabah 07.00'de kalkacağım ve elimi yüzümü yıkayacağım.

3DK/11: Yemekten önce ellerimi yıkayacağım.

4DK/3: Kamyon, ne zaman bitecek banyon?

4ÇK/4: Önce elimi yüzümü yıkarım.

Doğruluk, Dürüstlük

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Aile Birliğine Önem Verme

2DK/1: Akşam ailece yemek yiyoruz.

2DK/2: Annemi çok seviyorum.

2DK/2: Annemle her gün sohbet ediyorum.

2DK/2: Akşamları bana kitap okuyor.

2DK/2: Annem beni arabayla okula götürüyor.

2DK/2: Arabada müzik dinliyoruz ve şarkı söylüyoruz.

2DK/2: Hafta sonları annemle alışverişe gidiyoruz.

2DK/2: Bazen yaramazlık yapıyorum ve annemi üzüyorum. O zaman annemden özür diliyorum.

2DK/3: Annem ve babam bana çok güzel oyuncaklar alıyor

2DK/3: Annem ve babam bana bazen kızıyor çünkü arabadan çok ses çıkıyor.

2DK/3: Kardeşimle beraber top oynuyoruz.

2DK/4: Ailenden izin al, sen de bizimle gel.

2DK/6: Ceren'in ailesi ona güveniyor ve Ceren'i destekliyor.

2DK/6: Ceren, annesini ve babasını çok seviyor ve hep onlarla birlikte yaşamak istiyor.

2DK/6: İleride dünya turuna anne ve babasıyla çıkmak istiyor.

2DK/12: Geçen yaz ailemle Türkiye'ye tatile gittik.

2ÇK/1: Hafta sonu genellikle ailemle vakit geçiriyorum.

2ÇK/1: Sonra beraber sohbet ediyoruz.

2ÇK/1: Kızım gitar çalıyor, oğlum şarkı söylüyor.

3DK/3: Metne göre Elif, annesini üzmemek için bilgisayar başından kalkıp arkadaşları ile oynamaya gitmektedir.

3DK/5: Annem, babam ve kardeşimle alışverişe çıktık.

3DK/5: Bu yüzden annem kardeşime bir çift ayakkabı ve tişört, bana da bir etek aldı.

3DK/7: Kızım, şu mağazaya girelim mi?

3DK/9: Hafta sonu babamla alışverişe gideceğiz.

3DK/9: Yarın annemle beraber alışverişe çıkacağız.

3DK/18: Annesi Keloğlan'ı karşısına almış ve onunla uzun uzun konuşmuş.

3DK/22: Kral çok korkmuş ve kızını korumak için denizin ortasındaki bu kaleye göndermiş.

3DK/26: Oğlumun nesi var doktor bey?

3ÇK/2: Annesi Hakan'ın sesini duydu. Bahçeye çıktı. Hakan'ı ve ayıyı gördü. Çok korktu.

3ÇK/3: Geçen yıl şubat tatilinde akrabalarımızı ziyaret etmek için ailemle Bursa'ya gittik.

3ÇK/5: Dedem dün bana bir anısını anlattı.

4DK/5: Bir gün annemle dışarı çıkıp biraz dolaştık.

4DK/11: Babam da bağlama çalar. Bana o öğretti. Her gün birlikte bağlama çalarız.

4DK/14: Babam bizi tiyatroya götürür.

4DK/17: Bu hobi bana babamdan geçti.

4DK/19: Ablam da çok mutlu ama biraz üzgün. Çünkü artık bizimle aynı evde yaşamayacak ve eskisi kadar sık görüşemeyeceğiz.

4DK/19: Ablam, babam ve annemle alışverişe gidiyor; ben de evde kalıp ev işleriyle ilgileniyorum.

4DK/19: Teyzem ve halam düğün yemeklerini hazırlıyorlar.

4DK/19: Eniştem, dayım ve amcam bazen düğün salonundaki düzenlemeleri yapıyor bazen de düğün yemekleri için markete ve pazara gidiyorlar.

4DK/20: Anne, Pazar günü Dilara'nın ablası Aysun evleniyor. Onun düğününe gitmek istiyorum.

4DK/22: İşime ve aileme bağlı bir insanım, insanlara karşı iyi niyetliyim.

4DK/23: Evden çıkmak için anneme: “Anne, arkadaşlarımla dışarıda oynayabilir miyim?”.

4DK/23: Harçlıklarımı harcamak için babama: “Baba paramı biriktirdim. Bu paralarla bisiklet alabilir miyiz?”.

4DK/23: Eşyalarını kullanmak için ablama: “Abla, bilgisayarını kullanabilir miyim?” derim.

4DK/24: Biz, yarın annem, babam, ablam ve kardeşimle birlikte pikniğe gideceğiz.

4DK/24: Annem ve ablam piknik için hazırlıklara başladılar. Şimdi mutfaktalar.

4DK/24: O yüzden babamla kardeşim biraz önce markete gittiler.

4DK/24: Belki dedemler de bizimle gelebilir. Geçen yaz birlikte gittik.

4DK/24: Dedem kardeşimle bana uçurtma yaptı, çok eğlendik.

4DK/24: Ninem, annem ve ablam da kırlarda dolaşır, papatya toplayabilirler.

4DK/24: Eminim, dedemle babam her zamanki gibi bir ağacın altında oturur, uzun uzun sohbet ederler.

4DK/28: Anne, bu kitabı alabilir miyim?

4DK/28: Fazla paramız yok, yalnızca bir kitap alabilirsin kızım.

4ÇK/2: Oğlumla saatlerce okuma ve yazma çalıştık.

4ÇK/4: Her akşam yemekten sonra annem, babam, kardeşim ve ben oturma odasında oturup çay içerek sohbet ederiz.

4ÇK/4: Annem ve babam, çay içerken ihtiyaçlarımızı sorarlar.

Bağımsız ve Özgür Düşünebilme

3DK/18: Keloğlan, “Nerede, nasıl iş bulacağım?” diye uzun uzun düşünmüş.

İyimserlik

3DK/10: Güzel, sana güveniyorum. Çok başarılı bir pilot olacaksın.

3DK/10: Size güveniyorum. Hepiniz ileride çok başarılı olacaksınız.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi

2DK/2: Arabada müzik dinliyoruz ve şarkı söylüyoruz.

2DK/7: Bir tiyatro oyunu sergilemek istiyoruz.

2DK/7: Gösterilerde öğrenciler şiiirler okuyor, şarkılar söylüyor, oyunlar oynuyorlar.

2DK/7: Metnin görselinde öğrenciler halk oyunları oynamaktadır.

2DK/8: 23 Nisan günü çocuklar gösteriler yapıyor, şiiirler okuyor ve şarkılar söylüyor.

2ÇK/1: Kızım gitar çalıyor, oğlum şarkı söylüyor.

2ÇK/2: Türkçe şarkıları çok seviyor.

2ÇK/2: Barış Manço'nun şarkılarını çok beğeniyor.

2ÇK/2: Arkadaşım Eşek şarkısını çok seviyor.

3ÇK/3: Önce toprağa şekil veriyor, sonra bu toprağı pişiriyorlar. Ortaya çok güzel tabak, sürahi, vazo gibi eşyalar çıkıyor ve bu el sanatına “çini” diyorlar.

Misafirperverlik

2DK/8: Bu çocuklar, Türk ailelerin yanında kalıyorlar.

2DK/12: O, bizi karşıladı ve evinde misafir etti.

2DK/12: Bizi, ailece çok güzel ağırladılar.

2DK/12: Serdar amca ve ailesi bize Fethiye'yi gezdirdiler.

2DK/12: Her akşam bize yemekten sonra taze meyve ikram ettiler.

3DK/24: Burada padişahı büyük bir şölenle karşılamışlar ve ona çok lezzetli yemekler ikram etmişler.

Vatanseverlik

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

İyilik Yapmak

3DK/18: Değirmende yaşlı bir adam görmüş, adamın hâline üzülmüş. Yaşlı adama “Ben her gün buraya geleyim, ücretsiz çalışayım.” demiş.

3DK/18: Paketin içinden bolca para, içecek ve yiyecek çıkmış. Bu paketi değirmenci göndermiş ama Keloğlan’ın haberi yokmuş. Böylece Keloğlan iyiliğinin karşılığını almış.

Çalışkanlık

2DK/6: Ceren çalışkan bir öğrenci.

2DK/6: Okulda derslerini çok dikkatli dinliyor.

2DK/6: Arkadaşları ile sık sık kütüphaneye gidiyor. Orada araştırmalar yapıyor ve kitap okuyor.

2DK/8: Duru Otel’de 6-12 yaş arası çocuklar için çikolata yapma kursu var.

2ÇK/2: Elena bu yıl Türkçe öğreniyor.

3DK/10: İstanbul’da bir pilotluk okuluna gideceğim. Pilotluk eğitimi alacağım.

3DK/20: Ben Türkçe dersini çok seviyorum.

3DK/23: Evet, doğru söylüyorsun ama Yiğit derslerini çok önemsiyor.

3DK/23: Evet, çok disiplinli bir öğrenci.

4DK/10: Arkadaşlarımla her hafta sonu buluşup çalışırız.

4DK/10: İki ay önce keman dersleri almaya başladım.

4DK/22: Her zaman çok çalıştım, hâlâ da çalışıyorum.

4DK/22: Çok çalışınlar, disiplinli olsunlar ve işlerini sevsinler.

4DK/27: Kütüphaneden geliyorum, hem yeni kitaplar aldım hem de kütüphanede ders çalıştım.

4DK/27: Böylece hem ders çalışır hem de kitap okursun.

4ÇK/2: Oğlumla saatlerce okuma ve yazma çalıştık.

4ÇK/4: Saat 20.00’de tekrar ders çalışmaya başladım.

4ÇK/7: Kütüphanede insanlar ister kitap okur ister bazı konuları araştırır ister ders çalışır.

Paylaşımçı Olmak

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Şefkat-Merhamet

3DK/18: Değirmende yaşlı bir adam görmüş, adamın hâline üzölmüş. Yaşlı adama “Ben her gün buraya geleyim, ücretsiz çalışayım.” demiş.

3ÇK/1: Metne göre öğretmeni yarışta birinci olan Erhan’a kitap hediye etmiştir. Erhan ise kitabını yarışta sonuncu olduğı için üzöldüğünü gördüğö Semra’ya hediye ederek onu sevindirmiştir.

4DK/5: Kendi kendime “Ölmüş galiba, yazık!” diyerek üzöldüm.

4DK/21: Sen miniciksin, suyu taşıyamazsın karınca kardeş. Suyu ben taşıyım.

Selamlaşma

1DK/1: Merhaba.

1DK/2: Merhaba.

1DK/4: Merhaba.

1DK/4: Teşekkür ederim Hakan, hoşça kal.

1DK/4: Rica ederim Elif, güle güle...

1DK/5: Merhaba.

1DK/6: Merhaba.

1DK/7: Görüşmek üzere, hoşça kal.

1DK/8: Merhaba.

1DK/8: Bereket versin, güle güle...

1DK/10: Alo.

1DK/10: Efendim!

1DK/10: Görüşmek üzere.

1DK/10: Hoşça kal.

1ÇK/1: Merhaba.

1ÇK/1: İyi dersler, görüşmek üzere...

2DK/1: Merhaba.

2DK/2: Merhaba.

2DK/4: Merhaba.

2DK/5: İyi günler...

2DK/7: Merhaba.

2DK/10: Alo.

2DK/10: Allah'a emanet ol.

2ÇK/3: Alo.

2ÇK/3: Merhaba.

2ÇK/3: Görüşürüz.

3DK/1: Merhaba.

3DK/2: Merhaba.

3DK/3: Görüşmek üzere...

3DK/5: Merhaba.

3DK/7: Hoş geldiniz.

3DK/7: Bereket versin, güle güle.

3DK/9: Merhaba.

3DK/9: Görüşürüz.

3DK/9: Görüşmek üzere.

3DK/12: Merhaba.

3DK/13: Merhaba Gökhan, Tiflis'e hoş geldin.

3DK/13: Hoş bulduk, teşekkür ederim Anton.

3DK/14: Merhaba.

3DK/15: Merhaba.

3DK/23: Merhaba.

3DK/23: Görüşürüz.

3DK/26: Hoş geldiniz.

3DK/26: Merhaba.

3ÇK/4: Merhaba.

3ÇK/5: Merhaba.

4DK/2: Sevimli bir tren bir gün bu yoldan geçip hayvanlara selam vermiş.

4DK/10: Merhaba.

4DK/14: Merhaba.

4DK/17: Merhaba.

4DK/18: Merhaba.

4DK/19: Merhaba.

4DK/22: Merhaba.

4DK/23: Merhaba.

4DK/24: Merhaba.

4DK/27: Merhaba.

4DK/27: Görüşmek üzere Dilara, hoşça kal!

4DK/27: Görüşmek üzere Elif!

4DK/29: Merhaba.

4ÇK/1: İyi günler!

4ÇK/2: Hoş geldin sevgili Karagözüm!

4ÇK/2: Hoş bulduk kel kafalı kara üzüm!

4ÇK/5: Merhaba.

4ÇK/8: Merhaba.

4ÇK/8: On beş gün sonra görüşmek üzere, hoşça kalın!

Alçakgönüllülük

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkma

1DK/6: İstanbul'da Kız Kulesi ve Boğaz Köprüsü var.

1DK/6: Tiflis'te tarihî Narikala Kalesi ve Gürcü Ana Heykeli var. Bu heykel Gürcistan'ın en önemli tarihî eseri.

1DK/6: Bükreş'te dünyanın en büyük meclis binası ve Ulusal Tarih Müzesi gibi önemli yerler var.

1DK/6: Ürdün'de Petra Antik Şehri ve Kızıl Deniz var.

1DK/7: İzmir'de Saat Kulesi var.

1DK/10: Kapalıçarşı'dayız.

2DK/4: Orada Keloğlan, Nasreddin Hoca, Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Kırmızı Başlıklı Kız gibi masal kahramanlarının heykelleri var.

2DK/5: Mısır Çarşısı'na gitmek istiyorum.

2DK/7: Gelecek hafta 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.

2DK/8: Atatürk 23 Nisan'ı dünya çocuklarına armağan ediyor.

2DK/11: Ayasofya Müzesi'ni gezdik.

2DK/11: Sonra Emel, Sultanahmet Camisi'ni gezmek istedi.

2DK/11: Yemekten sonra Topkapı Sarayı'na gittik.

2ÇK/2: Barış Manço'nun şarkılarını çok beğeniyor.

2ÇK/2: Arkadaşım Eşek şarkısını çok seviyor.

3DK/2: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

3DK/6: Kapalıçarşı'da altmış cadde ve sokak, bir okul, bir hamam, yirmi dört kapı ve dört bin dükkân vardır.

3DK/6: Turistler burayı ziyaret eder ve buradan çeşitli hediyeler alırlar: el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar gibi.

3DK/15: Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Beylerbeyi Sarayı var.

3DK/15: Ataneum, Village Müzesi, Old Town gibi tarihî yerler var.

3DK/16: Bosna Piramitleri, Visoko şehrinde bulunuyor.

3DK/16: Piramitlerden biri Güneş Piramidi diğeri de Ay Piramidi.

3DK/17: En önemli piramitler, Giza Piramitleri.

3DK/17: Mısır'daki piramitlerden Kefren ve Mikeranos, Keops Piramidi kadar büyük değil.

3DK/18: Metin bir Keloğlan masalıdır.

3DK/19: Metin Bremen Mızıkacıları masalıdır.

3DK/21: “İnat Evi”, Saraybosna'daki Milyatska Nehri'nin kıyısında, Millî Kütüphane.2nin karşısında iki katlı bir yapıdır.

3DK/22: Kız Kalesi, Mersin'de denizden 500 metre uzakta bir kale.

3DK/24: 16. yüzyılda Osmanlı Devleti padişahlarından Yavuz Sultan Selim, Gaziantep şehrini ziyaret etmiş.

3ÇK/3: Babam, “Bursa, Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti.” dedi.

3ÇK/3: Bursa'daki ilk günümüzde, bir arkeoloji müzesini gezdik.

3ÇK/3: Ulu Cami, eski Türk camilerinin en büyüklerinden biriymiş.

3ÇK/3: Yemekten sonra meşhur Çinili Cami'yi gezdik.

3ÇK/3: Önce toprağa şekil veriyor, sonra bu toprağı pişiriyorlar. Ortaya çok güzel tabak, sürahi, vazo gibi eşyalar çıkıyor ve bu el sanatına “çini” diyorlar.

4DK/1: Büyükada'dan Güntekin'in evini görmeden dönmeyin.

4DK/1: Büyükada'nın en ünlü yazarı da Reşat Nuri Güntekin'dir.

4DK/13: Çömlekçilik, bakırcılık ve cam sanatı el sanatlarından bazıları.

4DK/14: En yeni hobim “Ebru sanatı.”

4DK/20: Gecenin sonuna doğru gelinin arkadaşları geleneksel şarkılar söyleyip oyunlar oynarlar ve gelinin eline kına yakarlar.

4ÇK/2: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

4ÇK/2: Bazen Nasreddin Hoca gibi hem fakir insanları güldürmek hem onlara ders vermek; bazen de Keloğlan gibi maceralar peşinde koşmak ister.

4ÇK/5: Bu hafta sonu sınıfça Atatürk Orman Çiftliğine gideceğiz.

Fedakârlık

3DK/18: Keloğlan, her gün işe gitmiş, yaşlı değirmenciden hiç para istememiş. Sonunda kara kış gelmiş, annesi ve Keloğlan aç kalmış.

4.8. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın altıncı alt problemi olan “Türkçe Öğreniyorum kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına nasıl yer verilmiştir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Aynı metin içerisinde tekrarlayan ifadeler yalnızca bir kez gösterilmiştir. Metinlerin kodlamaları yapılırken sayı olarak kitap numarası, Ders Kitabı ise “DK”, Çalışma Kitabı ise “ÇK” harfleri ve taksimle ayrılarak sayı ile kitap içerisindeki metin numarası yazılmıştır. Örneğin Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1’in 1. Metni için 1DK/1, Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 1’in 1. Metni için 1ÇK/1 kodlaması yapılmıştır. Kodlamada kullanılan metin numaraları kitaptaki sayfa sırasına göre, araştırmamızda “Türkçe Öğreniyorum Kitap Setinde Yer Alan Metinler” başlığı altında verilen sıra ile sıralanmıştır.

1. Günlük Yaşam

a. Yiyecek-İçecek

1DK/10: Lokum, baharatlar, takılar, kıyafet ve daha bir çok hediyelik eşya.

2DK/9: Dana eti, fasulye, soğan, domates salçası, biber salçası, pul biber, karabiber, tuz, sıvı yağ, su

2DK/9: Kuru fasulye tarifi verilen metnin görselinde kuru fasulye yemeği yer almaktadır.

2DK/10: Çikolata, baklava, lokum, soğan, biber, bamya, salça

2DK/10: Bayramın ilk günü bamya pişireyim.

2ÇK/1: Eşim çok lezzetli omlet yapıyor.

2ÇK/3: Yemek için tavuk, patates, soğan ve havuç alıyorum.

2ÇK/3: Patates alma, evde var ama yoğurt al.

2ÇK/3: Bir de tatlı için muz yok.

2ÇK/3: Derya biraz kuruyemiş ve çikolata istiyor.

3DK/12: Hayvanat bahçesinde Mehmet bazen maymuna muz vermek istiyor ama maymundan korkuyor.

3DK/18: Günlerce sadece kuru ekmek ve bir parça peynirle karınlarını doyurmuşlar.

3DK/24: Alınazik kebabı, Gaziantep yöresine ait etli bir yemektir.

3DK/24: Aşçılar, bu kebabı genellikle kuzu etinden yaparlar.

3DK/24: Yoğurt ve patlıcan ile servis yaparlar.

3DK/26: Evet, okuldayken çok dondurma yemiş.

4DK/1: Yolculuk sırasında turistler Boğaz'ı seyredip martılara simit atıyor.

4DK/24: Meyve suyu, karpuz ve top alacaklar.

b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı

2DK/1: Her sabah erkenden uyanıyorum ve kahvaltı ediyorum.

2DK/1: Öğleden sonra eve geliyorum. Biraz dinleniyor ve yemek yiyorum.

2DK/1: Akşam ailece yemek yiyoruz.

2DK/11: Sonra elimi, yüzümü yıkadım ve kahvaltı ettim.

2DK/11: Metinde 12.30-14.30 arasında köfteciye gidilip yemek yendiği dile getirilmektedir.

2ÇK/1: Güzel havalarda bahçede kahvaltı ediyoruz.

3DK/11: Saat 07.30'da kahvaltı edeceğim.

3DK/11: Okuldan sonra eve döneceğim ve öğle yemeğimi yiyeceğim.

3DK/11: Saat 17.00'de akşam yemeğini yiyeceğim.

3DK/20: Öğle yemeğimi yedim ve okula gittim.

4ÇK/3: Bu öküz sizin kahvaltınız, keçi öğle yemeğiniz, tavşan da akşam yemeğinizdir.

4ÇK/4: Kahvaltıdan sonra da okula giderim.

c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları

2DK/1: Cumartesi ve pazar günleri erken kalkmıyorum çünkü okul yok.

2DK/2: Hafta sonları annemle alışverişe gidiyoruz.

2DK/3: Hafta sonları sokakta arkadaşlarımla farklı oyunlar oynuyoruz.

2ÇK/1: Hafta içi çok çalışıyorum ve yoruluyorum.

2ÇK/1: Hafta sonu genellikle ailemle vakit geçiriyorum.

3DK/9: Hafta sonu ne yapacaksın?

3ÇK/3: Geçen yıl şubat tatilinde akrabalarımızı ziyaret etmek için ailemle Bursa'ya gittik.

4ÇK/5: Bu hafta sonu sınıfça Atatürk Orman Çiftliğine gideceğiz.

d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri

1DK/10: Şu anda arkadaşlarım ve öğretmenim ile bir gezideyim.

2DK/1: Biraz kitap okuyorum.

2DK/1: Bol bol dinleniyorum, spor yapıyorum, televizyon izliyorum ve internete giriyorum.

2DK/6: Arkadaşları ile sık sık kütüphaneye gidiyor. Orada araştırmalar yapıyor ve kitap okuyor.

2DK/6: Bazen okul gezilerine katılıyor.

2DK/6: Gezilerde doğayı inceliyor, farklı ağaç ve çiçek türlerinin fotoğraflarını çekiyor.

2ÇK/1: Sinemaya ya da tiyatroya gidiyoruz.

2ÇK/1: Sonra beraber sohbet ediyoruz.

3DK/11: Daha sonra arkadaşlarımla oyun oynayacağım.

3DK/11: Oyundan sonra eve geleceğim ve kitap okuyacağım.

3DK/12: Boş zamanlarımda arkadaşlarımla vakit geçiriyorum.

3DK/20: Ben de parka döndüm ve orada biraz kitap okudum.

3ÇK/3: İkinci gün Uludağ Millî Parkı'na gittik.

3ÇK/3: Ben yeğenlerimle kayak yaptım, annemler teleferiğe bindi.

4DK/11: Ben boş vakitlerimde genellikle müzik dinlerim.

4DK/13: El sanatı hem hobi, hem meslektir.

4DK/14: Benim birçok hobim var: Resim yapmak, kitap okumak, film izlemek gibi.

4DK/14: Bir başka hobim de sinemaya ve tiyatroya gitmek.

4DK/14: En yeni hobim “Ebru sanatı”.

4DK/17: Koleksiyonculuk, çok yaygın bir hobidir.

4DK/18: Genellikle parka gideriz ama bazen de alışveriş merkezine gideriz.

4DK/18: Biz hep birlikte parka gideriz.

4DK/24: Biz, yarın annem, babam, ablam ve kardeşimle birlikte pikniğe gideceğiz.

4DK/24: Ninem, annem ve ablam da kırlarda dolaşır, papatya toplayabilirler.

4DK/24: Eminim, dedemle babam her zamanki gibi bir ağacın altında oturur, uzun uzun sohbet ederler.

4DK/29: Ben kitap okumayı çok seviyorum.

4DK/29: Hikâye kitaplarını okuduktan sonra ben de hikâye yazmaya çalışıyorum. Bu çok hoşuma gidiyor.

4ÇK/4: Bir saat televizyon seyredirim.

e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmiyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar

1DK/1: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

1DK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1DK/5: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1DK/7: Sevgili Elif,

1DK/7: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1DK/8: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

1DK/10: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÇK/1: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2DK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2DK/5: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2DK/7: Metinde öğrenciler öğretmenlerine resmî bir dille “siz” şeklinde; öğretmen öğrencilerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2DK/10: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2DK/12: Serdar amcanın eşi Nermin teyze ev hanımı

2DK/12: Seda abla 32 yaşında.

2ÇK/3: Alo, Meldacığım merhaba.

3DK/2: Karagöz’üm, merhaba!

3DK/2: Öyle desene be Hacı Cavcav.

3DK/2: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/3: Tamam canım annem, sen üzülme.

3DK/3: Aferin benim güzel kızım.

3DK/3: Anneciğim, ben çıkıyorum.

3DK/3: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/7: Peki anneciğim.

3DK/7: Metinde anne-kız birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/7: Metinde satıcı-Aylin birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/9: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/10: Metinde öğretmen öğrencilerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/25: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3DK/26: Sağ olun doktor bey.

3DK/26: Hanımfendi, oğlunuzun ateşi var.

3DK/26: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/3: Tren, aman ağabey yap fren!

4DK/3: Otobüs, öğretmenim bana küs.

4DK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/7: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/7: Sevgili kralım, hepsi seni ziyaret etmiş ama bir tanesi de seni iyileştirmeye çalışmamış.

4DK/9: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/17: Merhaba sayın seyirciler.

4DK/17: Merhaba Hasan Bey, koleksiyona nasıl başladınız?

4DK/17: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/18: Üst katımızda Türkân teyze oturuyor.

4DK/18: Aysun abla şu anda düğün hazırlıkları yapıyor.

4DK/20: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/20: Anneciğim, kına gecesine de gidebilir miyim?

4DK/21: Arkadaşlar, orman şenliğimizin zamanı yaklaşıyor.

4DK/21: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/22: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/22: Arda bey merhaba, bize kendinizi kısaca anlatır mısınız?

4DK/23: Sınıfta öğretmenime: “Öğretmenim bir soru sorabilir miyim?”.

4DK/27: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/28: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4DK/28: Bu kitabı almak istiyorum anneciğim.

4ÇK/1: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

4ÇK/2: Hoş geldin sevgili Karagözüm!

4ÇK/2: Efendim müdür değil mühür!

4ÇK/2: Öyle söylesene köftehor!

4ÇK/2: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

4ÇK/3: Metinde öğrenciler öğretmenlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

4ÇK/3: Padişahım, öküz keçi ve tilkiden daha büyük.

4ÇK/3: Aman efendimiz.

f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları

2DK/9: Kuru fasulye tarifi verilen metnin görselince kuru fasulye yemeği yer almaktadır.

2DK/10: Bayramın ilk günü bamya pişireyim.

2DK/11: Köfteciye gittik.

2DK/12: Her akşam bize yemekten sonra taze meyve ikram ettiler.

2ÇK/1: Eşim çok lezzetli omlet yapıyor.

2ÇK/3: Yemek için tavuk, patates, soğan ve havuç alıyorum.

2ÇK/3: Bir de tatlı için muz yok.

3DK/8: Köydeki çocuklar bol bol süt içiyorlar ve doğal yiyecekler tüketiyorlar.

3DK/8: Şehirdeki insanlar ise genellikle hazır yiyecekler tüketiyorlar.

3DK/24: Aşçılar, bu kebabı genellikle kuzu etinden yaparlar.

3DK/24: Yoğurt ve patlıcan ile servis yaparlar.

3ÇK/3: Göl kenarındaki bir restoranda balık yedik.

4DK/24: Elmalı kurabiye ve peynirli börek yapıyorlar.

4ÇK/4: İlk teneffüste, arkadaşlarımla kantinde çay içerek ödevlerimizi kontrol ederiz.

g. Oyunlar

2DK/3: En çok uzaktan kumandalı oyuncak arabamı seviyorum. Onunla odamda oynuyorum.

2DK/3: Kardeşimle beraber top oynuyoruz.

2DK/3: Hafta sonları sokakta arkadaşlarımla farklı oyunlar oynuyoruz. Bazen asker, bazen polis oluyoruz.

2DK/8: Burada çocuklar “mendil kapmaca”, “ip atlamaca”, “seksek”, “yağ satarım bal satarım” gibi oyunları tanıyor ve oynuyorlar.

2DK/13: Adnan’la ben de şaklambaç oynamak istedik ama sayımız azdı.

3DK/1: Körebe çok zevkli bir oyun.

3DK/3: Biliyorsun anne, bilgisayar oyunlarını çok seviyorum.

3DK/3: Saklambaç, körebe, yakan top gibi çok zevkli oyunlar var.

3ÇK/1: Dün okulda cuval yarışı yaptık.

4DK/14: Arkadaşlarımla beraber saklambaç, körebe, seksek gibi oyunlar oynarız.

4DK/15: Bu tür oyunlar, zekâ oyunlarıdır.

4DK/15: Damayı, iki kişi oynarız.

4DK/15: En çok manzara resimlerinin, çizgi film kahramanlarının ve hayvanların yapbozunu yaparız.

4DK/15: Dünyanın birçok yerinde zekâ küpü yarışmaları vardır.

4DK/16: Satranç, iki kişilik bir oyundur.

4DK/24: Piknikte kardeşimle bol bol uçurtma uçurabiliriz.

4ÇK/4: Sonra bir saat kardeşimle bilgisayarda futbol oynarız.

4ÇK/5: Ben sek sek oyununu seviyorum.

h. Spor

2DK/1: Bol bol dinleniyorum, spor yapıyorum, televizyon izliyorum ve internete giriyorum.

3DK/9: Arkadaşlarımla futbol oynayacağım.

4ÇK/5: Kağan ise futbolu çok seviyor.

i. Müzik

2DK/2: Arabada müzik dinliyoruz ve şarkı söylüyoruz.

2ÇK/1: Kızım gitar çalıyor, oğlum şarkı söylüyor.

4DK/10: Benim bir müzik grubum var.

4DK/10: Her ay okulumuzda konser verimiz.

4DK/10: Okuma-yazma öğrenmeden önce piyano çalmaya başladım.

4DK/10: Çok güzel bağlama çalarım.

4DK/10: Müzik dinlemekten çok hoşlanırım.

4DK/10: İki ay önce keman dersleri almaya başladım.

4DK/10: Konserlerde Elif ve arkadaşlarının müzik grubunda davul çalarım.

4DK/11: Ben boş vakitlerimde genellikle müzik dinlerim.

4DK/11: Bağlama çalmayı çok severim.

4DK/11: Babam da bağlama çalar. Bana o öğretti. Her gün birlikte bağlama çalarız.

4DK/20: Gecenin sonun doğru gelinin arkadaşları geleneksel şarkılar söyleyip oyunlar oynarlar ve gelinin eline kına yakarlar.

2. Kişiler Arası İlişkiler

a. Kişiler

1DK/1: Samet, Ali

1DK/2: Ahmet, Emel, Elif, Tekir

1DK/4: Hakan, Elif

1DK/5: Dilara, Amine

1DK/6: Kürşat

1DK/7: Elif, Sema Doğan, Serpil, Yıldız, Fatih, Kemal

1DK/8: Elif, Sema

1DK/10: Ayşe, Cemil

1ÇK/1: Canan, Elif

2DK/1: Hakan

2DK/2: Elif, Aylin

2DK/3: Emre

2DK/4: Emre, Pınar

2DK/5: Ahmet

2DK/6: Ceren

2DK/7: Ayşe, Erdal, Sibel, Mustafa

2DK/10: Tahsin, Nesrin

2DK/11: Emel, Ali

2DK/12: Muhammed, Serdar, Seda, Selim, Nermin

2DK/13: Caner, Adnan, Ahmet, Mustafa, Aykut

2ÇK/1: Alper, Elif, Yusuf, Makbule

2ÇK/3: Özge, Melda, Derya

3DK/3: Elif

3DK/5: Sema

3DK/7: Aylin, Elif

3DK/9: Ali, Sema, Aylin

3DK/10: Emre, Kenan, Mustafa

3DK/11: Elif

3DK/12: Aslı, Leyla, Sena, Hakan, Mehmet

3DK/13: Gökhan

3DK/15: Ayşe

3DK/20: Elif

3DK/23: Sema, Selçuk, Yiğit

3ÇK/1: Erhan, Hakan, Mehmet, Selin, Esra, Semra

3ÇK/4: Zeynep, Dilara

4DK/4: Elif, Hakan

4DK/10: Emre, Hakan, Ceren, Elif, Ahmet

4DK/11: Dilara, Elif

4DK/14: Pınar

4DK/18: Elif, Türkân, Dilara, Aysun, Zeynep, Aslı, Adnan

4DK/19: Dilara, Arzu, Nuran, Ayşe

4DK/23: Elif

4DK/24: Elif

4DK/27: Elif, Dilara

4DK/29: Hakan

4ÇK/4: Caner

4ÇK/5: Aylin, Kağan

b. Selamlaşma İfade ve Davranışları

1DK/1: Merhaba.

1DK/2: Merhaba.

1DK/4: Merhaba.

1DK/4: Teşekkür ederim Hakan, hoşça kal.

1DK/4: Rica ederim Elif, güle güle...

1DK/5: Merhaba.

1DK/6: Merhaba.

1DK/7: Görüşmek üzere, hoşça kal.

1DK/8: Merhaba.

1DK/8: Bereket versin, güle güle...

1DK/10: Alo.

1DK/10: Efendim!

1DK/10: Görüşmek üzere.

1DK/10: Hoşça kal.

1ÇK/1: Merhaba.

1ÇK/1: İyi dersler, görüşmek üzere...

2DK/1: Merhaba.

2DK/2: Merhaba.

2DK/4: Merhaba.

2DK/5: İyi günler...

2DK/7: Merhaba.

2DK/10: Alo.

2DK/10: Allah'a emanet ol.

2ÇK/3: Alo.

2ÇK/3: Merhaba.

2ÇK/3: Görüşürüz.

3DK/1: Merhaba.

3DK/2: Merhaba.

3DK/3: Görüşmek üzere...

3DK/5: Merhaba.

3DK/7: Hoş geldiniz.

3DK/7: Bereket versin, güle güle.

3DK/9: Merhaba.

3DK/9: Görüşürüz.

3DK/9: Görüşmek üzere.

3DK/12: Merhaba.

3DK/13: Merhaba Gökhan, Tiflis'e hoş geldin.

3DK/13: Hoş bulduk, teşekkür ederim Anton.

3DK/14: Merhaba.

3DK/15: Merhaba.

3DK/23: Merhaba.

3DK/23: Görüşürüz.

3DK/26: Hoş geldiniz.

3DK/26: Merhaba.

3ÇK/4: Merhaba.

3ÇK/5: Merhaba.

4DK/10: Merhaba.

4DK/14: Merhaba.

4DK/17: Merhaba.

4DK/18: Merhaba.

4DK/19: Merhaba.

4DK/22: Merhaba.

4DK/23: Merhaba.

4DK/24: Merhaba.

4DK/27: Merhaba.

4DK/27: Görüşmek üzere Dilara, hoşça kal!

4DK/27: Görüşmek üzere Elif!

4DK/29: Merhaba.

4ÇK/1: İyi günler!

4ÇK/2: Hoş geldin sevgili Karagözüm!

4ÇK/2: Hoş bulduk kel kafalı kara üzüm!

4ÇK/5: Merhaba.

4ÇK/8: Merhaba.

4ÇK/8: On beş gün sonra görüşmek üzere, hoşça kalın!

c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler

2DK/1: Akşam ailece yemek yiyoruz.

2DK/2: Annemi çok seviyorum.

2DK/2: Annemle her gün sohbet ediyorum.

2DK/2: Akşamları bana kitap okuyor.

2DK/2: Annem beni arabayla okula götürüyor.

2DK/2: Arabada müzik dinliyoruz ve şarkı söylüyoruz.

2DK/2: Hafta sonları annemle alışverişe gidiyoruz.

2DK/2: Bazen yaramazlık yapıyorum ve annemi üzüyorum. O zaman annemden özür diliyorum.

2DK/3: Annem ve babam bana çok güzel oyuncaklar alıyor

2DK/3: Annem ve babam bana bazen kızıyor çünkü arabadan çok ses çıkıyor.

2DK/3: Kardeşimle beraber top oynuyoruz.

2DK/4: Ailenden izin al, sen de bizimle gel.

2DK/6: Ceren'in ailesi ona güveniyor ve Ceren'i destekliyor.

2DK/6: Ceren, annesini ve babasını çok seviyor ve hep onlarla birlikte yaşamak istiyor.

2DK/6: İleride dünya turuna anne ve babasıyla çıkmak istiyor.

2DK/12: Geçen yaz ailemle Türkiye'ye tatile gittik.

2ÇK/1: Hafta sonu genellikle ailemle vakit geçiriyorum.

2ÇK/1: Sonra beraber sohbet ediyoruz.

2ÇK/2: Onun annesi ev hanımı.

2ÇK/2: Babası taksi şoförü.

3DK/3: Tamam canım annem, sen üzülme.

3DK/5: Annem, babam ve kardeşimle alışverişe çıktık.

3DK/5: Bu yüzden annem kardeşime bir çift ayakkabı ve tişört, bana da bir etek aldı.

3DK/5: Kardeşim oyuncakçıya da gitmek istedi ama annem izin vermedi.

3DK/7: Kızım, şu mağazaya girelim mi?

3DK/9: Hafta sonu babamla alışverişe gideceğiz.

3DK/9: Yarın annemle beraber alışverişe çıkacağız.

3DK/10: Ben polis olacağım. Çünkü benim babam da polis.

3DK/18: Annesi Keloğlan'ı karşısına almış ve onunla uzun uzun konuşmuş.

3DK/18: Annesi çok kızmış.

3DK/22: Kral çok korkmuş ve kızını korumak için denizin ortasındaki bu kaleye göndermiş.

3DK/26: Oğlumun nesi var doktor bey?

3ÇK/2: Annesi Hakan'ın sesini duydu. Bahçeye çıktı. Hakan'ı ve ayıyı gördü. Çok korktu.

3ÇK/3: Geçen yıl şubat tatilinde akrabalarımızı ziyaret etmek için ailemle Bursa'ya gittik.

3ÇK/4: İyi ki benim annem İsviçre'de yaşamıyor çünkü genelde pazar günleri çamaşır yıkıyor ve asıyor.

3ÇK/5: Dedem dün bana bir anısını anlattı.

4DK/5: Yakalayıp anneme götürdüm.

4DK/5: Babam ona bir kafes yaptı.

4DK/5: Bir gün annemle dışarı çıkıp biraz dolaştık.

4DK/11: Babam da bağlama çalar. Bana o öğretti. Her gün birlikte bağlama çalarız.

4DK/14: Babam bizi tiyatroya götürür.

4DK/17: Bu hobi bana babamdan geçti.

4DK/19: Ablam, babam ve annemle alışverişe gidiyor; ben de evde kalıp ev işleriyle ilgileniyorum.

4DK/19: Teyzem ve halam düğün yemeklerini hazırlıyorlar.

4DK/19: Eniştem, dayım ve amcam bazen düğün salonundaki düzenlemeleri yapıyor bazen de düğün yemekleri için markete ve pazara gidiyorlar.

4DK/20: Anne, pazar günü Dilara'nın ablası Aysun evleniyor. Onun düğününe gitmek istiyorum.

4DK/22: İşime ve aileme bağlı bir insanım, insanlara karşı iyi niyetliyim.

4DK/23: Evden çıkmak için anneme: “Anne, arkadaşlarımla dışarıda oynayabilir miyim?”.

4DK/23: Harçlıklarımı harcamak için babama: “Baba paramı biriktirdim. Bu paralarla bisiklet alabilir miyiz?”.

4DK/23: Eşyalarını kullanmak için ablama: “Abla, bilgisayarını kullanabilir miyim?” derim.

4DK/24: Biz, yarın annem, babam, ablam ve kardeşimle birlikte pikniğe gideceğiz.

4DK/24: Annem ve ablam piknik için hazırlıklara başladılar. Şimdi mutfaktalar.

4DK/24: O yüzden babamla kardeşim biraz önce markete gittiler.

4DK/24: Belki dedemler de bizimle gelebilir. Geçen yaz birlikte gittik.

4DK/24: Dedem kardeşimle bana uçurtma yaptı, çok eğlendik.

4DK/24: Ninem, annem ve ablam da kırlarda dolaşır, papatya toplayabilirler.

4DK/24: Eminim, dedemle babam her zamanki gibi bir ağacın altında oturur, uzun uzun sohbet ederler.

4DK/28: Anne, bu kitabı alabilir miyim?

4DK/28: Fazla paramız yok, yalnızca bir kitap alabilirsin kızım.

4ÇK/2: Oğlumla saatlerce okuma ve yazma çalıştık.

4ÇK/4: Her akşam yemekten sonra annem, babam, kardeşim ve ben oturma odasında oturup çay içerek sohbet ederiz.

4ÇK/4: Annem ve babam, çay içerken ihtiyaçlarımızı sorarlar.

d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler

2DK/8: Bu çocuklar, Türk ailelerin yanında kalıyorlar.

2DK/12: O, bizi karşıladı ve evinde misafir etti.

2DK/12: Bizi, ailece çok güzel ağırladılar.

2DK/12: Her akşam bize yemekten sonra taze meyve ikram ettiler.

3DK/6: Turistler burayı ziyaret eder ve buradan çeşitli hediyeler alırlar: el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar gibi.

3DK/24: Burada padişahı büyük bir şölenle karşılamışlar ve ona çok lezzetli yemekler ikram etmişler.

3ÇK/1: Öğretmenim bana bir kitap hediye etti.

3ÇK/1: Ben de kitabımı Semra'ya hediye ettim.

3ÇK/3: İstanbul'daki dostlarımıza götürmek için biz de hediye çiniler aldık.

3ÇK/3: Ben sınıf arkadaşlarıma hediye aldım.

4DK/20: Eğlenceden ve yemekten sonra misafirler gelin ve damata hediyeler verirler, onları tebrik ederler.

f. Diğerleri

1DK/1: Teşekkür ederim.

1DK/4: Teşekkür ederim Hakan, hoşça kal.

1DK/4: Rica ederim Elif, güle güle...

1DK/8: Hayırlı işler...

1DK/8: Bereket versin, güle güle...

1DK/10: İyiyim, teşekkür ederim.

1DK/10: Ben de iyiyim, sağ ol.

1ÇK/1: Memnun oldum, Elif.

1ÇK/1: İyi dersler, görüşmek üzere...

2DK/2: O zaman annemden özür diliyorum.

2DK/5: Hayırlı işler!

2DK/5: Sağ olun.

2DK/5: Bereket versin...

2DK/5: Bereketini görün.

2DK/5: Çok teşekkür ederim.

2DK/9: Afiyet olsun.

2ÇK/3: Tamam, sağ ol.

3DK/2: Allah rahmet eylesin.

3DK/2: Geçmiş olsun!

3DK/2: Sağ ol Karagöz'üm.

3DK/7: Bereket versin, güle güle.

3DK/10: Teşekkür ederim Kenan.

3DK/13: Hoş bulduk, teşekkür ederim Anton.

3DK/23: Yiğit'e geçmiş olsun dileklerimi ilet.

3DK/25: Afiyet olsun.

3DK/26: Sağ olun doktor bey.

3DK/26: Rica ederim. Geçmiş olsun!

4DK/2: Kara karga, hatasını anlamış ve trenden özür dilemiş.

4DK/7: Bütün hayvanlar birer birer gelip aslanı ziyaret etmiş ve ona "Geçmiş olsun!" demişler.

4DK/15: Kazanmayı, kaybetmeyi, rakibimizi tebrik etmeyi öğreniriz.

4DK/17: Ben teşekkür ederim, iyi yayınlar.

4DK/20: Eğlenceden ve yemekten sonra misafirler gelin ve damata hediyeler verirler, onları tebrik ederler.

4DK/22: Çok teşekkür ederiz.

4DK/22: Rica ederim.

4DK/27: Ben de iyiyim, teşekkür ederim.

4ÇK/1: İyi yolculuklar!

4ÇK/1: Teşekkür ederim.

4ÇK/1: Kolay gelsin!

4ÇK/2: Allah iyiliğini versin!

4ÇK/8: Şu formu doldurun lütfen.

4ÇK/8: Tamam, teşekkür ederim.

4ÇK/8: Hoşça kalın, iyi çalışmalar!

3. Değerler ve Eğitim

a. Değerler

2DK/8: Atatürk 23 Nisan'ı dünya çocuklarına armağan ediyor.

4ÇK/5: Bu hafta sonu sınıfça Atatürk Orman Çiftliğine gideceğiz.

b. Eğitim

1DK/4: Türkçe dersi var mı?

1ÇK/1: Ben altıncı sınıftayım.

2DK/1: Altıncı sınıfta okuyorum.

2DK/1: Sonra ders çalışıyor ve ödevlerimi yapıyorum.

2DK/2: Ortaokulda öğrenciyim.

2DK/6: Ceren çalışkan bir öğrenci.

2DK/6: Okulda derslerini çok dikkatli dinliyor.

2DK/8: Duru Otel'de 6-12 yaş arası çocuklar için çikolata yapma kursu var.

2ÇK/1: Elena yedinci sınıfa gidiyor.

2ÇK/2: Elena bu yıl Türkçe öğreniyor.

3DK/10: İstanbul'da bir pilotluk okuluna gideceğim. Pilotluk eğitimi alacağım.

3DK/11: Kahvaltıdan sonra okul servisine bineceğim ve okula gideceğim.

3DK/20: Öğle yemeğimi yedim ve okula gittim.

3DK/23: Evet, doğru söylüyorsun ama Yiğit derslerini çok önemsiyor.

3DK/23: Evet, çok disiplinli bir öğrenci.

4DK/5: Her gün okuldan sonra onunla oynadım.

4DK/10: Derslerin yoğunluğunu bu konserler sayesinde unuturuz.

4DK/10: İki ay önce keman dersleri almaya başladım.

4DK/27: Ben de kitap okumayı çok seviyorum ama şu an derslerim çok yoğun.

4DK/29: Öğretmenim, hikâyelerimi kontrol ediyor, sonra bana veriyor.

4ÇK/2: Oğlumla saatlerce okuma ve yazma çalıştık.

4ÇK/4: Kahvaltıdan sonra da okula giderim.

4ÇK/4: Dinlendikten sonra ödevlerimi yaparım.

4ÇK/4: Saat 20.00'de tekrar ders çalışmaya başlarım.

4ÇK/5: Biz şimdi on üç yaşındayız ve ortaokula gidiyoruz.

4ÇK/7: Kütüphanede insanlar ister kitap okur ister bazı konuları araştırır ister ders çalışır.

4ÇK/7: Bazı öğrenciler orada hem kitap okur hem ödevlerini yapar.

c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi

1DK/5: Ben Türkçe, İngilizce ve Arapça biliyorum.

1DK/6: İstanbul'da Kız Kulesi ve Boğaz Köprüsü var.

1DK/7: İzmir'de Saat Kulesi var.

1DK/10: Kapalıçarşı'dayız.

2DK/5: Mısır Çarşısı'na gitmek istiyorum.

2DK/11: Ayasofya Müzesi'ni gezdik.

2DK/11: Sonra Emel, Sultanahmet Camisi'ni gezmek istedi.

2DK/11: Yemekten sonra Topkapı Sarayı'na gittik.

3DK/6: Kapalıçarşı'da altmış cadde ve sokak, bir okul, bir hamam, yirmi dört kapı ve dört bin dükkân vardır.

3DK/15: Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Beylerbeyi Sarayı var.

3DK/20: Ben Türkçe dersini çok seviyorum.

3DK/22: Kız Kalesi, Mersin'de denizden 500 metre uzakta bir kale.

3DK/24: 16. yüzyılda Osmanlı Devleti padişahlarından Yavuz Sultan Selim, Gaziantep şehrini ziyaret etmiş.

3ÇK/3: Babam, “Bursa, Osmanlı Devleti’nin ilk başkenti.” dedi.

3ÇK/3: Bursa’daki ilk günümüzde, bir arkeoloji müzesini gezdik.

3ÇK/3: Ulu Cami, eski Türk camilerinin en büyüklerinden biriymiş.

3ÇK/3: Yemekten sonra meşhur Çinili Cami’yi gezdik.

4DK/1: Büyükada’dan Güntekin’in evini görmeden dönmeyin.

d. Diğerleri

2DK/2: Gülyüzlü ve yardımsever bir insan.

2DK/2: Hastalara yardım ediyor.

2DK/6: Önemli araştırmalar yapmak ve insanlara faydalı olmak istiyor.

2DK/11: Sonra elimi, yüzümü yıkadım ve kahvaltı ettim.

3DK/10: Çünkü insanlara yardım etmek istiyorum.

3DK/11: Sabah 07.00’de kalkacağım ve elimi yüzümü yıkayacağım.

3DK/11: Yemekten önce ellerimi yıkayacağım.

3DK/18: Değirmende yaşlı bir adam görmüş, adamın hâline üzülmüş. Yaşlı adama “Ben her gün buraya geleyim, ücretsiz çalışayım.” demiş.

4DK/19: Akrabalarımız ve komşularımız bize her konuda yardımcı oluyorlar.

4DK/19: Arzu teyze ile karşı komşumuz Nuran teyze de ev işlerinde bana yardım ediyorlar.

4DK/21: Ben de yardım etmek istiyorum.

4DK/25: Kangal köpekleri insanlarla çok iyi iletişim kurarlar.

4ÇK/4: Önce elimi yüzümü yıkarım.

4. Edebiyat-Sanat ve Müzik

a. Edebiyat

2DK/4: Orada Keloğlan, Nasreddin Hoca, Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Kırmızı Başlıklı Kız gibi masal kahramanlarının heykelleri var.

2DK/7: “23 Nisan Şiiri”ni sen oku.

2DK/8: 23 Nisan günü çocuklar gösteriler yapıyor, şiiirler okuyor ve şarkılar söylüyor.

3DK/2: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

3DK/18: Keloğlan ve annesi, bir yaz çok parasız kalmışlar.

3DK/20: Türkçe dersinde güzel bir hikâye okuduk.

3DK/25: Metin bir fıkra metnidir.

4DK/1: Büyükkada’nın en ünlü yazarı da Reşat Nuri Güntekin’dir.

4ÇK/2: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

4ÇK/6: Bazen Nasreddin Hoca gibi hem fakir insanları güldürmek hem onlara ders vermek; bazen de Keloğlan gibi maceralar peşinde koşmak ister.

4ÇK/8: Sevimli Beyaz adlı kitabı ödünç almak istiyorum.

4ÇK/8: Kitabın yazarı Aytül Akal.

b. Müzik

2DK/7: Gösterilerde öğrenciler şiirler okuyor, şarkılar söylüyor, oyunlar oynuyorlar.

2DK/8: 23 Nisan günü çocuklar gösteriler yapıyor, şiirler okuyor ve şarkılar söylüyor.

2ÇK/2: Türkçe şarkıları çok seviyor.

2ÇK/2: Barış Manço’nun şarkılarını çok beğeniyor.

2ÇK/2: Arkadaşım Eşek şarkısını çok seviyor.

3DK/19: Müzisyen olmak istemiş ve Bremen’e doğru yola çıkmış.

4DK/11: Ben halk müziğini çok severim.

4DK/11: Klasik müzik de dinlerim.

4DK/12: Müzik insanı dinlendirir.

4DK/12: Çünkü müzik dinlemek bebeklerin ruhsal gelişimlerinde faydalıdır.

4DK/12: Klasik müzik sizi rahatlatır ve kolay uyumanızı sağlar.

4DK/12: Dünyanın birçok yerinde sebze ve meyve üreticileri ürünlerine klasik müzik dinletirler.

c. Sanat

4DK/14: En yeni hobim “Ebru sanatı.”

d. Gösteri Sanatları

2DK/7: Bir tiyatro oyunu sergilemek istiyoruz.

2DK/7: Metnin görselinde öğrenciler halk oyunları oynamaktadır.

2DK/8: 23 Nisan günü çocuklar gösteriler yapıyor, şiirler okuyor ve şarkılar söylüyor.

4DK/20: Düğünde gelin, damat ve misafirler çeşitli halk oyunları oynarlar.

e. El Sanatları Geleneği

3DK/6: Turistler burayı ziyaret eder ve buradan çeşitli hediyeler alırlar: el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar gibi.

3ÇK/3: Önce toprağa şekil veriyor, sonra bu toprağı pişiriyorlar. Ortaya çok güzel tabak, sürahi, vazo gibi eşyalar çıkıyor ve bu el sanatına “çini” diyorlar.

4DK/13: Çömlekçilik, bakırcılık ve cam sanatı el sanatlarından bazıları.

f. Diğerleri

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

5. Gelenekler ve Folklor

a. Özel Günler ve Gelenekler

2DK/7: Gelecek hafta 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.

2DK/7: Bu bayramda bütün okullar gösteriler düzenliyor.

2DK/8: 23 Nisan, dünyadaki ilk çocuk bayramı.

2DK/8: 23 Nisan'da dünyanın birçok ülkesinden çocuklar Türkiye'ye geliyor. Bu çocuklar, Türk ailelerin yanında kalıyorlar. Ailelerin çocuklarıyla arkadaş oluyorlar ve Türk kültürünü tanıyorlar.

2DK/8: 23 Nisan günü çocuklar gösteriler yapıyor, şiirler okuyor ve şarkılar söylüyor.

3DK/5: Bugün çok heyecanlıyım çünkü yarın bayram.

b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler

2DK/13: Tekerleme söyledik ve ebeyi belirledik.

3DK/19: Metin bir masal metnidir ve metnin başında masal başı tekerlemesine yer verilmiştir.

c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar.

3ÇK/5: Çok şükür kazada kimseye bir şey olmamış.

4DK/22: Başarılarımın ardından sürekli dua ediyor ve Allah'a şükrediyorum.

d. Doğum, Evlilik Gelenekleri

3DK/9: Metinde Sema, arkadaşı Aylin'in doğum günü için arkadaşına hediye alacaktır.

4DK/18: O çok mutlu çünkü iki hafta sonra evlenecek.

4DK/18: Aysun abla şu anda düğün hazırlıkları yapıyor.

4DK/19: Düğünümüz bir salonda olacak.

4DK/19: Düğünden bir gün önce evde kına gecesi yapacağız.

4DK/19: Teyzem ve halam düğün yemeklerini hazırlıyorlar.

4DK/19: Birinci kattaki komşumuz Ayşe teyze, ablamın çeyizini toplayıp kutulara yerleştiriyor.

4DK/19: Onları kına gecemize ve düğünümüze davet edeceğim.

4DK/20: Türk düğünleri çok eğlencelidir.

4DK/20: Düğünde gelin, damat ve misafirler çeşitli halk oyunları oynarlar.

4DK/20: Düğün sahipleri, misafirlere yemek ikram eder.

4DK/20: Eğlenceden ve yemekten sonra misafirler gelin ve damata hediyeler verirler, onları tebrik ederler.

4DK/20: Kına gecesini gelinin ailesi düzenler.

4DK/20: Evde veya düğün salonu gibi bir yerde, gelin ve gelinin arkadaşları eğlenceler yaparlar.

4DK/20: Genellikle kına gecelerine bayanlar katılır.

4DK/20: Gecenin sonun doğru gelinin arkadaşları geleneksel şarkılar söyleyip oyunlar oynarlar ve gelinin eline kına yakarlar.

e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

f. Danslar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

i. Diğerleri

2DK/12: Onların Yanıklar Köyü'nde yazlıkları vardı. Yazın Fethiye'nin merkezi çok sıcaktı ama Yanıklar Köyü yüksekteydi ve çok serindi.

6. Sosyal Yaşam

a. Moda

3DK/5: Annem kendisine bir kazak aldı.

3DK/5: Bu yüzden annem kardeşime bir çift ayakkabı ve tişört, bana da bir etek aldı.

3DK/5: Babam ise sadece bir kravat ve bir çift çorap aldı.

3DK/7: Ben bir etek almak istiyorum.

b. Yasaklar

3ÇK/4: Bizim de bazı öğretmenlerimiz “Dersteyken sakız çiğnemeyin.” diye bizi uyarıyor.

4ÇK/7: Kütüphanede ne yemek yiyebilir ne de konuşabiliriz.

4ÇK/7: Orada çok sessiz olmak gerekir.

4ÇK/7: Ancak kitapları izinsiz dışarı çıkaramayız.

c. Alkış ve Güzel Hareketler

3DK/3: Aferin benim güzel kızım.

3DK/10: Aferin çocuklar.

d. Diğerleri

4DK/18: Komşularımızla aramız çok iyi çünkü birbirimize her zaman saygı gösteririz.

4DK/18: Komşularımızın kötü günlerinde hep yanlarında oluruz. Birbirimizi hiçbir zaman yalnız bırakmayız.

4DK/18: Komşularımızı ve arkadaşlarımı çok seviyorum.

4DK/19: Akrabalarımız ve komşularımız bize her konuda yardımcı oluyorlar.

4DK/19: Arzu teyze ile karşı komşumuz Nuran teyze de ev işlerinde bana yardım ediyorlar.

4DK/19: Birinci kattaki komşumuz Ayşe teyze, ablamın çeyizini toplayıp kutulara yerleştiriyor.

7. Coğrafya ve Mekân

a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)

1DK/6: İstanbul

1DK/7: İzmir, İstanbul

1DK/10: İstanbul, İzmir

2DK/1: Ankara

2DK/4: Ankara

2DK/5: İstanbul, Eminönü

2DK/11: Fatih, Sultanahmet

2DK/12: Fethiye, Yanıklar Köyü

2ÇK/1: Üsküdar

2ÇK/3: Kızılay

3DK/6: İstanbul, Beyazıt

3DK/10: İstanbul

3DK/12: Ankara

3DK/14: İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon, Konya, Antalya, Eskişehir, Bursa

3DK/15: İstanbul

3DK/22: Mersin

3DK/24: Gaziantep

3ÇK/3: Bursa, İznik, İstanbul

4DK/1: İstanbul, Büyükdada

4DK/22: İstanbul, Bayrampaşa

4ÇK/1: Tuzla

4.9. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın yedinci alt problemi olan “Hayat Boyu Türkçe kitap setindeki Türkçe okuma metinlerinde değer unsurlarına nasıl yer verilmiştir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Aynı metin içerisinde tekrarlayan ifadeler yalnızca bir kez gösterilmiştir. Metinlerin kodlamaları yapılırken sayı olarak kitap numarası, Öğrenci Kitabı ise “ÖK”, Çalışma Kitabı ise “ÇK” harfleri ve taksimle ayrılarak sayı ile kitap içerisindeki metin numarası yazılmıştır. Örneğin Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1’in 1. Metni için 1DK/1, Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1’in 1. Metni için 1ÇK/1 kodlaması yapılmıştır. Kodlamada kullanılan metin numaraları kitaptaki sayfa sırasına göre, araştırmada “Hayat Boyu Türkçe Kitap Setinde Yer Alan Metinler” başlığı altında verilen sıra ile sıralanmıştır.

Sevgi

1ÖK/3: Okulumu ve sınıfımı seviyorum.

1ÖK/13: Mevlana’nın sözleri sevgi ve barışı anlatıyor.

1ÖK/20: Ben onları çok seviyorum.

1ÇK/4: Annem sevgiyle gülümsüyor.

1ÇK/5: Okulumu çok seviyorum.

2ÖK/2: Dedemi çok seviyorum.

2ÖK/9: Okula gidiyorum, futbol oynamayı çok seviyorum.

2ÖK/14: Ben ailemi çok seviyorum.

2ÖK/21: En çok muzu seviyorum.

2ÖK/21: En çok ıspanağı seviyorum.

2ÖK/29: Kitap okumayı seviyorum.

3ÖK/4: Resim yapmayı seviyorum.

3ÖK/23: Sizi çok seviyorum anne.

3ÖK/23: Biz de seni çok seviyoruz kızım.

Sorumluluk

2ÖK/13: Ödevlerini yapıyor.

2ÇK/7: Metne göre 16.00'da ödev yapmaktadır.

2ÇK/12: Ödevlerimi düzenli yaparım.

3ÖK/7: Biraz dinleniyor sonra ödevlerini yapıyor.

Saygı

2ÖK/15: Metin görselinde biri Suriyeli ve diğeri Türk olmak üzere iki öğrencinin güler yüzle sohbet ettikleri görülmektedir. Bu durum da farklı kültürlerle saygıyı temsil etmektedir.

Hoşgörü-Duyarlılık

1ÖK/9: Metin görselinde kadınların bir kısmının başörtüsü kullandığı görülmektedir. Bu kadınların yanında başörtüsü takmayan kadınların da yer alması düşünce ve inanç özgürlüğünü yansıtmaktadır.

1ÖK/17: Metin görselinde bayrak töreni için sırada bekleyen kız çocuklarından biri başörtülü diğerleri ise başörtüsüzdür. Bu durum Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğünü yansıtmaktadır.

2ÖK/2: Metnin görselinde nine başörtülü, anne ise başörtüsüzdür. Bu durum Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğünü yansıtmaktadır.

2ÖK/4: Metnin görselinde engelli öğrencinin başörtülü olması, ona yardım eden kız öğrenci dâhil olmak üzere diğer öğrencilerin başörtüsü takmaması Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğünü yansıtmaktadır.

2ÖK/5: Metnin görselinde yer alan kadınlardan biri başörtüsü takmakta bir diğeri ise takmamaktadır. Bu durum düşünce ve inanç özgürlüğünün toplumumuzda gördüğü kabulü ve ona duyulan saygıyı göstermektedir.

2ÖK/14: Metnin görselinde Mehmet'in annesinin başörtülü bir kadın olduğunu ancak 15 yaşındaki kızının başörtüsüz olduğu görülmektedir. Bu durum düşünce ve inanç özgürlüğünün toplumumuzda gördüğü kabulü ve ona duyulan saygıyı göstermektedir.

Özgüven

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Empati

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Adil Olma

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Cesaret, Liderlik

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Nazik Olmak

1ÖK/1: Memnun oldum.

1ÖK/2: Tanıştığımıza memnun oldum.

1ÖK/4: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/8: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/13: Teşekkür ederim Karagöz'üm.

1ÖK/18: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/25: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

2ÖK/1: Teşekkür ederim anne.

2ÖK/1: Afiyet olsun, oğlum.

2ÖK/3: Allah bereket versin.

2ÖK/3: Teşekkür ederim.

2ÖK/4: Teşekkür ederim.

2ÖK/6: Güle güle giyin.

2ÖK/8: Sizi tebrik ederim.

2ÖK/12: Affedersiniz.

2ÖK/12: Teşekkür ederim.

2ÖK/12: Rica ederim.

2ÖK/15: Tanıştığımıza memnun oldum.

2ÖK/18: Güle güle kullan.

2ÖK/18: Teşekkür ederim.

2ÖK/19: Affedersiniz, bu hikâye kitabı kaç lira?

2ÖK/19: Teşekkür ederim.

2ÖK/22: Tebrik ederim.

2ÖK/23: Sağ olun.

2ÖK/23: Hayırlı olsun.

2ÖK/23: Hayırlı işler.

2ÖK/23: Teşekkür ederim.

2ÖK/26: Teşekkür ederim.

2ÖK/26: Rica ederim.

2ÖK/26: Geçmiş olsun.

2ÇK/2: Teşekkür ederim Hakan, ben tokum.

2ÇK/8: Memnun oldum.

2ÇK/9: Hayırlı işler.

2ÇK/9: Güle güle kullanın.

2ÇK/9: Teşekkür ederim.

2ÇK/10: Teşekkür ederim.

2ÇK/11: Geçmiş olsun.

2ÇK/11: Teşekkür ederim.

2ÇK/11: Rica ederim.

3ÖK/1: Tanıştığımıza memnun oldum.

3ÖK/1: Teşekkür ederim.

3ÖK/2: Memnun oldum.

3ÖK/2: Teşekkür ederim.

3ÖK/3: Tanıştığımıza memnun oldum Ömer.

3ÖK/5: Özür dilerim.

3ÖK/10: Teşekkür ederim.

3ÖK/11: “Ellerine sağlık kızım.” diyor.

3ÖK/17: Teşekkür ederim.

3ÖK/17: Allah bereket versin.

3ÖK/17: Bereketini görün.

3ÖK/17: Hayırlı işler.

3ÖK/18: Çok teşekkür ederim.

3ÖK/18: Hayırlı işler.

3ÖK/21: Ben de onlara teşekkür edeceğim.

3ÖK/22: Sağ ol.

3ÖK/22: Çok teşekkür ederim dostum.

3ÖK/23: Çok teşekkür ederim kızım.

3ÇK/1: Tanıştığımıza çok memnun oldum.

3ÇK/1: Teşekkür ederim.

3ÇK/6: Çok teşekkürler.

3ÇK/6: Şifrenizi girin lütfen.

3ÇK/6: Allah bereket versin.

3ÇK/6: Bereketini görün, hayırlı işler.

Dostluk

1ÇK/3: Oynamaya başlıyoruz arkadaşlar.

1ÇK/7: Öğlen ormanda arkadaşım sincap ile oynuyorum.

1ÇK/7: Arkadaşım köpek ile akşam yemeği yiyorum.

2ÇK/3: Okuldaki en iyi arkadaşım Elif.

3ÖK/3: Bu arkadaşım Ayşe.

3ÖK/3: Zeynel'in okul arkadaşım.

3ÖK/4: Arkadaşlarımla İstanbul'u geziyorum.

3ÖK/6: Parkta arkadaşları Mert'i görüyorlar.

3ÖK/7: Ders aralarında arkadaşlarıyla kovalamaca oynuyor.

3ÖK/7: Arkadaşı Bilge ile okuldan sonra yürüyor.

3ÖK/8: Şu an arkadaşlarımla piknik yapıyoruz.

3ÖK/12: Arkadaşları ile hafta sonları doğa yürüyüşü yapıyor.

3ÖK/21: Arkadaşlarımı evimize davet edeceğim.

3ÖK/22: İyi ki doğdun canım arkadaşım.

3ÖK/22: Çok teşekkür ederim dostum.

3ÖK/22: Sınıftaki arkadaşlar gelecek.

3ÖK/27: Benim en yakın arkadaşlarım Mahmut, Adem ve Hasan.

3ÖK/28: Köyde kısa sürede birçok arkadaşım oldu.

3ÖK/29: Merhaba arkadaşlar.

3ÖK/29: Teneffüslerde arkadaşlarımla oyunlar oynayacağım.

Yardımlaşma, Dayanışma

2ÖK/2: Annem onlar için yemekler hazırlıyor. Ben de ona yardım ediyorum.

2ÖK/4: Metnin görselinde bir öğrenci, engelli olan başka bir öğrenciye yardım etmektedir.

2ÖK/8: Metinde yer verilen öğrencilerden biri doktor olmak istemesinin gerekçesini “Hasta çocukları tedavi etmek istiyorum.” şeklinde açıklamaktadır.

2ÖK/8: Metinde yer verilen öğrencilerden biri polis olmak istemesinin gerekçesini “Çünkü polisler insanları korur.” şeklinde açıklamaktadır.

2ÖK/28: İnsanlara yardım etmeliyiz.

2ÖK/29: En güzel alışkanlığım herkese yardım etmek.

3ÖK/11: Evde ona yardım ediyor, onunla beraber vakit geçiriyoruz.

3ÇK/5: Hasta insanları tedavi edeceğim.

3ÇK/5: Yetim ve öksüz çocuklara yardım edeceğim.

3ÇK/7: Kandil simitlerini komşulara, yoksullara ve yolculara ikram etmek güzel bir gelenektir.

3ÇK/7: Eskiden kandil simidi yoktu, lokma tatlısı ikram etme geleneği vardı. Bazı şehirlerde bu gelenek devam ediyor.

Temizlik

1ÖK/29: Sağlığını korumak için, / Ellerimi yıkıyorum.

1ÖK/21: Ayşe tırnaklarını benimle kesiyor.

1ÖK/21: Ayşe önce elini ve yüzünü yıkıyor.

1ÖK/21: Ayşe saçlarını benimle tarıyor.

1ÖK/21: Ayşe dişlerini benimle fırçalıyor.

1ÖK/22: Ellerimi sabunla yıkıyorum, günde iki defa dişlerimi fırçalıyorum, tırnak makası ile tırnaklarımı kesiyorum, haftada iki defa banyo yapıyorum, saçlarımı tarak ile tarıyorum, kirli kıyafetlerimi çıkarıyorum, temiz kıyafetler giyiyorum.

1ÇK/4: Banyoda yüzümü yıkıyorum.

2ÖK/4: Metnin görselinde duvarda el temizliği ile ilgili olan resim ve kantincinin önlük giyiyor, bone takıyor olması Türk toplumunun temizliğe ve sağlığa verdiği önemin göstergesidir.

2ÖK/13: Dişlerini fırçalıyor ve yatıyor.

2ÖK/28: Çevremizi temiz tutmalıyız.

2ÇK/3: Mavi hırkası, beyaz tişörtü ve gri eteği her zaman temiz ve ütülü. Kahverengi ayakkabıları ise boyalı.

2ÇK/12: Her gün dişlerimi fırçalarım.

2ÇK/12: Yerlere tükürmem.

3ÖK/7: Hemen elini yüzünü yıkıyor, yemek yiyor.

3ÇK/8: Denizde birkaç saat yüzdük, sonra duş aldık.

Doğruluk, Dürüstlük

2ÖK/10: Babam trafik kazası yapmıyor çünkü trafik kurallarına uyuyor.

2ÇK/3: Arkadaşım okulun kurallarına uyar.

2ÇK/12: Arkadaşlarıma yalan söylemem.

Aile Birliğine Önem Verme

1ÖK/5: Annem sevgiyle gülümsüyor.

1ÖK/15: Cumartesi ve pazar günü ailemle geziyorum.

2ÖK/2: Bugün çok mutluyum. Çünkü dedem ve ninem bize geliyor.

2ÖK/5: Oğluma hediye almaya gidiyorum.

2ÖK/14: Ben ailemi çok seviyorum.

2ÖK/18: Telefon babamın hediyesi.

2ÇK/5: Ben, Ahmet abim ve Feyza ablam. Dedem ve babaannem de bizimle yaşıyor.

2ÇK/8: Babam İstanbul'da çalışıyor. Biz İstanbul'da yaşıyoruz.

3ÖK/7: Annesi onu kapıda karşılıyor.

3ÖK/11: Kardeşim ve ben sabah erken kalkıyoruz ve anneannemizin evine gidiyoruz.

3ÖK/21: Ailem ve arkadaşlarım bana hediyeler verecek.

3ÖK/23: Anneler günün kutlu olsun!

3ÖK/23: Babama da selam söyle anneciğim.

3ÖK/23: Sizi çok seviyorum anne.

3ÖK/23: Biz de seni çok seviyoruz kızım.

3ÖK/24: Bugün annemle evden okula kadar yürüdük. Sonra ders saatine kadar konuştuk.

3ÖK/24: O, bana “Sana bir müjdem var. Teyzen ve kuzenlerinle görüştüm. Kurban Bayramı tatilinde buraya gelecekler.” dedi.

3ÖK/26: Babam memlekete, dedemlere gitmek istiyor.

3ÖK/27: Ailemizden izin alacağız.

3ÖK/28: Geçen yaz tatilinde annem ile babam köye gitmeye karar verdi.

3ÖK/29: Babamın ve annemin hediye ettiği hikâye kitaplarını okuyacağım.

3ÖK/29: Ailem ile sohbet edeceğim.

3ÖK/29: Kardeşimle evde oyunlar oynayacağız.

3ÖK/29: Kahvaltıdan sonra ailemle denize gideceğiz.

3ÇK/8: Tatilde ailem ile memlekete gitmeye karar verdik.

3ÇK/8: Bir saat sonra dedemin evine vardık.

Bağımsız ve Özgür Düşünebilme

3ÖK/27: Yaz tatili için bir plan yaptık.

3ÖK/29: Kendime yaz tatili için haftalık bir plan yaptım.

İyimserlik

3ÖK/26: İnşallah biz kayak yapmaya gideriz. Siz de İstanbul’u gezmeye giderseniz.

3ÖK/26: İnşallah güzel bir tatil geçiririz.

3ÖK/27: İnşallah, yaz tatilinde İstanbul’u gezeceğiz.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi

3ÖK/14: Ben Türk pop müziği dinliyorum.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkıcı Tarkan.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkısının adı “Bir Oluruz Yolunda.”.

3ÖK/14: Ben arabesk müzikten hoşlanıyorum.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkıcı İbrahim Tatlıses.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkısının adı “Mutlu Ol Yeter”.

3ÖK/15: Gitar çalıyorum ve pop müzik dinlemekten hoşlanıyorum.

3ÖK/15: Barış Manço’yu çok seviyorum.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/15: En çok Neşet Ertaş’ı dinliyor.

3ÖK/15: Türk sanat müziğini seviyor.

3ÖK/15: Onun en sevdiği şarkıcı Zeki Müren.

3ÖK/15: Bütün müzik türlerini seviyor.

3ÖK/16: Ümmü Gülsüm, Mısırlı bir şarkıcıdır.

3ÖK/20: Törende şiirler ve yazılar okuyoruz.

3ÖK/20: Halk oyunları gösterileri yapıyoruz.

3ÇK/3: Neşet Ertaş’ın türkülerini dinliyor.

Misafirperverlik

2ÖK/2: Bugün çok mutluyum. Çünkü dedem ve ninem bize geliyor.

3ÖK/21: Arkadaşlarımı evimize davet edeceğim.

Vatanseverlik

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

İyilik Yapmak

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Çalışkanlık

1ÖK/7: Okuyoruz, yazıyoruz, öğreniyoruz.

1ÖK/7: Öğretmenimiz öğretiyor.

1ÖK/7: Yeni bilgiler öğreniyoruz.

1ÖK/7: Gündüz gece çalışıyoruz.

1ÖK/14: Akşam saat sekizde ders çalışıyorum.

1ÖK/15: Ben de perşembe ve cuma günleri satranç kursuna gidiyorum.

1ÇK/2: Harfleri öğreniyorum.

1ÇK/2: Kelimeleri okuyorum.

1ÇK/2: Yeni kelimeleri, / Defterime yazıyorum.

2ÖK/13: Türkçe kursuna gidiyor.

2ÇK/3: Sınıfımızın en çalışkan öğrencisi.

2ÇK/3: Her sabah okula erken gelir.

2ÇK/6: Benimle kütüphaneye gelir misin?

2ÇK/6: Türkçe kursuna gidiyorum.

2ÇK/12: Ben çalışkan bir öğrenciyim.

3ÖK/4: Hafta sonu resim kursuna gidiyorum.

3ÖK/7: Selin her gün derslerini dikkatle dinliyor.

3ÖK/10: Satranç öğreniyorum.

3ÖK/10: Hafta sonları karate kursuna gidiyorum.

3ÖK/10: O, voleybol takımında oynuyor ve yüzme kursuna gidiyor.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/16: On dokuz yaşında Kahire’de müzik eğitimi aldı.

3ÖK/29: Tatil kitabına çalışacağım.

3ÇK/3: Bağlama kursuna da gidiyor.

3ÇK/5: Eğitim merkezinde Türkçe öğreniyorum.

3ÇK/5: Bunun için çok çalışıyorum.

Paylaşımçı Olmak

2ÇK/2: Çantamda bisküvi var. Yemek ister misin Ali?

Şefkat-Merhamet

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Selamlaşma

1ÖK/1: Merhaba.

1ÖK/2: Hoş geldin.

1ÖK/2: Hoş bulduk.

1ÖK/2: Yer verilen selamlaşma ifadelerinin dışında metnin görselinde selamlaşmanın davranışsal hâli tokalaşma olarak yer almaktadır.

1ÖK/3: Merhaba.

1ÖK/11: Merhaba.

1ÖK/14: Merhaba.

1ÖK/15: Merhaba.

1ÖK/21: Günaydın arkadaşlar!

1ÖK/22: Merhaba ben Kerem.

1ÇK/1: Merhaba.

1ÇK/3: Günaydın.

1ÇK/3: Merhaba.

1ÇK/3: İyi günler.

1ÇK/5: Merhaba.

1ÇK/7: Merhaba.

2ÖK/2: Merhaba.

2ÖK/3: Günaydın.

2ÖK/4: Merhaba.

2ÖK/5: İyi günler.

2ÖK/5: Kolay gelsin.

2ÖK/5: Görüşmek üzere.

2ÖK/5: Görüşürüz.

2ÖK/6: İyi günler.

2ÖK/7: Merhaba.

2ÖK/9: Merhaba.

2ÖK/10: Merhaba.

2ÖK/11: Merhaba.

2ÖK/14: Merhaba.

2ÖK/15: Sınıfımıza hoş geldin.

2ÖK/15: Hoş bulduk.

2ÖK/15: Görüşürüz.

2ÖK/17: Merhaba.

2ÖK/18: Merhaba.

2ÖK/20: Merhaba.

2ÖK/22: Merhaba.

2ÖK/24: Merhaba.

2ÖK/25: Merhaba.

2ÖK/26: İyi günler.

2ÖK/26: Hoş geldiniz.

2ÖK/26: Size kolay gelsin.

2ÖK/29: Merhaba.

2ÖK/30: Merhaba.

2ÇK/1: Merhaba.

2ÇK/5: Merhaba.

2ÇK/6: Merhaba.

2ÇK/6: Görüşürüz.

2ÇK/9: İyi günler.

2ÇK/10: İyi günler.

2ÇK/10: Merhaba.

2ÇK/10: Görüşmek üzere.

2ÇK/11: Size kolay gelsin.

2ÇK/12: Merhaba.

3ÖK/1: Günaydın.

3ÖK/2: Merhaba.

3ÖK/2: Hoş geldin.

3ÖK/2: Hoş bulduk.

3ÖK/3: Merhaba.

3ÖK/4: Merhaba.

3ÖK/9: Merhaba.

3ÖK/10: Merhaba.

3ÖK/10: Görüşmek üzere Adem.

3ÖK/10: Görüşürüz Emin.

3ÖK/14: Merhaba.

3ÖK/15: Merhaba.

3ÖK/17: İyi günler.

3ÖK/17: Güle güle.

3ÖK/18: Merhaba, iyi günler.

3ÖK/18: Merhaba, hoş geldiniz.

3ÖK/18: Yine bekleriz efendim.

3ÖK/18: Güle güle.

3ÖK/19: Merhaba.

3ÖK/22: Alo, Ercan.

3ÖK/22: Merhaba.

3ÖK/22: Akşam görüşmek üzere.

3ÖK/22: Görüşürüz.

3ÖK/23: Alo, merhaba.

3ÖK/23: Görüşmek üzere anneciğim.

3ÖK/23: Görüşürüz kızım.

3ÖK/26: Merhaba.

3ÖK/29: Merhaba.

3ÇK/1: Merhaba.

3ÇK/6: Merhaba.

3ÇK/6: Hoş geldiniz.

3ÇK/6: Hoş bulduk.

Alçakgönüllülük

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkma

1ÖK/1: Metin görselinde “Atatürk büstü” ve “Türk bayrağına” yer verilmiştir ayrıca görseldeki okula isim olarak da Türk toplumunun milli değerlerinden bir halk şairi olan “Yunus Emre”nin adı verilmiştir.

1ÖK/3: Şehit Ömer Halisdemir İlkokulunda okuyorum.

1ÖK/4: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/4: Karagöz’üm Balıklığöl’ü biliyor musun?

1ÖK/8: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/8: Karagöz'üm Peribacaları'nı biliyor musun?

1ÖK/13: Hacivat-Karagöz

1ÖK/13: Karagöz'üm Mevlana'yı tanıyor musun?

1ÖK/18: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/18: Karagöz'üm Nasrettin Hoca'yı tanıyor musun?

1ÖK/25: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/25: Karagöz'üm Eyüp Sultan Türbesi'ni biliyor musun?

1ÖK/25: İstanbul'da Eyüp Sultan Camisi'ndedir.

1ÇK/1: Cumhuriyet İlkokuluna gidiyorum.

1ÇK/5: Atatürk İlkokulunda okuyorum.

2ÖK/7: Şimdi Türk yemeklerini öğreniyoruz. Aşağıdaki yemek Akçaabat köftesi.

2ÖK/7: Merhaba çocuklar, ben Keloğlan.

2ÖK/11: Selimiye Camisini geziyoruz.

2ÖK/11: Bu caminin mimarı, Mimar Sinan.

2ÖK/11: Keloğlan

2ÖK/17: Saat kulesi İzmir'in en güzel yeri.

2ÖK/17: Keloğlan

2ÖK/25: Mısır Çarşısı İstanbul'un en eski kapalı çarşısı.

2ÖK/25: Keloğlan

2ÖK/25: Metin görselinde Mısır Çarşısı'nda satılan Türk kültürüne ait motifler içeren halılar yer almaktadır.

2ÖK/31: Keloğlan

3ÖK/1: Atatürk İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/1: Hürriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/8: Cumhuriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/9: Evliya Çelebi

3ÖK/9: Burada Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Gazi'nin ve Orhan Gazi'nin türbeleri var.

3ÖK/9: Bursa'nın en eski camisi Ulu Cami. Yeşil Cami, Yeşil Türbe, Tophane ve Saltanat Kapısı Bursa'daki diğer tarihî yerlerdir.

3ÖK/13: Evliya Çelebi

3ÖK/13: Kırkpınar Yağlı Güreşleri üç gün devam ediyor.

3ÖK/15: Barış Manço'yu çok seviyorum.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/15: En çok Neşet Ertaş'ı dinliyor.

3ÖK/15: Türk sanat müziğini seviyor.

3ÖK/15: Onun en sevdiği şarkıcı Zeki Müren.

3ÖK/19: Evliya Çelebi

3ÖK/19: Bugün Kapalı Çarşı'yı geziyoruz.

3ÖK/20: Atatürk, 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyeti ilan etti.

3ÖK/20: Cumhuriyet Bayramı'nda çok eğleniyoruz.

3ÖK/25: Evliya Çelebi

3ÖK/25: Diyarbakır Kalesi buradaki en eski yerdir.

3ÖK/25: Yunus Peygamber bu mağarada yaşadı.

3ÖK/25: Dünyanın en eski surları Diyarbakır'da.

3ÖK/25: Ulu Cami, On Gözlü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han ve Kervansaray Diyarbakır'ın tarihî yerleridir.

3ÖK/27: Süleymaniye'yi, Sultanahmet'i görecekiz.

3ÖK/27: Fatih Camisi, Yavuz Selim Camisi ve Şehzadebaşı Camisi'ni gezecekiz.

3ÖK/27: Yerebatan Sarnıcı'nı, Topkapı Sarayı'nı ve Dolmabahçe Sarayı'nı gezecekiz.

3ÖK/27: Tekne turu ile İstanbul Boğazı'nı gezecekiz.

3ÖK/30: Evliya Çelebi

3ÖK/30: Saat Kulesi, Konak (Yalı) Camisi, Kemeraltı Camisi, Kadifekale, Kemeraltı Çarşısı, Kızlarağası Hanı tarihî yerlerdir.

3ÇK/3: Bağlama kursuna da gidiyor.

3ÇK/3: Neşet Ertaş'ın türkülerini dinliyor.

3ÇK/7: Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili ve Mevlit Kandili'nde halka şeklinde, susamlı ve tuzlu simitler hazırlanır.

3ÇK/7: Kandil simitlerini komşulara, yoksullara ve yolculara ikram etmek güzel bir gelenektir.

3ÇK/7: Eskiden kandil simidi yoktu, lokma tatlısı ikram etme geleneği vardı. Bazı şehirlerde bu gelenek devam ediyor.

3ÇK/8: Kızkalesi'ni gezdikten sonra sahile döndük.

Fedakârlık

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

4.10. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular

Bu başlık içerisinde araştırmanın yedinci alt problemi olan “Hayat Boyu Türkçe kitap setindeki yer alan Türkçe okuma metinlerinde kültür aktarımı unsurlarına nasıl yer verilmiştir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Aynı metin içerisinde tekrarlayan ifadeler yalnızca bir kez gösterilmiştir. Metinlerin kodlamaları yapılırken sayı olarak kitap numarası, Öğrenci Kitabı ise ÖK”, Çalışma Kitabı ise “ÇK” harfleri ve taksimle ayrılarak sayı ile kitap içerisindeki metin numarası yazılmıştır. Örneğin Hayat Boyu Türkçe Öğrenci Kitabı 1’in 1. Metni için 1ÖK/1, Hayat Boyu Türkçe Çalışma Kitabı 1’in 1. Metni için 1ÇK/1 kodlaması yapılmıştır. Kodlamada kullanılan metin numaraları kitaptaki sayfa sırasına göre, araştırmamızda “Hayat Boyu Türkçe Kitap Setinde Yer Alan Metinler” başlığı altında verilen sıra ile sıralanmıştır.

1. Günlük Yaşam

a. Yiyecek-İçecek

1ÇK/4: Mutfakta kek pişiyor.

1ÇK/6: Kahvaltıda marul ve havuç yiyorum.

2ÖK/1: Peynir, zeytin, bal ve tereyağı.

2ÖK/1: Yumurta da var mı?

2ÖK/2: Yemekte çorba, köfte ve makarna var.

2ÖK/2: Ben de salata yapıyorum.

2ÖK/2: Salatada domates, salatalık ve marul var.

2ÖK/4: Ayran, soda, meyve suyu, süt, çay ve kahve var.

2ÖK/7: Aşağıdaki yemek Akçaabat köftesi.

2ÖK/7: İçinde kıyma, soğan, ekmek ve tuz var.

2ÖK/20: Bahçemizde yaz mevsiminde domates, biber, patlıcan, taze fasulye; erik, kiraz ve çilek yetiştiriyor.

2ÖK/20: Kış mevsiminde lahana, pırasa, havuç; portakal ve limon yetişiyor.

2ÖK/21: En çok muza seviyorum.

2ÖK/21: En çok ıspanağı seviyorum.

2ÖK/22: Limon ekşi bir meyve.

2ÖK/22: Bu meyve portakal.

2ÖK/23: Domates ve pırasanın kilosu kaç lira?

2ÖK/23: İki kilo elma, iki kilo portakal, bir kilo domates, iki demet maydanoz istiyorum.

2ÖK/24: Bence ıspanağın tadı harika.

2ÖK/24: Yanında yoğurdu severim.

2ÖK/24: Kabağı da severim.

2ÖK/25: Burada doğal ilaçlar, baharat, kuruyemiş satılır.

2ÇK/1: Annem kahvaltıda genellikle peynir, zeytin, reçel, yumurta hazırlar.

2ÇK/1: Öğle ve akşam yemeklerinde çorba içeriz.

2ÇK/1: En çok taze fasulye, ıspanak ve pırasa severim.

2ÇK/2: Çantamda bisküvi var.

2ÇK/2: Kahvaltıda peynir ve bal, öğün yemeklerinden ise kuru fasulye ve nohut seviyorum.

2ÇK/2: Ben de en çok köfte ve salatayı seviyorum.

2ÇK/10: Taze fasulye, ıspanak, domates; şeftali ve kayısı alıyorum.

3ÖK/6: Birlikte dondurma alıyorlar, konuşuyorlar.

3ÖK/8: Ali ile Osman salata hazırlıyor.

3ÖK/17: 1 koli yumurta, 3 tane ekmek, 2 kilo patates, 1 kilo şeker, 4 tane sakız, 2 tane çikolata almak istiyorum.

3ÖK/27: Eminönü'nde balık ekmek yiyeceğiz.

3ÖK/28: İlk kez burada bir ağaca çıktım ve kiraz yedim.

3ÇK/6: 1 kilo kıyma, 1 buçuk kilo tavuk ve 1 kilo ciğer almak istiyorum.

3ÇK/7: Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili ve Mevlit Kandili'nde halka şeklinde, susamlı ve tuzlu simitler hazırlanır.

3ÇK/7: Bu simide “kandil simidi “ denir.

3ÇK/7: Eskiden kandil simidi yoktu, lokma tatlısı ikram etme geleneği vardı.

b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı

1ÖK/14: Saat sekizde kahvaltı yapıyorum.

1ÖK/14: Saat birde öğle yemeği yiyorum.

1ÖK/22: Yemekten önce ve sonra ellerimi sabun ile yıkıyorum.

1ÇK/6: Kahvaltıda marul ve havuç yiyorum.

1ÇK/6: Arkadaşım köpek ile akşam yemeği yiyorum.

2ÖK/1: Kahvaltıda ne var?

2ÖK/2: Akşam yemeğinde beraberiz.

2ÖK/13: 08.30 Kahvaltı yapıyor.

2ÖK/13: 18.00 Akşam yemeği yiyor.

2ÇK/1: Evimizde üç öğün yemek yeriz.

2ÇK/1: Annem kahvaltıda genellikle peynir, zeytin, reçel, yumurta hazırlar.

2ÇK/1: Öğle ve akşam yemeklerinde çorba içeriz.

2ÇK/2: Kahvaltıda peynir ve bal, öğün yemeklerinde ise kuru fasulye ve nohut seviyorum.

2ÇK/7: 08.00 Kahvaltı yapıyor.

2ÇK/7: 12.30 öğle yemeği yiyor.

2ÇK/7: 19.00 akşam yemeği yiyor.

3ÖK/29: Kahvaltıdan sonra ailemle denize gideceğiz.

3ÇK/8: Akşam yemeğini yedik.

c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları

1ÖK/15: Hafta sonu ne yapıyorsun?

1ÖK/16: Hafta içi okul,

1ÖK/16: Ne çabuk hafta sonu oluyor.

2ÖK/31: Şimdi tatil zamanı.

3ÖK/4: Hafta sonu resim kursuna gidiyorum.

3ÖK/10: Hafta sonları karate kursuna gidiyorum.

3ÖK/12: Arkadaşları ile hafta sonları doğa yürüyüşü yapıyor.

3ÖK/24: O, bana “Sana bir müjdem var. Teyzen ve kuzenlerinle görüştüm. Kurban Bayramı tatilinde buraya gelecekler.” dedi.

3ÖK/26: Yarıyıl tatilinde ne yapacaksınız?

3ÖK/27: Yaz tatili için bir plan yaptık.

3ÖK/28: Geçen yaz tatilinde annem ile babam köye gitmeye karar verdi.

3ÖK/29: Kendime yaz tatili için haftalık bir plan yaptım.

3ÇK/3: Hafta sonları babasıyla balık tutmaya gidiyor.

3ÇK/8: Tatilde ailem ile memlekete gitmeye karar verdik.

d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri

1ÖK/14: Saat dörtte parkta bisiklete biniyorum.

1ÖK/16: Cumartesi parkta eğlence,

1ÇK/7: Öğlen ormanda arkadaşım sincap ile oynuyorum.

2ÖK/13: Oyun oynuyor.

2ÖK/13: Kitap okuyor ve televizyon izliyor.

2ÖK/30: Kitap okumak, seyahat etmek.

2ÇK/7: Metne göre Süleyman 17.30'da dinlenmekte, 20.00'de oyun oynamakta, 21.00'de kitap okumaktadır.

3ÖK/4: Resim yapmayı seviyorum.

3ÖK/4: Boş zamanlarımda futbol oynuyorum ve kitap okuyorum. Arkadaşlarımla İstanbul'u geziyorum.

3ÖK/6: Beraber parka gidiyorlar, oyun oynuyorlar.

3ÖK/6: Birlikte dondurma alıyorlar, konusuyorlar.

3ÖK/8: Şu an arkadaşlarımla piknik yapıyoruz.

3ÖK/8: Merve ile Sultan çiçek topluyor.

3ÖK/11: Evde ona yardım ediyor, onunla beraber vakit geçiriyoruz.

3ÖK/11: Anneannemizle film seyrediyoruz.

3ÖK/12: Onun hobileri dağcılık ve su sporları.

3ÖK/12: O, dağcılığı, yüzmeyi ve rafting yapmayı çok seviyor.

3ÖK/12: Arkadaşları ile hafta sonları doğa yürüyüşü yapıyor.

3ÖK/12: Havuza yüzmeye gidiyor.

3ÖK/28: Kırılarda yürüyüş yaparız, dağ çiçeklerinden toplarız.

3ÖK/29: Kahvaltıdan sonra ailemle denize gideceğiz.

3ÖK/29: Saat on bir ile dört arasında gölgede dinleneceğiz.

3ÖK/29: Akşamları sahilde yürüyüş yapacağız.

3ÖK/30: Buralarda denize girmek çok eğlenceli.

3ÇK/3: Okuldan sonra arkadaşlarıyla satranç oynuyor.

3ÇK/3: Doğa fotoğrafları çekiyor.

3ÇK/3: Hafta sonları babasıyla balık tutmaya gidiyor.

3ÇK/4: Hobilerim voleybol oynamak, ip atlamak, yakan top oynamak ve para koleksiyonu yapmak.

3ÇK/4: Onun hobileri resim yapmak, çizgi film seyretmek ve oyuncaklarıyla oynamak.

3ÇK/4: O, en çok arabaları ile oynamaktan hoşlanıyor.

3ÇK/8: Sahilden Kızkalesi'ne kadar deniz bisikleti sürdük.

3ÇK/8: Denizde birkaç saat yüzdük, sonra duş aldık.

e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözcükler ve Kalıplar

1ÖK/1: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/2: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/4: Karagöz'üm Balıklıgöl'ü biliyor musun?

1ÖK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/6: Ali Baba'nın bir çiftliği var.

1ÖK/8: Karagöz'üm Peribacaları'nı biliyor musun?

1ÖK/8: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/13: Karagöz'üm Mevlana'yı tanıyor musun?

1ÖK/13: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/15: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/18: Karagöz'üm Nasrettin Hoca'yı tanıyor musun?

1ÖK/18: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÖK/25: Karagöz'üm Eyüp Sultan Türbesi'ni biliyor musun?

1ÖK/25: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

1ÇK/3: Günaydın arkadaşlar.

1ÇK/3: Günaydın horoz kardeş.

1ÇK/3: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/1: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/3: Günaydın bakkal amca.

2ÖK/3: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/4: Merhaba, Ali abi.

2ÖK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/5: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/6: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/7: Merhaba çocuklar, ben Keloğlan.

2ÖK/8: Ben de polis olmak istiyorum öğretmenim.

2ÖK/8: Aferin çocuklar.

2ÖK/8: Metinde öğretmen, öğrencilere samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/11: Merhaba arkadaşlar.

2ÖK/15: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/16: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/17: Merhaba arkadaşlar.

2ÖK/18: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/19: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/21: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/22: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/23: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/25: Merhaba arkadaşlar.

2ÖK/26: Kulağım çok ağrıyor doktor bey.

2ÖK/26: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/27: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/30: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÖK/31: Arkadaşlar, kitabımız bitti.

2ÇK/2: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/4: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/6: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/8: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/9: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/10: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

2ÇK/11: Boğazım çok ağrıyor doktor amca.

2ÇK/11: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/1: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/2: Merhaba çocuklar.

3ÖK/2: Merhaba öğretmenim.

3ÖK/2: Metinde öğretmen, öğrencilere ve öğrenciler, diğer öğrencilere samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir

3ÖK/5: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/9: Merhaba Arkadaşlar.

3ÖK/17: Bakkal Cemal’e samimî bir dille “sen” şeklinde hitap ederken Cemal bakkala resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/18: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/18: Tamam efendim.

3ÖK/19: Arkadaşlar, merhaba.

3ÖK/22: İyi ki doğdun canım arkadaşım.

3ÖK/22: Çok teşekkür ederim dostum.

3ÖK/22: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/23: Babama da selam söyle anneciğim.

3ÖK/23: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/24: Sevgili teyzeciğim,

3ÖK/26: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÖK/29: Merhaba arkadaşlar.

3ÇK/1: Metinde taraflar birbirlerine samimî bir dille “sen” şeklinde hitap etmektedir.

3ÇK/6: Merhaba hanımefendi.

3ÇK/6: Yine bekleriz efendim.

3ÇK/6: Metinde taraflar birbirlerine resmî bir dille “siz” şeklinde hitap etmektedir.

f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları

2ÖK/1: Metinde kahvaltıda peynir, zeytin, bal, tereyağı ve yumurta tüketildiği ifade edilmektedir.

2ÖK/2: Yemekte çorba, köfte ve makarna var.

2ÖK/2: Salatada domates, salatalık ve marul var.

2ÖK/7: Metinde Akçaabat köftesinin içinde kıyma, soğan, ekmek ve tuz olduğu ifade edilmektedir.

2ÖK/20: Sebze ve meyveleri mevsiminde tüketiyoruz.

2ÖK/24: Bence ıspanağın tadı harika. Yanında yoğurdu severim.

2ÖK/24: Kabağı da severim.

2ÖK/24: Her gün mutlaka sebze yemeği yerim.

2ÇK/1: Annem kahvaltıda genellikle peynir, zeytin, reçel, yumurta hazırlar.

2ÇK/1: Öğle ve akşam yemeklerinde çorba içeriz. Sonra etli yemek veya sebze yemeği yeriz.

2ÇK/1: En çok taze fasulye, ıspanak ve pırasa severim.

2ÇK/2: Ev yemekleri daha sağlıklı.

2ÇK/2: Kahvaltıda peynir ve bal, öğün yemeklerinden ise kuru fasulye ve nohut seviyorum.

2ÇK/2: Ben de en çok köfte ve salatayı seviyorum.

3ÇK/7: Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili ve Mevlit Kandili'nde halka şeklinde, susamlı ve tuzlu simitler hazırlanır.

3ÇK/7: Eskiden kandil simidi yoktu, lokma tatlısı ikram etme geleneği vardı.

g. Oyunlar

1ÖK/17: Kardan adam yapıyor.

1ÇK/8: Metnin görselinde Namık'ı temsil eden çizimin misketlerle oynadığı görülmektedir.

2ÖK/18: Yeni telefonum ile oynuyorum.

2ÖK/22: "Tahmin et!" oyunu.

3ÖK/7: Ders aralarında arkadaşlarıyla kovalamaca oynuyor.

3ÖK/8: Yasemin ve Nazan ile ip atlıyoruz.

3ÖK/8: Adem, Yusuf, İsa ve Berk yakan top oynuyor.

3ÖK/8: Adnan, Sefa, Nurettin ve Mustafa istop oynuyor.

3ÖK/24: Çok sevindim çünkü geçen bayram kuzenlerimle, dağın tepesinden aşağıya kadar yarışma yaptık.

3ÖK/29: Biz en çok ip atlama, körebe, yakan top, beş taş, voleybol ve istop oynayacağız.

3ÖK/29: Bisiklete bineceğiz.

3ÇK/4: Hobilerim voleybol oynamak, ip atlamak, yakan top oynamak ve para koleksiyonu yapmak.

3ÇK/4: Onun hobileri resim yapmak, çizgi film seyretmek ve oyuncaklarıyla oynamak.

3ÇK/4: O, en çok arabaları ile oynamaktan hoşlanıyor.

3ÇK/5: Oyuncak uçaklarla oynamaktan hoşlanıyor.

h. Spor

1ÖK/15: Basketbol oynamaya gidiyorum.

1ÖK/16: Pazar sahada maç var.

1ÇK/8: Namık ve Hüseyin futbolu çok seviyorlar.

2ÖK/28: Spor yapmalıyız.

3ÖK/5: Bu akşam halı sahaya maça gidiyoruz, unuttun mu?

3ÖK/10: Okulun futbol takımında oynuyorum.

3ÖK/10: Ben de basketbol takımındayım.

3ÖK/10: O, voleybol takımında oynuyor ve yüzme kursuna gidiyor.

3ÖK/12: Onun hobileri dağcılık ve su sporları.

3ÖK/12: O, dağcılığı, yüzmeyi ve rafting yapmayı çok seviyor.

3ÖK/12: Arkadaşları ile hafta sonları doğa yürüyüşü yapıyor.

3ÖK/13: Bir çayırda vücutları yağlı güreşçiler var.

3ÖK/26: Bence kayak yapmak daha eğlenceli olur.

3ÖK/29: Biz en çok ip atlama, körebe, yakan top, beş taş, voleybol ve istop oynayacağız.

3ÇK/2: Futbol maçları futbol sahasında oynanır.

3ÇK/3: Selâhattin en çok voleybol oynamayı seviyor.

3ÇK/4: Hobilerim voleybol oynamak, ip atlamak, yakan top oynamak ve para koleksiyonu yapmak.

i. Müzik

1ÖK/6: Metin “Ali Baba’nın Çiftliği” adlı çocuk şarkısıdır.

3ÖK/13: Davul ve zurna sesleri geliyor.

3ÖK/15: Gitar çalıyorum ve pop müzik dinlemekten hoşlanıyorum.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/15: Sürekli müzik dinliyor.

3ÇK/3: Müzik dinlemekten hoşlanıyor.

2. Kişiler Arası İlişkiler

a. Kişiler

1ÖK/1: Ali, Ayşe

1ÖK/2: Ahmet, Meryem

1ÖK/3: Ayşe

1ÖK/6: Ali

1ÖK/9: Ayşe, Nesrin, Ahmet, Emine, Rukiye, Ali, Emre

1ÖK/11: Selma, Abdullah

1ÖK/14: Ali

1ÖK/15: Selma, Ali

1ÖK/20: Hatice, Ömer

1ÖK/21: Ayşe

1ÖK/22: Kerem

1ÖK/23: Aybüke, Oğuz

1ÇK/1: Hasan

1ÇK/5: Ahmet

1ÇK/8: Namık, Hüseyin

2ÖK/1: Kerem

2ÖK/2: Emine

2ÖK/4: Mehmet

2ÖK/5: Ayşe, Elif

2ÖK/8: Ayşe, Tarık

2ÖK/9: Hatice, Celal

2ÖK/10: Faruk

2ÖK/14: Mehmet, Nuri, Leyla, Hatice, Muhsin

2ÖK/15: Ahmet, Burak

2ÖK/18: Faruk, Eymen

2ÖK/20: Merve

2ÖK/21: Elif, Ali

2ÖK/22: Ali, İsa

2ÖK/23: Kemal

2ÖK/24: Özgür

2ÖK/27: Halil

2ÖK/29: Kemal

2ÖK/30: Hakan, Murat

2ÇK/1: Yusuf

2ÇK/2: Hakan, Ali

2ÇK/3: Hatice, Elif

2ÇK/4: Büşra, Selma

2ÇK/5: Fatma, Ahmet, Feyza, Süleyman, Havva, Hüseyin, Meryem

2ÇK/6: Selim, Kâmil

2ÇK/7: Süleyman

2ÇK/8: Ayodele, Abdullah Naci

2ÇK/9: Nadir

2ÇK/10: Fatma, Aysel

2ÇK/11: Yahya

2ÇK/12: Cihan

3ÖK/1: Hüseyin, Mehmet

3ÖK/2: Ali, Necip, Musa

3ÖK/3: Ömer, Zeynel, Ayşe

3ÖK/4: Fatma Akın, Mansur

3ÖK/5: İhsan, Murat

3ÖK/6: Mustafa, Ali, Mert

3ÖK/7: Selin, Bilge

3ÖK/8: Nuray, Yasemin, Nazan, Merve, Sultan, Adem, Yusuf, İsa, Berk, Adnan, Sefa,
Nurettin, Mustafa, Havva, Gülşen, Firdevs, Ali, Osman

3ÖK/10: Emin, Adem, Mehmet

3ÖK/11: Halit

3ÖK/14: Mert, Volkan

3ÖK/15: Sevgi, Mert, Mustafa, Elif

3ÖK/17: Cemal

3ÖK/21: Gülşen

3ÖK/22: Arda, Ercan

3ÖK/23: Zehra

3ÖK/26: Fatma, Nur

3ÖK/27: Numan, Mahmut, Adem, Hasan

3ÖK/28: İdris

3ÖK/29: Rukiye

3ÇK/1: Hatice Bülbül, Fatma Doğan

3ÇK/3: Selâhattin

3ÇK/4: Büşra, Ali

3ÇK/5: Yusuf, Mithat

3ÇK/8: Zafer

b. Selamlaşma İfade ve Davranışları

1ÖK/1: Merhaba.

1ÖK/2: Hoş geldin.

1ÖK/2: Hoş bulduk.

1ÖK/2: Yer verilen selamlaşma ifadelerinin dışında metnin görselinde selamlaşmanın davranışsal hâli tokalaşma olarak yer almaktadır.

1ÖK/3: Merhaba.

1ÖK/11: Merhaba.

1ÖK/14: Merhaba.

1ÖK/15: Merhaba.

1ÖK/21: Günaydın arkadaşlar!

1ÖK/22: Merhaba ben Kerem.

1ÇK/1: Merhaba.

1ÇK/3: Günaydın.

1ÇK/3: Merhaba.

1ÇK/3: İyi günler.

1ÇK/5: Merhaba.

1ÇK/6: Merhaba.

2ÖK/2: Merhaba.

2ÖK/3: Günaydın.

2ÖK/4: Merhaba.

2ÖK/5: İyi günler.

2ÖK/5: Kolay gelsin.

2ÖK/5: Görüşmek üzere.

2ÖK/5: Görüşürüz.

2ÖK/6: İyi günler.

2ÖK/7: Merhaba.

2ÖK/9: Merhaba.

2ÖK/10: Merhaba.

2ÖK/11: Merhaba.

2ÖK/14: Merhaba.

2ÖK/15: Hoş geldin.

2ÖK/15: Hoş bulduk.

2ÖK/15: Görüşürüz.

2ÖK/17: Merhaba.

2ÖK/18: Merhaba.

2ÖK/20: Merhaba.

2ÖK/22: Merhaba.

2ÖK/24: Merhaba.

2ÖK/25: Merhaba.

2ÖK/26: İyi günler.

2ÖK/26: Hoş geldiniz.

2ÖK/26: Size kolay gelsin.

2ÖK/29: Merhaba.

2ÖK/30: Merhaba.

2ÇK/1: Merhaba.

2ÇK/5: Merhaba.

2ÇK/6: Merhaba.

2ÇK/6: Görüşürüz.

2ÇK/9: İyi günler.

2ÇK/10: İyi günler.

2ÇK/10: Merhaba.

2ÇK/10: Görüşmek üzere.

2ÇK/11: Size kolay gelsin.

2ÇK/12: Merhaba.

3ÖK/1: Günaydın.

3ÖK/2: Merhaba.

3ÖK/2: Hoş geldin.

3ÖK/2: Hoş bulduk.

3ÖK/3: Merhaba.

3ÖK/4: Merhaba.

3ÖK/9: Merhaba.

3ÖK/10: Merhaba.

3ÖK/10: Görüşmek üzere Adem.

3ÖK/10: Görüşürüz Emin.

3ÖK/14: Merhaba.

3ÖK/15: Merhaba.

3ÖK/17: İyi günler.

3ÖK/17: Güle güle.

3ÖK/18: Merhaba, iyi günler.

3ÖK/18: Merhaba, hoş geldiniz.

3ÖK/18: Yine bekleriz efendim.

3ÖK/18: Güle güle.

3ÖK/19: Merhaba.

3ÖK/22: Alo, Ercan.

3ÖK/22: Merhaba.

3ÖK/22: Akşam görüşmek üzere.

3ÖK/22: Görüşürüz.

3ÖK/23: Alo, merhaba.

3ÖK/23: Görüşmek üzere anneciğim.

3ÖK/23: Görüşürüz kızım.

3ÖK/26: Merhaba.

3ÖK/29: Merhaba.

3ÇK/1: Merhaba.

3ÇK/6: Merhaba.

3ÇK/6: Hoş geldiniz.

3ÇK/6: Hoş bulduk.

c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler

1ÖK/14: Metnin görselinde mutfak işlerini anne yapmaktadır.

1ÖK/15: Cumartesi ve pazar günü ailemle geziyorum.

1ÇK/4: Mutfakta kek pişiyor. (Mutfakta keki pişirenin anne olduğu metin içerisindeki bağlamdan hareketle çıkarılabilmektedir.)

1ÇK/4: Annem sevgiyle gülümsüyor.

2ÖK/1: Anne çok açım.

2ÖK/2: Bugün çok mutluyum. Çünkü dedem ve ninem bize geliyor.

2ÖK/2: Annem onlar için yemekler hazırlıyor. Ben de ona yardım ediyorum.

2ÖK/2: Dedemi çok seviyorum.

2ÖK/2: Dedem ile oyunlar oynuyoruz.

2ÖK/2: Dedem bana masal anlatıyor.

2ÖK/10: Babam işçi. O, fabrikada çalışıyor.

2ÖK/10: Babam beni okula araba ile götürüyor.

2ÖK/14: Ben ailemi çok seviyorum.

2ÖK/18: Telefon babamın hediyesi.

2ÇK/1: Annem kahvaltıda genellikle peynir, zeytin, reçel, yumurta hazırlar.

2ÇK/2: Ama bugün annem evde yok. Onun için burada yiyorum.

2ÇK/4: Ama babam öğretmen ol diyor.

2ÇK/5: Dedem ve babaannem de bizimle yaşıyor.

2ÇK/5: Babamın adı Hüseyin, 54 yaşında, o bir gazeteci.

2ÇK/5: Annem Meryem de öğretmendir.

2ÇK/8: Babam İstanbul'da çalışıyor. Biz İstanbul'da yaşıyoruz.

3ÖK/4: Babam avukat.

3ÖK/4: Annem bilgisayar mühendisi.

3ÖK/7: Annesi onu kapıda karşılıyor. Ona çok acıktığını söylüyor.

3ÖK/11: Kardeşim ve ben sabah erken kalkıyoruz ve anneannemizin evine gidiyoruz. Evde ona yardım ediyor, onunla beraber vakit geçiriyoruz.

3ÖK/11: Anneannemizle film seyrediyoruz.

3ÖK/11: Anneannem yemeği tadıyor ve çok beğeniyor. "Ellerine sağlık kızım." diyor.

3ÖK/15: Metinde kuşaklar arası farklılıklara güzel bir örnek müzik türleri üzerinden verilmiştir: Baba Türk sanat müziği severken büyük oğul türkü, en küçük çocuksa pop müzik sevmektedir.

3ÖK/15: Babamın adı Mustafa. 52 yaşında ve doktor.

3ÖK/15: Annem 47 yaşında ve ev hanımı.

3ÖK/21: Annem bize yemekler, tatlılar ve meyve suları hazırlayacak.

3ÖK/23: Anneler günün kutlu olsun!

3ÖK/23: Babama da selam söyle anneciğim.

3ÖK/23: Sizi çok seviyorum anne.

3ÖK/23: Biz de seni çok seviyoruz kızım.

3ÖK/24: Bugün annemle evden okula kadar yürüdük. Sonra ders saatine kadar konuştuk.

3ÖK/24: O, bana “Sana bir müjdem var. Teyzen ve kuzenlerinle görüştüm. Kurban Bayramı tatilinde buraya gelecekler.” dedi.

3ÖK/26: Babam, ben ve ağabeyim Erzurum’a kayak yapmaya gitmek istiyoruz fakat annem istemiyor.

3ÖK/26: Babam memlekete, dedemlere gitmek istiyor.

3ÖK/27: Ailemizden izin alacağız.

3ÖK/28: Geçen yaz tatilinde annem ile babam köye gitmeye karar verdi.

3ÖK/29: Babamın ve annemin hediye ettiği hikâye kitaplarını okuyacağım.

3ÖK/29: Ailem ile sohbet edeceğim.

3ÖK/29: Kardeşimle evde oyunlar oynayacağız.

3ÖK/29: Kahvaltıdan sonra ailemle denize gideceğiz.

3ÇK/5: Annem ve babam doktor olmamı çok istiyor.

3ÇK/5: Babam öğretmen, annem ev hanımı.

3ÇK/8: Tatilde ailem ile memlekete gitmeye karar verdik.

3ÇK/8: Babam bir deniz bisikleti kiraladı.

3ÇK/8: Bir saat sonra dedemin evine vardık.

3ÇK/8: Annem hemen ceketlerimizi verdi.

d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler

2ÖK/2: Annem onlar için yemekler hazırlıyor. Ben de ona yardım ediyorum.

2ÖK/2: Metnin görselinde anne, misafirlerine Türk kahvesi ikram etmektedir.

2ÖK/5: Oğluma hediye almaya gidiyorum.

2ÖK/18: Telefon babamın hediyesi.

2ÇK/2: Çantamda bisküvi var. Yemek ister misin Ali?

3ÖK/13: Başpehlivana altın kemer hediye ediyorlar.

3ÖK/19: Turistler buradan halı, mücevher gibi hediyelik eşyalar alıyorlar.

3ÖK/21: Arkadaşlarımı evimize davet edeceğim. Annem bize yemekler, tatlılar ve meyve suları hazırlayacak.

3ÖK/21: Ailem ve arkadaşlarım bana hediyeler verecek.

3ÖK/29: Babamın ve annemin hediye ettiği hikâye kitaplarını okuyacağım.

f. Diğerleri

1ÖK/1: Memnun oldum.

1ÖK/2: Tanıştığımıza memnun oldum.

1ÖK/4: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/8: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/13: Teşekkür ederim Karagöz'üm.

1ÖK/18: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

1ÖK/25: Teşekkür ederim Hacivat'ım.

2ÖK/1: Teşekkür ederim anne.

2ÖK/1: Afiyet olsun, oğlum.

2ÖK/3: Allah bereket versin.

2ÖK/3: Teşekkür ederim.

2ÖK/4: Teşekkür ederim.

2ÖK/6: Güle güle giyin.

2ÖK/12: Affedersiniz.

2ÖK/12: Teşekkür ederim.

2ÖK/12: Rica ederim.

2ÖK/15: Tanıştığımıza memnun oldum.

2ÖK/18: Güle güle kullan.

2ÖK/18: Teşekkür ederim.

2ÖK/19: Affedersiniz, bu hikâye kitabı kaç lira?

2ÖK/19: Teşekkür ederim.

2ÖK/23: Sağ olun.

2ÖK/23: Hayırlı olsun.

2ÖK/23: Hayırlı işler.

2ÖK/23: Teşekkür ederim.

2ÖK/26: Teşekkür ederim.

2ÖK/26: Rica ederim.

2ÖK/26: Geçmiş olsun.

2ÇK/2: Teşekkür ederim Hakan, ben tokum.

2ÇK/8: Memnun oldum.

2ÇK/9: Hayırlı işler.

2ÇK/9: Güle güle kullanın.

2ÇK/9: Teşekkür ederim.

2ÇK/10: Teşekkür ederim.

2ÇK/11: Geçmiş olsun.

2ÇK/11: Teşekkür ederim.

2ÇK/11: Rica ederim.

3ÖK/1: Tanıştığımızıza memnun oldum.

3ÖK/1: Teşekkür ederim.

3ÖK/2: Memnun oldum.

3ÖK/2: Teşekkür ederim.

3ÖK/3: Tanıştığımızıza memnun oldum Ömer.

3ÖK/5: Özür dilerim.

3ÖK/10: Teşekkür ederim.

3ÖK/11: Ellerine sağlık kızım.

3ÖK/17: Teşekkür ederim.

3ÖK/17: Allah bereket versin.

3ÖK/17: Bereketini görün.

3ÖK/17: Hayırlı işler.

3ÖK/18: Hayırlı işler.

3ÖK/18: Çok teşekkür ederim.

3ÖK/21: Ben de onlara teşekkür edeceğim.

3ÖK/22: Sağ ol.

3ÖK/22: Çok teşekkür ederim dostum.

3ÖK/23: Çok teşekkür ederim kızım.

3ÖK/26: İnşallah güzel bir tatil geçiririz.

3ÖK/27: İnşallah, yaz tatilinde İstanbul'u gezeceğiz.

3ÇK/1: Tanıştığımızıza çok memnun oldum.

3ÇK/1: Teşekkür ederim.

3ÇK/6: Çok teşekkürler.

3ÇK/6: Şifrenizi girin lütfe.

3ÇK/6: Allah bereket versin.

3ÇK/6: Bereketini görün, hayırlı işler.

3. Değerler ve Eğitim

a. Değerler

1ÖK/1: Metnin görselinde “Atatürk büstü” ve “Türk bayrağı” yer almaktadır.

1ÖK/1: Metnin görselinde yer alan okulun ismi “Yunus Emre”dir.

1ÖK/3: Şehit Ömer Halisdemir İlkokulunda okuyorum.

1ÖK/16: Metnin görselinde yer alan bayrak töreni sırasında öğretmen ve öğrenciler hazır ol duruşu sergilemektedir.

1ÇK/1: Cumhuriyet İlkokuluna gidiyorum.

1ÇK/5: Atatürk İlkokulu’na gidiyorum.

3ÖK/1: Atatürk İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/1: Hürriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/8: Cumhuriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/20: Atatürk, 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyeti ilan etti.

b. Eğitim

1ÖK/3: Şehit Ömer Halisdemir İlkokulunda okuyorum.

1ÖK/3: İkinci sınıftayım.

1ÖK/3: Okulumu ve sınıfımı seviyorum.

1ÖK/7: Okuyoruz, yazıyoruz, öğreniyoruz.

1ÖK/7: Öğretmenimiz öğretiyor.

1ÖK/7: Yeni bilgiler öğreniyoruz.

1ÖK/7: Gündüz gece çalışıyoruz.

1ÖK/14: Saat dokuzda okula gidiyorum.

1ÖK/14: Akşam saat sekizde ders çalışıyorum.

1ÖK/15: Ben de perşembe ve cuma günleri satranç kursuna gidiyorum.

1ÖK/20: Metnin görselinde yer alan iki kardeş Hatice ve Ömer öğrencidir.

1ÇK/1: Cumhuriyet İlkokuluna gidiyorum.

1ÇK/1: Birinci sınıfta okuyorum.

1ÇK/2: Harfleri öğreniyorum.

1ÇK/2: Kelimeleri okuyorum.

1ÇK/2: Yeni kelimeleri, / Defterime yazıyorum.

1ÇK/5: Atatürk İlkokulu'na gidiyorum.

1ÇK/5: Okulumu çok seviyorum.

2ÖK/9: Ortaokulda okuyorum.

2ÖK/9: Okula gidiyorum, futbol oynamayı çok seviyorum.

2ÖK/13: Okula gidiyor.

2ÖK/13: Türkçe kursuna gidiyor.

2ÖK/13: Ödevlerini yapıyor.

2ÖK/14: Yedinci sınıfta okuyorum.

2ÖK/14: Onuncu sınıfta okuyor.

2ÖK/14: O, dördüncü sınıfta okuyor.

2ÖK/29: Fatih İlkokuluna gidiyorum.

2ÇK/3: Yedinci sınıfta okuyorum.

2ÇK/3: Sınıfımızın en çalışkan öğrencisi.

2ÇK/3: Her sabah okula erken gelir.

2ÇK/3: Arkadaşım okul kurallarına uyar.

2ÇK/6: Türkçe kursuna gidiyorum.

2ÇK/7: Metne göre Süleyman 08.30'da okula gitmekte, 16.00'da ödev yapmaktadır.

2ÇK/12: Sekizinci sınıfta okuyorum.

2ÇK/12: Ben çalışkan bir öğrenciyim.

2ÇK/12: Ödevlerimi düzenli yaparım.

3ÖK/1: Atatürk İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/1: Hürriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/4: Onlar ilkokula gidiyor.

3ÖK/4: Ben lisede okuyorum.

3ÖK/4: Hafta sonu resim kursuna gidiyorum.

3ÖK/4: Onuncu sınıfa gidiyorum.

3ÖK/7: Selin her gün derslerini dikkatle dinliyor.

3ÖK/7: Biraz dinleniyor sonra ödevlerini yapıyor.

3ÖK/8: Cumhuriyet İlkokulunda okuyorum.

3ÖK/10: Satranç öğreniyorum.

3ÖK/10: Hafta sonları karate kursuna gidiyorum.

3ÖK/10: O, voleybol takımında oynuyor ve yüzme kursuna gidiyor.

3ÖK/12: O, Konya Lisesinde dördüncü sınıf öğrencisi.

3ÖK/15: Dokuzuncu sınıfta okuyorum.

3ÖK/15: Şu an üniversitede okuyor.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/16: On dokuz yaşında Kahire’de müzik eğitimi aldı.

3ÖK/21: Dördüncü sınıfa gidiyorum.

3ÖK/27: Biz on ikinci sınıfta okuyoruz.

3ÖK/28: Beşinci sınıfta okuyorum.

3ÖK/29: Tatil kitabına çalışacağım.

3ÇK/1: Ben üniversite öğrencisiyim.

3ÇK/3: O, dördüncü sınıfa gidiyor.

3ÇK/3: Bağlama kursuna da gidiyor.

3ÇK/5: Dördüncü sınıfta okuyorum.

3ÇK/5: Eğitim merkezinde Türkçe öğreniyorum.

3ÇK/5: Bunun için çok çalışıyorum.

3ÇK/5: Kardeşim Mithat ikinci sınıfa gidiyor.

c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi

1ÖK/7: Alfabe a ile başlıyor.

1ÖK/7: Alfabeyi yazıyoruz.

1ÖK/7: Harflerden kelime oluşuyor.

1ÖK/7: Derste cümleler yazıyoruz.

1ÖK/13: Türbesi Konya’da.

1ÖK/25: Eyüp Sultan Camisi ve Türbesi.

1ÇK/2: Harfleri öğreniyorum.

1ÇK/2: Kelimeleri okuyorum.

1ÇK/2: Yeni kelimeleri, / Defterime yazıyorum.

2ÖK/11: Selimiye Camisini geziyoruz.

2ÖK/11: Bu caminin mimarı, Mimar Sinan.

2ÖK/13: Türkçe kursuna gidiyor.

2ÖK/17: Saat Kulesini geziyoruz.

2ÖK/25: Mısır Çarşısı İstanbul'un en eski kapalı çarşısı.

2ÇK/6: Türkçe kursuna gidiyorum.

3ÖK/9: Burada Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Gazi'nin ve Orhan Gazi'nin türbeleri var.

3ÖK/9: Bursa'nın en eski camisi Ulu Cami.

3ÖK/9: Yeşil Cami, Yeşil Türbe, Tophane ve Saltanat Kapısı Bursa'daki diğer tarihî yerlerdir.

3ÖK/19: Kapalı Çarşı, İstanbul'un şehir merkezindedir. Burası dünyanın en eski çarşısıdır.

3ÖK/20: Atatürk, 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyeti ilan etti.

3ÖK/25: Diyarbakır Kalesi buradaki en eski yerdir.

3ÖK/25: Dünyanın en eski surları Diyarbakır'da.

3ÖK/25: Ulu Cami, On Gözlü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han ve Kervansaray Diyarbakır'ın tarihî yerleridir.

3ÖK/25: Yunus Peygamber bu mağarada yaşadı.

3ÖK/27: Fatih Camisi, Yavuz Selim Camisi ve Şehzadebaşı Camisi'ni gezeceğiz.

3ÖK/27: Yerebatan Sarnıcı'nı, Topkapı Sarayı'nı ve Dolmabahçe Sarayı'nı gezeceğiz.

3ÖK/30: Saat Kulesi, Konak (Yalı) Camisi, Kemeraltı Camisi, Kadifekale, Kemeraltı Çarşısı, Kızlarağası Hanı tarihî yerlerdir.

3ÇK/5: Eğitim merkezinde Türkçe öğreniyorum.

3ÇK/8: Kızkalesi'ni gezdikten sonra sahile döndük.

d. Diğerleri

1ÖK/19: Sağlığımı korumak için, / Ellerimi yıkıyorum.

1ÖK/21: Ayşe tırnaklarını benimle kesiyor.

1ÖK/21: Ayşe önce elini ve yüzünü yıkıyor.

1ÖK/21: Ayşe saçlarını benimle tarıyor.

1ÖK/21: Ayşe dişlerini benimle fırçalıyor.

1ÖK/22: Ellerimi sabunla yıkıyorum, günde iki defa dişlerimi fırçalıyorum, tırnak makası ile tırnaklarımı kesiyorum, haftada iki defa banyo yapıyorum, saçlarımı tarak ile tarıyorum, kirli kıyafetlerimi çıkarıyorum, temiz kıyafetler giyiyorum.

1ÇK/4: Banyoda yüzümü yıkıyorum.

2ÖK/4: Metnin görselinde duvarda el temizliği ile ilgili bir resim bulunmaktadır ve kantinci önlük giymekte, bone takmaktadır.

2ÖK/4: Metnin görselinde bir öğrenci, engelli olan başka bir öğrenciye yardım etmektedir.

2ÖK/8: Metinde yer verilen öğrencilerden biri doktor olmak istemesinin gerekçesini “Hasta çocukları tedavi etmek istiyorum.” şeklinde açıklamaktadır.

2ÖK/8: Metinde yer verilen öğrencilerden biri polis olmak istemesinin gerekçesini “Çünkü polisler insanları korur.” şeklinde açıklamaktadır.

2ÖK/13: Dişlerini fırçalıyor ve yatıyor.

2ÖK/28: Çevremizi temiz tutmalıyız.

2ÖK/28: İnsanlara yardım etmeliyiz.

2ÖK/29: En güzel alışkanlığım herkese yardım etmek.

2ÇK/3: Mavi hırkası, beyaz tişörtü ve gri eteği her zaman temiz ve ütülü. Kahverengi ayakkabıları ise boyalı.

2ÇK/12: Her gün dişlerimi fırçalarım.

3ÖK/7: Hemen elini yüzünü yıkıyor, yemek yiyor.

3ÇK/5: Hasta insanları tedavi edeceğim. Yetim ve öksüz çocuklara yardım edeceğim.

3ÇK/8: Denizde birkaç saat yüzdük, sonra duş aldık.

4. Edebiyat-Sanat ve Müzik

a. Edebiyat

1ÖK/4: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/8: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/13: Hacivat-Karagöz

1ÖK/13: Mevlana bilge bir kişi. Mevlana'nın sözleri sevgi ve barışı anlatıyor.

1ÖK/18: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

1ÖK/18: Nasrettin Hoca zekâsı ve fıkraları ile ünlü bir kişidir.

1ÖK/25: Metin biçim olarak Hacivat-Karagöz oyunu şeklindedir.

2ÖK/7: Keloğlan

2ÖK/11: Keloğlan

2ÖK/17: Keloğlan

2ÖK/25: Keloğlan

2ÖK/31: Keloğlan

3ÖK/9: Evliya Çelebi

3ÖK/13: Evliya Çelebi

3ÖK/19: Evliya Çelebi

3ÖK/20: Törende şiirler ve yazılar okuyoruz.

3ÖK/25: Evliya Çelebi

3ÖK/30: Evliya Çelebi

b. Müzik

3ÖK/14: Ben Türk pop müziği dinliyorum.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkıcı Tarkan.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkısının adı “Bir Oluruz Yolunda.”.

3ÖK/14: Ben arabesk müzikten hoşlanıyorum.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkıcı İbrahim Tatlıses.

3ÖK/14: En sevdiğim şarkısının adı “Mutlu Ol Yeter”.

3ÖK/15: Gitar çalıyorum ve pop müzik dinlemekten hoşlanıyorum.

3ÖK/15: Barış Manço’yu çok seviyorum.

3ÖK/15: O bağlama kursuna gidiyor çünkü türkü söylemeyi seviyor.

3ÖK/15: En çok Neşet Ertaş’ı dinliyor.

3ÖK/15: Türk sanat müziğini seviyor.

3ÖK/15: Onun en sevdiği şarkıcı Zeki Müren.

3ÖK/15: Bütün müzik türlerini seviyor.

3ÖK/16: Ümmü Gülsüm, Mısırlı bir şarkıcıdır.

3ÇK/3: Neşet Ertaş’ın türkülerini dinliyor.

c. Sanat

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

d. Gösteri Sanatları

3ÖK/20: Halk oyunları gösterileri yapıyoruz.

e. El Sanatları Geleneği

2ÖK/25: Metin görselinde Mısır Çarşısı'nda satılan hediyelik eşya olarak kültürümüze ait motifler içeren halılar, minderler vb. yer almaktadır.

f. Diğerleri

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

5. Gelenekler ve Folklor

a. Özel Günler ve Gelenekler

3ÖK/13: Kırkpınar Yağlı Güreşleri üç gün devam ediyor.

3ÖK/13: Başpehlivana altın kemer hediye ediyorlar.

3ÖK/20: 29 Ekim’de sınıflarımızı bayraklarla, renkli kâğıtlarla ve balonlarla süslüyoruz. Okulda kutlama töreni yapıyoruz. Törende şiirler ve yazılar okuyoruz. Oyunlar oynuyoruz. Halk oyunları gösterileri yapıyoruz.

3ÖK/21: Bir hafta sonra benim doğum günüm olacak.

3ÖK/23: Anneler günün kutlu olsun!

3ÖK/24: O, bana “Sana bir müjdem var. Teyzen ve kuzenlerinle görüştüm. Kurban Bayramı tatilinde buraya gelecekler.” dedi.

3ÇK/7: Regaip Kandili, Miraç Kandili, Berat Kandili ve Mevlit Kandili’nde halka şeklinde, susamlı ve tuzlu simitler hazırlanır.

3ÇK/7: Kandil simitlerini komşulara, yoksullara ve yolculara ikram etmek güzel bir gelenektir.

3ÇK/7: Eskiden kandil simidi yoktu, lokma tatlısı ikram etme geleneği vardı.

b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler

1ÖK/18: Nasrettin Hoca fıkraları ile ünlüdür.

1ÇK/6: Metin tekerleme şeklinde yazılmıştır.

2ÖK/2: Dedem bana masal anlatıyor.

c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar

1ÖK/9: Metin görselinde kadınların bir kısmının başörtüsü kullandığı görülmektedir.

1ÖK/14: Metnin görselinde Ali'nin annesinin başörtülü bir kadın olduğu görülmektedir.

1ÖK/16: Metnin görselinde sırada bekleyen öğrencilerden bazıları başörtülü, bazıları başörtüsüzdür.

2ÖK/1: Metnin görselinde Kerem'in annesi başörtülü bir kadındır.

2ÖK/4: Metnin görselinde yer alan engelli öğrenci başörtülüdür.

2ÖK/5: Metnin görselinde yer alan kadınlardan biri başörtülüdür.

2ÖK/14: Metnin görselinde Mehmet'in annesi başörtülü bir kadın olarak yansıtılmıştır.

3ÖK/18: Metnin görselinde başörtülü bir kadın yer almaktadır.

3ÖK/29: Mahalledeki camide çocuklar için yaz kursu var.

3ÖK/29: Orada Kur'an okumayı öğreneceğim.

d. Doğum, Evlilik Gelenekleri

3ÖK/21: Herkes benim doğum günümü kutlayacak. Herkes "Doğum günün kutlu olsun." diyecek.

3ÖK/21: Ailem ve arkadaşlarım bana hediyeler verecek.

3ÖK/22: Doğum gününü kutlarım. İyi ki doğdun canım arkadaşım.

e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar

1ÖK/16: Metnin görselinde "bayrak töreni" yer almaktadır.

3ÖK/20: Bu nedenle biz her yıl 29 Ekim'i millî bir bayram olarak kutluyoruz.

f. Danslar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar

Bu başlık altında herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar

2ÖK/31. Kaplıcalar bazı hastalıkları tedavi eder.

i. Diğerleri

3ÇK/8: Akşama doğru yaylaya gitmeye karar verdik.

6. Sosyal Yaşam

a. Moda

1ÇK/8: Namık siyah gözlü, uzun saçlı, mavi pantolonlu, sarı ceketli.

1ÇK/8: Hüseyin yeşil gözlü, kısa saçlı, sarı pantolonlu, mor ceketli.

2ÖK/3: Metnin görselinde yaşlı bakkalın başında dinî bir giysi sayılan takke bulunmaktadır. Buna karşılık olarak görselde Yusufu temsil eden çizimin kıyafetleri incelendiğinde iki kuşak arasındaki giyim farklılığı kendini göstermektedir.

2ÖK/5: Mavi bir kazak ve siyah ayakkabı almayı düşünüyorum.

2ÖK/6: Yeşil bir kazak almak istiyorum.

2ÖK/6: Beyaz bir tişört istiyorum.

2ÖK/20: Metnin görselinde yöresel kıyafetler içerisinde bir kız resmi kucağında bir meyve sepeti tutmaktadır.

2ÇK/9: O montu almak istiyorum.

3ÖK/17: Metnin görselinde bakkalın başında bir takke yer almaktadır. Bu bağlamda metnin görseli Türk toplumunun giyim kültürü üzerine fikir vermektedir.

3ÖK/18: İnce kazaklar güzel görünüyor.

b. Yasaklar

2ÖK/10: Ön koltuk çocuklar için tehlikeli. Ben her zaman arka koltukta oturuyorum.

2ÖK/10: Babam trafik kazası yapmıyor çünkü trafik kurallarına uyuyor.

2ÇK/3: Arkadaşım okulun kurallarına uyar.

c. Alkış ve Güzel Hareketler

2ÖK/4: Metnin görselinde bir öğrenci, engelli olan başka bir öğrenciye yardım etmektedir.

2ÖK/8: Aferin çocuklar.

2ÖK/8: Sizi tebrik ederim.

2ÖK/22: Evet İsa, doğru tahmin. Tebrik ederim.

2ÇK/12: Ödevlerimi düzenli yaparım.

2ÇK/12: Arkadaşlarıma yalan söylemem.

2ÇK/12: Çevremi korurum.

2ÇK/12: Yerlere tükürmem.

d. Diğerleri

3ÖK/3: Ben de Zeynel'in komşusuyum.

3ÖK/6: Komşusu Mustafa, Ali'nin evine geliyor.

3ÖK/8: Metinde oynanan oyunlar ve yapılan etkinliklerde yalnızca hemcinsler birlikte yer almaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri bu oyun ve etkinliklerin dağılımında (kızların oyun olarak ip atlama, etkinlik olarak çiçek toplamayı tercih etmesi; erkeklerin oyun olarak yakan top, istop oyunlarını tercih etmesi) kendisini hissettirmektedir. Yine de yemeğin hazırlanma sürecinde karşı cinsler bir iş bölümüne girmişler ve yemeği yalnızca kızlar, salatayı da yalnızca erkekler hazırlamıştır.

3ÖK/28: Köyde kısa sürede birçok arkadaşım oldu.

7. Coğrafya ve Mekân

a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)

1ÖK/4: Balıklığöl, Şanlıurfa

1ÖK/8: Nevşehir, Kapadokya

1ÖK/13: Konya

1ÖK/18: Sivrihisar, Eskişehir

1ÖK/25: İstanbul

2ÖK/7: Metnin görselinin altında “Akçaabat Köftesi-Trabzon” ibaresi yer almaktadır.

2ÖK/10: İstanbul

2ÖK/11: Edirne

2ÖK/17: İzmir

2ÖK/25: İstanbul

2ÖK/31: Balıkesir, Kütahya, Afyon, Nevşehir

2ÇK/5: İstanbul

2ÇK/8: İstanbul

3ÖK/1: İzmir, İstanbul, Samsun

3ÖK/4: İstanbul, Ankara

3ÖK/8: Gaziantep

3ÖK/9: Bursa, Marmara Bölgesi

3ÖK/12: Konya

3ÖK/13: Kırkpınar, Edirne

3ÖK/15: İstanbul

3ÖK/19: İstanbul

3ÖK/21: Antalya

3ÖK/25: Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesi

3ÖK/26: Erzurum, Antalya, İstanbul

3ÖK/27: Erzurum, İstanbul, Süleymaniye, Sultanahmet, Eminönü, Üsküdar, İstanbul Boğazı

3ÖK/28: İstanbul

3ÖK/30: İzmir, Ege Bölgesi, Alaçatı, Çeşme

3ÇK/1: İstanbul, Konya

3ÇK/4: Kayseri

3ÇK/8: Ankara, Mersin

3ÇK/9: Antalya, İstanbul, İzmir, Nevşehir, Trabzon

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Ertuğrul (2015) tarafından yapılan araştırmada Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı incelenmiş ve Türk kültürünü yansıtmaya yönünden her iki kitabın da başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Okur ve Keskin (2013) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitapları; Bayraktar (2015) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe, TİKA (Güneş) Türkçe Öğreniyoruz, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Özgat Tatan (2018) tarafından yapılan araştırmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 ve A2 düzeylerindeki ders kitapları incelenmiş ancak yapılan araştırmalarda incelenen kitap setlerinde kültür aktarımı unsurlarının dengeli bir dağılım sergilemediğini tespit etmiştir.

Tosun (2016) tarafından yapılan araştırmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 kitapları ve Açıkgöz (2018) tarafından yapılan araştırmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitabı: A1, A2 düzeyi ders kitapları incelenmiş ve yapılan inceleme sonucunda incelenen kitap setlerinin kültür aktarımı unsurları bakımından zengin olmalarına karşın bu unsurların dengeli bir dağılım göstermediği sonucuna varılmıştır.

Tarafımızca yapılan araştırmada incelenen Hayat Boyu Türkçe ve Türkçe Öğreniyorum kitap setlerinin de kültürü aktarma açısından başarılı olduğu ancak kültür aktarımı unsurlarının dağılımı açısından ise dengeli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonucu alanyazındaki diğer araştırmalar ile örtüşmektedir. Araştırmalarda incelenen kitap setleri birbirinden farklı olsa da sonuçlar değişmemektedir. Bu durum da ders kitaplarının hazırlanma aşamasında alanyazından yeterince faydalanılmadığını gözler önüne sermektedir.

Çetinkaya (2018) tarafından yapılan araştırmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti; İşcan ve Yassıtaş (2018) tarafından yapılan araştırmada Yedi İklim B1-B2 seviyesi ders kitapları incelenmiş ve yapılan araştırmalarda incelenen kitap setlerinin hedef kültür olan Türk kültürünü başarılı bir şekilde aktarabilecek nitelikte olmasına karşın kültürlerarası bağlamda kaynak kültür ile karşılaştırma yapmaya olanak tanımadıkları ve kültürel farkındalık oluşturmada eksik oldukları tespit edilmiştir.

Tarafımızca yapılan araştırmada incelenen Hayat Boyu Türkçe kitap setinde kaynak kültüre de hedef kültüre de yeterince yer verildiği, öğrencilerin hedef kültür ile kaynak kültür arasında karşılaştırma yapmalarına olanak tanındığı ancak kaynak kültür dışında kalan diğer kültürlerin göz ardı edildiği; Türkçe Öğreniyorum kitap setinde ise farklı kültürlerle yer verilerek kültürlerarası etkileşimin sağlandığı, öğrencilerin hedef kültür ile kaynak kültür arasında karşılaştırma yapmalarına olanak tanındığı ve kültürel farkındalık oluşturmada yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gülle (2019) tarafından yapılan araştırmada Yeni Hitit 1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar için Türkçe A1 Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 Ders Kitabı ve Yedi İklim Türkçe A1 Ders Kitapları incelenmiş ve kadın-erkeğin toplumsal hayatta kalıplaşmış cinsiyet rollerine uygun mekânlarda ve mesleklerde yer aldığı tespit edilmiş; Türk kültürünü aktarmak için ders kitaplarının herhangi bir ön yargıdan uzak, daha dengeli ve hassas olunarak toplumda kadın ve erkeğin temsil ettiği cinsiyet anlayışını doğru yansıtmak şeklinde hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Gülle (2019) tarafından yapılan araştırmada olduğu gibi tarafımızca yapılan araştırmada incelenen kitap setleri arasından Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de kadın-erkeğin toplumun kalıplaşmış cinsiyet rollerine uygun mekân ve mesleklerde yer alması durumu gözlenmiştir. Bu durum Türk kültürünü doğru bir şekilde yansıtmadığı gibi adil ve eşit bir toplumun oluşması için de bir önyargılar bütünü, bir zihniyet engelidir. Dolayısıyla gerek Türkler için gerekse de yabancılar için hazırlanan kitap setlerinde Güllü'nin de (2019) belirttiği üzere ön yargıdan uzak, daha dengeli ve hassas olunarak toplumda kadın ve erkeğin temsil ettiği cinsiyet anlayışı doğru bir şekilde yansıtılmalıdır.

Erçelik (2019) ile Erçelik ve Yeşilyurt (2020) tarafından yapılan araştırmalarda Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum kitap seti; Aksoy (2015) tarafından yapılan araştırmada Lale Türkçe ders ve çalışma kitapları, Yeni Hitit ders ve çalışma kitapları, Yabancı Dilim Türkçe ders kitapları; Karakuş (2018) tarafından yapılan araştırmada İstanbul Yabancılar için Türkçe, Gazi Yabancılar için Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitapları değerler eğitimi bağlamında incelenmiş ve yapılan araştırmalarda incelenen kitap setlerinde bazı değerlerin ihmal edildiği, değerler arasında sayısal olarak büyük farklar bulunduğu ve değerlerin dengeli dağılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda yabancılar için Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış kitap setlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ile ilgili alanyazın ile araştırmamızın değerler eğitimi ile ilgili olan sonuçları örtüşmektedir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

5.2.1. Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması

Yapılan araştırmada Türkçe Öğreniyorum kitap setinde toplamda 374 değer unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların en fazla olan değerden en az olan değere doğru dağılımları aşağıdaki gibidir:

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Selamlaşma” değerinde 69 (%18,44); “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde 64 (%17,11); “Aile Birliğine Önem Verme” değerinde 56 (%14,97); “Nazik Olmak” değerinde 45 (%12,03); “Dostluk” değerinde 34 (%9,09); “Sevgi” değerinde 22 (%5,88); “Çalışkanlık” değerinde 18 (%4,81); “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde 16 (%4,27); “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde 10 (%2,67); “Sorumluluk” ve “Hoşgörü-Duyarlılık” değerlerinde 8 (%2,13); “Misafirperverlik” değerinde 6 (%1,6); “Temizlik” değerinde 5 (%1,33); “Şefkat-Merhamet” değerinde 4 (%1,06); “İyimserlik” ve “İyilik Yapmak” değerlerinde 2 (%0,53); “Saygı”, “Özgüven”, “Adil Olma”, “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” ve “Fedakârlık” değerlerinde 1 (%0,26) unsur tespit edilmiştir. “Empati”, “Cesaret, Liderlik”, “Doğruluk, Dürüstlük”, “Vatanseverlik”, “Paylaşımcı Olmak” ve “Alçakgönüllülük” değerlerinde ise hiç unsur tespit edilmemiştir.

Yapılan araştırmada Hayat Boyu Türkçe kitap setinde toplamda 395 değer unsuruna rastlanmıştır. Bu unsurların en fazla olan değerden en az olan değere doğru dağılımları aşağıdaki gibidir:

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Selamlaşma” değerinde 88 (%22,27); “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde 84 (%21,26); “Nazik Olmak” değerinde 64 (%16,2); “Aile Birliğine Önem Verme” ve “Çalışkanlık” değerlerinde 26 (%6,58); “Temizlik” değerinde 21 (%5,31); “Dostluk” değerinde 20 (%5,06); “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde 19 (%4,81); “Sevgi” değerinde 14 (%3,54); “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde 11 (%2,78); “Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde 6 (%1,51); “Sorumluluk” değerinde 4 (%1,01); “Doğruluk, Dürüstlük” ve “İyimserlik” değerlerinde 3 (%0,75); “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” ve “Misafirperverlik” değerlerinde 2 (%0,5); “Saygı” ve “Paylaşımcı Olmak” değerlerinde 1 (%0,25) unsur tespit edilmiştir. “Özgüven”, “Empati”, “Adil Olma”, “Cesaret, Liderlik”, “Vatanseverlik”, “İyilik Yapmak”, “Şefkat-Merhamet”, “Alçakgönüllülük” ve “Fedakârlık” değerlerinde ise hiç unsur tespit edilmemiştir.

Değer unsurlarının sayısal değerleri arasındaki fark 4'te 1'e kadar denk, 4'te 1'den fazla ise anlamlı bir fark oluşturduğu kabul edilmiştir. Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca her iki kitap setinde de belirlenen değer unsurlarının kategoriler arasında dengeli bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Aşağıdaki karşılaştırma değerlerin “Tablo 5 Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri” ve “Tablo 7 Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Değer Unsurlarının Sayısal Değerleri” tablolarındaki sırası esas alınarak yapılmıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Sevgi” değerinde belirlenen 22 unsur içerisinde “ebeveynleri sevmek, arkadaşları sevmek, komşuları sevmek, okulu sevmek, hayvanları sevmek, çeşitli etkinlikleri sevmek” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Sevgi” değerinde belirlenen 14 unsur içerisinde “okulu ve sınıfı sevmek, annenin çocuğuna sevgiyle gülümsemesi, torunun dedesini sevmesi, çocuğun ebeveynlerini sevmesi, ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, futbol oynamayı sevmek, muz sevmek, ısıpanağı sevmek, kitap okumayı sevmek, resim yapmayı sevmek” vb. ifadeler yer almaktadır.

“Sevgi” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Sorumluluk” değerinde belirlenen 8 unsur içerisinde “ödev yapma” ve “özel gün ve haftalar için yapılacak gösterilerde gönüllü sorumluluk alma” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Sorumluluk” değerinde belirlenen 4 unsur içerisinde ise “ödev yapma” ifadesi yer almaktadır.

“Sorumluluk” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Saygı” değerinde belirlenen tek unsur “komşuların birbirlerine her zaman saygı gösterdikleri için iyi anlaştıklarını” bildiren bir ifadedir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Saygı” değerinde belirlenen tek unsur olarak “Suriyeli ve Türk öğrencinin güler yüzle sohbet ettiği” bir görsel yer almaktadır. Bu durum fark kültürüne Türk toplumunda saygı duyulmasına bir örnek teşkil etmektedir.

“Saygı” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde belirlenen 8 unsur içerisinde “farklı kültürlerden çocukların kendilerini tanıtmaları, Atatürk’ün 23 Nisan’ı dünya çocuklarına armağan etmesi, bazı şehirlerde birçok dine ait ibadethanelerin yer alması, farklı dinlere ait ibadethanelerin ziyaret edilmesi” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Hoşgörü-Duyarlılık” değerinde belirlenen 6 unsur içerisinde ise “metin görsellerindeki başörtülü ve başörtüsüz öğrenciler/kadınlar” yer almaktadır. Aynı sıralarda, aynı ailede, aynı ortamlarda başörtülü ve başörtüsüz öğrencilerin ve kadınların bulunabilmesi Türk toplumundaki düşünce ve inanç özgürlüğü, dolayısıyla da Türkiye’deki hoşgörü ile ilişkilidir.

“Hoşgörü-Duyarlılık” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Özgüven” değerinde belirlenen tek unsur “özel gün ve haftalar için yapılacak gösterilerde gönüllü sorumluluk alma” ifadesidir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Özgüven” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Özgüven” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “Empati” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Adil Olma” değerinde belirlenen tek unsur “avlanan hayvanların adil bir şekilde paylaştırılması” ifadesidir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Adil Olma” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Adil Olma” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “Cesaret, Liderlik” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Nazik Olmak” değerinde belirlenen 45 unsur içerisinde “teşekkür ederim, rica ederim, lütfen, özür dilerim” vb. nezaket ifadeleri ile “iyi dersler, iyi yayınlar, hayırlı işler, kolay gelsin, afiyet olsun, geçmiş olsun, bereket versin, Allah rahmet eylesin” vb. güzel dilek ve temenni bildiren ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Nazik Olmak” değerinde belirlenen 64 unsur içerisinde “memnun oldum, teşekkür ederim, rica ederim, özür dilerim, lütfen” vb. nezaket ifadeleri ile “hayırlı işler, hayırlı olsun, güle güle kullan, Allah bereket versin, bereketini görün, ellerine sağlık” vb. güzel dilek ve temenni bildiren ifadeler yer almaktadır.

“Nazik Olmak” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür, niteliksel olarak ise iki kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Dostluk” değerinde belirlenen 34 unsur içerisinde “arkadaş” ifadesi ve “arkadaşlarla/dostlarla yapılan futbol oynama, buluşup çalışma, saklambaç, körebe, seksek gibi oyunlar oynama” vb. etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca “kitabın insanın en iyi dostlu olması” ve “köpeklerin en sadık dostu” olması ifadeleri de dostluk değeri içerisinde kabul edilmiştir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Dostluk” değerinde belirlenen 20 unsur içerisinde “arkadaş, dost” ifadeleri ve “arkadaşlarla/dostlarla yapılan “oyun oynama, yemek yeme, gezme, piknik yapma” vb. etkinlikler yer almaktadır.

“Dostluk” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde belirlenen 16 unsur içerisinde “yardımsever bir insan olma, hastalara yardım etme, insanlara yardım etme, insanlara faydalı olma, ev işlerine yardım etme, komşuların birbirine yardım etmesi, arkadaşların birbirine yardım etmesi” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Yardımlaşma, Dayanışma” değerinde belirlenen 11 unsur içerisinde “çocuğun annesine misafirler için yemek hazırlaması için yardım etmesi, öğrencinin hasta çocukları tedavi etmek için doktor olmak istemesi, öğrencinin insanları korumak için polis olmak istemesi, hasta insanları tedavi etmek, yetim ve öksüz çocuklara yardım etmek, insanlara yardım etmek” vb. ifadeler yer almaktadır.

“Yardımlaşma, Dayanışma” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür, niteliksel olarak ise iki kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Temizlik” değerinde belirlenen 5 unsur içerisinde “kahvaltıdan önce el-yüz yıkama, uyanınca el-yüz yıkama, yemekten önce el yıkama” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Temizlik” değerinde belirlenen 21 unsur içerisinde “sağlığı korumak için elleri yıkamak, tırnak kesmek, el ve yüz yıkamak, saç taramak, diş fırçalamak, banyo yapmak, temiz kıyafetler giymek, çevreyi temiz tutmak” vb. ifadeler yer almaktadır.

“Temizlik” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Doğruluk, Dürüstlük” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Doğruluk, Dürüstlük” değerinde belirlenen 3 unsur içerisinde ise “trafik kurallarına uymak, okul kurallarına uymak, yalan söylememek” ifadeleri yer almaktadır.

“Doğruluk, Dürüstlük” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Aile Birliğine Önem Verme” değerinde belirlenen 56 unsur içerisinde aile ile birlikte yapılan “annenin akşamları kitap okuması, ailece yemek yeme, ailece sohbet etme, ebeveynlerin çocuğu için oyuncak alması, kardeş ile oyun oynama, ailece tatile gitme, ailece alışverişe gitme” vb. unsurlar ile “çocuğun ebeveynlerini sevmesi, ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, ebeveynlerin çocuklarına güvenmesi ve onları desteklemesi, ebeveynlerin çocukları yanlış yaptığında onlara kızması ya da onları uyarması, ebeveynlerin yapılacak işlerde çocuklarının da fikrine danışması, çocukların yapacakları bazı işlerde ebeveynlerinden izin alması” vb. unsurlar yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Aile Birliğine Önem Verme” değerinde belirlenen 26 unsur içerisinde aile ile birlikte yapılan “ailece gezme, dede ve ninenin ziyarete gelmesi, ebeveynlerin çocuklarına hediye alması, dede ve babaannenin aile ile birlikte yaşaması,

anneninin okuldan dönen çocuğunu kapıda karşılaması, babanın işi dolayısıyla aile fertlerinin o şehirde yaşaması, çocukların anneannelerine yardım etmesi, ailece sohbet etme, kardeşlerin oyun oynaması, akrabaların bayramda ziyarete gelmesi” vb. unsurlar ile “anneninin sevgiyle çocuğuna gülümsemesi, anneler günü kutlama, çocuğun babasına selam söylemesi, çocuğun ebeveynlerini sevmesi, ebeveynlerin çocuğunu sevmesi, çocukların yapacakları bazı işlerde ebeveynlerinden izin alması” vb. unsurlar yer almaktadır.

“Aile Birliğine Önem Verme” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” değerinde belirlenen tek unsur “nerede ve nasıl iş bulacağını Keloğlan uzun uzun düşünmektedir” ifadesidir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” değerinde belirlenen 2 unsur içerisinde ise “arkadaşların yaz tatili için kendi başlarına bir plan yapması” ve bir başka metinde “bir öğrencinin kendisine yaz tatili için haftalık plan yapmasını” bildiren ifadeler yer almaktadır.

“Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “İyimserlik” değerinde belirlenen 2 unsur da aynı metin içerisinde yer almaktadır. İkisi de bir öğretmen tarafından öğrencilere yönelik “gelecekte başarılı olacaklarına dair güvenoyu” içerikli ifadelerdir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “İyimserlik” değerinde belirlenen 3 unsur içerisinde ise “öğrencilerin tatilin güzel ve istedikleri şekilde geçeceğine dair umutlarını” ve “yaz tatilinde İstanbul’u gezme umudunu” bildiren ifadeler yer almaktadır.

“İyimserlik” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde belirlenen 10 unsur içerisinde “müzik dinleyip şarkı söyleme, tiyatro oyunu sergileme, şiir okuma, halk oyunu oynama, gösteri yapma, müzik aleti çalma” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değerinde belirlenen 19 unsur içerisinde “pop müzik dinleme, arabesk müzikten hoşlanma, Türk sanat müziğini sevmek, törende şiirler ve yazılar okuma, halk oyunları gösterileri yapma, bağlama kursuna

gitme, türkü söyleme” vb. ifadeler, “Tarkan, İbrahim Tatlıses, Neşet Ertaş, Barış Manço, Zeki Müren, Ümmü Gülsüm” gibi şarkıcılar ve Tarkan’a ait olan “Bir Oluruz Yolunda” şarkısı ile İbrahim Tatlıses’e ait olan “Mutlu Ol Yeter” şarkısı yer almaktadır.

“Estetik Duyguların Geliştirilmesi” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Misafirperverlik” değerinde belirlenen 6 unsur içerisinde “farklı ülkelerden gelen misafirlerin konuk edilmesi, farklı bir şehirden gelen misafirlerin karşılanıp ağırlanması, farklı şehirden gelen misafirlere yaşanan şehrin gezdirilmesi, misafirlere yapılan ikramlar” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Misafirperverlik” değerinde belirlenen 2 unsur içerisinde “dedesi ve ninesi misafir olarak geleceği için çok mutlu olduğunu ifade eden bir torun” ve “eve misafir davet etme” ifadeleri yer almaktadır.

“Misafirperverlik” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “Vatanseverlik” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “İyilik Yapmak” değerinde belirlenen 2 unsur da aynı metin içerisinde yer almaktadır. Bu unsurlar “Keloğlan’ın gördüğü yaşlı adamın hâline üzülüp onun yanında ücretsiz çalışması” ve bunun karşılığında “yaşlı adamın Keloğlan’a yaptığı iyiliğin karşılığını yine bir iyilikle ödemesini” bildiren ifadelerdir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “İyilik Yapmak” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“İyilik Yapmak” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Çalışkanlık” değerinde belirlenen 18 unsur içerisinde “çalışkan bir öğrenci olma, disiplinli bir öğrenci olma, ders çalışma, derslerini çok dikkatli dinleme, kütüphanede araştırma yapıp kitap okuma, dersleri ve okulu sevmek, dersleri önemseme” vb. ifadeler yer almaktadır. Ayrıca bilinmeyen bir şeyin öğrenilmesi için “çeşitli kurslara gidilmesi” de yine bu başlık içerisinde yer almaktadır. Çünkü insanın verebileceği

en önemli şey olan zamanını vererek bilmediğini öğrenmek için kendi tercihi olarak bir kursa gitmesi ancak çalışkanlık değeri içerisinde değerlendirilebilir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Çalışkanlık” değerinde belirlenen 26 unsur içerisinde “yeni bilgiler öğrenme, ders çalışma, çalışkan bir öğrenci olma, okula erken gitme, kütüphaneye gitme, dersi dikkatle dinleme” vb. ifadeler yer almaktadır. Ayrıca bilinmeyen bir şeyin öğrenilmesi için “çeşitli kurslara gidilmesi ve çeşitli eğitimler alınması” da yine bu başlık içerisinde yer almaktadır.

“Çalışkanlık” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür, niteliksel olarak ise iki kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Paylaşımçı Olmak” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Paylaşımçı Olmak” değerinde belirlenen tek unsur ise “bir öğrencinin arkadaşıyla bisküvisini paylaşmak istediğini” bildiren bir ifadedir.

“Paylaşımçı Olmak” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Şefkat-Merhamet” değerinde belirlenen 4 unsur içerisinde “Keloğlan’ın gördüğü yaşlı adamın hâline üzülüp onun yanında ücretsiz çalışması, yarışmada birinci olan öğrencinin öğretmeninin kendisine verdiği hediye sonuncu olduğu için üzülen başka bir öğrenciye onu sevindirmek için vermesi, farenin yapamayacağı bir işi üstlenmesine razı gelmeyen filin onun yerine işi yapması” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Şefkat-Merhamet” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Şefkat-Merhamet” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında Türkçe Öğreniyorum kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Selamlaşma” değerinde belirlenen 69 unsur içerisinde “merhaba, Alo, efendim, iyi günler, hoş geldiniz, hoş bulduk” vb. selamlaşma ifadeleri ile “görüşürüz, görüşmek üzere, Allah’a emanet ol, hoşça kal” vb. vedalaşma ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Selamlaşma” değerinde belirlenen 88 unsur içerisinde “merhaba, hoş geldin, hoş bulduk, günaydın, iyi günler, Alo,

kolay gelsin” vb. selamlaşma ifadeleri, bir görselde selamlaşmanın davranışsal yolu olarak “tokalaşma” ve “görüştürüz, görüşmek üzere, yine bekleriz” vb. vedalaşma ifadeleri yer almaktadır.

“Selamlaşma” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “Alçakgönüllülük” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde belirlenen 64 unsur içerisinde gerek Türkiye’den gerek başka ülkelerden “Kız Kulesi, Boğaz Köprüsü, Narikala Kalesi, Gürcü Ana Heykeli, Petra Antik Kenti, Saat Kulesi, Kapalıçarşı” vb. gezilebilecek tarihî ve önemli mekânlar, sözlü ve yazılı kültürle günümüze kadar gelmiş “Keloğlan, Nasreddin Hoca, Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Hacivat-Karagöz” vb. masal, hikâye, fıkra, gösteri sanatları kahramanları ve “Reşat Nuri Güntekin” gibi Türk toplumunda önemli yer tutan bir yazar ile “Barış Manço” gibi önemli bir şarkıcı ve onun bazı şarkıları, “ebru sanatı, çömlekçilik, bakırcılık, cam sanatı, çinicilik” vb. kültürel birer miras olan sanat dalları, “Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim, Atatürk” vb. Türk tarihi için önemli ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerinde belirlenen 84 unsur içerisinde ise Türkiye’de yer alan “Peribacaları, Eyüp Sultan Türbesi ve Camisi, Selimiye Camisi, Saat Kulesi, Mısır Çarşısı, Yerebatan Sarnıcı, Topkapı Sarayı, Kemeraltı Camisi, Kadifekale, Ulu Cami, On Gözü Köprü, Hasan Paşa Hanı, Sülüklü Han” vb. gezilebilecek tarihî ve önemli mekânlar, sözlü ve yazılı kültürle günümüze kadar gelmiş “Hacivat-Karagöz, Nasrettin Hoca, Keloğlan” vb. masal, fıkra, gösteri sanatları kahramanları, “Mimar Sinan” gibi önemli bir mimar, “Evliya Çelebi” gibi önemli bir seyyah, “Barış Manço, Neşet Ertaş, Zeki Müren” gibi önemli sanatçılar, “Kandiller ve Cumhuriyet bayramı” gibi önemli günler ve bu günlerde yapılan “kandillerde kandil simidi dağıtma” vb. gelenekler, okullara adı verilen “Yunus Emre, Atatürk, Cumhuriyet, Hürriyet” vb. değerler yer almaktadır.

“Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe seti lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “Fedakârlık” değerinde belirlenen tek unsur “Keloğlan’ın, annesiyle birlikte maddi sıkıntıda olmalarına ve sonunda aç kalacak olmalarına rağmen her gün yardıma ihtiyacı olan yaşlı adamın yanında hiç para istemeden çalıştığını” bildiren bir ifadedir. Bu durum da fedakârlık değerine güzel bir örnek teşkil etmektedir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Fedakârlık” değerinde herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

“Fedakârlık” değeri içerisindeki tüm unsurlar incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan değer unsurlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

5.2.2. Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Bağlamında Karşılaştırılması

Yapılan araştırmada Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “1.Günlük Yaşam” kategorisinde 218 (%31), “2.Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 300 (%42,67), “3.Değerler ve Eğitim” kategorisinde 64 (%9,1), “4.Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisinde 39 (%5,54), “5.Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 28 (%3,98), “6.Sosyal Yaşam” kategorisinde 16 (%2,27), “7.Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 38 (%5,4) ve toplamda 703 (%100); Hayat Boyu Türkçe kitap setinde ise “1.Günlük Yaşam” kategorisinde 305 (%31,44), “2.Kişiler Arası İlişkiler” kategorisinde 365 (%37,62), “3.Değerler ve Eğitim” kategorisinde 151 (%15,56), “4.Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisinde 35 (%3,6), “5.Gelenekler ve Folklor” kategorisinde 29 (%2,98), “6.Sosyal Yaşam” kategorisinde 25 (%2,57), “7.Coğrafya ve Mekân” kategorisinde 60 (%6,18) ve toplamda 970 (%100) kültür aktarımı unsuru belirlenmiştir.

Kültür aktarımı unsurlarının sayısal değerleri arasındaki fark 4’te 1’e kadar denk, 4’te 1’den fazla ise anlamlı bir fark oluşturduğu kabul edilmiştir. Dolayısıyla Hayat Boyu Türkçe kitap seti ile Türkçe Öğreniyorum kitap seti arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark vardır. Ayrıca her iki kitap setinde de belirlenen kültür aktarımı unsurlarının kategoriler arasında dengeli bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında 42 (%19,26), “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında 14 (%6,42), “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında 8 (%3,66), “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında 36 (%16,51), “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmiyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında 60 (%27,52), “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında 16

(%7,33), “g. Oyunlar” başlığı altında 25 (%11,46), “h. Spor” başlığı altında 3 (%1,37), “i. Müzik” başlığı altında 14 (%6,42), toplamda 218 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında 89 (%29,18), “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında 20 (%6,55), “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında 14 (%4,59), “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında 46 (%15,08), “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmiyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında 73 (%23,93), “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında 17 (%5,57), “g. Oyunlar” başlığı altında 20 (%6,55), “h. Spor” başlığı altında 19 (%6,22), “i. Müzik” başlığı altında 7 (%2,29), toplamda 305 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Aşağıdaki karşılaştırma kültür aktarımı unsurlarının “Tablo 6 Türkçe Öğreniyorum Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri” ve “Tablo 8 Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Metinlerde Yer Alan Kültür Aktarımı Unsurlarının Sayısal Değerleri” tablolarındaki kategori ve alt kategori sırası esas alınarak yapılmıştır.

“1. Günlük Yaşam” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark vardır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında belirlenen 42 unsur içerisinde kahvaltıda tüketilen “omlet, ekmek, peynir, simit”, öğle ve akşam yemeklerinde tüketilen “kuru fasulye yemeği, bamya, Alınazik kebabı”, yemekler içerisinde yer alan “dana eti, kuzu eti, fasulye, soğan, domates salçası, biber salçası, pul biber, tavuk, havuç” vb. yiyecekler, yemeklerin yanında tüketilen “yoğurt”, meyve olarak “muz ve karpuz”, içecek olarak “meyve suyu”, atıştırılabilirlik olarak “kuruyemiş, çikolata ve dondurma” yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Yiyecek-İçecek” başlığı altında belirlenen 89 unsur içerisinde ise kahvaltıda tüketilen “peynir, zeytin, reçel, bal, tereyağı, yumurta” vb. yiyecekler, öğle ve akşam yemeklerinde tüketilen “çorba, köfte, taze fasulye, kuru fasulye, nohut, ıspanak, pırasa, makarna” vb. yemekler, salata içerisinde yer alan “domates, biber, salatalık, marul” vb. yiyecekler, “elma, portakal, şeftali, kayısı, kiraz, muz, limon, çilek, erik” vb. meyveler, yemeklere konan “ciğer, tavuk, kıyma, soğan, tuz, baharat” vb. yiyecekler, yemek yanında tüketilen “yoğurt, ekmek, salata” vb. yiyecekler, “soda, ayran, meyve suyu, süt, çay, kahve” vb. içecekler, sokak lezzeti olarak “balık ekmek”,

yöresel yiyecek olarak “Akçaabat köftesine”, tatlı olarak “kek ve lokma tatlısı”, atıştırma olarak da “bisküvi, kandil simidi ve dondurma” yer almaktadır.

“a. Yiyecek-İçecek” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında belirlenen 14 unsur içerisinde “kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği” öğünleri ve bu öğünlerin zamanları, bunların yanı sıra da , “kahvaltıdan önce el ve yüzün yıkandığı” ifadesi yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı altında belirlenen 20 unsur içerisinde ise “kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği” öğünleri ve bu öğünlerin zamanları, günde “üç öğün” yemek yendiği ve “yemekten önce ve sonra ellerin sabunla yıkandığı” ifadeleri yer almaktadır.

“b. Yemek Zamanları, Sofra Adabı” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir ancak niteliksel olarak iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurları birbirine denktir.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında belirlenen 8 unsur içerisinde “hafta sonu, hafta içi, şubat tatili” ve “hafta sonu günleri olan cumartesi ve pazar günleri” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı altında belirlenen 14 unsur içerisinde ise “hafta sonu, hafta içi, yarıyıl tatili, yaz tatili, Kurban Bayramı tatili” gibi ifadeler yer almaktadır.

Hafta içi ve hafta sonu günleri toplumdan topluma değişebildiği için bu günler kültürel bir yapı kazanmaktadır. Hafta sonu günlerine yalnızca Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer verilmesine karşın hafta içi günlerine ne Türkçe Öğreniyorum kitap setinde ne de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer verilmiştir. Öte yandan Türk toplumu için önemli resmi tatiller olan bayramlara da Türkçe Öğreniyorum kitap setinde hiç yer verilmezken Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “Kurban Bayramına” yer verilmiştir. “Ramazan Bayramı” ise kendisine iki kitapta da yer bulamamıştır. Bu durumlar her iki kitap setinin de bir eksiğidir. “c. Resmi Tatilleri, Çalışma Zamanları” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığı

yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise görece Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığı ya da iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında belirlenen 36 unsur içerisinde “okul gezisine gitmek, kitap okumak, dinlenmek, spor yapmak, televizyon izlemek, internete girmek, sinema ve tiyatroya gitmek, sohbet etmek, oyun oynamak, pikniğe gitmek, doğa fotoğrafları çekmek, el sanatları, resim yapmak, ebru sanatı” vb. boş zaman etkinlikleri ve hobiler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı altında belirlenen 46 unsur içerisinde ise “bisiklete binmek, parka gitmek, oyun oynamak, kitap okumak, televizyon izlemek, seyahat etmek, resim yapmak, futbol oynamak, piknik yapmak, çiçek toplamak, yüzmek, balık tutmaya gitmek, yürüyüş yapmak, satranç oynamak, doğa fotoğrafları çekmek” vb. boş zaman etkinlikleri ve hobiler yer almaktadır.

“d. Boş Zaman Etkinlikleri, Hobileri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında belirlenen 60 unsur içerisinde aile bireyleri arasında ve arkadaşlar arasında gerçekleşen diyaloglarda “samimî bir dil”; doktor-hasta, öğretmen-öğrenci vb. sosyal statü içeren ya da satıcı-müşteri gibi ticaret ilişkisi içeren diyaloglarda ise “resmî bir dil” kullanıldığı tespit edilmiştir. Yaşa bağlı olarak “amca, teyze, abla” vb. ifadeler, cinsiyete bağlı olarak “bey, hanımefendi” ifadeleri, yakınlık derecesine göre “sevgili, Meldacığım, Karagöz’üm, canım annem, anneciğim, benim güzel kızım” vb. ifadeler, sosyal statüye göre “doktor bey, öğretmenim, sevgili kralım, padişahım, efendimiz” ifadeleri, resmîyete göre “efendim, hanımefendi, bey” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmîyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı altında belirlenen 73 unsur içerisinde ise aile bireyleri arasında ve arkadaşlar arasında gerçekleşen diyaloglarda “samimî bir dil”; doktor-hasta, öğretmen-öğrenci vb. sosyal statü içeren ya da satıcı-müşteri gibi ticaret ilişkisi içeren diyaloglarda ise “resmî bir dil” kullanıldığı tespit edilmiştir. Yaşa bağlı olarak “çocuklar, kardeş, abi, amca” vb. ifadeler, cinsiyete bağlı olarak “bey, hanımefendi”

ifadeleri, yakınlık derecesine göre “anneciğim, teyzeciğim, Karagöz’üm, arkadaşlar, dostum, canım dostum” vb. ifadeler, sosyal statüye göre “doktor bey, doktor amca, öğretmenim, bakkal amca” ifadeleri, resmiyete göre “efendim, hanımefendi, bey” vb. ifadeler yer almaktadır.

“e. Karşılıklı Konuşmalarda Yaşa, Cinsiyete, Yakınlık Derecesine, Sosyal Statüye, Resmiyete Göre Kullanılacak Sözler ve Kalıplar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında belirlenen 16 unsur içerisinde Türk toplumunun kahvaltıda tüketmeyi tercih ettiği “omlet”, öğün yemeklerinde tüketmeyi tercih ettiği “bamya, köfte, kuru fasulye yemeği, balık” vb. yemekler, yemeklerde kullanmayı tercih ettiği “tavuk, kuzu eti, patates, soğan, havuç” vb. yiyecekler, “yemekten sonra taze meyve ikram edildiği”, bazı tatlıları yaparken “muz” kullanıldığı, tatlı olarak “elmalı kurabiye”, Alınazik kebabının “yoğurt ve patlıcanla servis edildiği”, hamur işi olarak “peynirli börek” ve Türk toplumunun günün her vakti tüketmeyi tercih ettiği bir içecek olan “çay” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı altında belirlenen 17 unsur içerisinde ise Türk toplumunun kahvaltıda tüketmeyi tercih ettiği “peynir, zeytin, bal, tereyağı, yumurta, reçel” vb. yiyecekler, yemekte tüketmeyi tercih ettiği “çorba, köfte, makarna, ıspanak, taze fasulye, pırasa, kuru fasulye” vb. yemekler, yemeklerin yanında tüketmeyi tercih ettiği “salata, yoğurt” vb. yiyecekler, salatada tüketmeyi tercih ettiği “domates, salatalık, marul” vb. yiyecekler ile “sebze ve meyvelerin zamanında tüketildiği”, “ev yemeklerini daha sağlıklı bulduğu”, kandillerde “halka şeklinde, susamlı ve tuzlu kandil simitleri hazırlanarak dağıtıldığı, eskidense lokma tatlısı ikram edildiği” vb. ifadeler yer almaktadır.

“f. Yeme ve İçme Alışkanlıkları” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “g. Oyunlar” başlığı altında belirlenen 25 unsur içerisinde Türk toplumunda sıklıkla oynanan “mendil kapmaca, ip atlamaca, seksek, yağ satarım bal satarım, saklambaç, körebe, yakan top” vb. oyunlar ve bu oyunların dışında “oyuncaklarla oynamak, top oynamak, bilgisayar oyunları, çuval yarışı, zekâ oyunları, uçurtma uçurmak” vb. oyunlar yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “g.

Oyunlar” başlığı altında belirlenen 20 unsur içerisinde ise Türk toplumunda sıklıkla oynanan “kardan adam yapma, misket, kovalamaca, ip atlama, yakan top, istop, körebe, beş taş” vb. oyunlar ve bu oyunların dışında “bisiklete binme, telefonla oynama, oyuncaklar ile oynama” vb. oyunlar da yer almaktadır.

“g. Oyunlar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “h. Spor” başlığı altında belirlenen 3 unsur içerisinde “spor yapmak ve futbol oynamak” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “h. Spor” başlığı altında belirlenen 19 unsur içerisinde ise “basketbol, futbol, voleybol, dağcılık, su sporları, yağlı güreş, doğa yürüyüşü, kayak yapmak” gibi spor dallarına yer verilmiştir.

“h. Spor” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “i. Müzik” başlığı altında belirlenen 14 unsur içerisinde “arabada müzik dinleyip şarkı söyleme, gitar çalma, bağlama çalma, öğrencilerin okulda konser vermesi, kına gecesinin sonunda gelinin arkadaşlarının geleneksel şarkılar söylemesi” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “i. Müzik” başlığı altında belirlenen 7 unsur içerisinde ise Türk toplumunda hemen her çocuğun bildiği “Ali Baba’nın Çiftliği” çocuk şarkısı, “davul ve zurna seslerinin gelmesi, gitar çalma, bağlama kursuna gitme, türkü söyleme, müzik dinleme” vb. ifadeler yer almaktadır.

“i. Müzik” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise görece Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığı ya da iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde “a. Kişiler” başlığı altında 115 (%38,33), “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında 68 (%22,66), “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında

62 (%20,66), “d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında 0 (%0), “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında 11 (%3,66), “f. Diğerleri” başlığı altında 44 (%14,66), toplamda 300 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde “a. Kişiler” başlığı altında 148 (%40,54), “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında 88 (%24,1), “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında 55 (%15,06), “d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında 0 (%0), “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında 10 (%2,73), “f. Diğerleri” başlığı altında 64 (%17,53), toplamda 365 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“2. Kişiler Arası İlişkiler” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Kişiler” başlığı altında belirlenen 115 unsur içerisinde Türk toplumunda sıklıkla kullanılan “Samet, Ali, Ahmet, Elif, Dilara, Fatih, Kemal, Ayşe, Cemil, Ceren, Mustafa” vb. ümmî isimler ve “Emel, Hakan, Kürşat, Serpil, Yıldız, Aylin, Pınar, Aykut, Alper, Selçuk, Yiğit” vb. Türk kökenli isimler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Kişiler” başlığı altında belirlenen 148 unsur içerisinde ise Türk toplumunda sıklıkla kullanılan “Ayşe, Ali, Ahmet, Emine, Emre, Abdullah, Selma, Hatice, Ömer, Kerem, Hasan, Hüseyin, Mehmet” vb. ümmî isimler ve nadiren “Aybüke, Oğuz, Burak, Özgür” vb. Türk kökenli isimler yer almaktadır.

Türkçenin kendine özgü kişi isimlerinin de olduğunun gösterilebilmesi ve bu isimlerin tanıtılabilmesi açısından hazırlanan kitaplardaki metinlerde Türkçede kullanılan ümmî isimlerin yanı sıra bu Türkçe kökenli isimlere yer verilmesi de büyük önem taşımaktadır. Türkçe Öğreniyorum kitap setinde hem Türkçe kökenli hem ümmî isimlere çokça yer verilirken Hayat Boyu Türkçe kitap setinde ümmî isimlere ise çokça, Türkçe kökenli isimlere ise nadiren yer verildiği tespit edilmiştir. Türk kültürünü oluşturan yapı taşlarından biri İslam kültürü ise diğeri de millî kimliktir. Dolayısıyla hazırlanan kitap setlerindeki metinlerde bu yapı taşları arasındaki dengenin sağlanması gerekmektedir. “a. Kişiler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise görece Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında belirlenen 68 unsur içerisinde “merhaba, Alo, iyi günler, hoş geldiniz, hoş geldin, hoş bulduk” vb. selamlaşma ifadeleri ve “hoşça kal, güle güle, görüşmek üzere, Allah’a emanet ol” vb. vedalaşma ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı altında belirlenen 88 unsur içerisinde ise “merhaba, hoş geldin, hoş bulduk, günaydın, iyi günler, kolay gelsin, Alo” vb. selamlaşma ifadeleri, “tokalaşma” selamlaşma davranışı, “görüşürüz, görüşmek üzere, yine bekleriz, güle güle” vb. vedalaşma ifadeleri yer almaktadır.

“b. Selamlaşma İfade ve Davranışları” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında belirlenen 62 unsur içerisinde yer alan kültür aktarımı unsurlarında Türk aile yapısında baskın bir ataerkil ya da anaerkil yapılanmaya rastlanmamıştır. Eşitlikçi bir aile modeli göze çarpmaktadır. Bu başlık altında “ailece yemek yemek, annenin işe gitmeden önce çocuğunu arabayla okuluna bırakması, anne ve babanın çocuklarına oyuncaklar alması, anne ve babanın çocuğa yaramazlığından dolayı kızması, bazı kararlar için aileden izin almanın gerekmesi, ailenin çocuğuna güvenip onu desteklemesi, hafta sonları ailece vakit geçirmek, annenin alışverişe götürmesi, babanın alışverişe götürmesi, akrabaların düğün vakti yardımlaşmaları, dedenin torunlarına uçurtma yapması” vb. pek çok kültür aktarımı unsuru tespit edilmiştir. Bunların dışında yer yer “çalışan baba-ev hanımı annelere”, gittikleri kitapçıda birden fazla kitap almak isteyen kızına “fazla paraları olmadığını, yalnızca bir tane kitap alabileceğini” söyleyen bir anneye yani aile içerisinde iletişim olduğuna ve çocuğun bir birey olarak kabul edildiğine, yer yer de aile içerisinde “anneyle ablanın piknik hazırlıkları için mutfakta olması, baba ve erkek kardeşin markete gitmesi” ve “nine, anne ve ablanın kırlarda dolaşıp papatya toplaması; dede ve babanın ise bir ağaç altında sohbet etmesi” gibi cinsiyete bağlı etkinlikler yapıldığı da tespit edilmiştir. Hayat Boyu Türkçe setinde “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı altında belirlenen 55 unsur içerisinde yer alan kültür aktarımı unsurlarında ise Türk aile yapısında ataerkin bir yapı ve “mutfak işlerinden ve çocuklardan sorumlu anne” modeli göze çarpmaktadır. Bu başlık altında “ziyarete gelen dede-nene, dede-nene ile aynı evde yaşama,

çalışan anne-baba, çalışan baba-ev hanımı anne, bayram ziyaretine gelen akrabalar, aile ile sohbet etme, aile ile alışverişe gitme, aile ile gezme, tatilde memlekete (ebeveynlerin ailesinin yanına) gitme” vb. ifadeler yer almaktadır.

Türk aile yapısı günümüzde eşitlikçi bir yapıya sahiptir. Çoğunlukla eşlerin her ikisi de çalışarak aileye maddi katkı sağlamakta ve ev işlerini birlikte üstlenmektedirler. Dolayısıyla Türk kültürünü yabancılara en iyi şekilde tanıtması beklenen Yabancılar için Türkçe kitaplarının da Türk aile yapısını doğru bir şekilde yansıtmaları gerekmektedir. Bu bağlamda “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “d. Politik ve Dinsel Gruplar Arası İlişkiler” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır. 6-12 yaş arası çocuklar için hazırlanmış kitap setlerinde politik gruplar arası ilişkileri tanıtmak elbette lüzumlu değildir ancak dinsel gruplar arası ilişkileri tanıtmamanın Türkiye’nin farklı dinî inançlara saygı duyan, hoşgörülü bir ülke olduğunu göstermek bağlamında gerekli olduğu kanısındayız. Bu durum her iki kitap setinin de bir eksiği olarak kabul edilebilir.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında belirlenen 11 unsur içerisinde Türk toplumunun konuk etme ve ikram anlayışına dair “misafirlerin çok güzel ağırlanması, misafirlere yemekten sonra taze meyve ikram edilmesi” unsurları; hediyelere dair ise “turistlerin Türkiye’de ziyaret ettikleri yerlerden el halıları, mücevherat, seramik ve çini eşyalar alması” ve “öğretmenin ve öğrencilerin birbirlerine kitap hediye etmesi, arkadaşların birbirlerine hediye alması, düğünden sonra gelin ve damada hediyeler verilmesi” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı altında belirlenen 10 unsur içerisinde ise konuk etme ve ikram anlayışına dair “misafirin anne tarafından ağırlanması”, hediyelere dair ise “doğum günlerinde hediye verilmesi, atıştırmalık ürünün paylaşılması, gezilen yerden hediyelik eşya alınması ve Kırkpınar Güreşlerinde başpehlivana altın kemer hediye edilmesi” ifadeleri yer almaktadır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Aile Yapıları ve İlişkileri, Kuşaklar Arası İlişkiler” başlığı içerisindeki kültür aktarımı unsurlarında karşılaşılan ataerkil yapı “e. Konuk

Etme-İkram ve Hediyeler” başlığındaki kültür aktarımı unsurlarında da kendisini göstermektedir. “e. Konuk Etme-İkram ve Hediyeler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “f. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 44 unsur içerisinde Türk toplumunun kullandığı nezaket ifadeleri ile iyi dilek ve temennilere yer verilmiştir. Nezaket ifadesi olarak “teşekkür ederim, rica ederimi, memnun oldum, sağ ol, lütfen, özür dilerim” vb. ifadeler, iyi dilek ve temenni ifadesi olarak ise “hayırlı işler, bereket versin, iyi dersler, afiyet olsun, Allah rahmet eylesin, geçmiş olsun, iyi yolculuklar, kolay gelsin, Allah iyiliğini versin, iyi çalışmalar” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “f. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 64 unsur içerisinde Türk toplumunun kullandığı nezaket ifadeleri ile iyi dilek ve temennilere yer verilmiştir. Nezaket ifadesi olarak “teşekkür ederim, rica ederim, memnun oldum, lütfen” vb. ifadeler, iyi dilek ve temenni ifadesi olarak ise “afiyet olsun, güle güle kullan, hayırlı olsun, hayırlı işler, Allah bereket versin, bereketini görün” vb. ifadeler yer almaktadır. Tüm kitap setinde “özür dilerim” ifadesi kendisine yalnızca bir kez yer bulabilmiştir.

“f. Diğerleri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde “a. Değerler” başlığı altında 2 (%3,125), “b. Eğitim” başlığı altında 27 (%42,1875), “c. Dil ve Tarih Bilgisi/Sevgisi” başlığı altında 22 (%34,375), “d. Diğerleri” başlığı altında 13 (%20,3125), toplamda 64 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde “a. Değerler” başlığı altında 12 (%7,94), “b. Eğitim” başlığı altında 65 (%43,04), “c. Dil ve Tarih Bilgisi/Sevgisi” başlığı altında 48 (%31,78), “d. Diğerleri” başlığı altında 26 (%17,21), toplamda 151 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“3. Değerler ve Eğitim” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark vardır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Değerler” başlığı altında belirlenen 2 unsur içerisinde okullara isimleri verilecek kadar Türk toplumu için bir değer haline gelmiş kültürel unsurlara ve yine okullarda bir değer olarak kendilerine yer bulan unsurlara yer verilmiştir. Belirlenen kültür aktarımı unsuru da farklı yerlere ismi verilmiş olan “Atatürk’tür”. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Değerler” başlığı altında belirlenen 12 unsur içerisinde okullara isimleri verilecek kadar Türk toplumu için bir değer haline gelmiş kültürel unsurlara ve yine okullarda bir değer olarak kendilerine yer bulan unsurlara yer verilmiştir. Okullara isimleri verilen değerler “Cumhuriyet, Hürriyet, Atatürk, Şehit Ömer Halisdemir ve Yunus Emre’dir”. Okullarda yer alan “Atatürk büstü” ve “Türk bayrağı” da bir değer olarak kabul edilmiş ve yine okullarda gerçekleştirilen “bayrak töreni” bir değer olarak bu başlık içerisinde kabul edilmiştir.

“a. Değerler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Eğitim” başlığı altında belirlenen 27 unsur içerisinde yer alan unsurlar genel anlamda “okunan okul seviyesi/sınıf seviyesi” ifadelerinden oluşmaktadır. Öte yandan yeni bir şey öğrenmek için “kursa gitmek” ve “ders çalışmak, ödev yapmak, derslerini çok dikkatli dinlemek” vb. ifadeler de bu başlık içerisinde yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Eğitim” başlığı altında belirlenen 65 unsur içerisinde yer alan unsurlar genel anlamda “okunan okul seviyesi/sınıf seviyesi” ifadelerinden oluşmaktadır. Yeni bir şey öğrenmek için “kursa gitmek”, “çalışkanlık” ve “ödev yapmak” bu başlık içerisinde yer alan diğer kültür aktarımı unsurlarıdır.

“b. Eğitim” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” başlığı altında belirlenen 22 unsur içerisinde dil bilinci/sevgisi bağlamında “bilinen dillerin sayılması” ve “Türkçe dersini çok seviyorum” unsurları; tarih bilinci/sevgisi bağlamında ise Türkiye’de gezilebilecek “Kız Kulesi, Saat Kulesi, Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı, Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi, Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı, Beylerbeyi Sarayı” vb. pek çok tarihî mekân yer almaktadır. Bunlar dışında “Bursa’nın Osmanlı Devleti’nin ilk başkenti olması” ve “Yavuz Sultan Selim” ifadelerine de yer verilmiştir.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” başlığı altında belirlenen 48 unsur içerisinde dil bilinci/sevgisi bağlamında “yeni kelimeler öğrenmek, Türkçe kursuna gitmek, Türkçe öğrenmek” vb. ifadeler, tarih bilinci/sevgisi bağlamında ise Türkiye’de gezilebilecek “Eyüp Sultan Camisi ve Türbesi, Selimiye Camisi, Mısır Çarşısı, Yeşil Cami, Yeşil Türbe, Tophane, Ulu Cami, Saltanat Kapısı, Saat Kulesi, Kemeraltı Çarşısı” vb. pek çok tarihî mekân yer almaktadır. Bunlar dışında “Atatürk’ün 29 Ekim 1923’te cumhuriyeti ilan etmesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun kurucusu Osman Gazi’nin ve Orhan Gazi’nin türbelerinin Bursa’da olması, Mevlana’nın türbesinin Konya’da olması, metinde yer verilen caminin mimarının Mimar Sinan’ın olması, Yunus Peygamberin yaşadığı mağara” vb. ifadeler de yer verilmiştir.

“c. Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “d. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 13 unsur içerisinde temizlik ve yardımseverliğe dair kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir. Temizlik bağlamında “elimi, yüzümü yıkadım; yemekten önce ellerimi yıkayacağım” vb. ifadeler, yardımseverlik bağlamında ise “güleryüzlü ve yardımsever bir insan, hastalara yardım ediyor, insanlara faydalı olmak istiyor” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “d. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 26 unsur içerisinde temizlik ve yardımseverliğe dair kültür aktarımı unsurlarına yer verilmiştir. Temizlik bağlamında “saç taramak, diş fırçalamak, el yıkamak, tırnak kesmek, banyo yapmak, temiz kıyafet giymek, çevreyi temiz tutmak” vb. ifadeler, yardımseverlik bağlamında ise “insanlara yardım etmek, doktor olup hasta insanları tedavi edip yetim ve öksüz çocuklara yardım etmek, polis olup insanları korumak, engellilere yardım etmek” vb. ifadeler yer almaktadır.

“d. Diğerleri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde “a. Edebiyat” başlığı altında 14 (%35,89), “b. Müzik” başlığı altında 12 (%30,76), “c. Sanat” başlığı altında 1 (%2,56), “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında 4 (%10,25), “e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında 8 (%20,51), “f. Diğerleri” başlığı altında 0 (%0), toplamda 39 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde “a. Edebiyat” başlığı altında 18 (%51,42), “b. Müzik” başlığı altında 15 (%42,85), “c. Sanat” başlığı altında 0 (%0), “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında 1 (%2,85), “e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında 1 (%2,85), “f. Diğerleri” başlığı altında 0 (%0), toplamda 35 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“4. Edebiyat-Sanat ve Müzik” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Edebiyat” başlığı altında belirlenen 14 unsur içerisinde Türk toplumunun sözlü ve yazılı edebiyatından “Keloğlan, Nasreddin Hoca, Hacivat-Karagöz, Reşat Nuri Güntekin, Aytül Akal, Akal’ın Sevimli Beyaz isimli kitabı” ifadeleri, “törenlerde şiirler okunması” ifadesi ile “hikâye, fıkra” metin türleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Edebiyat” başlığı altında belirlenen 18 unsur içerisinde Türk toplumunun sözlü ve yazılı edebiyatından “Karagöz-Hacivat oyunları, Nasrettin Hoca, Keloğlan, Evliya Çelebi” ve “törenlerde şiirler ve yazılar okunması” ifadesi yer almaktadır.

“a. Edebiyat” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Müzik” başlığı altında belirlenen 12 unsur içerisinde müzik türü olarak “halk müziği, klasik müzik”, şarkıcı olarak “Barış Manço” ve şarkı olarak “Arkadaşım Eşek” yer almaktadır. Bunların dışında “müzik dinlemenin faydalarına” değinilmiş ve “Türkçe şarkıları çok seviyor” vb. ifadelere bu başlık içerisinde yer verilmiştir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Müzik” başlığı altında belirlenen 15 unsur içerisinde ise müzik türü olarak “pop müzik, arabesk müzik, Türk sanat müziği”, şarkıcı olarak “Tarkan, İbrahim Tatlıses, Barış Manço, Neşet Ertaş, Zeki Müren, Ümmü Gülsüm” gibi Türk toplumu tarafından severek dinlenen şarkıcılar, şarkı olarak “Bir Oluruz Yolunda, Mutlu Ol Yeter” gibi şarkılar ve “türkü söyleme” ifadesi yer almaktadır.

“b. Müzik” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Sanat” başlığı altında belirlenen tek unsur “ebru sanatı” ifadesidir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Sanat” başlığı altında ise herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

Araştırmada “c. Sanat” başlığı altında bu kadar az kültür aktarımı unsuru olması; “a. Edebiyat”, “b. Müzik”, “d. Gösteri Sanatları” ve “e. El Sanatları Geleneği” başlıklarının da sanatla doğrudan ilişkili oldukları için bu başlık altında sınıflandırılabilen unsurlara tekrar “c. Sanat” başlığı altında yer verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan sayılan tüm başlıklardaki kültür aktarımı unsurları yine de yeterli düzeyde değildir. “c. Sanat” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında belirlenen 4 unsur içerisinde “bir tiyatro oyunu sergilemek istiyoruz, 23 Nisan’da çocukların gösteriler yapması, düğünde halk oyunları oynanması” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca bir metnin görselinde halk oyunları oynandığı tespit edilmiştir. Bu da yabancı dil olarak Türkçe öğrenecek öğrencinin gözünde Türk halk oyunlarını daha net canlandırabilmesine yardımcı olması açısından önemlidir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “d. Gösteri Sanatları” başlığı altında belirlenen 1 unsur ise “halk oyunları gösterileri yapılması” ifadesidir.

Türk kültüründe zeybek, halay, horon, bar, hora ve daha pek çok halk oyunu olmasına karşın her iki kitap setinde de bu oyunlardan hiçbirine yer verilmemiştir. Bu durum da kitap setlerinde yer alan metinlerdeki “halk oyunları” ifadelerinin yüzeysel kalmasına sebep olmuştur. “d. Gösteri Sanatları” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “e. El Sanatları Geleneği” başlığı altında belirlenen 8 unsur içerisinde “el halıları, mücevherat, seramik, çini eşyalar, çömlekçilik, bakırcılık, cam sanatı” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “e. El

Sanatları Geleneği” başlığı altında belirlenen 1 unsur ise “Türk kültürüne ait motifler içeren halılar, minderler vb.” ifadesidir.

“e. El Sanatları Geleneği” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “f. Diğerleri” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında 6 (%21,42), “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında 2 (%7,14), “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında 3 (%10,71), “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında 16 (%57,14), “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında 0 (%0), “f. Danslar” başlığı altında 0 (%0), “g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında 0 (%0), “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında 0 (%0), “i. Diğerleri” başlığı altında 1 (%3,57), toplamda 28 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında 9 (%31,03), “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında 3 (%10,34), “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında 10 (%34,48), “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında 3 (%10,34), “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında 2 (%6,89), “f. Danslar” başlığı altında 0 (%0), “g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında 0 (%0), “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında 1 (%3,44), “i. Diğerleri” başlığı altında 1 (%3,44), toplamda 29 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“5. Gelenekler ve Folklor” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında belirlenen 6 unsur içerisinde “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ve bu bayramda yapılan etkinlikler” ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Ayrıca “çok heyecanlıyım çünkü yarın bayram” ifadesi de bu başlık içerisinde yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı altında belirlenen 9 unsur içerisinde ise “anneler günü, doğum günü, kandiller ve bu günlerde kandil simidi/lokma tatlısı ikram etme

geleneği, Kurban Bayramı, Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin üç gün sürmesi ve başpehlivana altın kemer hediye edilmesi, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve bu günde okullarda yapılan etkinlikler” ile ilgili ifadeler yer almaktadır.

“a. Özel Günler ve Gelenekler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında belirlenen 2 unsur içerisinde çocukların oyun esnasında ebeyi belirlemek için “tekerleme söylemesi” ve bir masal metninin başında yer alan “masal başı tekerlemesi” yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı altında belirlenen 3 unsur içerisinde ise “Nasrettin Hoca’nın fıkraları ile ünlü olması, dedenin masal anlatması” ifadeleri ve “tekerleme” biçiminde yazılmış bir metin yer almaktadır.

“b. Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında belirlenen 3 unsur içerisinde “çok şükür, dua etmek, Allah’a şükretmek” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı altında belirlenen 10 unsur içerisinde ise genellikle metin görsellerinde yer verilen kadınlardan bazılarının dinî bir giysi olan “başörtüsü kullanması” ve “camide çocuklar için yaz kursu verilmesi, Kur’an okumayı öğrenmek” vb. ifadeler yer almaktadır.

“c. Dini Kurallara Dayalı Davranışlar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığı yorumu yapılabilir ancak niteliksel olarak iki kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurları birbirine denktir.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında belirlenen 16 unsur içerisinde doğum gelenekleri bağlamında “doğum gününde hediye alınması” tespit edilen tek unsur iken evlilik gelenekleri bağlamında “düğünün salonda yapılması, düğünden önce kına gecesi yapılması, düğünlerde yemek verilmesi, çeyiz toplama, düğüne ve kınaya davet etme, Türk düğünlerinin eğlenceli olması, düğünlerde halk

oyunları oynanması, gelin ve damada hediyeler verilip tebrik edilmesi, kına gecesine yalnızca bayanların katılması ve kına gecesini gelinin ailesinin düzenlemesi, kına gecesinde gelinin arkadaşlarının geleneksel şarkılar söyleyerek oyunlar oynadıktan sonra gelinin eline kına yakmaları” vb. ifadeler yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı altında belirlenen 3 unsur içerisinde yer alan tüm kültür aktarımı unsurları ise doğum gelenekleri ile alakalıdır. Verilen doğum gelenekleri ise doğum günlerinde yapılan geleneklerle ilgili olan “doğum günü kutlamak, doğum gününde hediye vermek” ifadeleridir.

“d. Doğum, Evlilik Gelenekleri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Hayat Boyu Türkçe kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı altında belirlenen 2 unsur içerisinde ise okullarda yapılan bir tören olan “bayrak töreni” ve milli bir bayram olan “29 Ekim’i milli bir bayram olarak kutluyoruz” ifadesi yer almaktadır.

“e. Festivaller, Törenler, Kutlamalar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “f. Danslar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde de Hayat Boyu Türkçe kitap setinde de “g. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Batıl İnançlar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında herhangi bir kültür aktarımı unsuruna rastlanmamıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı altında belirlenen tek unsur ise Türk toplumunun “kaplıcaların bazı hastalıkları tedavi ettiği” inancına dair bir ifadedir.

“h. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile İlgili Uygulamalar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumu yapılabilir, niteliksel olarak ise Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “i. Diğerleri” başlığı altında belirlenen tek unsur Türk toplumunun göçebe zamanlarının günümüze bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yansıma “Onların Yanıklar Köyü’nde yazlıkları vardı. Yazın Fethiye’nin merkezi çok sıcaktı ama Yanıklar Köyü yüksekteydi ve çok serindi.” ifadesi ile yazın yazlığa gitme, sıcak zamanlarda ise yüksekte ve serin olan yaylalara göçme kültürü olarak gözlenmektedir. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “i. Diğerleri” başlığı altında belirlenen tek unsur ise yine Türk toplumunun göçebe zamanlarının günümüze bir yansıması olan yazın “yaylaya gitme” geleneğine dair bir ifadedir.

“i. Diğerleri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Moda” başlığı altında 4 (%25), “b. Yasaklar” başlığı altında 4 (%25), “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında 2 (%12,5), “d. Diğerleri” başlığı altında 6 (%37,5), toplamda 16 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde “a. Moda” başlığı altında 10 (%40), “b. Yasaklar” başlığı altında 3 (%12), “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında 8 (%32), “d. Diğerleri” başlığı altında 4 (%16), toplamda 25 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“6. Sosyal Yaşam” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark vardır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Moda” başlığı altında belirlenen 4 unsur içerisinde “kazak, ayakkabı, tişört, etek, kravat, çorap” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Moda” başlığı altında belirlenen 10 unsur içerisinde “pantolon, ceket, takke, kazak, ayakkabı, tişört” vb. kıyafetler, “uzun saç, kısa saç” ifadeleri ve bir

metin görselinde “yöresel kıyafet” gibi Türk toplumunun moda anlayışını yansıtan kültürel unsurlar yer almaktadır.

“a. Moda” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “b. Yasaklar” başlığı altında belirlenen 4 unsur içerisinde “derste sakız çiğnemenin bazı öğretmenler tarafından uyarılması” ve bunun dışında kütüphanedeki yasaklar olarak “kütüphanede yemek yemenin, konuşmanın ve kütüphaneden izinsiz kitap çıkarmanın yasak olması” ifadeleri yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “b. Yasaklar” başlığı altında belirlenen 3 unsur içerisinde “çocukların arka koltukta oturması, trafik kurallarına uymak, okul kurallarına uymak” unsurlarına yer verilmiştir.

“b. Yasaklar” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında belirlenen 2 unsur içerisinde güzel bir hareketin ardından dile getirilen “afetin” ifadesine yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı altında belirlenen 8 unsur içerisinde ise “engelli bir öğrenciye yardım eden bir öğrenci, ödevleri düzenli yapmak, çevreyi korumak, yerlere tükürmemek, yalan söylememek” vb. ifadeler ve güzel bir hareketin ardından dile getirilen “afetin, tebrik ederim” ifadeleri yer almaktadır.

“c. Alkış ve Güzel Hareketler” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “d. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 6 unsur içerisinde Türk toplumu için önemli yer tutan komşuluk ilişkilerine yer verilmiştir. Bu ilişkiler “komşuların birbirlerine saygı göstererek aralarını iyi tutması, komşuların kötü günlerde birbirlerini yalnız bırakmaması, komşuların birbirlerinin yanında olması, komşuların yardımlaşmaları” vb. ifadelerle metinlerde yer almıştır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “d. Diğerleri” başlığı altında belirlenen 4 unsur içerisinde Türk toplumu için önemli yer tutan “komşuluk” ilişkileri, Türk toplumunun tümünü yansıtmasa da “etkinliklerde ve

oyunlarda hemcinslerin birlikte yer alması” ve “köyde arkadaş edinmenin şehre göre daha kolay olması” ifadeleri ile yer almaktadır.

“d. Diğerleri” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının birbirine denk olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında 38 (%100), toplamda 38 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında 60 (%100), toplamda 60 (%100) kültür aktarımı unsuruna rastlanmıştır.

“7. Coğrafya ve Mekân” kategorisi içerisinde belirlenen kültür aktarımı unsurları niceliksel olarak incelendiğinde Türkçe Öğreniyorum kitap seti ile Hayat Boyu Türkçe kitap seti arasında Hayat Boyu Türkçe kitap seti lehine anlamlı bir fark vardır.

Türkçe Öğreniyorum kitap setinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında belirlenen 38 unsur içerisinde “İstanbul, İzmir, Ankara, Trabzon, Konya, Antalya, Eskişehir, Bursa, Mersin, Gaziantep” vb. şehirler, “Eminönü, Fatih, Sultanahmet, Fethiye, Üsküdar, Büyükdada, Bayrampaşa, Tuzla” vb. semtler ve “Yanıklar Köyü” yer almaktadır. Hayat Boyu Türkçe kitap setinde “a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı altında belirlenen 60 unsur içerisinde ise “Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi” coğrafi bölgeleri, “İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Gaziantep, Mersin, Trabzon, Nevşehir, Bursa” vb. şehirler, “Sultanahmet, Eminönü, Üsküdar, Süleymaniye, Çeşme, Alaçatı” vb. ilçeler ve “İstanbul Boğazı, Balıklıgöl, Kapadokya” gibi önemli tarihî ve turistik mekânlar yer almaktadır.

“a. Yer (İller ve/veya Diğer Yerleşim Yerleri)” başlığı içerisindeki tüm kültür aktarımı unsurları incelendiğinde niceliksel olarak da niteliksel olarak da Hayat Boyu Türkçe kitap setinde yer alan kültür aktarımı unsurlarının Türk kültürünü Türkçe Öğreniyorum kitap setine göre daha iyi yansıttığını söylemek mümkündür.

5.2.3. Öneriler

1. İhmal edilen alanlar olmaması için alanında uzman kişilerce Türk toplumunun kültür ve değer yapısına uygun olarak hazırlanmış bir çerçeve program oluşturulmalıdır.
2. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında kültür ve değer yargıları kategoriler arasında dengeli dağılmalı, ihmal edilen kategoriler olmamalıdır.
3. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında öncelikli olarak evrensel kültür ve değer yargıları ile hedef kültürde öncelenen kültür ve değer yargılarını içeren metinlere yer verilmelidir.
4. Gerek ders işlenişinde gerekse de hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında yer verilen metinlerde hedef kültürün yanı sıra farklı kültürlerle de yer verilerek öğrencinin kültürel farkındalığı arttırılmalıdır.
5. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında kaynak kültür ile hedef kültür arasında karşılaştırma yapmaya uygun ve kültürler arası iletişimsel yeterlilik becerilerini geliştirecek metinlerin seçilmesine dikkat edilmelidir.
6. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında niteliksel olarak Türk kültür ve değer yapısını daha iyi yansıtan metinlere ve ifadelere yer verilmelidir.
7. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında öğrencinin dil seviyesine göre sadeleştirilmiş bir şekilde Türk toplumu için önemli edebiyatçıların eserlerinden metinlere yer verilerek Türk edebiyatının yabancı öğrenciler tarafından tanınırlığının arttırılmasına önem verilmelidir.
8. Hazırlanan yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında mümkün olduğunca kurmaca metinler yerine yazınsal metinler tercih edilerek öğrencilerde estetik zevk oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

Araştırmada İncelenen Yabancılar Türkçe Eğitimi Kitapları

Arslan, H. ve Kabakçı, M. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 3 Çalışma Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Arslan, H. ve Kabakçı, M. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 3 Öğrenci Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Ateş, Ş., Barın, E., Özdemir, C. ve Çobanoğlu, Ş. (2017). **Türkçe Öğreniyorum 1 Çalışma Kitabı**. Yunus Emre Enstitüsü Yayınları. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım Matbaacılık.

Ateş, Ş., Barın, E., Özdemir, C. ve Çobanoğlu, Ş. (2017). **Türkçe Öğreniyorum 1 Ders Kitabı**. Yunus Emre Enstitüsü Yayınları. Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım Matbaacılık.

Ateş, Ş., Gültekin, İ., Özdemir, C. Balcı, M. ve Barın, E. (2017). **Türkçe Öğreniyorum 2 Ders ve Çalışma Kitabı**. Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: DH Basın Yayın Matbaacılık.

Ateş, Ş., Gültekin, İ., Özdemir, C. Balcı, M. ve Barın, E. (2017). **Türkçe Öğreniyorum 3 Ders ve Çalışma Kitabı**. Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Ateş, Ş., Gültekin, İ., Özdemir, C. Balcı, M. ve Barın, E. (2017). **Türkçe Öğreniyorum 4 Ders ve Çalışma Kitabı**. Yunus Emre Enstitüsü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Demircan, C. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 2 Çalışma Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Demircan, C. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 2 Öğrenci Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Erçoban, A. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 1 Çalışma Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Erçoban, A. (2019). **Hayat Boyu Türkçe 1 Öğrenci Kitabı**. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Ankara: Başak Matbaacılık.

Kitaplar

Aksan, D. (1995). **Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktepe, V. (2016). **Ailede Değerler Eğitimi ve Program İhtiyacı**. Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi (s. 77-94) içinde. (Ed. Refik Turan, Kadir Ulusoy). Ankara: Pegem Akademi.

Aydın, M. S. (2011). **Devlet, Demokratik Değerler ve Eski Türkler**. Ankara: Berikan Yayınları.

Banguoğlu, T. (2007). **Türkçenin Grameri**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Bilgiç, E. (1986). **Maarif Davamız**. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Bostrom, K. L. (1999). **The Value Able Child, Teaching Values at Home and School**. Addison Wesley Educational Publishers Inc. Illinois.

Byram, M. ve Morgan, C. (1994). **Teaching-and-Learning Language-and-Culture**. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

Çiftçi, M., Batur, Z. ve Keklik, S. (2013). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür**. Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı (s. 365-379) içinde. (Ed. Durmuş, M. ve Okur, A.). Ankara: Grafiker Yayınları.

Demircan, Ö. (1990). **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2004). **Yabancı Dil Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayınları.

Dilmaç, B. (2002). **İnsanca Değerler Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayınları.

Doğanay, A. (2006). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (Ed. Cemil Öztürk). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gökberk, M. (2018). **Değişen Dünya Değişen Dil**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Güngör, E. (2010). **Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar**. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güven, A. Z. (2014). **Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı**. Konya: Palet Yayınları.

Güvenç, B. (2002). **Kültürün abc'si**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Halis, İ. (2002). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayınları.

Halstead, M. (1996). **Values in Education and Education in Values. Values and Values Education in Schools**. London: The Falmer Press.

Kaplan, M. (2002). **Kültür ve Dil**. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kongar, E. (2005). **Kültür Üzerine**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Korkmaz, Z. (1995). **Türk Dili Üzerine Araştırmalar. C.1**. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Kramsch, C. (1993). **Context and Culture in Language Teaching**. Oxford: Oxford University Press.

Martinet, A. (1985). **İşlevsel Genel Dilbilim**. Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Melanlıoğlu, D. (2013). **Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım (Intercultural Communication Approach)**. Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı (s. 129-134) içinde. (Ed. Durmuş, M. ve Okur, A.). Ankara: Grafiker Yayınları.

Özbay, M., Melanlıoğlu, D., Büyükkiz, K. K. ve Uyar, Y. (2013). **Yabancılar Türkçe Öğretimi için Ölçme ve Değerlendirme Soruları**. (Ed. Birol, C. ve Özbay, M.). Ankara: Pegem Akademi.

Özil, Ş. (1991). **Dil ve Kültür, Çağdaş Kültürümüz, Olgular, Sorunlar**. İstanbul: Cem Yayınevi.

PIKTES (2019). **Önsöz, (Özel, Pınar). Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe**. Ankara: Özgün Matbaacılık.

Şahin, A. (2013). **Dil Öğretiminde Uluslararası Ölçütler, Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı**. (Ed. Durmuş, Mustafa ve Okur, Alpaslan). Ankara: Grafiker Yayıncılık. (s. 493-507).

Tapan, N. (2006). **Kültürlerarası İletişime Giden Bir Yol: Yabancı Dil Öğretimi.** Türkiye’de Felsefenin Kurumlaşması (s. 312-319) içinde. (Ed. Sevim Korkmaz Dinç). İzmir: İLYA İzmir Yayınevi.

telc – Language Tests ve MEB (2013). **Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi – Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme.** Frankfurt/Main, Almanya: telc GmbH.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). **Değerli Bir Kavram Olarak Değer ve Değerler Eğitimi.** Farklı Yanlarıyla Değerler Eğitimi (s. 2-13) içinde. (Ed. Refik Turan, Kadir Ulusoy). Ankara: Pegem Akademi.

Uygur, N. (2003). **Kültür Kuramı.** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ünalan, Ş. (2002). **Dil ve Kültür.** Ankara: Gazi Üniversitesi Basımevi.

Vardar, B. (1998). **Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zorbaz, K. Z. (2013). **Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihi Seyri.** Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı (s. 159-169) içinde. (Ed. Durmuş, M. ve Okur, A.). Ankara: Grafiker Yayınları.

Makaleler

Akbaş, O. (2004b); **Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi.** Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, (Editörler: Kaymakcan, R., Hökelekli, H., Zengin, M., Kenan, S. ve Arslan Z. Ş.), Dem Yayınları (2. Basım), İstanbul, s. 673-695.

Aktaş, T. (2007). **Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım.** Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, Ankara.

Aktepe, V. ve Tahiroğlu, M. (2016). **Değerler Eğitimi Yaklaşımları ve Etkinlik Örnekleri.** International Journal of Social Science Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2941> Number: 42, p. 361-384, Winter III 2016.

Alabaş, R. (2018). **Cumhuriyet'in İlk Yıllarında İlk Mekteplerde İnsani ve Toplumsal Değerler Eğitimi: Resimli, Yeni Musâhabât-ı Ahlâkiye ve Medeniye Ders Kitabı Örneği.** Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi Journal Of Modern Turkish History Studies XVIII/36 (2018-Bahar/Spring), (s. 55-87).

Arslan, M. (2012). **Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları.** KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences 9 (2) 2012, 167-188.

Barın, E. (2010). **Yabancılar Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan “Ecnebilere Mahsus” Elifbâ Kitabı Üzerine.** TÜBAR-XXVII-/2010-Bahar, 121-136.

Bishop, C. D. (Edit). (1993). **Report of the Task Force on Values in Education for the State of Arizona.** Arizona Department of Education. www.eric.ed.gov, ERIC Document: ED 386 270.

Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi.** Turkish Studies: 221-235.

Brooks, N. (1986). **Culture in the Classroom.** In J.M. Valdes (ed.), Culture Bound. Bridging the cultural gap in language teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 123-128.

Candaş Karababa, Z. C. (2009). **Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Ve Karşılaşılan Sorunlar.** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt: 42, sayı: 2, s. 265-277.

Çelik, H. (2018). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Örtük Öğrenme Yöntemi ile Değerler Eğitimi.** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, No: 312, X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı. (s. 448-453).

Demir, A. ve Açık, F. (2011). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler.** TÜBAR-XXX-/2011-Güz, 51-72.

Ekşi, H. (2003). **Temel İnsani Değerlerin Kazanılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları**. Değerler Eğitimi Dergisi. Cilt I, Sayı 1. (s. 79-96).

Erçelik, H. ve Yeşilyurt, E. (2020). **Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**. Değerler Eğitimi Dergisi, 18 (40), (s.149-179).

Göçer, A. (2007). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi**. Dil Dergisi, Cilt 137, (s. 30-46).

Göçer, A. (2009). **Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma**. Dil Dergisi, 145, 28-47.

Göçer, A. (2012). **Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine**. Türk Dili, 729: 50-57.

Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış**. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 797-810 Turkey.

Göçer, A., Tabak, G. ve Coşkun, A. (2012). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası**. TÜBAR-XXXII-/2012-Güz, 73-126.

Günay, D. (1995). **Roman Çözümlemesine Toplum-dilbilimsel Bir Yaklaşım**. Dil Dergisi, 35: 5-24.

Halstead, J. M. ve Taylor, J. M. (2000). **Learning and Teaching about Values: a review of recent research**. Cambridge Journal of Education, Vol. 30, No.2. (169-202).

Hökelekli, H. (2010). **Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi**. Eğitime Bakış Dergisi, Cilt 6, Sayı 18, (s. 4-9).

İşcan, A. (2017). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Filmlerden Yararlanma**. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), 58, 437-452.

İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi)**. Aydın Tömer Dil Dergisi, Yıl 3/1 - 2018 (s. 47-66).

Kurt, M. (2010). **Yabancılara Türkçe Öğretimi**. Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi: 117-124.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). **Türk Öğretmenlerin Değerler Yönelimi ve Schwartz Değer Kuramı**. Türk Psikoloji Dergisi, Cilt 15, Sayı 45, s. 59-76.

Memiş, M. R. (2016). **Yabancı Dil Öğretiminde Eğitim Ortamı ve Kültür Aktarımı**. Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, Volume 11/9 Spring 2016, Ankara/Turkey, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9506>, p. 605-616.

Okur, A. ve Keskin, F. (2013). **Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti Örneği**. Internatioal Journal of Social Science: 6 (2), 1619-1640.

Özbay, M. (2002). **Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi**. Türk Dili (602): 112-120.

Özbay, M. ve Karakuş Tayşi, E. (2011). **Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi**. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi / 2011 Cilt: 1, Sayı: 1 (s. 21-31).

Özdemir, C. (2013). **Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Malzemelerinin Önemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri**. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter, p. 2049-2056, Ankara/Turkey.

Polat, T. (1990). **Kültürlerarası Bildirişimde Etkin Bir Süreç: Yabancı Dilde Okuma-Anlama**. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII, 69-90.

Reboul, O. (1995). (Çev. H. Izgar). **Değerlerimiz Evrensel midir?** Eğitim Yönetimi, 1(3), s. 363-374.

Satık, G. ve Kesin, T. N. (2019). **Yabancılara Türkçe Öğretiminde “Yesevi Türkçe B1” Düzeyi Ders Kitabının Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi**. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 40 (2019 Eylül): s. 645-654. doi: 10.7816/ulakbilge-07-40-05.

Suh, B. K. ve Traiger, J. (1999). **Teaching Values Through Elementary Social Studies And Literature Curricula**. Education. Summer. Vol. 119 Issue 4. (p. 723–727).

Tapan, N. (1990). **Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi**. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi, VII: 55-68.

Tapan, N. (1995). **Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası Bildirişim Odaklı Yaklaşım**. Alman Dili Ve Edebiyatı Dergisi XI, 149-167.

Yazıcı, K. (2006). **Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış**. TÜBAR. XIX/2006-Bahar (s. 499-522).

Yener, Ö. (2012). **Değerlerin Kişilik ve Kimlik Kazanımındaki Rolü**. İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 4, s. 167-181.

Yüksek Lisans Tezleri

Açıkgöz, E. S. (2018). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Kitabı: (A1, A2 Düzeyi)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akgül, İ. (2014). **İlkokul Öğrencileri İçin Web Tabanlı Değerler Eğitimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksoy, H. (2015). **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Alanında Hazırlanan Kitap Setlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir İnceleme**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraktar, F. B. (2015). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bulut, S. (2011). **Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çetinkaya, E. (2018). **Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültürel Unsurlar: Yedi İklim Türkçe Örneği**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dağdeviren, İ. (2019). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Efsane Türü Metinlerden Hareketle Kültür Aktarımının Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dilmaç, B. (1999). **İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dirican, R. (2013). **3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erçelik, H. (2019). **Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum Setinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertuğrul, M. (2015). **Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gülle, Z. (2019). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Başka Bir Boyutu: Ders Kitaplarının Cinsiyet Tercihi Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürkan, S. (2019). **İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 ve A2 Düzeyi Ders Kitaplarındaki Sosyo-Kültürel Unsurların Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İskender, M. E. (2019). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Çoklu Ortam Materyalleri ile Desteklenmiş Halk Anlatılarının Kültür Öğrenimi ve Dil Becerileri Gelişimi Üzerindeki Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karakuş, O. (2018). **Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keleş, N. (2016). **Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri İle Öğrenen Okul Algıları Arasındaki İlişki**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hatay: Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keskin, F. (2010). **Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ördek, F. (2019). **Yabancılar için Türkçe İstanbul (İstanbul Turkish for Foreigners Course Book) ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgat Tatan, O. (2018). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (A1-A2 Düzeyi)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özışık, C. (2004). **Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Farkındalık: New Headway Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pehlivan, F. (2007). **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tosun, G. (2016). **Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Türk, H. (2018). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Bir İzlen Tasarımı ve Kültürel Öğelerin Hikâye Kitapları Aracılığıyla Aktarımı**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ülker, N. (2007). **‘Hitit Ders Kitapları’ Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeşilyurt, E. T. (2019). **Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımında Nasreddin Hoca Fıkralarının B2 Seviyesinde Değerlendirilmesi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doktora Tezleri

Akbaş, O. (2004a). **Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Beldağ, A. (2012). **İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İli Örneği).** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dılmaç, B. (2007). **Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Er, O.(2015). **Yabancılar Türkçe Öğretimi Uygulamalarının Kültürel Farkındalık Oluşturma Açısından İncelenmesi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İşcan Demirhan, C. (2007). **İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, N. (2017). **Cengiz Aytmatov’un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Elektronik Kaynaklar

Acıpayamlı, O. (1978). Halkbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. <https://sozluk.gov.tr/> (08.08.2020).

Avrupa Dil Portfolyosu. <http://talimterbiye.mebnet.net/Kitaplar/2016-2017/ortaokul-lise/AvrupaDilPortfolyosu.pdf> (08.08.2020).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (19.05.2021).

MEB, Değerler Eğitimi Yönergesi. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_deg_erleregitimi.pdf (08.08.2020).

MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> (10.04.2020).

Mülteciler Derneği. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (19.05.2021).

PIKTES Projesi. <https://piktes.gov.tr/> (19.05.2021).

PIKTES Projesi. https://fatihaksemsettin.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/10/728367/dosyalar/2019_06/27133515_pictes_projesi_nedir.pdf?CHK=c9c5e046b2d8d57c7ea0266b55c72588 (19.05.2021).

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük. “dil” maddesi. <https://sozluk.gov.tr> (08.08.2020).

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük. “kültür” maddesi. <https://sozluk.gov.tr> (09.08.2020).

UNHCR.

https://www.unhcr.org/?_cf_chl_jschl_tk_=4a58b655d721684380a87b839ea5de6499ad5ce7-1621438762-0-ARan2A2dgtiw9UECp4DhyaesNXnWJWNcpIoGnZZEeeVz2q0aNd2_aEYPpVXu-kiigmm_mOLf6WkQAPhgFQe9XAApVHM6GPuC5WzDF9kTwYMD4YbOhT4d8FUOnRcwLi1_BDFylwEueK0sg16bfAM0It1BM03Kgu3Qy2Oo5s97RL1MCuPdOrAE0d4WA-dq68Icqyc9muqS3-XfpX52VqQdDcODg2gBdbwnxJF6DWfBIQNsFu3gVoq2yoc0DvDz245Qgr7DPLm7Qmei uIKnZYE0RYNh0HwYlqL9soES4shMhQG2qocSONmX_upHHZtd7iMV35DX0POxu6n1d

[rGisGN7R-2_RRoNOtvYdYEuhlch3FFPYO0fhrL-AMvo5R1EC6bDaYBqalxqNLftukUC5kLjQUY](#) (19.05.2021).

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Ayşe Pelin		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Yabancılar için Türkçe Eğitimi		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	Türkçe Öğretmenliği	2014
Tez Başlığı	Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) Kapsamında Kullanılan Türkçe Öğreniyorum Kitap Seti ile Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Türkçe Okuma Metinlerinin Değerler Eğitimi ve Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ömer İnce		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
İnce, Ö. ve Pelin, A. (2020). Hayat Boyu Türkçe Kitap Setindeki Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. Girişimcilik ve Yenilikçilik (s. 30-37) içinde. Güneş, F. ve Işık, A. D. (Ed.). Ankara: Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği Yayınları.*			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

